

**YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**SİNEMA ve SİNEMA MEKANLARININ TARİHSEL
GELİŞİMİ ve İSTANBUL İLİNDE YER ALAN SİNEMA
MEKANLARININ İNCELENMESİ: ALIŞVERİŞ
MERKEZLERİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRME
ÇALIŞMASI**

Mimar Pelin DÜŞTEGÖR

**FBE Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Programında
Hazırlanan**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı: Doç.Dr. Seda TÖNÜK (YTÜ)

İSTANBUL, 2011

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ŞEKİL LİSTESİ	iv
ÇİZELGE LİSTESİ	viii
ÖNSÖZ	x
ÖZET	xi
ABSTRACT	xii
1. GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Amacı	2
1.2 Çalışmanın Kapsamı	2
1.3 Çalışmanın Yöntemi	2
2. KAVRAMSAL AÇILIMLAR	4
2.1 Film	4
2.2 Sinema	5
2.2.1 Sinema Türlerinin İncelenmesi	6
2.3 Sinema Seyir Mekanları	11
3. SİNEMANIN DÖNEMSEL GELİŞİMİNİN İNCELENMESİ	15
3.1 Dünyada Sinemanın Dönemsel Gelişiminin İncelenmesi	15
3.1.1 Sinemanın Ortaya Çıkışı ve Sessiz Sinemanın Hakim Olduğu Yıllar	16
3.1.2 Birinci Dünya Savaşı'nın Sinemaya Etkileri ve Sessiz Sinemanın Gelişim Yılları	20
3.1.3 Sesli Sinemanın Başlangıcı ve Gelişimi	22
3.1.4 İkinci Dünya Savaşı'nın Sinemaya Etkileri	27
3.1.5 Televizyonun İcadı ve Sinema Alanındaki İlk Yansımaları	30
3.1.6 1960'lı Yıllardan 2000'li Yıllara Kadar Dünyada Sinemanın Gelişimi	31
3.1.7 2000'li Yıllarda Dünyada Sinemanın Gelişimi	35
3.2 Türkiye'de Sinemanın Dönemsel Gelişiminin İncelenmesi	38
3.2.1 Sinemanın Türkiye'ye Gelişi ve Toplu Sinema Gösterilerinin Başlaması	38
3.2.2 Türk Sinemasında Geçiş Dönemi ve İkinci Dünya Savaşı'nın Sinemanın Gelişimine Etkisi	41
3.2.3 1960'lı Yıllardan 1980'li Yıllara Kadar Türkiye'de Sinemanın Gelişimi	43
3.2.4 1980'li Yıllardan İtibaren Türkiye'de Sinemanın Gelişimi	44
4. İSTANBUL İLİNDE SİNEMA/SİNEMA SEYİR MEKANLARININ GELİŞİMİ ve DÖNEMSEL ÖZELLİKLERE GÖRE KONUMLANDIKLARI BÖLGELER	48
4.1 İstanbul İlinde Sinemanın Tarihsel Gelişimi	48
4.2 Kültür ve Ticaret Aksları Üzerinde Yer Alan Sinema Seyir Mekanlarının	

	İncelenmesi	54
4.2.1	Beyoğlu İlçesindeki Sinema Seyir Mekanları	55
4.2.2	Beşiktaş İlçesindeki Sinema Seyir Mekanları	73
4.2.3	Kadıköy İlçesindeki Sinema Seyir Mekanları	78
4.2.4	Şişli İlçesindeki Sinema Seyir Mekanları.....	82
4.2.5	Fatih İlçesindeki Sinema Seyir Mekanları.....	85
4.3	Alışveriş Merkezi İçinde Yer Alan Sinema Seyir Mekanlarının İncelenmesi	90
5.	ZİNCİRLİKUYU – MASLAK TİCARET ve KÜLTÜR AKSININ TANITILMASI ve AKS ÜZERİNDE YER ALAN SİNEMA SEYİR MEKANLARI ÜZERİNE ALAN ÇALIŞMASI	97
5.1	Zincirlikuyu – Maslak Ticaret ve Kültür Aksının Gelişimi.....	98
5.2	Zincirlikuyu – Maslak Ticaret ve Kültür Aksında Çalışma Alanı Olarak Seçilen Sinema Seyir Mekanlarının ve Yer Aldıkları Alışveriş Merkezlerinin Tanıtılması	101
5.2.1	Astoria Alışveriş, Yaşam ve Eğlence Merkezinin ve Bünyesinde Yer Alan Sinema Seyir Mekanlarının Tanıtılması	102
5.2.2	Kanyon Alışveriş Merkezi’nin ve Bünyesinde Yer Alan Sinema Seyir Mekanlarının Tanıtılması.....	105
5.2.3	İstinye Park Alışveriş Merkezi’nin ve Bünyesinde Yer Alan Sinema Seyir Mekanlarının Tanıtılması.....	108
5.2.4	Akmerkez Alışveriş Merkezi’nin ve Bünyesinde Yer Alan Sinema Seyir Mekanlarının Tanıtılması.....	112
5.3	Astoria, Kanyon, İstinye Park ve Akmerkez Alışveriş Merkezleri Sinema Seyir Mekanlarında Yapılan İzleyici Anketlerinin Sonuçları.....	115
5.3.1	Alan Çalışmasına Ait Bulgular	141
6.	SONUÇLAR.....	143
6.1	Tez Çalışmasına Ait Bulgular.....	143
6.2	Tez Çalışmasına Ait Genel Sonuçlar ve Öneriler.....	147
	KAYNAKLAR.....	149
	EKLER	155
Ek 1	Sinemanın teknolojiye bağlı dönemsel gelişiminin ve mekana etkisinin gösterildiği şema.....	156
Ek 2	1897-2010 yılları arasında Beyoğlu’nda toplu film gösterilen mekanlar (Scognamillo, 1990; Dorsay, 1991; Gökmen, 1991; Evren, 1998; Düştegör, 2010)	157
Ek 3	Alan çalışması yapılan alışveriş merkezlerinde sinema izleyicilerine yöneltilen anket soruları	158
	ÖZGEÇMİŞ.....	160

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1	“Salkım Hanımın Taneleri” sinema filminden bir görüntü (Dorsay, 2005)	4
Şekil 2.2	Tyneside Sineması’nda izleyiciler sinema filmi izlerken (Uffelen, 2009)	5
Şekil 2.3	Aksiyon türündeki “Batman” sinema filminden bir görüntü [49]	6
Şekil 2.4	Komedi türündeki “Abuzer Kadayıf” sinema filminden bir görüntü (Dorsay, 2005)	7
Şekil 2.5	Gangster türündeki “Underworld” sinema filminin afişi (Akça, 2009).....	7
Şekil 2.6	Tarihsel türdeki “Troia” sinema filminden bir görüntü [49].....	8
Şekil 2.7	Korku türündeki “Garez 2” sinema filminden bir görüntü [49]	8
Şekil 2.8	Bilim kurgu türündeki “Matrix Revolutions” sinema filminden bir görüntü [49]	9
Şekil 2.9	Savaş filmi türündeki “Er Ryan’ı Kurtarmak” sinema filminden bir görüntü [34]	9
Şekil 2.10	Western film türündeki “Avenging Angel” sinema filminden bir görüntü [29]	10
Şekil 2.11	Biografik film türündeki “Frida” sinema filminden bir görüntü [49].....	10
Şekil 2.12	Dedektif ve casusluk filmi türündeki “James Bond: Casino Royale” sinema filminin afişi [49]	11
Şekil 2.13	Romantik film türündeki “İssız Adam” sinema filminden bir görüntü [49].....	11
Şekil 2.14	İsviçre Berne’de bulunan Bubenberk sinemasının kat planı ve kesiti (Uffelen, 2009)	12
Şekil 2.15	İtalya Pradamano’da yer alan Cinecity Udine’nin kat planı (Uffelen, 2009) ...	13
Şekil 2.16	Los Angeles’ta bulunan Skyline Recidence’in özel yazlık sineması (Uffelen, 2009)	13
Şekil 2.17	Yazlık sinema (Sezer, 2009)	14
Şekil 3.1	William George Horner’ın icat ettiği zoetrop (Özön, 1964).....	16
Şekil 3.2	Reynaud’un optik tiyatrosu (Özön, 1964)	17
Şekil 3.3	Kinetoskop, kinetokopta film izleyen bir kişi ve kinetoskop salonundan görünüm (Özön, 1964; [52])	17
Şekil 3.4	Berlin’deki Winter Garten binasının salonundan ve dışından görünüm [55] ...	18
Şekil 3.5	Eugene Lauste’nin film gösterimi yaptığı Casino de Paris’in içinden görünüm (Thompson, 2003)	18
Şekil 3.6	Paris Opera binasının kesit perspektifi [25].....	21
Şekil 3.7	Akademi Ödüllerinde verilen “Oscar” heykeli [46]	22
Şekil 3.8	İlk sesli ve müzikli film olan “The Jazz Singer (1927)” filminden bir sahnenin görünümü [21]	23
Şekil 3.9	Komedi türündeki “Asri Zamanlar (1936)” filminden bir sahnenin görünümü [50].....	23
Şekil 3.10	Excelsior Otel’inin terasında gerçekleştirilen Venedik Film Festivali’nden görünüm [36]	24
Şekil 3.11	“Üç Küçük Domuz” filminden bir sahnenin görünümü [15].....	25
Şekil 3.12	Paris’teki Rex sinemasının havalandırma şaftının dıştan görünümü ve iç mekan görünümü (Uffelen, 2009; [47]).....	25
Şekil 3.13	Tusschinsky’nin salon havalandırması (Uffelen, 2009)	26
Şekil 3.14	Cineac sinemasının dış görünümü ve planı ([37]; Uffelen, 2009).....	26
Şekil 3.15	İsviçreli yönetmen Leopold Lindtberg’in 1945 yapımı “Son Şans”	

	filminden bir sahnenin görünümü [20]	28
Şekil 3.16	Cinerama uygulaması (Özön, 1964)	30
Şekil 3.17	Geniş perde uygulamaları (Özön, 1964)	31
Şekil 3.18	Drive-in sinema alanının ana kurgusu (Neufert, 2008)	33
Şekil 3.19	Londra’da 1999 yılında yapımı tamamlanan BFI IMAX Sineması’nın salonunun görünümü ve kesiti (Uffelen, 2009)	34
Şekil 3.20	Hollanda’da 2000’de açılan Lux sinema merkezinin dış görünümü, restoran bölümü ve kesiti (Uffelen, 2009)	35
Şekil 3.21	Japonya’da 2003 yılında tamamlanan La Cittadella Alışveriş Merkezinin sinema kat planı ve AVM’nin avlusundan görünüm (Uffelen, 2009)	36
Şekil 3.22	İngiltere’de 2008 yılında tamamlanan Westfield Alışveriş Merkezinin sinema kompleksinin restoranı ve AVM’nin sinema kat planı (Uffelen, 2009)	37
Şekil 3.23	İzmir’in ilk sineması Pathe (Eksaristeron Tiyatrosu) (Makal, 1992)	39
Şekil 3.24	Türkiye’nin ilk modern tiyatrocularından Muhsin Ertuğrul ve diğerleri (Anıtkabir sergisi, 2010)	41
Şekil 3.25	Ankara Ulus’taki Yeni Sinema (Anıtkabir Sergisi, 2010)	41
Şekil 3.26	Atatürk Elhamra Sinema’sında film izlerken (Anıtkabir Sergisi, 2010)	42
Şekil 3.27	Açık hava sinemalarından birinin görünümü (Kırel, 2005)	44
Şekil 3.28	Kanyon Alışveriş Merkezi Salon 5’ten görünüm (Düşteğör, 2009)	46
Şekil 3.29	Film izlemeyi sağlayan elde taşınabilir aygıt [3]	47
Şekil 4.1	1930’lu yıllarda İstanbul’da sinema seyircisi (Anıtkabir sergisi, 2010)	49
Şekil 4.2	Bir sinema büfesinin görünümü (Evren, 1998)	50
Şekil 4.3	Melek sinemasının bir ilanı (Evren, 1998)	51
Şekil 4.4	Emek (Melek) sinemasının perdesi (Evren, 1998)	51
Şekil 4.5	Kadıköy’de yer alan Süreyya Sinema’sının localarının 1930’lu yıllardaki görünümü (Evren, 1998)	52
Şekil 4.6	Cemil Filmer ve Site Sineması’nın personeli (Evren, 1998)	53
Şekil 4.7	Beyoğlu ilçesinin öne çıkan kültür ve ticaret aksı ([24]; Düşteğör, 2010)	55
Şekil 4.8	Beşiktaş ilçesinin öne çıkan kültür ve ticaret aksları ([24]; Düşteğör, 2010)	74
Şekil 4.9	Kadıköy ilçesinin öne çıkan kültür ve ticaret aksları ([24]; Düşteğör, 2010)	78
Şekil 4.10	Şişli ilçesinin öne çıkan kültür ve ticaret aksı ([24]; Düşteğör, 2010)	82
Şekil 4.11	Fatih ilçesinin öne çıkan kültür ve ticaret aksları ([24]; Düşteğör, 2010)	85
Şekil 4.12	212 İstanbul AVM sinema kompleksi kat planı ve perspektifi (Concept Plus Dergisi, 01)	91
Şekil 4.13	İstanbul ilinde bünyesinde sinema kompleksi barındıran AVMLerin konumları ([2], Düşteğör, 2010)	91
Şekil 5.1	Büyükdere Caddesi’nden görünüm (Düşteğör, 2010)	97
Şekil 5.2	Levent’ten görünüm (Düşteğör, 2010)	97
Şekil 5.3	Yıllara göre aksın gelişimi (Düşteğör, 2010; [48])	98
Şekil 5.4	Büyükdere Caddesi’ndeki yoğun trafikten görünüm (Düşteğör, 2010)	100
Şekil 5.5	Zincirlikuyu – Maslak aksı üzerinde yer alan alışveriş merkezleri ve aksın genel görünümü (Düşteğör, 2010; [24])	100
Şekil 5.6	Çalışma alanı olarak belirlenen alışveriş merkezlerinin konumlarının harita üzerinde gösterimi (Düşteğör, 2010; [24])	101
Şekil 5.7	Astoria Alışveriş Merkezi’nin konumu ve genel görünümü (Düşteğör, 2010; [24])	102
Şekil 5.8	Astoria Alışveriş Merkezi’nin yakın çevre ilişkisi ve kesitleri (Düşteğör, 2010; [35])	103

Şekil 5.9	Astoria Alışveriş Merkezi'nin katlarına ait işlev dağılımları (Düştegör, 2010)	103
Şekil 5.10	Astoria sinemaları Salon 4'te engelli kullanımı için ayrılan bölümün görünümü (Düştegör, 2009).....	104
Şekil 5.11	Kanyon Alışveriş Merkezi'nin konumu ve genel görünümü (Düştegör, 2010; [24])	105
Şekil 5.12	Kanyon Alışveriş Merkezi'nin genel görünümü ve kesiti (Düştegör, 2010; [56]).....	106
Şekil 5.13	Kanyon Alışveriş Merkezi'nin katlarına ait işlev dağılımları (Düştegör 2010; [56])	107
Şekil 5.14	Kanyon sinemaları Salon 8'de engelli kullanımı için ayrılan bölümün görünümü (Düştegör, 2009).....	107
Şekil 5.15	İstinye Park Alışveriş Merkezi'nin konumu ve genel görünümü (Düştegör; [24]; Development Design Group, 2010)	109
Şekil 5.16	İstinye Park Alışveriş Merkezi'nin genel görünümü ve cadde cephesinden görünüm (Düştegör, 2010; [32]).....	109
Şekil 5.17	İstinye Park Alışveriş Merkezi'nin katlarına ait işlev dağılımları (Düştegör, 2010; [32])	110
Şekil 5.18	İstinye Park sinemaları Salon 9'da engelli kullanımı için ayrılan bölümün görünümü (Düştegör, 2009).....	111
Şekil 5.19	Akmerkez Alışveriş Merkezi'nin konumu ve genel görünümü (Düştegör, 2010; [24]; [1]).....	112
Şekil 5.20	Akmerkez Alışveriş Merkezi'nin genel görünümü (Düştegör, 2010; [1])	113
Şekil 5.21	Akmerkez Alışveriş Merkezi'nin katlarına ait işlev dağılımları (Düştegör, 2010; [1])	113
Şekil 5.22	Akmerkez sinemaları bilet gişelerinin görünümü (Düştegör, 2009)	114
Şekil 5.23	Kanyon sinemaları Salon 8'den görünüm (Düştegör, 2009)	115
Şekil 5.24	Soru 1'in "a" maddesine verilen yanıtların dağılımı	117
Şekil 5.25	Kapasitesi 100 koltuktan fazla olan AFM İstinye Park sinemaları Salon 3'ten görünüm (Düştegör, 2009)	117
Şekil 5.26	Soru 1'in "b" maddesine verilen yanıtların dağılımı	118
Şekil 5.27	Kapasitesi 100 koltuktan az olan Astoria Sinemaları 1 nolu salon (Düştegör, 2009)	118
Şekil 5.28	Soru 1'in "c" maddesine verilen yanıtların dağılımı	119
Şekil 5.29	Soru 1'in "d" maddesine verilen yanıtların dağılımı	120
Şekil 5.30	Soru 2'ye verilen yanıtların dağılımı	121
Şekil 5.31	Kapanan Alkazar Sineması'nın sinema salonunun görünümü [28].....	121
Şekil 5.32	Soru 3'e verilen yanıtların dağılımı	122
Şekil 5.33	Astoria Sinemaları gişelerinden görünüm (Düştegör, 2009)	122
Şekil 5.34	Soru 4'e verilen yanıtların dağılımı	123
Şekil 5.35	Soru 5'in "a" maddesine verilen yanıtların dağılımı	124
Şekil 5.36	Kanyon sinemaları Salon 7'deki izleyicilerin görünümü (Düştegör, 2009) ...	124
Şekil 5.37	Soru 5'in "b" maddesine verilen yanıtların dağılımı	125
Şekil 5.38	İstinye Park Alışveriş Merkezi'nin iç mekanından görünüm [32].....	125
Şekil 5.39	Soru 5'in "c" maddesine verilen yanıtların dağılımı	126
Şekil 5.40	Alışveriş merkezlerindeki x-ray cihazlarından görünüm (Düştegör, 2010) ...	126
Şekil 5.41	Soru 5'in "d" maddesine verilen yanıtların dağılımı	127
Şekil 5.42	Soru 6'ya verilen yanıtların dağılımı	128
Şekil 5.43	İstinye Park'a özel araçla ulaşım (Düştegör, 2010)	128

Şekil 5.44	Soru 7'nin "a" maddesine verilen yanıtların dağılımı	129
Şekil 5.45	Kanyon ve Akmerkez alışveriş merkezi sinema fuayelerinde yer alan yeme- içme birimlerinden görünüm (Düşteğör, 2009)	129
Şekil 5.46	Soru 7'nin "b" maddesine verilen yanıtların dağılımı	130
Şekil 5.47	Kanyon ve İstinye Park alışveriş merkezleri sinema fuayelerinde yer alan oturma birimlerinin görünümü (Düşteğör, 2009)	130
Şekil 5.48	Soru 7'nin "c" maddesine verilen yanıtların dağılımı	131
Şekil 5.49	İstinye Park ve Kanyon alışveriş merkezleri fuayelerindeki bilgilendirme ekipmanları (Düşteğör, 2009)	131
Şekil 5.50	Soru 7'nin "d" maddesine verilen yanıtların dağılımı	132
Şekil 5.51	Soru 8'e verilen yanıtların dağılımı	133
Şekil 5.52	İstinye Park ve Astoria alışveriş merkezleri sinema fuayelerinden görünüm (Düşteğör, 2009)	133
Şekil 5.53	Soru 9'a verilen yanıtların dağılımı	134
Şekil 5.54	Astoria ve Akmerkez alışveriş merkezleri sinema fuayelerinden görünüm (Düşteğör, 2009)	134
Şekil 5.55	Soru 10'un "a" maddesine verilen yanıtların dağılımı	135
Şekil 5.56	Kanyon Alışveriş Merkezi sinemaları Salon 6 ve İstinye Park Alışveriş Merkezi sinemaları Salon 9'dan görünüm (Düşteğör, 2009).....	135
Şekil 5.57	Soru 10'un "b" maddesine verilen yanıtların dağılımı	136
Şekil 5.58	İstinye Park Alışveriş Merkezi sinemaları Salon 3 ve Akmerkez Alışveriş Merkezi sinemaları Salon 2'den görünüm (Düşteğör, 2009).....	136
Şekil 5.59	Soru 10'un "c" maddesine verilen yanıtların dağılımı	137
Şekil 5.60	Soru 11'in "a" maddesine verilen yanıtların dağılımı	138
Şekil 5.61	Astoria Alışveriş Merkezi Sinemaları Salon 2 ve Akmerkez Alışveriş Merkezi Sinemaları Salon 5'ten görünüm (Düşteğör,2009).....	138
Şekil 5.62	Soru 11'in "b" maddesine verilen yanıtların dağılımı	139
Şekil 5.63	Kanyon Alışveriş Merkezi Sinemaları Salon 8 ve Astoria Alışveriş Merkezi Sinemaları Salon 4'ten görünüm (Düşteğör,2009)	139
Şekil 5.64	Soru 11'in "c" maddesine verilen yanıtların dağılımı	140
Şekil 5.65	Yanıtların genel dağılımı	141

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 3.1	Lumiere Kardeşlerin 1896-1897 yılları arasındaki çalışmaları (Thompson, 2003)	19
Çizelge 4.1	Sponek meyhanesine ve Pathe Sineması'na ait bilgiler.....	56
Çizelge 4.2	Pathe Sineması'nın devamına ve Oryanto Sineması'na ait bilgiler.....	57
Çizelge 4.3	Santral Sineması ve İdeal Sineması'na ait bilgiler	58
Çizelge 4.4	İdeal Sineması'nın devamına ve Gomon Sineması'na ait bilgiler.....	59
Çizelge 4.5	Gomon Sineması'nın devamına ve Ekler Sineması'na ait bilgiler	60
Çizelge 4.6	Amerikan Sineması, Majestik Sineması ve Palas Sineması'na ait bilgiler.....	61
Çizelge 4.7	Unyon Sineması ve Majik Sineması'na ait bilgiler	62
Çizelge 4.8	Majik Sineması'nın devamına ve Kozmoğraf Sineması'na ait bilgiler	63
Çizelge 4.9	Kozmoğraf Sineması'nın devamına, Etval Sineması ve Alkazar Sineması'na ait bilgiler	64
Çizelge 4.10	İsplandit Sineması, Taksim Bahçesi Sineması ve Elektra Sineması'na ait bilgiler	65
Çizelge 4.11	Elektra Sineması ve Elhamra Sineması'na ait bilgiler.....	66
Çizelge 4.12	Elhamra Sineması'nın devamına ait bilgiler.....	67
Çizelge 4.13	Melek Sineması'a ait bilgiler	68
Çizelge 4.14	Melek Sineması'nın devamına ait bilgiler	69
Çizelge 4.15	Artistik Sineması ve Opera Sineması'na ait bilgiler.....	70
Çizelge 4.16	Lale Sineması, Galatasaray Bahçe Sineması ve Ar Sineması'na ait bilgiler	71
Çizelge 4.17	Atlas Sineması ve Yeni Melek Sineması'na ait bilgiler	72
Çizelge 4.18	Yeşilçam Sineması ve Cine Majestik Sineması'na ait bilgiler	73
Çizelge 4.19	Apolon Sineması ve Elektra Sineması'na ait bilgiler	74
Çizelge 4.20	Park Sineması, Aile Bahçesi Sineması, Emek Sineması, Şen Sineması ve Arnavutköy Sineması'na ait bilgiler	75
Çizelge 4.21	Çiçek Sineması, Mıstık Sineması ve Kerem Sineması'na ait bilgiler	76
Çizelge 4.22	Yıldız Sineması, Etiler Alkent D-Point Cinacity, Levent Kültür Merkezi ve Feriye Sineması'na ait bilgiler	77
Çizelge 4.23	Merkez Sineması'na ait bilgiler	78
Çizelge 4.24	Apollon Sineması, Milli Sineması, Mısırlıoğlu Sineması, Zamboğlu Sineması ve Mühürdar Sineması'na ait bilgiler	79
Çizelge 4.25	Süreyya Sineması, Opera Sineması ve Bizim Güreş Sineması'na ait bilgiler ..	80
Çizelge 4.26	Halkevi Sineması, Caddebostan AFM Budak Sineması, Kadıköy Atlantis Sineması, Kadıköy Cinema Moda ve Kadıköy Sineması'na ait bilgiler	81
Çizelge 4.27	Şaşkınbakkal Megapleks Sineması ve Suadiye Moviepleks Sineması'na ait bilgiler	82
Çizelge 4.28	Artistik Sineması, Pathe Sineması, Akın Sineması, Şahan Sineması ve Yeni Sinema'ya ait bilgiler	83
Çizelge 4.29	İnci Sineması, Şişli Kent Sineması ve Site Sineması'na ait bilgiler.....	84
Çizelge 4.30	Site Sineması'nın devamına, Nişantaşı Moviepleks ve Osmanbey Gazi Sineması'na ait bilgiler	85
Çizelge 4.31	Emperyal Sineması, Türk Sineması, Ali Efendi Sineması, Palas Sineması ve Donanma Sineması'na ait bilgiler.....	86
Çizelge 4.32	Ertuğrul Sineması, Kemal Bey Sineması, Askeri Müze ve Alemdar	

	Sineması'na ait bilgiler	87
Çizelge 4.33	Şark Sineması, Güneş Sineması, Osmanlı Sineması ve İstiklal Sineması'na ait bilgiler	88
Çizelge 4.34	Ferah Sineması, Çemberlitaş Sineması ve Kısmet Sineması'na ait bilgiler	89
Çizelge 4.35	Fatih Feza Sineması'na ait bilgiler	90
Çizelge 4.36	İstanbul ilinde bünyesinde sinema kompleksi barındıran AVMLere ait bilgiler [2]	92
Çizelge 5.1	Astoria sinema kompleksi salon koltuk kapasiteleri (Hüsmenoğlu, 2009)	104
Çizelge 5.2	Kanyon sinema kompleksi salon koltuk kapasiteleri [45]	108
Çizelge 5.3	İstinye Park sinema kompleksi salon koltuk kapasiteleri (Varoğlu, 2009)	111
Çizelge 5.4	Akmerkez sinema kompleksi salon koltuk kapasiteleri [45]	114

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmada sinema ve sinema seyir mekanı kavramlarının dönemsel gelişimi incelenmiştir. İstanbul'daki sinema seyir mekanlarına değinilerek, sinemanın gelişiminin sinema seyir mekanları üzerindeki etkisi saptanmıştır.

Tezin her aşamasında bana gösterdiği eşsiz sabırdan, inançtan ve yardımlarından dolayı değerli danışmanım Sayın Doç. Dr. Seda TÖNÜK'e sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Tez araştırmalarımnda bana anahtar verip kapıları açtırarak yol gösterdiği için Sayın Erol Kılıç'a ve Sayın Kılıç vasıtasıyla tanıştığım, bana vakit ayırıp değerli bilgilerini paylaştığı için Sayın Giovanni Scognamillo'ya sonsuz teşekkürler ediyorum. Beyoğlu sinemaları ile ilgili yorumlarını esirgemeyen Sayın Atilla Dorsay'a, sinemalarında alan çalışması yapmama izin veren AFM Sinemaları ve Mars Entertainment Group'a da ayrıca teşekkür ederim.

Çalışma boyunca bana sonsuz destek vererek sabır gösteren kıymetli annem, babam ve kardeşime, çalışmakta olduğum Akşan Yapı bünyesindeki yöneticilerim ve yakın arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ocak, 2011

ÖZET

Teknolojinin gelişimi ve toplumsal olayların etkisi, sinemanın icadını ve dönemsel olarak gelişimini sağlamıştır. Sinema seyir mekanları da sinemanın dönemsel gelişimine bağlı olarak ortaya çıkmıştır ve gelişmiştir. Mekansal anlamdaki gelişmeler, sinemanın gelişimi ve toplumların sinemaya yaklaşımları ile birebir ilişki kurmuştur. Günümüze gelindiğinde, çağın gerektirdiği koşullarda sinema salonlarının tasarlandığı ve alışveriş merkezlerinde konumlandıkları görülmektedir.

Tez çalışmasının birinci bölümünde, çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi verilmiştir.

İkinci bölümde, film, sinema, sinema türleri ve sinema seyir mekanı kavramları çalışmada yer alan ana kavramlar oldukları için açıklanmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, sinemanın, dünyada teknolojik ve toplumsal gelişmelere bağlı olarak gerçekleşen dönemsel gelişimi ve sinemanın dönemsel gelişimiyle gelişme gösteren sinema seyir mekanları incelenmiştir. Ayrıca, sinema ve sinema seyir mekanlarının Türkiye’deki gelişimi incelenmiştir.

Dördüncü bölümde, İstanbul ilinde sinema ve sinema seyir mekanlarının tarihsel gelişimi ve sinema seyir mekanlarının dönemsel özelliklere göre konumlandıkları bölgeler incelenmiştir.

Beşinci bölümde, Zincirlikuyu-Maslak ticaret ve kültür aksı ile bu aks üzerinde çalışma alanı olarak seçilen 4 alışveriş merkezi tanıtılmıştır. Alan çalışmasında yapılan anket soruları değerlendirilerek, çalışmaya ait bulgular verilmiştir.

Son bölümde, tez çalışmasına ait bulgular ortaya konmuştur. Alışveriş merkezlerinde yer alan sinema seyir mekanlarının tercih edilme nedenleri üzerinden; İstiklal Caddesi gibi geçmişte oldukça fazla sayıda sinema seyir mekanını barındıran geleneksel kültür ve ticaret akslarını yeniden yaşatmak için, durum tespiti yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sinema, sinema seyir mekanı, sinema salonu, alışveriş merkezi.

ABSTRACT

The effects of technological development and social events provided the invention and development of cinema as periodically. Movie theaters have emerged and developed due to the development of cinema. Developments in the spatial sense associated with improvement of cinema and societies approaches to cinema. Today, it is seen that the cinema halls are designed as circumstances required by the age and almost all of them are located in shopping malls.

At the first part of the thesis study, purpose of the study, scope of the study and method of the study are defined.

At the second, movie, cinema, genres of the movie and movie theaters are explained as the main concepts of the study.

At the third part of the study, the periodic development of cinema depending on the technological and social developments in the world and the development of movie theaters depending on the improvement of cinema are examined. In addition, the changes occurred in the past decades development of cinema and cinema halls are investigated in Turkey.

At the fourth part, the historical development of cinema and movie theaters in Istanbul and zones locations of movie theaters in Istanbul according to the periodic features are mentioned.

At the fifth part, Zincirlikuyu-Maslak trade and culture axis and 4 shopping malls, which were selected on the axis as the study area, are presented. The survey questions of the study were assessed and the results of the study are given.

At the last part, the results of the thesis study are given. The reasons why people prefer to movie theaters in shopping malls that were determined; the current situation are detected to provide again the traditional culture and trade axes such as İstiklal Caddesi, which had too many movie theaters in the past.

Key words: Cinema, movie theater, cinema hall, shopping mall.

1. GİRİŞ

Yüzyıllardır varlıklarını sürdüren “resim”, “edebiyat”, “tiyatro” gibi sanat dalları, toplumların kendilerini geliştirmelerine ve ifade etmelerine katkı sağlamıştır. 1800’lü yılların sonundan itibaren ortaya çıkan “sinema” kavramı, güzel sanatların arasına katılmış ve “7.sanat” olarak anılmaya başlamıştır. Endüstrileşme eğilimi göstermesi, sosyolojik faktörlerden ve gelişen teknolojilerden etkilenmesi nedeniyle diğer sanatlardan farklılık taşıyan sinema, tüm sanat dalları gibi “mimarlık” pratiği ile etkileşim içine girmiştir. Bu etkileşim sayesinde, kitleleri aynı anda, aynı işlev için bir araya getiren ve kültürel bir etkinlik olarak kabul gören sinema, mimarlık alanında “sinema seyir mekanı” adlı yeni bir kavramı ortaya çıkarmıştır.

“Sinema” ve “sinema seyir mekanı” kavramlarının birbirleriyle kurdukları ilişkinin ortaya konabilmesi için, sinemanın dünya çapında geçirdiği gelişim sürecinin incelenmesi gerekmektedir. Yapılan araştırmalar, hareketli görüntülerin elde edilmesiyle birlikte gerçekleşen ilk gösterilerin, mekan ihtiyacını ortaya çıkardığını ve sonunda, sinema seyir mekanlarında izleyicilere ulaştığını kanıtlamaktadır. Bu bağlamda, ilk sinema salonu kurgularının tiyatro salonlarından yararlanılarak oluşturulduğu, ilerleyen süreç içerisinde geliştirilen sinema teknolojileri ve farklılaşan toplumsal yaklaşımların sinema seyir mekanlarının gelişmesini sağladığı söylenebilmektedir.

Sinema sanatına dünya çapında gösterilen ilgi, Türkiye’ye de yansımış ve ilk olarak İstanbul ilinde sinema gösterimleri yapılmaya başlanmıştır. Gelişim sürecinin devamında, Beyoğlu ilçesi mekansal anlamda “sinemanın merkezi” durumuna gelmiş ve ardından bu kültürel etkinlik Türkiye’nin her yerine yayılmıştır.

Günlük yaşamın bir parçası olan sinema, hızla gelişen teknoloji ve sosyolojik faktörlerin etkisiyle bu özelliğini yitirmeye başlamıştır. Özellikle, “televizyon” nesnesinin icadı ve kolay erişilir hale gelmesi, sinemayı farklı bir boyuta taşımıştır. Buna ek olarak, 1980’li yıllarda küreselleşme ile yayılan “bireyselleşme” olgusu, kitleleri bir araya getiren ve ticari amaç taşıyan sinema seyir mekanlarını olumsuz olarak etkilemiştir.

Beyoğlu ilçesinin sinemanın merkezi olarak nitelendirildiği yılların ardından, günümüzde bu bölgede sinema mekanlarının (yapım şirketleri, sinema salonları, vb.) oldukça az olduğu, yeni sinema salonlarının farklı konumlardaki alışveriş merkezlerinde yer aldıkları görülmektedir. Türk Sineması’nın “Yeşilçam” adıyla anılmasını sağlayan ve ilk sinema mekanlarını bünyesinde barındıran Beyoğlu ilçesinin, gelecekte “sinema merkezi” kimliğini yeniden elde

edebilmesi için gerekli çalışmalar başlatılmalıdır.

1.1 Çalışmanın Amacı

Tarihi kültür ve ticaret akslarının gelecek nesillere aktarılması ve işlevsel profilinin devam ettirilebilmesi, ancak çağın gerekleri ile uyumlu bir bütünlük yakalayabilmesi sonucunda mümkündür. Özellikle, İstanbul ilinde tarihsel değeri olan kültür ve ticaret akslarının işlevsel anlamda değişimlerle karşılaştıkları görülmektedir. Bu bağlamda, bir zamanlar “sinema merkezi” kimliği taşıyan İstiklal Caddesi gibi tarihi bir aksın, teknolojinin gelişimi ve sosyal yapının etkisi ile eski niteliğini kaybettiği görülmektedir. Yapılan çalışmada, kültürel etkinlikler arasında önem taşıyan sinemanın, dünyada, Türkiye’de ve İstanbul’da geçirdiği gelişim süreci incelenerek mekana yansımalarının ortaya konması; çağın gerektirdiği şartlarda konumlanan sinema salonlarının tercih nedenlerinin araştırılıp, İstiklal Caddesi’nin yeniden “sinema merkezi” kimliğine kavuşturulması için veriler elde edilmesi ve öneriler sunulması amaçlanmıştır.

1.2 Çalışmanın Kapsamı

Toplum hayatına girdiği andan itibaren, içinde bulunduğu her koşula uyum sağlayıp, varlığını sürdüren sinema, kendi başına kültürel bir etkinlik olup, mimarlık alanıyla iletişim içerisinde.

Sinemanın mimarlık ile iletişiminin ortaya konması için, dünyada, Türkiye’de ve İstanbul ilinde geçirdiği gelişim sürecinin ve bunun sinema seyir mekanlarına yansımalarının incelendiği bir tez çalışması yapılmıştır. Bu tez, İstiklal Caddesi’nin yeniden “sinema merkezi” olarak yaşatılması için oluşturulacak öneriler bağlamında, Zincirlikuyu-Maslak aksı üzerinde belirlenen dört alışveriş merkezi bünyesindeki, günümüz sinema salonlarında gerçekleşen alan çalışması ve değerlendirilmesi ile sınırlandırılmıştır.

1.3 Çalışmanın Yöntemi

Çalışma kapsamında, kaynak tarama yöntemi, sözlü görüşmeler, gözlem ve anket değerlendirmelerinden yararlanılmıştır.

Kaynak tarama yöntemi, MSGSÜ Sinema ve Televizyon Bölümü Kütüphanesi’nde yer alan kitap ve makalelerin, Beyoğlu ilçesindeki sahaflardan elde edilen kitapların, internet kaynaklarının, tez çalışmalarının, vb. kaynakların tez kapsamında ele alınan konular

bağlamında incelenerek araştırılmasına dayanmaktadır.

Sn. Atilla Dorsay (sinema eleştirmeni-yazar), Sn. Giovanni Scognamillo (sinema eleştirmeni-yazar), Sn. Erol Kılıç (film ithalat ve ihracatçısı, yeminli çevirmen, sinema işletmecisi), Sn. Arif Keskiner (yapımcı), Sn. Kamil Bağdan (film makinisti), Sn. Mine Düşteğör (Beşiktaş ilçesi sakini), AFM ve Cinebonus sinemaları yöneticileri ile çalışmada incelenen konularla ilgili **sözlü görüşmeler** yapılmıştır.

Beyoğlu'ndaki sinema seyir mekanlarının, alışveriş merkezlerindeki sinema salonlarının ve tez çalışmasında gerekli görülen diğer bölümlerle ilgili çalışmaların yürütülmesi için **gözlemler** yapılmış ve **fotoğraf çekimleri** gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda, Zincirlikuyu-Maslak ticaret ve kültür aksı üzerinde konumlanmış, bünyesinde sinema seyir mekanı barındıran 4 alışveriş merkezi alan çalışması için belirlenmiştir. Çalışmanın örneklemini, Astoria, Kanyon, Akmerkez ve İstinye Park olarak belirlenen alışveriş merkezlerinin sinema seyir mekanlarında, anket çalışmasının yapıldığı tarihlerde bulunup, 18 yaş ve üzeri olması koşuluyla seçilen, her AVM için 30'ar sinema seyircisi oluşturmuştur. 4 ayrı AVM sinema seyir mekanında yer alan toplam 120 sinema seyircisinin katıldığı **anket çalışmasının** sonucunda elde edilen veriler, Excel programı ile analiz edilmiştir.

2. KAVRAMSAL AÇILIMLAR

Tez çalışması kapsamında sıklıkla kullanılan, “film”, “sinema” ve “sinema seyir mekanı” kavramları farklı araştırmacıların yaptıkları tanımlamalar ile ele alınmıştır. Kavramlar sırasıyla “film”, “sinema” ve “sinema seyir mekanı” alt başlıklarında ele alınırken; “sinema” kavramının altında da “sinema türlerinin incelenmesi” alt başlığı açılarak sinema türleri incelenmiştir.

2.1 Film

Film sözcüğü , “1. Fotoğrafçılıkta, radyografide ve sinemacılıkta resim çekmek için kullanılan, selülozdan, saydam, bükülebilir şerit., 3. Bir oyunun bütünü taşıyan şerit veya şeritlerin bütünü., 4. Sinemalarda gösterilen eser.” anlamlarında kullanılmaktadır (TDK, 2005).

Özön’e (2000) göre **film** sözcüğü, “1. Sinema filmini gerçekleştirmekte kullanılan, selüloitten, saydam, esnek, bükülebilir, bir yüzü ışığaduyar katla sıvalı, bir ya da iki yanında delikler yer alan, eni ve biçimi çeşitli ölçülere göre belirlenmiş kuşak; sinemanın işlenmemiş özdeği (hammaddesi)., 2. Bunun henüz alıcıda kullanılmamış, duyarkatı etkilenmemiş olanı, boş film., 3. Aynı kuşağın alıcıda kullanılmış, üzerinde gizli görüntü oluşmuş olanı, dolu film., 4. (Genel anlamda) Göstericide kullanılmak üzere her şeyi hazır, tamamlanmış sinema yapısı.”anlamlarını taşımaktadır. **Film** kelimesinin İngilizce’deki sözlük anlamı ise “resim, sinema filmi, sinema”dır (Özön, 2000).

Film aynı zamanda, sinema ve sinema filmi olarak da anılır; bir senaryo içinde resimlerin ardı ardına eklenmesidir [18].

Şekil 2.1 “Salkım Hanımın Taneleri” sinema filminden bir görüntü (Dorsay, 2005)

Film eylem olarak anıldığında, sahnelerin ya da resim hareketlerinin kaydedilmesidir; isim

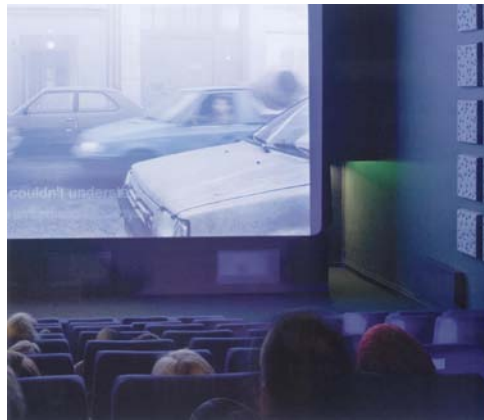
olarak anıldığında ise, hareketli resim ya da üzerine ışık verildiğinde üzerindeki görüntüleri ardı ardına yansıtan ince, ışığa duyarlı olarak kaplanmış malzemedir [22].

2.2 Sinema

Sinema kelimesi, “1. Herhangi bir hareketi düzenli aralıklarla parçalara bölerek bunların resimlerini belirleme ve sonra bunları gösterici yardımıyla karanlık bir yerde, bir ekran veya perde üzerinde yansıtarak hareketi yeniden oluşturma işi., 2. Film göstermeye yarayan özel bir makineyle görüntülerin beyaz perdeye yansıtıldığı salon veya yapı., 3. Güzel sanatların dalı olarak yansıtılmaya uygun olan filmleri gerçekleştirme ve yaratma sanatı, beyaz perde, yedinci sanat.” anlamlarını taşımaktadır (TDK, 2005).

Özön’e (1964) göre, filmlerin oynatılması için yapılmış özel yapıya **sinema** denir. Sinema, Yunanca’daki “**kinema**”, yani devinim sözcüğünün karşılığı olan Fransızca “cinéma” sözcüğünden gelmektedir (Temel Britannica, 1993). Herhangi bir devinimi düzenli aralıklarla parçalara bölerek bunların resimlerini saptama, sonra bunları gösterici yardımıyla karanlık bir yerde görüntülük üzerine yansıtarak devinimi yeniden oluşturma işine de **sinema** denir ve güzel sanatların bir dalı olan bu sanat dalı, yedinci sanat olarak da bilinir (Özön, 2000).

Sinema, sinema filmleri tasarlama ve gerçekleştirme sanattır (Büyük Larousse, 1986). Aynı zamanda, film üzerine ard arda kaydedilmiş durağan görüntülerin projeksiyonla yeterli bir hızda perdeye yansıtılması yoluyla hareketli bir görünüm elde etme yöntemine de denir (Büyük Larousse, 1986; Görsel Büyük Genel Kültür Ansiklopedisi, 1987).

Şekil 2.2 Tyneside Sineması’nda izleyiciler sinema filmi izlerken (Uffelen, 2009)

2.2.1 Sinema Türlerinin İncelenmesi

Bir sanat dalı olan sinemanın ortaya koyduğu ürün olarak ele alınan film, konulu, belgesel, deneysel ve canlandırma olmak üzere dört bölüme ayrılabilir (Temel Britannica, 1993). Konulu sinema filmleri de konularının içeriğine göre animasyon, macera, aksiyon, biyografi, komedi, suç ve gangster, dedektif, felaket, dram, tarihsel, fantezi, korku, müzikal, melodram, romantik, bilim kurgu, erotik, spor, doğaüstü, suç, savaş ve western türlerinde ayrılır (Scognamillo, 2010). Konulu sinema türlerinden en çok bilinenlerine kısaca aşağıda belirtildiği gibi değinilebilir:

- **Aksiyon Filmleri:**

Yüksek enerji ve sürekli bir temposu olan, genelde kaçış, dövüş, kurtarılma gibi sahneleri içeren, mutlaka bir “kahraman”ın öne çıkarıldığı film türüdür [23]. Aksiyon türündeki filmlerin sayısı giderek artmaktadır. Bu film türündeki örneklerden biri de “Batman” filmidir (Şekil 2.3). Ayrıca, “Ajan Salt”, “Hızlı ve Öfkeli”, “Miami Vice”, “Tetikçi”, “Müzede Bir Gece”, “Sherlock Holmes”, “Öfke”, “Little Big Soldiers” bu türün örneklerindendir [49].

Şekil 2.3 Aksiyon türündeki “Batman” sinema filminden bir görüntü [49]

- **Komedi Filmleri:**

Öncelikli amacı eğlendirmek ve güldürmek olan bu film türü diğer film türleriyle (romantik komedi, kara mizah v.b.) birliktelik sağlayabilir [23]. Komedi filmlerinin ilk örnekleri sessiz sinema döneminde verilmiştir (Mast, 1986). Türk sinemasında bu türde 1990 yılından sonra birçok filme rastlamak mümkündür (Dorsay, 2005). Bu filmler arasında “Abuk Sabuk Bir Film”, “Bay E”, “Abuzer Kadayıf”, “Vizontele” gibi filmler bulunur (Dorsay, 2005). Yabancı filmler arasında ise “Aydaki Adam”, “Felekten Bir Gece”, “Hong Kong’lu Kontes” komedi türündedir.

Şekil 2.4 Komedi türündeki “Abuzer Kadayıf” sinema filminden bir görüntü (Dorsay, 2005)

- **Suç ve Gangster Filmleri:**

Bu film türü her türlü suç ve mafya konusunu ele alarak seri katil ve dedektif konuları da işlemektedir [23]. Mast (1986) gangster filmlerinin savaş yıllarının karakteristik ürünü olarak gösterilebileceğini belirtirken; Özön (1964) sesli sinemaya Avrupa ülkelerinden önce geçen Amerika’nın, bu film türü ile dünya sinemasında üstün duruma geçtiğini söyler. Akça’ya (2009) göre, “Underworld” (1927), “The Doorway to Hell” (1930), “Little Caesar” (1931) gibi filmler bu türü başlatan ilk örneklerdendir. Ayrıca, “Örümcek Adam”, “Pulp Fiction”, “Suikastçi” ve “James Bond” bu türdeki filmlerdendir.

Şekil 2.5 Gangster türündeki “Underworld” sinema filminin afişi (Akça, 2009)

- **Tarihsel Filmler:**

Destanları, tarihe konu olmuş dramları, savaşları objektif bir bakış açısıyla konu alan film türüdür [23]. Tarih olaylarının zenginliği, Romalılar çağından kalma dekorların göz alıcılığı, resim-heykel-mimarlık alanındaki tecrübeler İtalya’da tarihsel filmler akımının gelişmesini sağlamıştır (Özön, 1964). Ülkemizde de yoğun ilgi gören, yakın seneler içerisinde gösterime girmiş “Troya” filmi bu türe örnek verilebilir (Şekil 2.6). Ayrıca, “Ben-Hur”, “Gladyatör”, “Son Samuray”, “Çağrı”, “Harem Suare”, “Spartaküs”, “Cumhuriyet”, “Yeni Dünya: Amerika’nın Keşfi”, “Apokalipto” ve “Büyük İskender” gibi filmler bu türün

örneklerindendir [49].

Şekil 2.6 Tarihsel türdeki “Troya” sinema filminden bir görüntü [49]

- **Korku Filmleri:**

Korku filmleri korkutmak, gizlenmiş korkuları açığa çıkarmak üzere kurgulanmakta ve genellikle şok edici bir finalle sonlanmaktadır [23]. Abisel’e (1995) göre, korku filmlerinde çevrenin ve karakterlerin tanıtılmasından sonra küçük çatışmalar, sorunlar doğarak gelişmektedir. Bu süreç boyunca şiddete dayalı saldırılar ya da tehlike belirtici gerilimler ortaya çıkmakta ve gerilim doruk noktasına ulaşmaktadır (Abisel, 1995). Korku filmleri genellikle bilimkurgu filmlerinde kullanılan teknolojilerden destek alınarak kurgulanmaktadır ve. son dönemde gösterimde olan filmlerden “Garez”, “Halka”, “Teksas Katliamı”, “Testere” bu film türünde bilinen örneklerdendir [23].

Şekil 2.7 Korku türündeki “Garez 2” sinema filminden bir görüntü [49]

- **Bilim Kurgu Filmleri:**

Bilim kurgu filmleri, öncelikle serüven filmi ve savaş filmi öğelerini, henüz yaşama geçirilemeyen teknolojileri, bilimsel açıklaması olan fantezi olayları, ya mevcut ya da olmasından korkulan toplum sistemlerini resimsel soyutlaşma ile perdeye taşımaktadır (Görsel Büyük Genel Kültür Ansiklopedisi, 1987). Bu film türünde, kahramanlar, uzak gezegenler, uzay araçları, fantastik mekanlar ve olaylar yer almaktadır [23]. Son yılların en çok bilinen “Matrix” serisi ise bu film türünde verilen örneklerdendir (Şekil 2.8). Ayrıca

“Metropolis” ilk bilim kurgu film örneğini oluştururken; “Uzay Yolu”, “Yıldız Savaşları”, “Yarından Sonra”, “Apollo 13” filmleri bu türün en çok bilinen örnekleridir [49].

Şekil 2.8 Bilim kurgu türündeki “Matrix Revolutions” sinema filminden bir görüntü [49]

- **Savaş ve Savaş Karşıtı Filmler:**

İçeriğinde hava, deniz ve kara olan; çatışma, korku ve savaş konularını ele alan film türüdür ve genellikle aksiyon, macera, dram, komedi, western gibi türlerle birliktelik kurarak bir filmin kategorisini oluşturmaktadır [23]. Geçtiğimiz yıllarda gösterimde olan “Er Ryan’ı Kurtarmak” filmi bu türün örneklerindendir (Şekil 2.9). Ayrıca, “Gelibolu”, “Hayat Güzeldir”, “Potemkin Zırhlısı” filmleri türün en bilinen örneklerindendir [49].

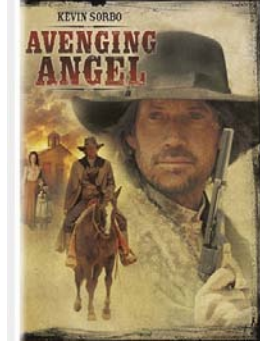

Şekil 2.9 Savaş filmi türündeki “Er Ryan’ı Kurtarmak” sinema filminden bir görüntü [34]

- **Western Filmler:**

Western filmler, Amerikan film endüstrisinin en belirleyici türüdür. Abisel’e (1995) göre, westernleri belirleyen temel niteliğin, bu türün coğrafi mekanından kaynaklandığı düşünülmektedir ve Kuzeybatı Amerika tarihinin belirli bir dönemine ilişkin öyküleri anlatan filmler olarak değerlendirilmektedir. Bu film türünün sahnelerinde at ve tüfekli oyuncular, tozlu kasaba ve yollar, kovboylar yer almaktadır [23]. Mast’a (1986) göre, bu türdeki filmler halkı bilgilendirmeyen, kapitalizme ve baskıya yönlendiren filmler olmakla birlikte, 1939 yılında bu türde 3 büyük film ortaya koyan John Ford, en bilinen Western film yönetmeni olarak hatırlanmaktadır. “Avenging Angel”, “Bandidas”, “Phantom Rancher”, “Stage Coach”

ve “Searchers” bu film türünün örneklerindendir [49]. Ayrıca, Avrupa’da “İyi, Kötü ve Çirkin”, “Sabata Vadiler Hakimi”; Türkiye’de “Cilalı İbo Teksas Fatih”, “Haydut Avcısı” gibi filmler bu türde verilmiş örneklerdendir.

Şekil 2.10 Western film türündeki “Avenging Angel” sinema filminden bir görüntü [29]

- **Biografik filmler:**

Bu film türünde önemli bir tarihi kişinin geçmişi ya da gelecek için öngördüğü hayatı konu edilmektedir ve herhangi bir suçlunun, din adamının, savaş kahramanının, doktorun, politikacının, devlet adamının ya da maceraperestinin hayatı bu film türüne uyarlanabilmektedir [23]. Frida Kahlo’nun yaşamını konu alan “Frida” bu film türüne verilecek örneklerdendir (Şekil 2.11). Ayrıca, “Edie”, “Ghandi”, “Chaplin”, “Kleopatra” ve “Ali” bu film türündedir.

Şekil 2.11 Biografik film türündeki “Frida” sinema filminden bir görüntü [49]

- **Dedektif ve casusluk filmleri:**

Bu film türü suç ve gangster film türü ile benzerlik göstermekle birlikte çözülmeyen suçları konu alırken; filmin merkezindeki karakter kahramandır ve kendini birçok olayın içinde bulabilmektedir [23]. “Köstebek” adlı film bu türe örnek olarak verilebilir (Şekil 2.12). Ayrıca, “James Bond: Casino Royal”, “James Bond: Rusya’dan Sevgilerle”, “Küçük Sırlar”, “Charlie’nin Melekleri” ve “Mr.&Mrs. Smith” bu türdeki filmlerdendir [49].

Şekil 2.12 Dedektif ve casusluk filmi türündeki “James Bond: Casino Royale” sinema filminin afişi [49]

- **Romantik filmler:**

Bu film türü genellikle romantik drama, romantik komedi ve erotik filmlerle bazı özellikler paylaşmaktadır [23]. Romantik filmler aşk hikayelerini konu alırken, kalp acılarını, duyguları, romantizmi karakterler üzerinden izleyiciye ulaştırmaktadır [23]. “Hiroşima Sevgilim”, “Love Story”, “Casablanca” ve son dönemde gösterimde olan “İssız Adam” bu film türünün örneklerindendir [49].

Şekil 2.13 Romantik film türündeki “İssız Adam” sinema filminden bir görüntü [49]

2.3 Sinema Seyir Mekanları

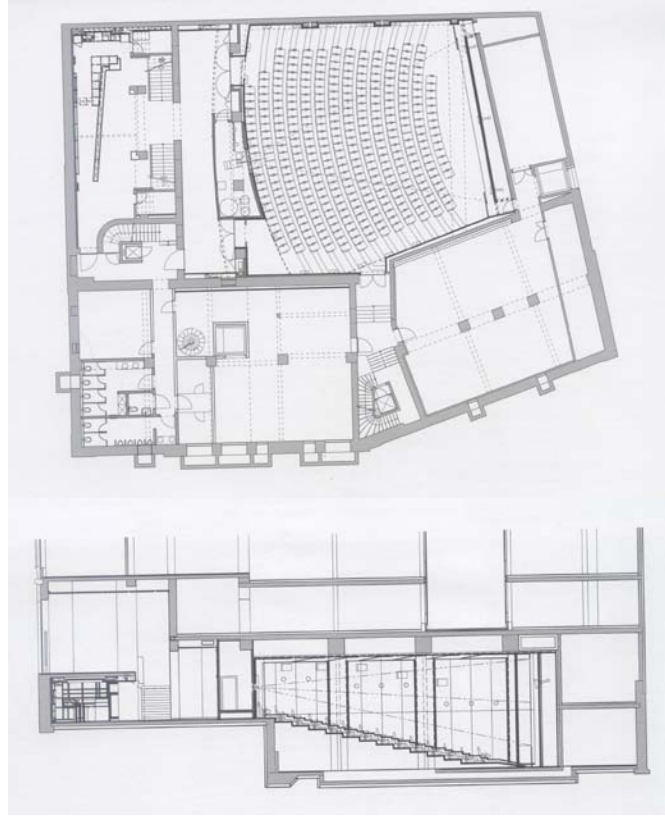
Tez çalışması içerisinde, sinema filmi gösterimi yapılan, ticari amaç güden ya da gütmeyen tüm mekanlar “sinema seyir mekanı” olarak anılmaktadır. Sinema seyir mekanı kavramı, “sinema salonu”, “sinema kompleksi”, “konut”, “açık hava sineması”, “Drive-in movie” ve sinema filminin izlendiği “herhangi/yok mekan”ı temsil etmektedir.

- **Sinema Salonu:**

Sinema salonları, sinema filmlerinin toplu gösterimleri için tasarlanmış, ticari amaç güden

özel mekanlardır (Sezer, 2009). Aynı sinema filminin, aynı anda ve aynı mekanda toplu seyrine olanak veren sinema salonlarında, tüm sinema seyircilerinin odaklandıkları bir perde ve perdeye görüntüyü yansıtan göstericinin bulunduğu gösterici odası ile izleyicilerin oturdukları bölüm bulunmaktadır. Aynı zamanda, sinema salonları film arasında ya da film öncesinde bekleme alanı olarak kullanılan fuaye, ıslak mekanlar ve yeme-içme birimleri ile desteklenmektedir.

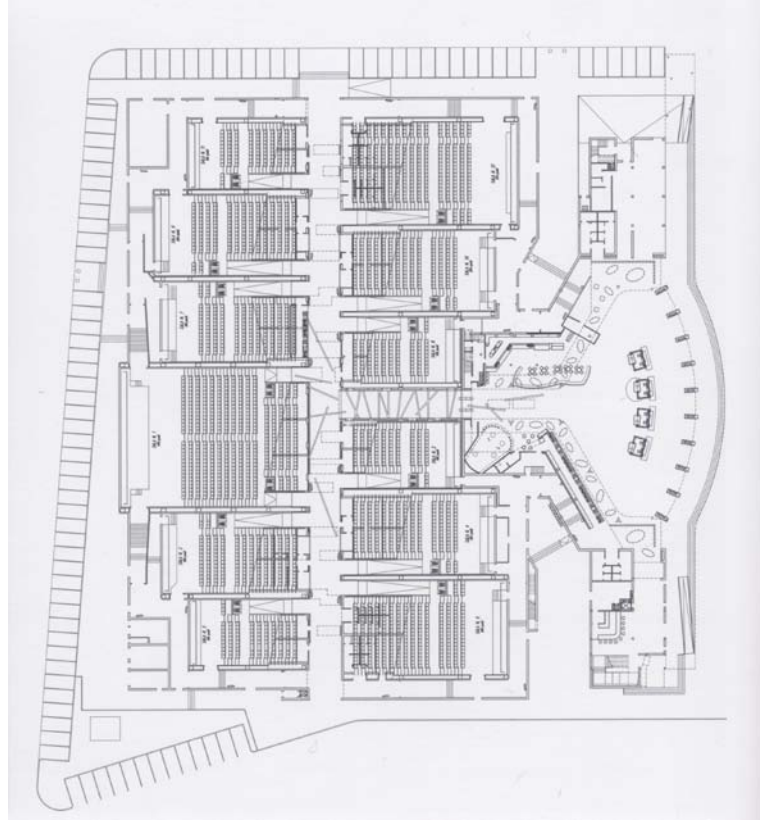
İsviçre Berne’de bulunan Bubenberk sinemasına ait kat planı ve kesitlerden, sinema salonlarının tipolojik mekan kurguları okunmaktadır (Şekil 2.14). Mekana fuayeden erişilen iki ayrı kapı bulunurken, oturma düzeninin hemen karşısında perde ve perdenin hemen karşısında da gösterici odası yer almaktadır. Salonda eğimli oturma düzeni bulunmaktadır.

Şekil 2.14 İsviçre Berne’de bulunan Bubenberk sinemasının kat planı ve kesiti (Uffelen, 2009)

- **Sinema Kompleksi:**

Sinemanın dönemsel gelişim sürecinin, sinema seyir mekanlarının dönemsel gelişim sürecini etkilemesi sonucu ortaya çıkan ticari mekan olarak tariflenebilir. Cep salonlarının bir araya gelmesiyle oluşan sinema kompleksi, aynı anda birden çok filmin gösterimine olanak vermektedir. Fuayesinde yeme-içme mekanları, bilgilendirme ekipmanları, oturma birimleri barındıran, sinema mekanları oldukları gözlemlenmiştir.

Şekil 2.15 İtalya Pradamano’da yer alan Cinecity Udine’nin kat planı (Uffelen, 2009)

- **Konut:**

Ev sinemaları günümüzde, sinema konforunu ev ortamına taşıyacak koşulların oluşturulması olarak tanımlanabilir (Sağın, 2005). Ev sinemalarında, ses sistemi, gösterici ve perde ile film gösterimi gerçekleştirilebilmektedir. Filmin göstericiye aktarılabilmesi için DVD, VCD, internet, TV yayınları gibi kaynaklardan faydalanılmaktadır. Konutların teraslarında da yazlık sinema koşulları sağlanabilmektedir (Şekil 2.16).

Şekil 2.16 Los Angeles’ta bulunan Skyline Recidence’ın özel yazlık sineması (Uffelen, 2009)

- **Açık Hava Sineması:**

Kapalı sinemalardan farklı olarak, üstü açık olan sinemalardır (Sezer, 2009). Yağışların az

olduğu mevsimlerde tercih edilen sinema seyir mekanlarıdır. Günümüzde, gerçekleşen bazı organizasyonların etkinliklerinde de tercih edilmektedir (Şekil 2.17).

Şekil 2.17 Yazlık sinema (Sezer, 2009)

- **Drive-in Movie:**

Başta Amerika olmak üzere bir dönem yaygın olarak kullanılan, otomobil parkına benzer bir düzende, sinema seyircilerinin otomobillerinden inmeden film izledikleri mekanlardır (Sezer, 2009).

- **Herhangi/ Yok Mekan:**

Teknolojinin gelişmesi ile taşınabilir gösterici aygıtların çeşitleri artmakla birlikte boyutları da küçülmüştür. Bu sayede, taşınabilir gösterici aletlerle herhangi bir özellik gerektirmeyen koşullarda, film izlemek mümkün hale gelmiştir.

3. SİNEMANIN DÖNEMSEL GELİŞİMİNİN İNCELENMESİ

Sinema ilerleyen teknoloji ve toplumsal etkiler ile birlikte gelişme göstererek sinema seyir mekanlarını ortaya çıkarmıştır. Birçok sinema araştırmacısı, sinemanın ilk başlarda bir buluş olduğunu ifade ederken, daha sonra sinemanın bir sanat dalı olarak kabul gördüğünü belirtmektedir. Bu bölümde, sinemanın dönemsel gelişimi ve bununla birlikte gelişme gösteren sinema seyir mekanlarının dönemsel gelişimi incelenmiştir. Sinema ve sinema seyir mekanlarının dünyadaki ve Türkiye’deki dönemsel gelişim süreçleri iki başlıkta ele alınmıştır:

- “3.1 Dünyada Sinemanın Dönemsel Gelişiminin İncelenmesi”
- “3.2 Türkiye’de Sinemanın Dönemsel Gelişiminin İncelenmesi”.

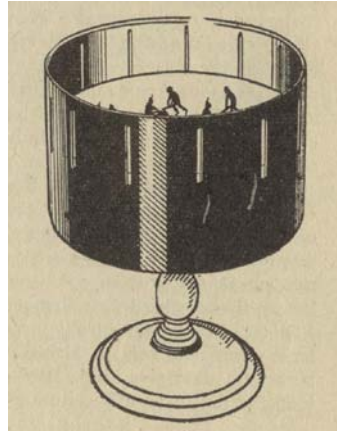
3.1 Dünyada Sinemanın Dönemsel Gelişiminin İncelenmesi

Dünyada sinema tekniklerinin dönemsel gelişimi ve buna bağlı gelişme gösteren sinema seyir mekanı kurguları bu başlıkta ele alınmıştır. Ayrıca, sinemanın gelişim gösterdiği süreç içerisinde toplum yapısını etkilediği; toplum yapısındaki değişim sürecinin de sinema ve sinema seyir mekanlarını etkilediği görülmüştür. Sinema ve sinema seyir mekanlarının teknolojiye bağlı olarak geçirdiği süreç Ek 1’de verilmiştir. Dünya sinemasının gelişim süreci Özön (1964) ve Betton (1986) tarafından yapılan sinema tarihi araştırmaları dikkate alınarak aşağıda belirtildiği gibi incelenmiştir:

- Sinemanın ortaya çıkışı ve sessiz sinemanın hakim olduğu dönemde, sinema konusunda yeni icatlar, gelişim gösteren gösterici aletler, sessiz film gösterimleri ve ilk yerleşik sinema seyir mekanlarının oluşmaya başlaması öne çıkmaktadır.
- Birinci Dünya Savaşı’nın sinemaya etkileri ve sessiz sinemanın gelişim yıllarında, toplumsal olayların sinemayı etkilediği, sessiz filmlerin gösterimine devam edildiği ve sinema salonlarının tasarım anlamında ilerleme gösterdiği görülmektedir.
- Sesli sinemanın başlangıcı ve gelişiminin yaşandığı dönemde, sesli ve renkli filme geçiş de gerçekleşmiştir. Ayrıca, sinema salonlarındaki tasarım yaklaşımları öne çıkmaktadır.
- İkinci Dünya Savaşı’nın sinemaya etkileri incelendiğinde, yaşanan toplumsal olayların sinemaya etkisi ve televizyonun icadı dikkat çekmektedir.
- Televizyonun icat edildiği yıllarda, sinema gösterim tekniklerinin, televizyona karşı geliştirildiği ve geniş perde uygulamaları, üç boyutlu film gösterimleri, üç boyutlu ses denemelerinin gerçekleştiği görülmektedir.
- 1960-2000 yılları arasında, sinema ve sinema seyir mekanlarında hızlı bir gelişim gerçekleşerek, film izlemek için mekan alternatifleri oluştuğu görülmektedir.
- 2000-2010 yılları arasında, sinema seyir mekanlarının alışveriş merkezlerinde konumlanması dikkat çekmektedir.

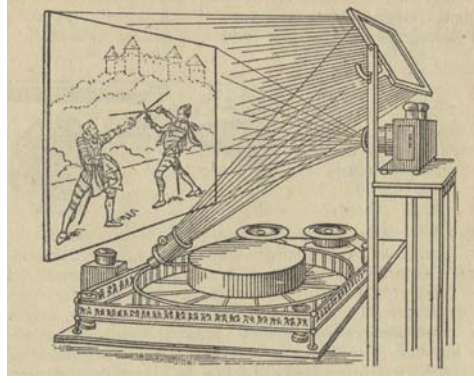
3.1.1 Sinemanın Ortaya Çıkışı ve Sessiz Sinemanın Hakim Olduğu Yıllar

1830-1910 yılları arasında gerçekleşen sinemanın gelişim sürecinde, icat edilen ve geliştirilen sinema aletleri ile sessiz film gösterimleri yapılmıştır. İlk toplu film gösterimleri, ilk yerleşik sinema salonlarının açılması bu dönemde gerçekleşmiştir. Sinemanın ortaya çıkışı incelenmeye başlandığında, kökeninde yer alan görüntünün retinada iz bırakması olgusunun 10.yüzyılın sonundan itibaren bilindiği anlaşılmaktadır. Bu bilgiden yola çıkarak Belçikalı fizikçi Joseph Plateau 1832 yılında hareketin aşamalarını saptayan bir dizi görüntüye hızla bakıldığında göz aldanması yaratan **Phenakistiscope'u** icat etmiştir (Betton, 1986). Aynı yıl Simon Ritter von Stampfer de Plateau'nun icadıyla benzer prensibe dayanan **stroboscope** adlı bir aygıt yapmıştır. İngiliz matematikçi William George Horner (1786-1837) Phenakistiscope'u geliştirerek, önce **Daedalus**, **Yaşam Teker**, **Şeytan Teker** dedikten sonra, satışa çıkardığında **zoetrop** adını verdiği, büyük ilgi gören bir "oyuncak" üretmiştir (Teksoy, 2005).

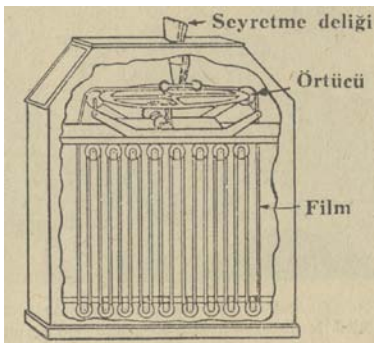
Şekil 3.1 William George Horner'ın icat ettiği zoetrop (Özön, 1964)

Özön (1964) Fransız bilgin Emile Reynaud'un Phenakistiscope'u daha da geliştirerek 1876'da **Praxinoscope'u** meydana getirdiğini; 1889'da da bu aygıtın çok daha gelişmiş olan optik tiyatroyu ortaya çıkardığını belirtmektedir. Reynaud'un, 500-700m'lik kendi eliyle çizdiği resimli kuşakları perdeye yansıttığı ve 1892 yılının Ekim ayından itibaren de Paris'teki **Grevin Müzesi'nde** başlayan **ışıklı pantomima** adını verdiği gösterilerini 1900 yılına kadar sürdürdüğü bilinmektedir (Özön, 1964; Teksoy, 2005).

Şekil 3.2 Reynaud'un optik tiyatrosu (Özön, 1964)

Sinemada toplu gösterimler yapılmaya başlanmadan önce benzer tiplerde farklı aygıtların tasarlanmasına devam edildiği görülmektedir. Teksoy'a (2005) göre, **Thomas Alva Edison** (1847-1931) 1889 yılının sonlarına doğru Paris'te, filmin iki kenarına açılmış deliklere giren, tırnaklarla ilerlemesini sağlayan bir aygıt tasarlamıştır ve 1891'de alıcı olarak tasarladığı **kinetografin**, gösterici olarak tasarladığı **kinetoskopun** patentini almıştır. Büyük bir tahta kutu olan kinetoskopun üzerindeki bakaçtan bakıldığında, 15metre uzunluğundaki bir film izlenebildiği ve toplamda yirmi saniye süren tek kişilik bir sinema gösterisi yapıldığı bilinmektedir. 20 Mayıs 1891'de, Edison'un **West Orange'taki (New Jersey)** laboratuvarını gezmeye gelen National Federation of Women's Club üyelerine kinetoskop gösterisi yapıldıktan sonra 1893 yılında kinetoskopun toplu üretimine geçilmiştir (Teksoy, 2005). Edison 1894'te New York City'de, içinde 10 tane kinetoskop olan, her biri ayrı film gösteren ilk **kinetoskop salonunu** açmıştır. Kısa sürede ABD'de ve Avrupa'da açılan kinetoskop salonlarında **kinetofoto** denen aygıt aracılığıyla **müzikli film gösterimleri** yapılmıştır (Teksoy, 2005).

Şekil 3.3 Kinetoskop, kinetokopta film izleyen bir kişi ve kinetoskop salonundan görünüm (Özön, 1964; [52])

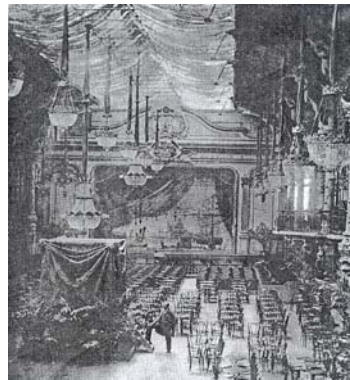
Sinemada ilk toplu gösterimlerin sessiz filmlerle yapıldığı ve toplu gösterilerin sinema seyir

mekanlarını ortaya çıkardığı görülmektedir (Scognamillo, 2009). Bu bağlamda, ilk toplu gösterimlerin gerçekleştirilebilmesi için, aralarında Almanya, Norveç ve Fransa'nın da olduğu birçok ülkede çalışmalar yapılmıştır (Reader, 1979). Sinema tarihçilerine göre ilk toplu gösteriler Lumiere Kardeşler tarafından yapılmış olsa da, Teksoy (2005) Almanların sinemayı Max Skladanowsky'nin bulduğu görüşünde olduklarını belirtmektedir. Skladanowsky, 1 Kasım 1895'te Berlin'deki **Wintergarten'de**, kendi icadı olan **bioskop** ile bir gösteri düzenleyerek büyük ilgi görmüştür (Teksoy, 2005).

Şekil 3.4 Berlin'deki Winter Garten binasının salonundan ve dışından görünüm [55]

Toplu gösterimlerin artırılması ve film gösterim sürelerinin uzatılması için çalışmaların devam ettiği süreçte; Jean Acme Le Roy ile Eugene Lauste kinetoskopu geliştirerek "**The Marvelous Cinematograph**" adıyla 1895'te ilk film gösterisini yapmışlardır (Özön, 1964). Bunu takiben, American Mutoscope Company çalışanı olan ve biyograf kamerası da icat eden Eugene Lauste, 1897 ve 1898 yılları arasında **Casino de Paris'te** film gösterileri gerçekleştirmiştir (Thompson, 2003).

Şekil 3.5 Eugene Lauste'nin film gösterimi yaptığı Casino de Paris'in içinden görünüm (Thompson, 2003)

1895'te Fransa'da Louis ve Auguste Lumiere kardeşler kinetoskopu geliştirip, **sinematografi** icat ederek patentini aldıktan sonra, halka açık ilk gösterilerini Paris'in Capucines

Bulvarı'daki Grand Cafe'nin alt katında yer alan, önceleri bilardo salonu olarak kullanılan **Salon des Indiens'te** gerçekleştirmişlerdir (Temel Britannica, 1993; Teksoy, 2005). Kinetoskop, panoptikon, phantaskop ve bioskopa göre büyük başarı sağlayan ve “**sinema**” adıyla anılmaya başlanan sinematograf, Lumiere Kardeşler tarafından düzenlenen turnelerle tüm dünyaya tanıtılmıştır (Thompson, 2003).

Çizelge 3.1 Lumiere Kardeşlerin 1896-1897 yılları arasındaki çalışmaları (Thompson, 2003)

1896	
1 Mart	Lumiereler Belçika Brüksel'de program yapar.
11 Mayıs	“Carl Hertz” Paul Film tarafından The Empire Theatre'da Johannesburg'ta ve Güney Afrika'da gösterilir.
15 Mayıs	Lumiere programı İspanya Madrid'te başlar.
17 Mayıs	Lumiere operatörü Rusya Petersburg'ta film gösterir.
7 Temmuz	Hindistan Bombay'da Watson's otelin kiralık bir odasında Lumiereler film gösterimi yapar.
8 Temmuz	Brezilya'da Rio de Janeiro'da Lumiereler program yapar.
1 Ağustos	Avustralya Melbourne Opera Evi'nde program yapılır.
15 Ağustos	Meksika'da kiralık bir salonda film gösterimi yapılır.
Aralık	Lumiere programı Mısır'da Alexandria adlı kafede yapılır.
1897	
28 Ocak	Venezuela Maracaibo geleneksel tiyatrosunda film gösterimi yapılır.
15 Şubat	Osaka'da bir tiyatrodan sinematografli film gösterimi yapılır.
Şubat	Bulgaristan Ruse'de Lumiere programı yapılır.
Temmuz	Edison Çin çay evlerinde bilgilendirme turu yapılır.

Sinemanın endüstrileşmesi için denemelerde bulunan ve 1898'de bir yapım evi kuran Fransız **Charles Pathe**, sinemayı halka ulaştırmayı amaç edinerek **gezici sinemayı** geliştirirken, Lumiere ve Melies ise filmlerini büyük şehirlerdeki lüks yapılarda seyircilerin karşısına çıkarmıştır (Özön, 1964). İngiltere'de 1900'de ortaya çıkan ilk yerleşik sinemanın ardından, 1905'ten itibaren Amerika'nın bütün büyük şehirlerinde “**Nickel Odeon**” adı verilen, beş centlik para ile girildiği için bu adı alan, yerleşik **halk sinemaları** açılmıştır (Özön, 1964). 1905'te Amerika'da yerleşik halk sinemaları 10 adet iken, 1910'da bu sayı on bine yükselmiştir (Özön, 1964). Uffelen'e (2009) göre, 20. yüzyılın ilk 10 yılında film gösterimleri, balo salonları ve müzikhollerde yapılırken, 1910 yılından itibaren sahne kısmında perde olan, tiyatro mimarisine sahip yerleşik sinema binaları inşa edilmeye başlanmıştır. Aslında, kısa metrajlı filmlerden uzun metrajlı filmlere geçiş, daha büyük ve daha rahat gösteri salonlarına ihtiyacı ortaya çıkarırken, yeni inşa edilen sinema salonlarında, gösterici odası ve göstericiden gelen görüntünün yansıtacağı perdeyi de gerekli kılmıştır (Temel Britannica, 1993). Avrupa'da ve Amerika'da inşa edilen “**düş sarayları**” adıyla anılan yeni yerleşik salonların yanı sıra, bir gösterici, perde ve sandalyelerden oluşan **açık**

hava sinemaları da, toplu gösterimlerin ilk yıllarından itibaren kullanılmaya başlanmıştır (Scognamillo, 2009).

Edison'un kinetoskop için icat ettiği ilk filmin, 1889'da Eastman Kodak fabrikasında toplu üretimine geçildikten sonra, yeni yapılan sinemalarda, gösterici olarak kullanılan sinematografin geliştirilmesi ile yanar film makineleri kullanılmaya başlanmıştır. (Özön, 1964). Edison'un icadından sonra üretilen filmler yanar film makineleri için geliştirilerek, selüloz nitrattan yapıldığı için **yanar film** adıyla anılıp kullanılmaya başlanmıştır. Birçok kimsenin hayatını kaybettiği yangınlar meydana getiren bu uygulamaya, 1908 yılında Alman Agfa fabrikası çözüm üretmek için yanar filmi koruyan selüloz asetatından yapılmış taban meydana getirmiştir ve bu da başarısız olmuştur (Özön, 1964). Yanar film gösterimlerinin gerçekleştirildiği dönemde, yaşanan duraksamanın filmin yanmasına ve o anda görüntünün gitmesine sebep olarak büyük tepkilere yol açtığı bilinmektedir (Bağdan, 2010).

3.1.2 Birinci Dünya Savaşı'nın Sinemaya Etkileri ve Sessiz Sinemanın Gelişim Yılları

1910-1930 yılları arasında sinemanın gelişim sürecine bakıldığında dönemi Birinci Dünya Savaşı'nın ve bu sebepten toplumsal olayların etkilediği görülmektedir. Ayrıca, bu dönemde sinema salonları da tasarım anlamında ilerleme göstermiştir ve sessiz film gösterimleri de devam etmiştir. Avrupa sinema piyasasında Birinci Dünya Savaşı'na kadar, Fransa ve İtalya pazarda lider konumundayken; savaşla birlikte bu ülkelere Danimarka da katılarak sinema alanında gelişme gösteremedikleri bir döneme girmişlerdir (Betton, 1986). Avrupa sinemasının kendi içine döndüğü savaş yıllarında, Amerikan sinemacıları iktisadi bir çatışmanın içerisine girerken; Musevi göçmenlerden oluşan sinemacılar sırasıyla "Paramount", "M-G-M", "Universal" ve "Fox" yapımcı evlerini kurmuşlardır (Özön, 1964). İlk başlarda New York'ta açık havada ya da binaların teras çatılarında çekilen filmler, Francis Boggs adlı yönetmenin öncülüğünde Kaliforniya kıyılarına taşınarak **"Hollywood"** kurulmuştur ve ardından Amerikan filminin ilk türlerinden Western filmler çekilmeye başlanmıştır (Özön, 1964).

Birinci Dünya Savaşı sonunda Dünya sineması toparlanma dönemine girerken, savaşın sebep olduğu yıkım, birçok sanatçının Amerika'ya göç etmesi gibi sebepler, Avrupa ülkelerinin pek çoğunda ulusal sinema üretiminin fazla gelişememesine neden olmuştur. Almanya'da birçok sanatçının Amerika'ya göç etmesine rağmen, G.W. Pabst ve Fritz Lang sessiz sinema alanında çok önemli işler yapmışlardır ve İsveç de Avrupa'da ulusal sinema anlamında gelişme gösteren ülkelerden biri olmuştur (Betton, 1986). Bu dönemde Almanya'nın komşusu

olan Sovyetler Birliği'nin sinema karşısındaki tutumu da oldukça önemlidir. Savaş sonrası sinema, yeni yönetim tarafından halkı bir araya getirecek bir araç olarak önemseniştir ve bu anlamda propoganda filmleri ile sessiz sinema alanında başarılı çalışmalar yapılmıştır (Mast, 1986).

Birinci Dünya Savaşı döneminde, Avrupa ülkelerinin sinema alanında gösterdikleri çabanın yanında, diğer taraftan da yerleşik sinemaların geliştiği görülmektedir. Birinci Dünya Savaşı sırasında ortaya çıkan tiyatroların gösterişli sahneleri, sinema salonlarının iç mekan tasarımlarının ilk şeklini oluştururken; Avrupa'da ise sinemaların bağımsız bir kimlikle ortaya çıktıkları görülmektedir (Uffelen, 2009). Charles Garnier'in (1875) tasarladığı Paris Opera binasının neo-barok tarzının örnek alınarak inşa edildiği tiyatro binalarının yanında, sinemalar oldukça masalsı gösterişleri ile farklı bir tarz oluşturarak, tiyatroların prestijli yanları olan **fuayeler**, **galeriler** ve **locaları** örnek almışlardır (Uffelen, 2009).

Şekil 3.6 Paris Opera binasının kesit perspektifi [25]

Savaşın yansımalarının hissedildiği dönemde, Amerika'da sinema adına yeni bir uygulama başlatılarak, film üretimini teşvik etmek amacıyla her yıl bir kez tekrarlaması planlanan, sinemada ödüllendirme sistemi kurulmuştur. Sinema Sanatları ve Bilimleri Akademisi (Academy of Motion Picture Arts and Sciences) tarafından ortaya çıkarılan bu uygulama ilk kez 1927'de Los Angeles'taki Hollywood Roosevelt Otel'de, 15 ayrı kategori için gerçekleştirilmiştir [46]. Amerika'ya yerleşen yabancı sanatçılardan Murnau "Şafak" filmi ile 1927 yılında, ilk Akademi ödülünü almıştır (Özön, 1986).

Şekil 3.7 Akademi Ödüllerinde verilen “Oscar” heykeli [46]

3.1.3 Sesli Sinemanın Başlangıcı ve Gelişimi

Sessiz film den sesli filme geçiş, ardından da sesli ve renkli filme geçiş bu dönemde gerçekleşmiştir. Ayrıca, sinema salonlarındaki tasarım yaklaşımları öne çıkmaktadır. 1920’li yılların sonuna kadar yapılan film gösterimlerinde, sessiz filmlerin içindeki konuşmalar, akışa göre kesintiye uğrayan yazılarla, piyano, keman ya da pikaptan çalınan müzik eşliğinde verilmiştir (Temel Britannica, 1993). Ses alanındaki gelişmeler izlenerek, sinemada da artık sesle görüntünün birlikte olması gerektiği düşünülmeye başlandığı dönemde, Amerika’da “Western Electric Co.” ve Almanya’da “A.E.G.-Tobis-Klangfilm” sesli film konusunda tekel oluşturmaktadır (Özön, 1964). Dünya’da sessiz film tekniği hakim iken, sesli film tekniğine geçilmesinin oldukça zor olduğunu düşünen yapım şirketleri, sesli filme sıcak bakmamışlardır (Scognamillo, 2009). Western şirketi sesli film patentini Hollywood’un büyük ortaklıklarına teklif edip, hepsinden olumsuz geri dönüş alırken; iflas durumuna gelen Warner Brothers şirketi ise, geleceği açısından bir çare olarak, Western şirketinin buluşunu satın almıştır. 1926 yılında küçük bir Amerikan yapım evi olan bu şirket ilk önce, kısa süreli yalnızca müzikli sesli filmlerden oluşan bir gösterim gerçekleştirdikten sonra, 6 Ekim 1927 tarihinde “The Jazz Singer- Caz Şarkıcısı” adlı ilk müzikli ve konuşmalı filmi göstermiştir (Özön, 1964). “The Jazz Singer” filminin gösterimi sırasında, gösterici ile eş zamanlı plaklarla ses elde edilirken; Fox şirketi de “Seventh Heaven” filmini **optik kuşak** üzerinden **sesli** olarak göstermiştir (Büyük Larousse, 1986). 1929’da Paris’te de gösterilen “The Jazz Singer” filmi, aynı yıl **Akademi özel** ödülünü almıştır [46].

Şekil 3.8 İlk sesli ve müzikli film olan “The Jazz Singer (1927)” filminden bir sahnenin görünümü [21]

İlk sesli film gösterilerine halkın ilgisinin büyük olduğu ve sesli sinemaya ilk geçen ülke olan Amerika’nın, bu konuda da kendini geliştirip diğer ülkelerden üstün konuma geçtiği görülmektedir. Ses kayıt aletlerinin ve yabancı dillerde dublaj yapılmasına imkan veren tekniklerin uygulamaya konulması, Amerika’ya dünyanın her yerinde film piyasasını ele geçirme olanağını vermiştir (Betton, 1986). Ayrıca Hollywood, aktörlerin mikrofon karşısındaki zorluklarını aşmak üzere stüdyo kapılarını tiyatro yönetmenlerine, tiyatro oyuncularına ve müzikal şarkıcılarına açarak, operetler, gangster ve güldürü türündeki filmlerle, sesli film adına örnekler verilmesini sağlamıştır (Özön, 1964). Sesli filme alışılması ile Amerika’da neredeyse tüm türlerde örnekler verilmiştir ve özellikle de sesli sinemaya uzun süre sıcak bakmayan Charlie Chaplin’in oynadığı komedi türündeki “Asri Zamanlar (1936)” filmi bu dönemin dikkat çekici filmleri arasındadır. Yine bu dönemde, Walt Disney Fare Mickey ve Vak Vak Donald adlı kısa metrajlı filmleri çekmeyi sürdürürken, canlandırma sinemasında ilk uzun metrajlı film olan “Pamuk Prenses ve Yedi Cüceleri (1937)” gerçekleştirilmiştir (Betton, 1986).

Şekil 3.9 Komedi türündeki “Asri Zamanlar (1936)” filminden bir sahnenin görünümü [50]

Sesli filmin heyecanla karşılandığı Avrupa ülkelerinin başında gelen Fransa’da, sinemadaki sesli film sayısı 1929’da 52 film, 1930’da 98’e, 1931’de 156’ya ve 1932’de 157’ye

ulaşmıştır (Betton, 1986). Bu filmlerin çoğu zayıf yapıtlardan oluşurken; bulvar tiyatrolarının bütün piyesleri beyazperdeye aktarılmıştır ve yeniden sinemayı tiyatrolaştırma eğilimi başlamıştır (Özön, 1964). Bu akımın dışında kalan sinemacılar ile 1930'lu yıllarda Fransa'ya sinema çalışmalarına devam etmek için gelen yabancı sinemacılar, Fransız sinemasına katkı sağlamışlardır (Betton, 1986).

Alman yapımcıların Avrupa pazarını ele geçirmeye başladıkları dönemde, uluslar arası sinemacıları ve aktörleri sayesinde Almanlar, Hollywood ile sesli film alanında rekabet edebilmişlerdir (Betton, 1986). Sesli sinemanın geliştiği yıllarda Almanya'daki siyasi iktidarın değişimi Alman sinemasını olumsuz etkileyerek, 1933 yılında Hitler iktidarı ile ortaya çıkan Yahudi düşmanlığı ve bu sebepten pek çok yönetmenin Almanya'yı terk etmek zorunda kalması, geride kalan yönetmenlerin de kendilerini özgürce ifade edememeleri sebebiyle, sinema gelişme gösterememiştir (Betton, 1986).

İtalya siyaset ve sinema etkileşimini yaşayan, fakat sesli filmle ilgilenen Avrupa ülkelerinden biri olmuştur. Ülkede yaşanan ekonomik kriz nedeniyle yurt dışına göç eden yönetmenler, hükümet tarafından ülkeye geri çağrılıp, belgeseller ya da propoganda filmleri çevirmekle görevlendirilmişlerdir (Reader, 1979). Bunun yanında, 1932 yılında Venedik Bienali kapsamında, Venedik'in Lido adasında gelenekselleşerek tekrarlayan Venedik Film Festivali gerçekleştirilmeye başlanmıştır [36]. Excelsior Otel'in terasında gerçekleşen ilk etkinliklerde, açık havada kısa film gösterimleri ile birlikte ödüller verilmiştir [36].

Şekil 3.10 Excelsior Otel'inin terasında gerçekleştirilen Venedik Film Festivali'nden görünüm [36]

Sovyetler Birliği ise başlarda iktisadi güçlükler yüzünden sesli sinemaya uzak duran ülkelerden biri olurken; ilk sesli filmlerini 1930 yılından sonra ortaya çıkarmıştır (Özön, 1964). Sovyetler Birliği'nde çıkan iç savaş sonunda, kendi dalında başarılı bulunan tarihsel filmler ve komedi filmleri üretilmiştir (Thompson, 2003).

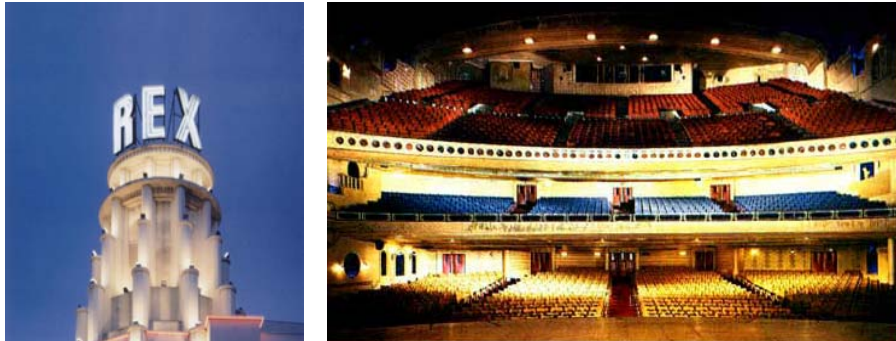
Filmde ses unsuru sinema salonlarında gösterilen filmlerin gerçekçiliğini ortaya koyarken;

sesli siyah-beyaz filmlerin görüntülerinin de daha gerçekçi olmasına ihtiyaç duyularak renkli film çalışmalarına başlanmıştır (Özön, 1964). İlk renkli film çalışmaları için özel kameralar kullanılırken; 1928 yılında çıkarmalı yöntem olarak tarif edilen **Technicolor** önce iki renkli olarak, 1934-35'te de **üç renkli** olarak sinemada yerini almıştır (Büyük Larousse, 1986). Üç renkli filmin elde edildiği **mavi, kırmızı, yeşil** renkleri ve bu renklerin kombinasyonu, ilk kez Walt Disney'in "Üç Küçük Domuz" adlı 1933 yapımı çizgi filminde kullanılmıştır (Temel Britannica, 1993).

Şekil 3.11 "Üç Küçük Domuz" filminden bir sahnenin görünümü [15]

Sesli ve renkli sinemanın, ülkelerin sinemaya yaklaşımlarını ve izleyicilerin sinemadan beklentilerini oldukça etkilediği görülmüştür ve bu durumdan sinema seyir mekanları da etkilenecek mimari anlamda ciddi bir yenilik yaşanmaya başlanmıştır. Uffelen'e (2009) göre, sesli sinemanın hayata girişiyle sinema mekanları strüktür ve tarz anlamında etkilenecek, sayıları giderek artan oditoryum şeklindeki salonlar strüktürel anlamda güçlendirilmiştir ve büyük sinema salonlarının iç mekanları Art Deco olarak tasarlanmıştır (Uffelen, 2009). 1932 yılında Paris'te Auguste Bluysen ve John Eberson'un tasarlamış olduğu, sahnesinin Maurice Dufrene tarafından dekore edildiği 3300 koltuk kapasiteli Rex sineması bu dönem sinema mekanları için bir örnektir (Şekil 3.12).

Şekil 3.12 Paris'teki Rex sinemasının havalandırma şaftının dıştan görünümü ve iç mekan görünümü (Uffelen, 2009; [47])

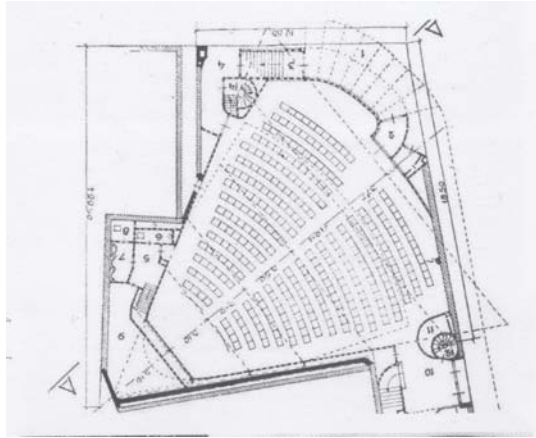
Sinema salonlarında yaşanan tasarım anlamındaki değişimleri tetikleyen konulardan bir diğeri

ise, ardı ardına gerçekleşen film gösterimlerine gelen ve gösterimden ayrılan sinema seyircilerinin, giriş-çıkışlarda aynı kapıyı kullanmak zorunda kalarak birbirlerine geçişleri için müsaade etmeleridir (Uffelen, 2009). Bu konu, yanar film kullanımından dolayı da düşündürücü bir durum olurken, çözüm olarak tasarımda giriş ve çıkışların ayrı kapılardan yapılmasına karar verilmiştir (Uffelen, 2009). Salonların büyük ölçekli olmasından kaynaklanan başka bir sorun da salon havalandırmasıdır ve bu konuda Rex, Tusschinsky gibi salonlar, salonun tam ortasında tavanına asılan buz hazneli iri vantilatör ile salonun karakteristiğine özgü havalandırma sistemleri geliştirmişlerdir (Uffelen, 2009).

Şekil 3.13 Tusschinsky'ın salon havalandırması (Uffelen, 2009)

Art Deco eğiliminin dışında, modern tarzda inşa edilen sinema binaları arasında Erich Mendelsohn'un Berlin'de yaptığı Universum, caddeye bakan tarafı yarı eğrisel ve büyük havalandırma şaftı ile dikkat çeken bu dönem sinema binalarındandır (Uffelen, 2009). Modern tarzda örneklenecek başka bir sinema binası da 1934 yılında Jan Duiker'in Amsterdam'da yaptığı, seramik kaplı gösterişli bir dış cepheye sahip Tusschinsky sinema binasının karşısında yer alan, sakın ve beyaz modern cephele Cineac sinema binasıdır (Uffelen, 2009).

Şekil 3.14 Cineac sinemasının dış görünümü ve planı ([37]; Uffelen, 2009)

3.1.4 İkinci Dünya Savaşı'nın Sinemaya Etkileri

İkinci Dünya Savaşı yıllarında sinema dünyasında yaşanan büyük durgunluk ve televizyonun icadı bu dönemin öne çıkan olaylarıdır. Savaş döneminde Alman işgalinde kalan Sovyet sineması durgunluk yaşayan ulusal sinemalardan biri olmuştur (Betton, 1986). G. Sadoul vd. tarafından verilen rakamlara göre, “1940’ta SSCB’de kırsal kesimde (bu bölgedeki yerleşik ve gezici gösteri yerlerinin sayısı toplam 18000 civarındadır) gezici sinemalar da dahil olmak üzere 28000 sinema salonu mevcuttur. 1939’da 900 milyon seyirci sinemaya gitmiştir ve bu sayı, aynı yıl Almanya, Fransa ve İtalya’da satılan toplam sinema bileti sayısından fazladır. Savaş, 12000 sinema salonunun yıkılmasına yol açar ve bu o dönemki Sovyet işletmelerinin yaklaşık %40’ını oluşturmaktadır.” (Betton, 1986). Aynı şekilde savaş yıllarında çevrilen uzun metrajlı film sayısı da hızla düşerek, 1941’de 41 olan sayı 1945’te 20 civarına inmiştir. Ancak, halkın sinemaya olan ilgisi tüm olumsuzluklara rağmen korunmaya çalışılarak, yerleşik sinemalarda aktüalite filmleri, savaş belgeselleri ve yurt sevgisini anlatan filmler gösterilmiştir (Betton, 1986).

Savaş yıllarında Naziler tarafından işgal edilen Fransa’nın sinema salonlarında Alman filmlerinin gösterilmesi halkın tepkisine neden olurken; bu durumu telafi etmek adına Fransız sinemasına para yatırılarak Fransız yönetmenlerin film çevirmeleri sağlanmıştır (Özön, 1964). Almanların işgali ve yabancı filmlerin piyasadan çekilmiş olması bu dönemde Fransız filmlerinin üretimini hızlandırmış olup, günlük konuların tehlikeli sayılması nedeniyle, tarihsel, polisiye, hayalci ve fantastik türlerde 250’ye yakın film çevrilmiştir (Özön, 1964).

Bir başka Avrupa ülkesi olan İtalya da sinema alanında ayakta kalmayı başaran ülkelerden olup, İkinci Dünya Savaşı yıllarında Mussolini yönetiminde tarafsız olması sayesinde Avrupa’nın sahipsiz kalan pazarlarını ele geçirme fırsatını yakalamıştır (Özön, 1964). Bu bağlamda, sinema alanında film yapımları artırılmıştır ve 1940’ta 70, 1941’de 90, 1942’de 119 film yapılmıştır (Özön, 1964).

Savaş yıllarında İngiltere, İsviçre, Danimarka, Avustralya ve Japonya’da da sinema çalışmaları yapılmıştır. İngiltere, Birinci Dünya Savaşı ile sinema alanında başarı sağlayamamasına rağmen, İkinci Dünya Savaşı yıllarında ciddi bir adım atarak; John Grierson ve Fransa’dan İngiltere’ye göç eden Fransa’nın öncü sinemacılarından Alberto Cavalcanti’nin çabalarıyla belge-filmcilik ve belge-filmcilik eğitimi alanında gelişmiştir (Özön, 1964). Bu dönemde çok sayıda kısa metrajlı belgesel, bilimsel film, reklam filmi ve canlandırma sineması ürünü ortaya koyan İsviçre sineması, yönetmen Leopold Lindtberg’in yaptığı

filmlerle, dünya sinemasında tanınmıştır (Betton, 1986). İsviçre'nin yanı sıra Danimarka da savaş yıllarında oldukça fazla sayıda kısa metrajlı film üretmiştir (Shipman, 1982). Avustralya'da ise, savaş dönemine kadar sesli filmle ulusal sinema gelişirken; savaşla birlikte Japon askerlerinin karaya çıkmasından korkulduğu için, sanata yönelebilecek kaynaklar askeri amaçlara kaydırılmıştır ve bu sebepten ulusal sinema gelişim gösterememiştir. Japon sineması ise bu yıllarda askeri denetim altında kalmıştır ve askerlerin desteklediği iki büyük yapım şirketinin şiddet içerikli filmlerini piyasaya sürmüştür (Betton, 1986).

Şekil 3.15 İsviçreli yönetmen Leopold Lindtberg'in 1945 yapımı "Son Şans" filminden bir sahnenin görünümü [20]

Savaş sonrasında, Fransa sinema alanında büyük bir etkinlik göstererek yeni dalga akımıyla, senaryoya dayalı birçok başarılı film gerçekleştirmiştir (Reader, 1979). 1939 yılında Cannes'da yapılması planlanan Uluslar arası Film Festivali İkinci Dünya Savaşı dolayısıyla ertelendiği için, savaşın bitimi ile 20 Eylül 1946'da uluslar arası kültürel bir etkinlik olan **Cannes Film Festivali** ilk kez gerçekleştirilmiştir [19]. İsviçreli yönetmen Leopold Lindtberg'in 1945 yapımı "Son Şans" filmi ile büyük ödülü kazandığı bu festival her yıl tekrarlanmaktadır (Betton, 1986).

Almanya, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra uğradığı yenilgi ve Naziler tarafından sinemaya uygulanan baskılar yüzünden, ulusal sinema anlamında büyük bir etkinlik gösterememiştir (Temel Britannica, 1993). Buna rağmen, sinemayı canlandırmak adına çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmaların en önemlisi, Amerikan Film çalışanı olan Oscar Martay'ın girişimiyle, İngiliz meslektaşı George Turner, Berlin senatosundan iki temsilci, Alman film endüstrisinden dört temsilci ve bir gazeteciden oluşan komitenin, 9 Ekim 1950 tarihinde toplanarak, **Berlin Film Festivali**'nin 1951 yılından itibaren her yıl gerçekleşmesine karar vermesidir [7]. Alman ulusal sinemasını yeniden canlandırmak ve halkın sinemaya olan ilgisini geri kazanmak için, festival yeni yönetim tarafından da desteklenerek, Berlin'in simgesi olan "ay" ödülü, kategorilere göre kazananlara "altın ay" ve "gümüş ay" şeklinde verilmeye başlanmıştır [7].

Savaş sonrası İtalyan sineması, farklı eğilimler barındırarak halkçı, epik, romanesk ve şiirsel bakış açıları ile örtüşen yeni-gerçekçilik akımıyla dünyaya kendini kabul ettirmiştir (Betton, 1986). Özön'e (1964) göre, gelişen sinema endüstrisi, Amerikan sermayesini ve sinemacılarını İtalya'ya yönelterek ortak yapımların artırılmasını ve birçok tarihsel filmin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

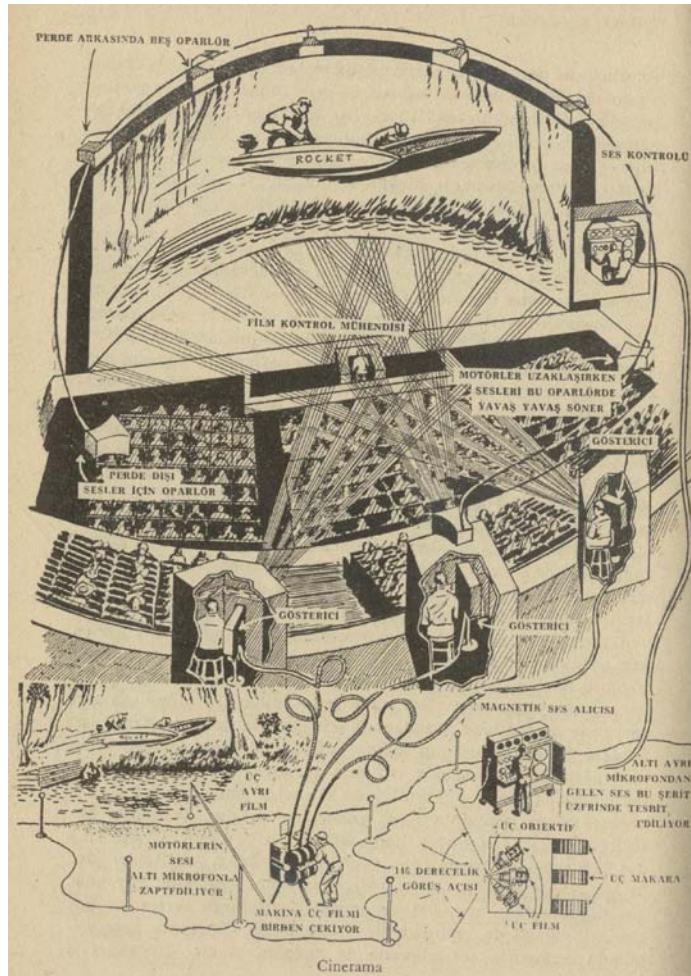
Sovyet sineması, 5 Mart 1953'te Stalin'in ölümünden sonra devam eden eskiye bağlılık ve zorunlu dogmatizm döneminin ardından, sanatta bir yenilenme dönemi geçirerek yeni sinemacılar kuşağının da kendini özgürce ifade edebileceği bir duruma gelmiştir (Betton, 1986). Aynı dönemde, bir Avrupa ülkesi olan İsveç'in sinema alanında birinci sınıf kalitede filmler ürettiği; İspanyol sinemasının ise, birçok genç yeteneğin ortaya çıkışı ile sinemada özgünlük kazanmaya başladığı; Polonya'da da Nazi işgalinde katlanılmak zorunda kalınan şartların, oldukça başarılı şekilde sinemaya aktarıldığı bilinmektedir (Betton, 1986).

Avrupa ülkesi olmayan Meksika, sinema alanında büyük yönetmen ve sinemacıların katkısıyla geniş bir uluslar arası izleyici kitlesine sahip olurken; Mısır sinemasında, komedi, melodram, polisiye, müzikal v.b. türlerde yapılan filmlere ilave olarak, krallığın düşmesiyle yurtseverlik filmleriyle gerçekçi filmler de yapılmaya başlanmıştır (Betton, 1986). Bu yıllarda Hindistan'da da Hint film üretiminin esasını oluşturan belgeseller, macera filmleri, şarkı ve dansla beslenen "büyük gösteri" türü filmler ve sosyal içerikli filmler çekilmeye başlanmıştır. Japonya ise sanata yatkınlığını keşfederken; sinemayı tarihsel ve çağdaş olarak iki ana dala ayırıp başarılı filmler üretmiştir (Özön, 1964).

İngiliz sinemasında savaş sonrası ortaya çıkan belge-filmcilikle yetişmiş bir grup sinemanın sanat, kültür ve propoganda gücünü açığa çıkarmıştır (Özön, 1964). İngiliz sinemasının iyi duruma geldiği zamanlarda Hollywood ile yarışmak istemesi, iktisadi açıdan zor duruma düşmesine ve bu dönemde televizyonun da icat edilmesi ile sinemanın sıkıntılı bir sürece girmesine neden olmuştur (Özön, 1964). Sinemayı sıkıntılı bir sürece sokan televizyon, sinemada göstericilerin, sesin, rengin, geniş perde ve farklı film boyutlarının yıllar süren deneme çalışmaları gibi, uzun yıllar üzerinde çalışılmış bir aygıttır. İkinci Dünya Savaşı sonunda televizyon ciddi bir gelişme göstermiştir ve 1946'da İngiliz BBC radyo ortaklığı tarafından ilk düzenli TV yayını yapılmaya başlanmıştır (Özön, 1964). Amerikan sinema endüstrisi, Amerika'nın çeşitli bölgelerinde de TV istasyonları kurulması sonucu, hem iktisadi anlamda, hem televizyonun evlerde yer alması ve hem de TV yayınlarının artmasıyla zor duruma düşmüştür (Özön, 1964). Sinemanın geleceğini etkileyen televizyona karşı, sinema alanında çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.

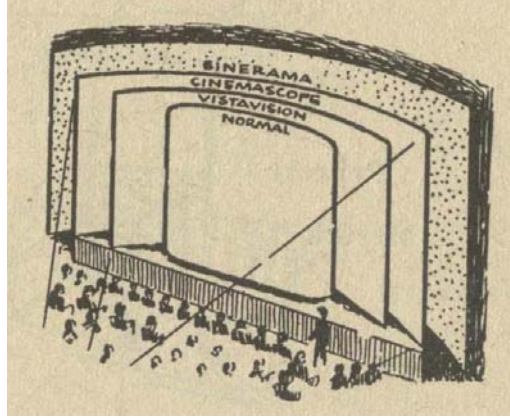
3.1.5 Televizyonun İcadı ve Sinema Alanındaki İlk Yansımaları

Bu dönemde, televizyona karşı geliştirilen sinema gösterim tekniklerinden; **geniş perde uygulamaları**, üç boyutlu film gösterimleri ve üç boyutlu ses denemeleri öne çıkmaktadır. Televizyon yayınlarının başlamasının ardından, 1947'de ABD'de haftada 90 milyon kişi sinemaya giderken, 1956'da bu sayı 35 milyona düşmüştür ve sinemaya giden seyirci sayısındaki azalma sinema salonlarına da yansımıştır; 1945'te 20355 olan sinema salonu sayısı, 1955'te 15613'e inmiştir (Özön, 1964). Bu gelişme neticesinde Hollywood, televizyona karşı yeni arayışlara girmiştir ve sinemanın ilk yıllarında denenmiş olan **geniş perde, geniş film, üçboyutlu film** uygulamalarını tekrar ele alarak sektörü canlandırma çalışmalarına başlamıştır. Geniş perde uygulamalarının ilki 1 Ekim 1952'de piyasaya çıkarılan, bir araya getirilmiş üç alıcının çevirdiği üç filmin, üç ayrı gösterici ile perdede yansıtılması prensibine dayanan ve "This is Cinerama" filminde kullanılan **Cinerama** işlemidir (Özön, 1964).

Şekil 3.16 Cinerama uygulaması (Özön, 1964)

Cinerama gösterileri dışında, 55mm lik film kullanılarak, farklı perde boyutu ve merceklerle görüntü elde edilen **Cinemascope** yöntemi oldukça yaygın olarak kullanılmıştır ve 1956 yılında Cinerama salonlarının sayısı yirmiyi geçmezken; Cinemascope filmler gösteren salonların sayısı 30000 civarında olmuştur (Özön, 1964). Cinemascope'un dışında **Vistavision** denen, 35mm'lik filmi düşey değil de yatay olarak kullanarak, geniş perdede görüntü elde edilmesini sağlayan bir yöntem de uygulanmıştır (Özön, 1964).

Şekil 3.17 Geniş perde uygulamaları (Özön, 1964)

Geniş perde gösterimlerinin, Michael Todd'un girişimiyle **35mm** ve **70mm**'lik film göstericisinin üretimi ve kullanımı şeklinde devam ettiği dönemde, bu gösterimlerin sinemaya yeniden ilgi gösterilmesine katkı sağladığı ortaya çıkmıştır (Betton, 1986). Nitekim, televizyon ve sinema yarışı devam ederken, sinemada arayışlar sürmüş olup, Cinerama ve Cinemascope gibi psikolojik üç boyut etkisi veren yöntemlerden sonra, gerçek **üç boyutlu film** gösterimleri denenmiştir (Özön, 1964). Aysel'e (2010) göre, sinema salonlarında iki film birden perdeye yansıtılarak, izleyiciler gözlerine taktıkları iki renkli gözlüklerle üç boyutlu film izlemeye başlamışlardır. Üç boyutlu film ile **stereofonik ses** de geliştirilmiştir ve filmde ses üç boyutlu hissedilir hale getirilirken aynı zamanda renkli filmler de iyileştirilmiştir (Aysel, 2010).

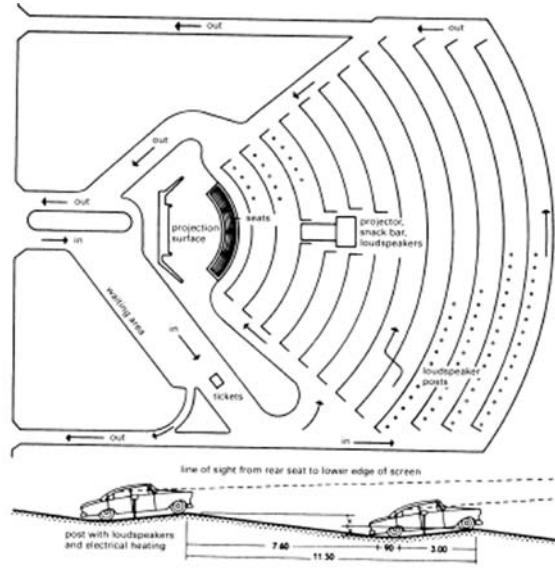
3.1.6 1960'lı Yıllardan 2000'li Yıllara Kadar Dünyada Sinemanın Gelişimi

1960-2000 yılları arasında, sinema seyir mekanlarında hızlı bir gelişim gerçekleştiği ve film izlemek için mekan alternatifleri olduğu görülmektedir. **“Drive-in sinema”**, tek fuayeli çoklu sinema salonu sistemi (sinema kompleksi), üç boyutlu film gösterimi gerçekleştirilen sinema salonları ve **video, DVD, VCD**, vb. ile ev konforunda film izleme alternatifleri ortaya konmuştur. Ayrıca, bu yıllarda filmlerin görüntü kaliteleri ve ses sistemleri geliştirilerek

iyileştirilmiştir.

Avrupa’da sinema salonlarının çekiciliğinin artırılma çalışmalarında salonun fiziki yapısındaki değişim göze çarpmaktadır. Sinema binaları akşamları yanan floresan aydınlatmalı tabelalarıyla davetkar görünerek, tiyatro salonları ile yarışır hale gelmiş olup, içlerine girildiğinde, fuayede yer alan rahat koltuklar ve duvarlardaki tablolarıyla dikkat çekmektedir (Uffelen, 2009). Salonlarda yer alan gösterici odası ile salon karartılarak izleyicilerin perdeye odaklanmasının sağlandığı ortam, yönetmenlerin sinema salonlarına “kara kutu” adını vermelerini sağlamıştır (Uffelen, 2009). Savaş sonrasında filmlerin niteliksizleşmesi, yaşanan toplumsal sorunlar ve televizyonun kullanılmaya başlanması, 1960’lı yıllarda büyük sinema salonlarının ve “oditoryum”ların bölünerek, küçük salonlardan oluşan yeni sinema mekanlarına dönmelerine neden olmuştur (Uffelen, 2009). Tek fuayeli çok salonlu sinema binalarının yaygınlaştığı bu dönemde, yanar filmin tamamen terk edildiği, gösterici aygıtların geliştirilerek vantilatör, soğuk hava ve suyla soğutma gibi özellikler eklendiği belirtilmelidir. Sinemanın tekrar tercih edilmesini sağlama çalışmaları esnasında 70mm film ile geniş ekran görüntü elde edilmesine artan ilgi nedeniyle, yeni yapılan salonların ve yeniden ele alınarak bölünen eski salonların tasarımları geniş perde kullanımı düşünülerek yapılmıştır (Uffelen, 2009). Ayrıca, geniş perde kullanımıyla birlikte televizyona karşı kullanılan üç boyutlu sinema bir süre daha tercih edildikten sonra, film izlerken yaşanan baş dönmesi, baş ve göz ağrıları nedeniyle, tercih edilmemeye başlanmıştır (Aysel, 2010).

Sinemaya ilginin artmasını sağlamaya yönelik ve kapalı sinema salonları için geliştirilen bu yöntemlerin dışında, açık hava sinemaları kapsamında bir sinema çeşidi daha geliştirilerek, sinemaya ilgi çekilmeye çalışılmıştır. **“Drive-in”** denen, ilk başta Amerika’da daha sonra birkaç ülkede tercih edilmeye başlanan bu sinemalar bir otomobil parkı gibidir ve alana otomobilleri ile gelen seyircilerin, filmi otomobillerinin içinden seyrettikleri bir sinema alternatifini oluşturmuştur (Özön, 1964).

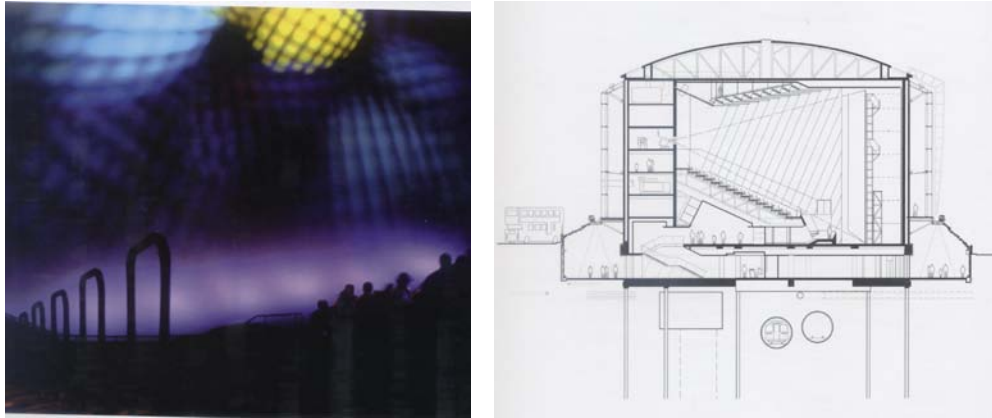
Şekil 3.18 Drive-in sinema alanının ana kurgusu (Neufert, 2008)

1970’li yıllara gelindiğinde salondaki görsel konforun yanında sesin daha iyi işitilebilmesi için çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bu anlamda, Dolby markası tarafından geliştirilen stereo ses sistemi, optik ses okuyucunun bütün işlevlerini yerine getirmekle birlikte, filmin dip gürültüsünü ortadan kaldırmıştır (Büyük Larousse, 1986). Buna bağlı olarak da sinema salonlarında yan ve arka duvarlara “efekt hoparlörü” ya da “surrounds” olarak isimlendirilen hoparlörler yerleştirilmeye başlanmıştır [16].

1960 ve 1970’li yıllarda sinema seyir mekanlarındaki değişimin ardından, 1980’li yıllarda sinema filmlerine olan inancı tekrar kazanmak için, sinema piyasasında düzen değişikliği yaşandığı ve dönemin özeti olarak bireyselliğin ön plana çıktığı söylenebilmektedir. 1980’li yılların sosyal yapısındaki ana kurguda, sosyalizmin çöktüğü, sosyal devlet modelinin kendi yükünü taşıyamamaya başladığı ve yükselen değer olarak neo-liberalizmin ortaya çıktığı, sosyokültürel sistemde televizyonun da etkisiyle tam bir karmaşa yaşandığı görülmektedir (Doğan ve Özdemirci, 2007). Bu yıllar bireysel özgürlük arayışının kendisini tüketimle ifade etmeye başladığı, sermayenin uluslar arası olması, sınırların ve duvarların kalkmasıyla, şirketlerin devletlerden daha güçlü hale geldiği dönem olarak tarih sayfalarında yerini almıştır (Doğan ve Özdemirci, 2007). Bireyselliğin sinema alanında da kendini göstererek sinema filmlerini tüketim nesnesi haline getirmesi sonucunda, evlerde televizyonla birlikte video oynatıcılar da bulunmaya başlamıştır ve bu durum sinemayı yeni bir sisteme götürmüştür. Bu yeni sistemde, her film gösterime girmeden video dağıtımçılarına, kablolu televizyon şebekelerine satılarak, filmlerin çok önceden kabul edilmesi ve inanılabilirliğinin sağlanması amaçlanmıştır (Önal, 1994). Evlerde video oynatıcıların yaygınlaşması ile stereo kasetler ve

cihazlar geliştirilirken, buna ek olarak stereo TV yayınları da başlatılmıştır [16].

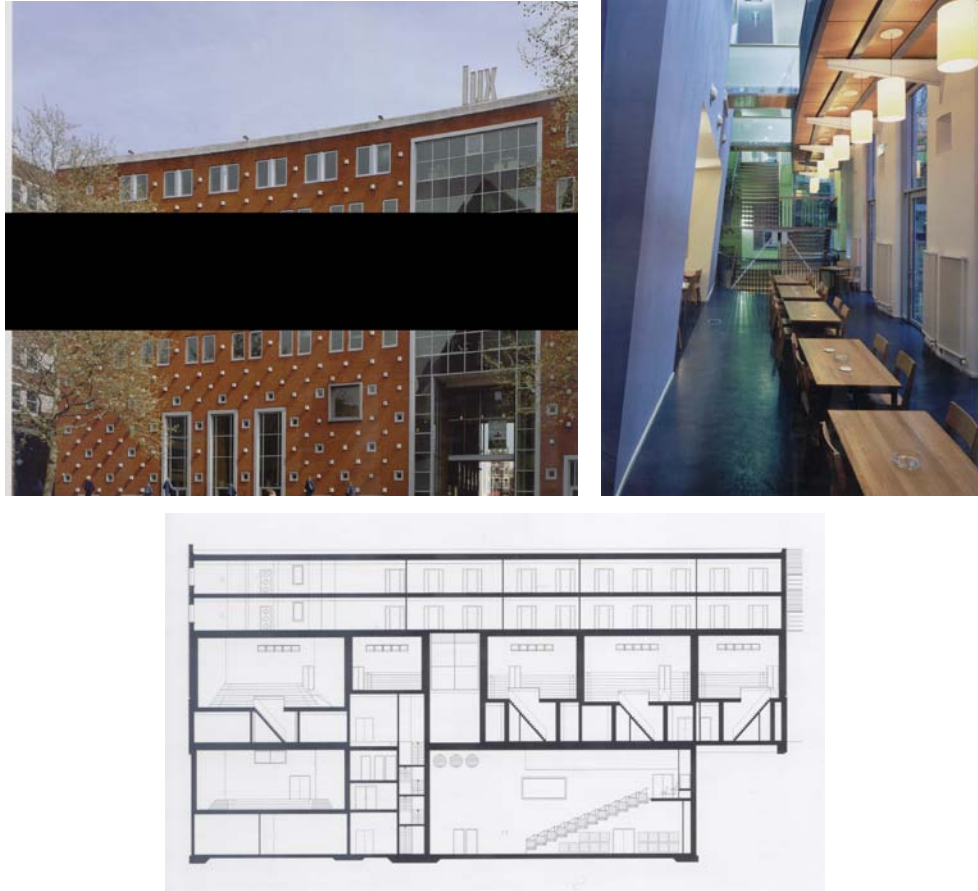
1980'lerin sonuna gelindiğinde, film endüstrisinin giderek artan eğilimlerinin de etkisiyle, 35mm sinema filmi için geliştirilen dijital ses teknolojisi, 1990'lı yıllarda sinema salonlarında yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır ve bunu takiben 1995'te lazer disklerde, 1997'de DVD'lerde, kablolu yayınlarda, Dijital TV yayınlarında ve multimedya uygulamalarında da görülmeye başlanmıştır [16]. Bu uygulamalarla her mekana giren sinema filmi sinema sektörünü canlı tutmaya katkı sağlamış olsa da, sinema salonlarını olumsuz etkileyerek ilginin azalmasına neden olmuştur. Bu ilgiyi tekrar canlandırmak için, sinemada üç boyut teknolojisine iyileştirme çalışmaları ile geri dönmüştür. Aysel'e (2010) göre, 1985'te çekilen **IMAX** filmi "We Are Born Of Stars" sonraki IMAX filmlerindeki gibi matematiksel bir doğrulukla üç boyutu hesap edip perdeye aktararak, önceki üç boyut deneyimlerinde meydana gelen göz yorgunluğu ve baş ağrısı rahatsızlıklarını yaratmamıştır. IMAX teknolojisinin geliştirilmesi ile kullanılan dev perdenin üç boyut için uygun olduğu ve polarize gözlükler eşliğinde üç boyutlu film izlenebilme imkanının ortaya çıktığı görülmekle birlikte, her yıl en az bir üç boyutlu film vizyona girmeye başlamıştır. Buna ek olarak Aysel (2010) önümüzdeki yıllarda iki boyutlu görüntünün giderek kaybolacağını, daha çok üç boyutlu filmlerin izlenmeye başlanacağını ve üç boyutlu filmin gelecek dönemde standartlaşmasının beklendiğini belirtmektedir. Üç boyutlu film ile dik, birbirinin görüntüsünü kesmeyen oturma düzenine ve oldukça büyük perdeye sahip IMAX salonların da yaygınlaşması beklenmektedir (Şekil 3.19).

Şekil 3.19 Londra'da 1999 yılında yapımı tamamlanan BFI IMAX Sineması'nın salonunun görünümü ve kesiti (Uffelen, 2009)

Üç boyutlu salonların yaygınlaşmasının beklendiği süreçte, ulusal ya da uluslar arası zincirler tarafından, sinema merkezlerinin akşam programlarında film tanıtım etkinlikleri yapılmaya başlanarak sinema mekanlarına dikkat çekilmeye çalışılmıştır (Uffelen, 2009). Ayrıca, boş

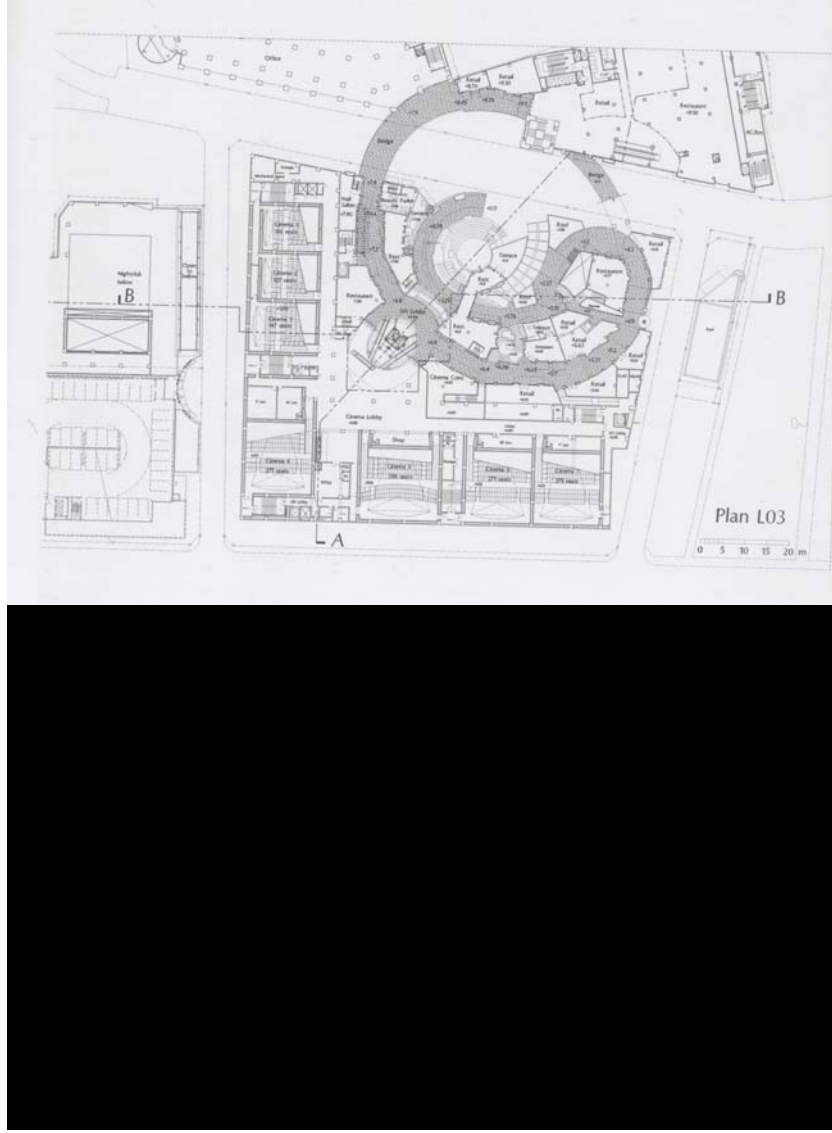
zamanları değerlendirebilmek, film etkinliklerini desteklemek amacıyla barların ve restoranların açıldığı görülmektedir (Şekil 3.20). Bu yıllarda, kültür merkezleri de (müzeler, sergi holleri, v.b.) sinema kültürünün bir parçası olarak, sergilerine bağımsız ya da sanat filmleri gösterimlerini eklemeye başlamıştır (Uffelen, 2009).

Şekil 3.20 Hollanda’da 2000’de açılan Lux sinema merkezinin dış görünümü, restoran bölümü ve kesiti (Uffelen, 2009)

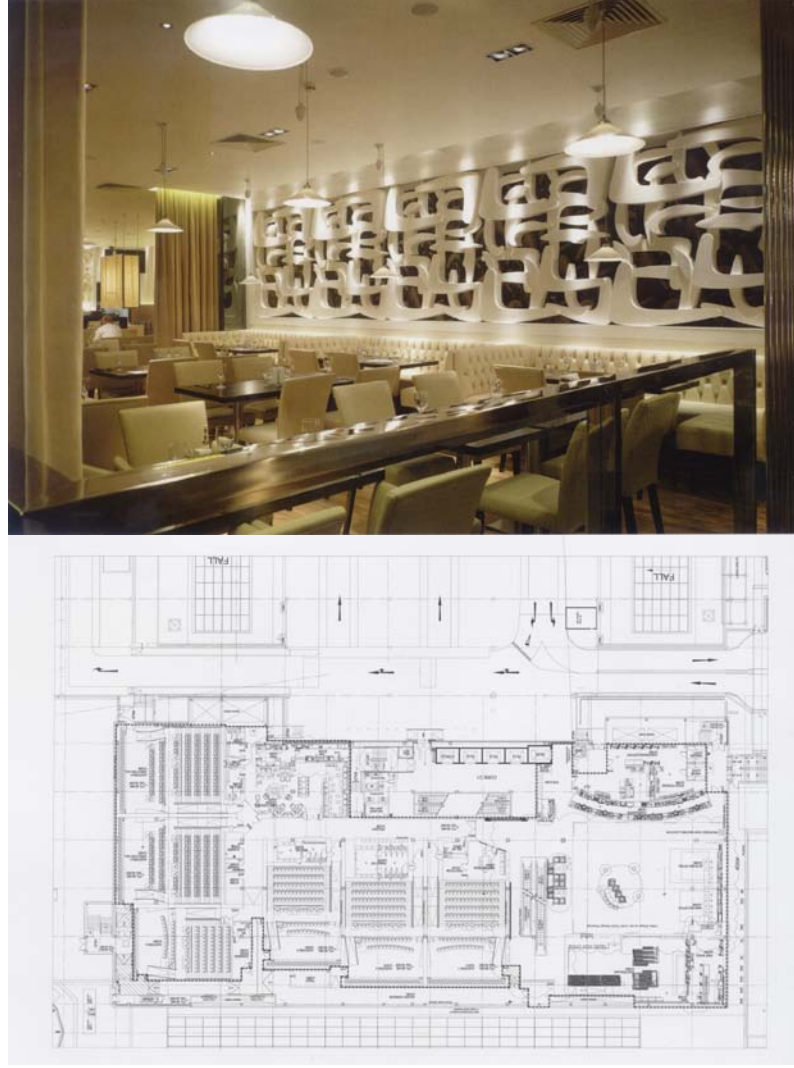
3.1.7 2000’li Yıllarda Dünyada Sinemanın Gelişimi

1990’lı yılların devamı niteliği taşıyan 2000’li yıllarda kent içinde yer alan sinema merkezlerine rağmen, kentin çeperinde konumlanan ve büyük sinema kompleksi barındıran alışveriş merkezlerinin yoğunluk kazandığı dikkat çekmektedir. İlerleyen zaman içerisinde alışveriş merkezleri kentin çeperini sararken, kentin içinde de yer alarak alışveriş, spor, sağlık, sinema aktivitelerini bir arada bulundurmaya başlamıştır (Şekil 3.21).

Şekil 3.21 Japonya’da 2003 yılında tamamlanan La Cittadella Alışveriş Merkezinin sinema kat planı ve AVM’nin avlusundan görünüm (Uffelen, 2009)

Japonya/ Kawasaki’nin en çok bilinen yerinde 2003 yılında inşa edilen La Cittadella, bünyesinde gece kulübü, restoran, alışveriş ve sinema kompleksi barındıran yeni dönem yapılara örnek teşkil ederken, buna benzer başka bir örnek de İngiltere/Derby’de yer almaktadır. 2008 yılında tamamlanan Westfield Alışveriş Merkezi, 12 salonu, özel bar ve restoranı bulunan sinema kompleksi ve alışveriş birimlerini içermektedir (Şekil 3.22).

Şekil 3.22 İngiltere’de 2008 yılında tamamlanan Westfield Alışveriş Merkezinin sinema kompleksinin restoranı ve AVM’nin sinema kat planı (Uffelen, 2009)

Sinema salonlarının kent içinde popüler kültürle birlikte yer aldığı yeni dönemde, salonlarda kullanılan dijital ses sistemi teknolojisinin ev sinema sistemlerine de aktarıldığı görülmektedir [12]. Bunun yanında, dijital ses sistemi üreticilerinin, film izlemeye yarayan, dvd oynatıcılar, taşınabilir bilgisayarlar gibi aletlerin üreticileri ile birlikte çalışıp, bu aletlerde de dijital ya da stereo ses sistemlerinin yer almasını sağlamaları, bireysel sinemayı destekler bir durum ortaya koymaktadır. Bireyselliği destekleyen başka bir gelişme olarak, yeni prodüksiyon filmlerin, bilgisayar ortamından da yararlanılarak yüksek çözünürlükte çekilmeye başlandığı, evlerde yüksek çözünürlüklü görüntü oynatan televizyonların ve DVD oynatıcıların yer almaya başladığı, ev sinema sistemlerinin geliştirildiği ve elde taşınabilen aletlerle de film oynatılabildiği gösterilebilir. Buradan hareketle, günümüzde sinema salonlarının faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için, sinema endüstrisine destek veren bu yeni teknolojilerle birlikte bulunmalarının bir çözüm olarak görüldüğü söylenebilir.

Bir önceki başlıkta da değinilen, sinema salonlarını cazip hale getirmek için bir araç olarak kullanılan üç boyutlu film teknolojisi, 2000’li yıllarda yeniliklerle gündeme gelmiştir. Bu yeniliklerden ilki IMAX teknolojisine karşı geliştirilen, saydam camlı gözlüğü, saniyede 144 karelik hızlı projeksiyonuyla çok akıcı bir görüntü vermenin yanında daha aydınlık olan ve dikey polarize gözlükleriyle seyircinin kafasını oynatması durumunda üç boyut hissini kaybetmeyen Real D teknolojisidir (Aysel, 2010). Salonlar için yenilenen sinema gösterim teknolojilerine dayanarak önümüzdeki yıllarda, sinema salonlarındaki 35mm göstericilerin ve filmlerin yerini; yüksek çözünürlük olanağı veren yeni teknolojilerle çekilmiş filmlerin ve göstericilerin alacağı söylenmektedir (Kılıç, 2010). Ayrıca Kılıç (2010), bireysel film izleme yöntemleri için, ilerleyen dönemde internet üzerinden kişiye özel şifre ile yeni filmlerin satın alınıp, sinema salonları ile aynı anda izlenebileceğini de belirtmektedir.

3.2 Türkiye’de Sinemanın Dönemsel Gelişiminin İncelenmesi

Dünyada hızlı bir gelişim sürecine sahip olan sinema çalışmaları, ülkemize de gelerek bu alanda çalışmaların başlamasını sağlamıştır. Türkiye’de sinemanın gelişimi dünya ile benzer zaman aralıklarında gerçekleşmiştir. Özellikle, teknolojinin yaygın kullanımı ile birlikte sinema alanındaki gelişim sürecini, çağdaş toplumların tümü aynı zaman dilimlerinde yaşamaktadır. Bu anlamda, Scognamillo (1987) ve Özön (1995) Türkiye’de sinemanın gelişim sürecini belli dönemleri öne çıkararak ele almışlardır. Bu çalışmada, Türkiye’de sinemanın gelişim süreci öne çıkan olaylara göre aşağıda belirtildiği şekilde ele alınmıştır:

- Sinemanın Türkiye’ye gelişi ve toplu sinema gösterilerinin başlaması
- Türk sinemasında geçiş dönemi ve İkinci Dünya Savaşı’nın Türkiye’de sinemanın gelişimine etkisi
- 1960’lı yıllardan 1980’li yıllara kadar Türkiye’de sinemanın gelişimi
- 1980’li yıllardan itibaren Türkiye’de sinemanın gelişimi

3.2.1 Sinemanın Türkiye’ye Gelişi ve Toplu Sinema Gösterilerinin Başlaması

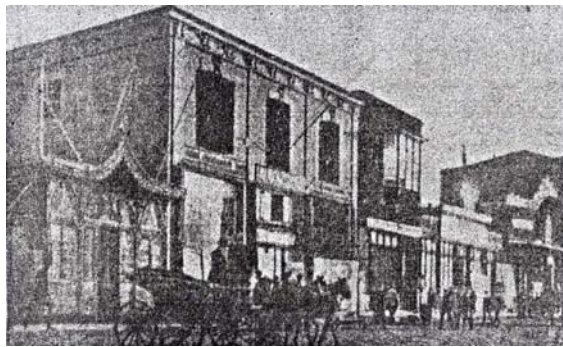
İstanbul, Ankara ve İzmir’de sessiz film gösterimlerinin gerçekleşmeye başlaması ve İstiklal Caddesi başta olmak üzere yerleşik sinema seyir mekanlarının açılmaya başlaması 1840’lı yıllardan 1930’lu yıllara kadar olan bu dönemin öne çıkan gelişmeleridir. Ayrıca, tiyatrocuların sinemaya katkıları bu dönemin “Tiyatrocular Dönemi” olarak anılmasını sağlamıştır.

Türkiye’de sinema adına ilk gösteriler İstanbul’un Beyoğlu ilçesinde gerçekleşmiştir ve ilk gösterilere bakıldığında; 1843’te Pera’da büyümlü fenerin, nesneleri hareketli, renkli olarak

yansıtan çeşidi “güneş mikroskobu”nun sirk gösterilerinde yer aldığı, 1855’te Naum’un Opera Tiyatrosu’nda da “Cosmorama” gösterisi yapıldığı görülmektedir (Özön, 1995). Üç yıl sonra, dönemin ünlü salonlarından olan Verdi tiyatrosunda ışıklı tablolar gösterilmiştir ve başka bir gösteri de Fransız Louis Thierry tarafından, Fransız Tiyatrosu’nda yirmi tabloluk bir “Diaroma” ile Türkiye çeşmelerini içeren dokuz görüntünün sunulması olmuştur (Scognamillo, 2008).

Bertrand adında bir Fransız hokkabazı, 1896 yılı sonlarında ya da 1897’nin başlarında Avrupa ve Amerika’yı saran sinema adlı yeni buluşu Yıldız Sarayı halkına tanıtmıştır (Özön, 1964). Saraydaki gösterimlerden sonra, İstanbullu Matalon’un kiraladığı bir odada Lumiere kardeşlerin film yapımlarını göstermeye başlamasıyla, sinema İstanbul’da yayılmaya başlamıştır. Konaklarda gösteriler düzenleyerek gezgincilik yapan Sigmund Weinberg ise daha geniş bir seyirci kitlesini çekmeyi düşündüğü için yerleşik bir sinema salonu açarak Fransa’nın en büyük yapımcılarından biri olan Pathe kardeşlerin temsilciliğini almıştır ve daha sonra Türk sinemasının temellerini atmıştır (Scognamillo, 2008).

Pathe’nin Türkiye temsilcisi olan Weinberg ilk film gösterisini Galatasaray Lisesi’nin karşısında bulunan **Sponeck** birahanesinde gerçekleştirdikten sonra, İstanbul’un öbür yakasına geçerek Şehzadebaşı’ndaki **Fevziye Kırathanesi’nde** sinemayı Karagöz’ün seyircilerine tanıtmıştır (Özön, 1964). Weinberg’in meşrutiyetin ilanı üzerine, Tepebaşı’ndaki Şehir Tiyatrosu’nun eski Komedi Bölümü’nün bulunduğu yerde Pathe sinemasını açması, 1912’de İzmir’de kordon boyunda bir sinemanın, 1914 başlarında Beyoğlu’nda **Palas** sineması ve Taksim’de **Majik** sinemasının açılmasıyla yerleşik sinemanın gelişmeye başladığı görülmektedir (Özön, 1964).

Şekil 3.23 İzmir’in ilk sineması Pathe (Eksaristeron Tiyatrosu) (Makal, 1992)

Scognamillo’ya (2008) göre, 1910 ve 1920’lerde Cadde-i Kebir’de (İstiklal Caddesi), Taksim

meydanına kadar oldukça fazla sayıda sinema salonu açılmıştır. Beyoğlu ilçesinde gerçekleşen ilk toplu gösterimlerden günümüze kadar olan süreçte yer alan sinema seyir mekanları “4.2.1 Beyoğlu İlçesindeki Sinema Seyir Mekanlarının İncelenmesi” başlığı altında ve Ek1’de incelenmiştir. Arpad vd. cumhuriyetin ilk yıllarında İstanbul’da çoğunluğu iki yüz ya da üç yüz kişilik küçük salonlardan oluşan sinema salonlarının sayısının otuzu bulmadığını, İstanbul’daki sinemaların Şehzadebaşı’ndan Sultanahmet’e kadar, Beyoğlu’nda Tünel-Taksim arası ile Pangaltı’na kadar, Kadıköy’de de belli konumlarda yer aldığını belirtmektedir (Evren, 1998). İstanbul’da ilk açılan ve günümüze kadar olan süreçte sinema işlevini yerine getiren sinemalara detaylı olarak tezin 4. bölümünde yer verilirken; kapalı salonların dışında Arpad vd., yaz aylarında eski konak bahçelerinde ya da yangın yerlerinde, boş bir arsada birkaç aylık kurulan açık hava sinemaları olduğuna da değinmektedir (Evren, 1998).

Evren’e (1998) göre Cumhuriyet’ten sonra sinema ile ilgili en ilginç belge, Amerikalılar tarafından hazırlanan, o yıllara göre dev yapım evlerinin Türkiye’yi sinema açısından iyi bir pazar olarak değerlendirmiş oldukları rapordur. Bu raporda, Amerikan ve Avrupa ölçülerine göre oldukça az sayıda sinema salonu olmasına karşın, içinde bulunulan yüzyılın başından itibaren sinemaya olan ilginin arttığı ve filmlerin projeksiyon makinelerinin geçici olarak yerleştirildikleri salonlarda gösterildiği belirtilmiştir (Evren, 1998). Bu salonlarda gerçekleşen sessiz film gösterileri için Arpad vd., tüm dünyada olduğu gibi filmin sessizliğini gidermek ve daha anlamlandırmak için müzik eşliğinde gösterimlerin yapıldığını bildirmektedir (Evren, 1998). Salonun büyüklüğüne, çevreye, müşterinin ödeme gücüne göre müzik, tek bir piyano, keman-piyano, üçlü ya da dörtlü küçük bir salon orkestrası, hatta sekiz on kişiye ve alete kadar sayısı artan orkestralar sessiz filmlere eşlik etmiştir (Evren, 1998).

Gelişimin ilk yıllarında Dünya sineması ile Türkiye sineması arasında benzerlik kurulmak istendiğinde, Türkiye’de de tiyatrocuların sinemanın içerisinde yer aldıkları görülmektedir. 29 Ekim 1923’te cumhuriyetin kuruluşundan, hatta bir yıl öncesinden, İkinci Dünya Savaşı’nın başlangıcına dek uzanan on sekiz yıllık süre “**Tiyatroocular Dönemi**” olarak anılırken; bu dönemdeki sinema çalışmaları, Türkiye’nin en ünlü tiyatrocusu (Muhsin Ertuğrul) ve o zamanki tek ödenekli tiyatro (Darülbeyazıt/ İstanbul Şehir Tiyatrosu) kadrosu tarafından yapılmıştır (Özön, 1995).

Şekil 3.24 Türkiye'nin ilk modern tiyatrocularından Muhsin Ertuğrul ve diğerleri (Anıtkabir sergisi, 2010)

Tiyatrocular Dönemi'nde Türk sinemasında alt yapı sorunu yaşanırken, Cumhuriyetin on beşinci yıldönümünde yalnızca bir özel yapımevi (İpek Film) ile bir stüdyo (İpek Film Stüdyosu) bulunmaktadır (Özön, 1995). Kapalı sinema salonlarının sayısı yüze ulaşmazken; bu yıllarda sinema sayısı ile öne çıkan İstanbul'a rağmen diğer birkaç il gibi başkent Ankara'da da sinemalara rastlanmaktadır ve 1930'lu yıllarda Ulus'taki Yeni Sinema bunlardan biridir (Şekil 3.25).

Şekil 3.25 Ankara Ulus'taki Yeni Sinema (Anıtkabir Sergisi, 2010)

3.2.2 Türk Sinemasında Geçiş Dönemi ve İkinci Dünya Savaşı'nın Sinemanın Gelişimine Etkisi

Türk sinemasında, Tiyatrocular Dönemi'nden sonraki dönem olan 1939-1950 yılları arası Geçiş Dönemi olarak anılmaktadır ve bu dönemin ilk yarısı (1939-1945) İkinci Dünya Savaşı'na rastlamıştır (Özön, 1995). Tiyatrocular Dönemi'nin sonunda, Türkiye'de sinema endüstrisine Avrupa pazarından yabancı film gelişi, savaş nedeniyle engellenmiştir. Bu sebepten, sinemanın dünya pazarındaki en büyüğü ABD ile teknik açıdan o zamanki Türk

filmlerinden biraz daha ilerde olan Mısır filmleri, sinema salonlarında yerlerini almıştır.

Dışarıdan ülkeye getirilen film sayısının azlığından doğan boşluğu karşılamak üzere yeni yapımevleri kurulmuştur (Özön, 1968). 1948’de yerli filmlerden alınan Belediye resminin yabancı filmlerden alınan resme göre indirim uğraması, film yapımının birdenbire artmasına ve yapımevlerinin çoğalmasına yol açmıştır. 1917-1944 yılları arasında yıllık ortalaması 1,46 olan film yapımı, 1945-1959 yılları arasında 41,46’ya yükselerek; 1950-1959 yılları arasında bu ortalama 56,7 olmuştur (Özön, 1964). Yine, verimli geçen bu yıllarda, ilk kez sinema eleştirisi çabasında bulunulmaya başlandığı ve sinemacı-eleştirmen-izleyici arasında yararlı diyaloglar kurulmaya çalışıldığı görülmektedir (Özön, 1995).

Türkiye’de film yapımlarının ilerlemediği ve henüz Geçiş Dönemi’nin başlamadığı 1930 yılı başlarında, Türkiye ile dünyada sinema gösterim tekniklerinin benzerlik kazandığı görülmektedir. Dünyada sesli film gösterimlerinin başlanmasından birkaç yıl sonra, Türkiye’de de sesli film gösterimleri gerçekleşmeye başlamıştır. Scognamillo (2008) Beyoğlu’ndaki Elhamra Sineması’nın tarihi günler yaşamış olan bir sinema salonu kimliği taşıdığını ve 15 Mart 1930 günü ilk tümünden sesli şarkılı film olarak bilinen Caz Şarkıcısı (The Jazz Singer, 1927) filminin ilk kez burada gösterildiğini belirtmektedir. İlk sesli Fransız filmlerinin de gösterildiği Elhamra sinemasında, 3 Aralık 1930’da Atatürk, kız kardeşi ve İç İşleri Bakanı ile film izlemeye gelmiştir (Scognamillo, 2008). Dünyadaki film teknolojisinin denenerek geliştirilmeye çalışıldığı bu yıllarda üç boyutlu filmin de ortaya çıktığı ve Türkiye’de de Melek, Elhamra ve Opera sinemalarında, bir camı yeşil, bir camı kırmızı gözlüklerle izlenen ilk üç boyutlu kısa renkli filmin uzun kuyruklar yaratarak gösterildiği belirtilmektedir (Scognamillo, 2008).

Şekil 3.26 Atatürk Elhamra Sinema’sında film izlerken (Anıtkabir Sergisi, 2010)

3.2.3 1960'lı Yıllardan 1980'li Yıllara Kadar Türkiye'de Sinemanın Gelişimi

Türkiye'de “**Bölge İşletmeciliği**” ve “**Yeşilçam Sineması**” kavramları 1960-1980 yılları arasına denk gelen kavramlardır. Ayrıca, bu dönemde televizyonun da evlerde yer almaya başladığı görülmekte ve yazlık sinemaların da hakimiyet göstermesi dikkat çekmektedir.

1960-1970 yılları arasında Türkiye'nin kültür hayatında sinemanın önemli bir yeri olduğuna değinen Abisel vd., yerli sinemanın hem niteliksel hem de niceliksel açıdan bir artış gösterdiğini belirtmektedir (Yaylagül vd., 2004). Ayrıca bu yıllarda film üretiminin, salon sayısının, kadro sayısının ve seyirci sayısının artış göstererek önemli bir ekonomik faaliyet alanı haline gelmesi de sinemanın önemini vurgulamaktadır (Yaylagül vd., 2004). Özön (1995) salon, koltuk ve seyirci sayısındaki düzenli artışı, 1948-1970 yılları arasında çevrilen 2308 film ve 100,3'e yükselen yapım ortalaması ile ifade etmektedir.

Bu dönemde, Türkiye'de gerçekleşen sinema filmi üretimi ve sunulan filmlere halkın ilgisinin yoğun olmasının en büyük sebebi, “**Bölge İşletmeciliği**”nin sinema sektöründeki hakimiyetidir. Bölge işletmecileri, film üretimini ticaretin başka alanlarında olduğu gibi kar/zarar ilişkisi güderek ortaya koymuşlardır. Sinema bileti satışlarında hayal kırıklığına uğramamak adına halkın istediği ve sevdiği konularda film üretimini sağlamışlardır (Kırel, 2005). Dönemin öne çıkan filmlerine bakıldığında; Fikret Hakan ve Fatma Girik'in oynadığı “Keşanlı Ali Destanı (1964)”, Yılmaz Güney'in oynadığı “Kozanoğlu (1967)”, Türkan Şoray ve Kadir İnanır'ın oynadıkları ve ülke çapında meşhur oldukları “Selvi Boylum Al Yazmalım (1977)” dikkat çekmektedir. Dönemin sinema oyuncularından bazıları Türkan Şoray, Fatma Girik, Filiz Akın, Tarık Akan, Kadir İnanır, Feridun Karakaya, Kemal Sunal, Zeki Alasya ve Metin Akpınar olarak sıralanabilmektedir (Teksoy, 2005).

Bölge işletmeciliğinin katkısı ile İstanbul ilinde film şirketlerinin çoğaldığı görülmektedir. Özellikle, yeni film yapım ortaklıklarının Beyoğlu ilçesinin Yeşilçam Sokağı'nda açılmaya başladıkları görülmüştür. Böylelikle Yeşilçam Sokağı, “**Yeşilçam**” olarak anılan, Türk sinemasının halk ile bağının en yoğun olduğu, halkın istediği filmleri üreten ve Türk sinemasının popüler yanını ifade eden bir kavram olmuştur (Kırel, 2005). Yeşilçam sineması, dönemin bütün olumsuzluklarını simgeleyen, kalıplaşmış figürlere, kalıp öykülere, akıl almaz rastlantılara v.b. vurgu yapan filmler ortaya koymuştur (Özön, 1995). Kırel (2005), Yeşilçam sinemasında filmlerin benzerlik gösterme sebebinin, film şirketlerinin bir arada bulunması olduğunu ve Yeşilçam'ın 1980'li yıllara kadar varlığını koruduğunu belirtmektedir.

Sinemaya olan ilginin fazla olduğu bu dönemde, kapalı sinema salonlarından çok açık hava

sinemalarının varlığı göze çarpmaktadır (Kırel, 2005). 60'lı yıllarda “**yazlık sinema bahçeleri**” olarak da anılan açık hava sinemalarının koltuk kapasitelerinin oldukça fazla olması, sinemanın halkın günlük yaşamının bir parçası olduğunu göstermektedir. Yaz akşamlarında yazlık sinemaya gitmek, günlük yaşamın vazgeçilmez alışkanlıklarından biri olmuştur. Ayrıca, Türk sinemasının üretimine açık hava sinemalarının katkısının oldukça fazla olduğu görülmektedir. Açık hava sinemaları, koltuk kapasitelerinin fazlalığı ve sektörel üretimin sürekliliğinin yaz mevsiminde sağlanmasına olanak vermesi açısından önemli bir konuma sahip olmuştur (Kırel, 2005).

Şekil 3.27 Açık hava sinemalarından birinin görünümü (Kırel, 2005)

Açık hava sinemalarından başka, bu döneme damgasını vuran diğer bir gelişme de 1970’li yıllarla birlikte tüm dünyada popüler hale gelen televizyonun, Türkiye’ye de gelerek Türk sinema seyircisinin günlük alışkanlıklarını ve Türk sinema sektörünü etkilemesidir. Dorsay’a (1989) göre, 1974 yılından itibaren Ankara bölgesini aşarak ülke çapında **TV yayınlarının** başlaması, Türk sinemasını hazırlıksız yakalamıştır. Televizyon ile Türk sinema endüstrisi arasında sağlıklı bir ilişki kurulamaması sonucunda, yerli diziler, yerli TV filmleri, yerli yapımların çoğu ve Yeşilçam sineması televizyonda gösterilmeye başlanmıştır (Özön, 1995).

3.2.4 1980’li Yıllardan İtibaren Türkiye’de Sinemanın Gelişimi

1980-2010 yılları arasında, sinema seyir mekanlarındaki çeşitlilik ön plana çıkmaktadır. Tek salonlu sinema seyir mekanı işletmeciliğinin tamamen terk edilmeye başlandığı ve çok fonksiyonlu yapılarda sinema komplekslerinin yer almaya başladıkları görülmektedir. Bunun yanında ev sineması ve taşınabilir aletlerle film izleme seçeneği, sinema seyir alternatiflerini

oluşturmaktadır.

Dünya sinema endüstrisinin televizyon yayınlarının başlamasının ardından film üretimini artırmak için ortaya koyduğu, **evde video ile film izleme** seçeneğinin, 1980’li yıllardan itibaren Türkiye’de de yaygınlaşmaya başladığı görülmektedir. Dorsay (1985) sinemaseverler olarak, video ile evde film izlemeye, herkesin video bürosu açıp film satıcısı olmasına, bazı şirketler zor zamanlar geçirirken, vergisiz video şirketlerinin büyük karlar elde etmelerine, ilk başlarda sıcak bakılmadığını belirtmiştir. İlerleyen zamanlarda videonun yaygınlaşması ile ev konforunda, oturup kalkarak, arada konuşarak, sınırlı teknik olanaklarla yetinerek, dünya sanatının temel yapıtlarını iki saate indirgenmiş “hap”lar şeklinde almaya alışıldığını da söylemektedir. Diğer taraftan Dorsay’a (1985) göre, sinemaya gitmek, kitap okumaya kıyasla daha az zahmet gerektirmektedir. Bu nedenle, bir filmin seyircisinin bir kitaba kıyasla çok daha fazla olmasına karşın, istenen filme istendiğinde erişilememe zorluğundan ötürü sinema kültürünün bir hayli zayıf kaldığı noktada, video getirdiği olanaklar sayesinde bu boşluğu gidermiştir. 1980’li yıllarda sinemanın, TV ve videonun üzerinde bir konumda olduğuna ve hep olacağına da değinen Dorsay (1985), sinema salonlarının her şeye karşın, gelişen gösterim sistemleriyle, geniş ekranlar, parlak renkler, rahat koltuklarla bir filmin hakkını çok daha iyi veren bir seyir düzeni oluşturmayı başardıklarını vurgulamaktadır. Diğer yandan bir filmi topluca, diğer insanlarla birlikte izlemenin oluşturduğu kendine özgü duygu da yadsınamayacak kadar önem arz etmektedir.

Video ile gerçekleşen sinema seyir etkinliğinin yanı sıra, bir önceki başlıkta “Bölge İşletmeciliği” ve “Yeşilçam” düzeninin ürünleri olan “Yeşilçam Sinema Filmleri”nin televizyon yayınlarının yaygınlaşması sonucu televizyonda gösterilmeye başladığı belirtilmiştir. 1980’li yılların ortalarına kadar film yapımları için kaynağı, bölge temsilcilikleri (İstanbul, Ankara, İzmir, Samsun, Adana) sağlarken; Yeşilçam düzeninin çökmesi, yapımcılığın da sonunu getirmiştir ve bu durumda, yönetmenler çekecekleri filmlerin giderlerini karşılayacak kaynağı da bulmak zorunda kalmışlardır (Keskiner, 2010). Bunun sonucunda, yıllık film üretim sayısının azaldığı, daha nitelikli filmlerin ortaya çıkmaya başladığı görülmektedir (Teksoy, 2005). Ulusal film yapımlarındaki azalma, TV ve videonun oldukça yaygın hale gelmesi, 1990’lı yıllarda başta İstanbul olmak üzere birçok ilde sinemaların kapanmaya başlamasına, kapanan salonların da bir kısmının otopark ve depo, diğer kısmının da pasajlara dönüşmesine neden olmuştur. Evren (1998) 1990’lı yılların başında İstanbul’da 60’a yakın sinema salonunun (yazlık ve kışlık olmak üzere) kapandığını, Ankara’da 24 sinemanın, İzmir’de 20 sinemanın, Adana’da 11 sinemanın ve İçel’de 10

sinemanın kapandığını belirtmektedir.

1990’lı yıllarda tek ve büyük salonlu sinema işletmelerinin kapanmaya başlaması, sinema salonlarının sinema komplekslerine dönüşerek konum değiştirmesine neden olmuştur. Sinema salonları kamusal alanla birebir ilişki kuran konumlarından ayrılıp, çok fonksiyonlu yapıların içlerinde konumlanmaya başlamıştır. Tüm dünyada yaygınlık kazanan sinema kompleksleri, karma fonksiyonlu yapılar olan alışveriş merkezlerinde yer almaya başlarken, ülkemizde de bu durum benzer şekilde gerçekleşmeye başlamıştır ve devam etmektedir. Ticaret ve eğlence aktiviteleri barındıran alışveriş merkezlerinin sinema komplekslerinde, üç boyutlu film gösterimlerinin yeniden gerçekleştirilmeye başlandığı, bu sayede dünya sinemasının gelişim süreciyle paralel olarak, IMAX ve Real D teknolojilerinin kullanımına uygun salonların yer aldıkları gözlemlenmektedir. Kanyon Alışveriş merkezi sinemaları da Real D gösterim gerçekleştiren sinemalardan biridir (Şekil 3.28).

Şekil 3.28 Kanyon Alışveriş Merkezi Salon 5’ten görünüm (Düştegör, 2009)

Günümüzde Türkiye’de de sinema salonunun tüm konfor özelliklerini sağlayan ev konforunda sinema filmi izlemeye olanak veren, ev sinemasının yaygınlaştığı görülmektedir (Sağın, 2005). Dünya ile birlikte dijital ses sistemi ile desteklenmiş ev sinema sistemlerinin yaygın olarak kullanıldığı da tespit edilmiştir. Önümüzdeki süreçte sinema seyir anlamında Türkiye’de ilerlemeler olacağı öngörülmekle birlikte; bunlardan en önemlisi, internet bağlantısı üzerinden kullanıcıya verilen şifre ile “seç izle” ve “kirala izle” uygulamalarının istenilen sinema filmlerine erişimi sağlayabilecek olmasıdır (Şahpolat, 2010). Ayrıca, yüksek çözünürlüklü filmler Dolby dijital ses teknolojisi ile evlerde izlenebilecektir (Şahpolat, 2010). Yeni dönemde prodüksiyon filmlerin, bilgisayar ortamından da yararlanılarak yüksek çözünürlükte çekilmeye başlandığı, evlerde yüksek çözünürlüklü görüntü oynatan televizyonların ve DVD oynatıcıların yer almaya başladığı, ev sinema sistemlerinin

geliştirildiği ve elde taşınabilen aygıtlarla da film oynatılabilmeye başlandığı gözlemlenmektedir (Şekil 3.29).

Şekil 3.29 Film izlemeyi sağlayan elde taşınabilir aygıt [3]

Dünyada ve Türkiye’de sinemanın dönemsel gelişim süreçleri, öne çıkan dönemsel olaylara göre incelenmiştir. Teknolojinin gelişimi ve sosyal olayların etkisi sinemanın gelişimine etki ederken, sinema da sinema mekanlarını etkilemiştir. Toplumların sinemaya olan ilgisi sinemanın sosyal yaşantının bir parçası olmasını sağlamıştır ve bu bağlamda sinema mekanlarının tasarım kriterleri geliştirilmiştir. Dünya savaşlarının, toplumsal olayların ve teknolojik gelişmelerin etkisinde sinema alanında bazı dönemsel olumsuzluklar ve bunun sinema mekanlarına negatif yansımaları olsa da günümüz koşullarında sinema mekanlarının farklı fonksiyonlarla birlikte tercih edildiği görülmektedir.

Her ülke gibi, Türkiye’de de yerel sinema konusunda yatırımlar yapılmıştır ve dönemsel başarılar elde edilmiştir. Dünya ile benzer olarak sinema teknolojilerindeki gelişmelerin Türkiye’de de sinema ve sinema seyir mekanlarını etkilediği tespit edilmiştir. Türkiye’nin içinde bulunduğu sosyal ve siyasi koşullar, dönemin başkenti olan İstanbul ilinden sinemanın ülkeye girişine olanak vermiştir. Sinemanın İstanbul ilinde geçirdiği gelişim süreci, sinemaya yaklaşımlar ve İstanbul’un sinema mekanlarının başlangıcından günümüze kadar geline süreçte bulundukları konumlara göre araştırılması bir sonraki bölümün konularını oluşturmaktadır.

4. İSTANBUL İLİNDE SİNEMA/SİNEMA SEYİR MEKANLARININ GELİŞİMİ ve DÖNEMSEL ÖZELLİKLERE GÖRE KONUMLANDIKLARI BÖLGELER

Dünyada sinemanın gelişim sürecinin hızla ilerlediği 1890 yılı sonlarında, Türkiye’de de İstanbul ilinde sinema ve sinema seyir mekanlarının gelişim sürecinin başladığı görülmektedir. İstanbul’da halkın sinemaya ilgisi ve dönemsel özelliklere göre sinema seyir mekanlarının konumlandıkları bölgeler bu bölümün temel konularıdır. İstanbul’da sinema seyir mekanları ilk olarak kültür ve ticaret aksları üzerinde kamusal alanla birebir ilişkili olacak şekilde konumlanırken; yaşanan kentsel, teknolojik ve toplumsal gelişmelerden dolayı konum değiştirerek alışveriş merkezlerinde yer almaya başladıkları söylenebilmektedir. Bu anlamda, bölüm aşağıda verilen üç başlık altında incelenmiştir:

- İstanbul ilinde sinemanın tarihsel gelişimi
- Kültür ve ticaret aksları üzerinde yer alan sinema seyir mekanlarının incelenmesi
- Alışveriş merkezi içinde yer alan sinema seyir mekanlarının incelenmesi.

4.1 İstanbul İlinde Sinemanın Tarihsel Gelişimi

İstanbul’da sarayda ve köşklerdeki film gösterimlerinin ardından ilk toplu gösterilerin Beyoğlu’nda gerçekleştiği bilgisi bir önceki bölümde verilmiştir. Scognamillo’ya (2008) göre, Beyoğlu’nda tramvayın Galatasaray dönemecinde yer alan Sponeck birahanesinde, 1896-1897 yıllarında ilk sinematograf gösterisi gerçekleşmiştir ve gezici sinematograf gösterimlerinin ardından, ilk yerleşik sinemalar Beyoğlu’nda açılmıştır. Bunu takiben de İstanbul’da yayılmaya başlayan salon sinemasının, 1923 yılında İstiklal Caddesi üzerinde Elhamra, Magic, Luxembourg, Rus Amerikan, Elektra, Kozmograf, Palas, Central, Majestik, Etoile, Eclair, Fransız Tiyatrosu olmak üzere tam 12 adet olduğu saptanmıştır (Scognamillo, 2008).

İstanbul’da sinemaya olan ilginin diğer illerden daha fazla olduğu dikkat çeken bir durumdur. Bu durumun sebebi olarak, ilk film gösterimlerinin İstanbul’da başlaması gösterilmektedir ve 1930’lu yıllar da sinemaya ilginin büyük olduğu zaman dilimi olarak öne çıkmaktadır. Scognamillo’ya (2008) göre bu yıllarda sinema bir şenliktir ve sinemalar, kapıdaki teşrifatçıları, beyaz eldivenli yer göstericileri, tuvaletli bayanları, altın yıldızlı tavanları ve değerli tablolar ile süslü duvarları ile hatırlanmaktadır. Evren (1998) ise beyaz ceketli, siyah papyonlu garsonları olan sinemalarda film izlemenin ayrı bir keyif olduğunu belirtmektedir.

Bu yıllarda sinemaya gitmek sanata gösterilen ilginin yanında, sosyalleşme olgusunun da gerçekleştirilebildiği kültürel bir etkinliktir. Dabağyan (2004) 1930’lu yıllardan itibaren

İstanbul'daki sinema ilgisini sosyal açıdan, kadın ve erkek seyirciler üzerinde ayrı ayrı incelemiştir. İstanbul'un Beyoğlu tarafında yaşayan kadınların yaşam tarzlarının ve eğlence anlayışlarının, Avrupa toplum yaşantısıyla benzerlik gösterdiği ve bu sebepten, sinema eğlencesinin yanında, çay, pastane, balo, tiyatro gibi eğlence mekanlarının yaz kış tercih ettikleri mekanlar olduğunu da belirtmektedir. Bunun yanında, Dabağyan (2004) Beyoğlu'nun karşı yakasında yaşayan ailelerin, yaz aylarında sinemayı bir eğlence aracı olarak gördüklerini, sıklıkla yazlık sinemaları tercih ettiklerini ve kadınların eşlerinden izin alabildikleri zamanlarda, on beş günde bir ya da ayda bir şeklinde tek eğlenceleri olan sinemaya gidebildiklerini de söylemektedir. 1930-1950 yılları arasında yurt dışı seyahatleri gerçekleştirilebilmesi oldukça zor olduğundan, erkek seyircilerin sık sık sinemalara gidip yabancı filmleri tercih ettikleri ve böylece yurt dışı ile ilgili fikir sahibi oldukları da elde edilen veriler arasındadır.

Şekil 4.1 1930'lu yıllarda İstanbul'da sinema seyircisi (Anıtkabir sergisi, 2010)

Sinemanın toplumların birbirini ve yaşadıkları coğrafi koşulları tanımaya yönelik pozitif özelliklerini bu dönem açıkça ortaya koymaktadır. Yine, halkın kendi içindeki kaynaşmasına da destek olduğu, özellikle mahallelerde de açılan yazlık sinema bahçeleri ile bu kaynaşmayı destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Evren (1998) İstanbullu ailelerin yaz aylarında çok sık tercih ettikleri yazlık sinemaları, gelişigüzel yapılmış makine dairelerinden tahta sandalyelere kadar ulaşan mekanik sesle, çekirdek kabuklarından çıkan sesle kuş seslerinin birleşmesiyle, açık havanın tozu ve güneşin etkisiyle sararmaya yüz tutmuş bol dikişli devasa perdede oynayan filmler ile anlatmaktadır. Ayrıca, o dönem İstanbul'un neredeyse her ilçesinde birden fazla yazlık sinema olduğunu da belirtmektedir.

Yerleşik sinemaların ilk ortaya çıktığı Beyoğlu'nda da açık hava gösterimleri yapıldığı bilinmektedir. Scognamillo (2008) İstiklal Caddesi ile ilgili anımsadığı kadarıyla, Galatasaray Lisesi'nin arka bahçesinde zaman zaman gösteri yapan Galatasaray Sineması'nın varlığından söz etmektedir. Yine Tepebaşı'ndaki Cumhuriyet Gazinosu'nun açık kısmında da yaz

aylarında, varyete gösterileri ile birlikte film seanslarının gerçekleştirilmiş olduğunu belirtmektedir.

1960'lı yıllara kadar Türkiye'de, İstanbul da dahil olmak üzere, lise eğitimi alan birey sayısı oldukça az olduğu için, yabancı filmlerin gösteriminde kullanılan dublaj sanatının ön planda olduğu görülmektedir. Dabağyan (2004) bu dönemde ülkede dublaj sanatının en büyük ustası olarak Ferdi Tayfur'un (1904-1958) varlığından söz etmektedir ve halkın da Tayfur'un seslendirdiği filmleri özellikle tercih ettiklerini belirtmektedir. Sesli film dönemi Amerikan sinemasının en meşhur komedyenleri, "Laurel ile Hardy" ikilisi, "Marx biraderler" üçlüsü, "Bud Abbott ile Lou Costello" ikilisi, "Eddie Cantor" gibi isimleri, halkın sevdiği espri anlayışı ve zevkine göre seslendirerek sevdiren Ferdi Tayfur olmuştur (Dabağyan, 2004).

Komedi filmleri ve bu filmlerin halkın beğendiği şekilde yapılan seslendirmelerinin yanı sıra, İstanbul'un sinema hayatında tekrarlayan bir durum haline gelen bayram günleri ve suare matineleri bulunmaktadır. Bu günlerde sinema seyircisi ve sinema çalışanlarının sinemaya ayrı bir önem verdikleri bilinmektedir. Dabağyan (2004) dini ve milli bayram günlerinde sinema salonlarının kapılarının, afişlerinin, film fotoğrafları konan camlı vitrinlerinin titizlikle süslendiğini, bayrak ve filamalarla donatıldığını, tam anlamıyla panayır havası verildiğini belirtmektedir. Bunlara ilave olarak da, kapıda duran bilet kontrolörlerinin, sinema salonu içinde gazoz satanların, sinema fuayesindeki büfede görev yapan bütün personelin bayram günlerinde kendilerine daha da özen gösterdiklerini dile getirmektedir.

Şekil 4.2 Bir sinema büfesinin görünümü (Evren, 1998)

Sinema salonlarının sahiplerinin ise bu tip özel günlerde yarıştıkları belirtilmiştir. Hepsi birbirinden güzel filmleri oynatmak için dikkat çekici yöntemler uygulamışlardır ve bunların en bilineni de dikkat çekici afişler olmuştur. Dolayısıyla sinema meraklıları hayranlıkla dev panolar halindeki afişlere bakarken hangi filmi seçebileceklerine karar verememişlerdir (Dabağyan, 2004).

Dabağyan (2004) vizyon filminin ilk gösterildiği seans ile suare denen (21.30) seanslara sinema seyircilerinin özel itina gösterdiklerini, herkesin bütçesine göre sahip olduğu en yeni kıyafetleri ile sinemaya geldiğini belirtmektedir. Suare zevkine varılabilmesi için de eski adı Melek, yeni adı Emek olan ve günümüzde de kapanmak durumunda kalan Emek sinemasının kaliteli dram ve müzikal filmler oynatmasından dolayı tercih sebebi olduğu görülmektedir. Ayrıca, Beyoğlu sosyetesinin kalburüstü tabakasının yakından görülebileceği bir yer olmuştur (Dabağyan, 2004).

Şekil 4.3 Melek sinemasının bir ilanı (Evren, 1998)

Özkırım vd. 1930'lu yıllarda Beyoğlu'nda sinemaya gitmeyi, o yıllarda köprü'nün öteki yakasına geçip İpek ya da Melek sinemasına varmayı erişilmez bir ayrıcalık olarak anlatırken, sinemaları filmlerde gördüğü görkemli tiyatrolara benzetmiştir (Scognamillo, 2008).

Şekil 4.4 Emek (Melek) sinemasının perdesi (Evren, 1998)

1930'lu yıllardan savaş yıllarına doğru gidildikçe sinemaya ilginin benzer şekillerde devam ettiği görülmektedir. Scognamillo'ya (2008) göre Bırsel vd. savaş yıllarında sinemaya gitmeyi

şu şekilde anlatır:

“O zamanlar sinema toplumumuz için (Sait Faik, Cavit Yamaç, Samim Kocagöz, Sabahattin Kudret ve Salah Birsell) bir zaman ve efkar öldürme makinesidir. İkinci Dünya Savaşı’nın kan ve işkence dökücü haberlerinin verdiği bunalımı biz orada, hiç değilse iki saat boyunca unutmaya çalışırdık. Kimimiz savaşın ne kadar çok film seyredilirse, o kadar tez biteceğine de inanıyordu. Çoğunlukla en ucuz yerlere giderdik. Saray, Sümer ya da Lale sinemalarındaysak yerimiz ikinci balkondur. Melek’te ve İpek’te ikinci balkon olmadığı için buralarda birinci adıyla anılan ve yıldızların yüzlerini aşağı doğru sürâhi gibi uzatan ön sıralarda oturmak zorunda kalırdık.”.

Scognamillo aracılığıyla elde edilen verilerden savaş yıllarında Türkiye savaşa dahil olmasa da halkın mutsuz haberlerden biraz da olsa sıyrılmak için sinemaları tercih ettikleri görülmektedir. Ayrıca bu anlatılanlardan günümüzdeki sinema koltuk yerleşimlerinden farklı olan bir durum dikkati çekmektedir. Scognamillo (2008) 1970’li yıllara kadar devam eden bu koltuk sınıflandırmasının birinci ve lüks koltuk, balkon ve ikinci balkon, loca gibi sınıf isimleri ile tarif edildiğini ve bu ayrımın sinema salonlarının dolmasına, müşterilerin parasal olanaklarına göre koltuk satın almasına ve bir araya gelmesine olanak tanıdığını belirtmektedir. Aradan geçen zamanla birinci kısmın çok ucuz görüldüğü için kaldırıldığı, ikinci kısmın dolmadığı için kaldırıldığı, locaların ise müşteriler tarafından uygunsuzca kullanıldıkları için kendilerini yok ettikleri görülmüştür (Scognamillo, 2008). 1969 yılında Beyoğlu’nda lüks sinema sınıflamasını yaşayan sinemaların Elhamra, Atlas, Ses, Rüya, Yeni Melek, Emek, Yeni Ar, Lüks, Saray, Alkazar, Lale, Dünya, Fitaş ve Venüs olmak üzere toplam 14 sinema salonu olduğu bilinmektedir (Scognamillo, 2008).

Şekil 4.5 Kadıköy’de yer alan Süreyya Sinema’sının localarının 1930’lu yıllardaki görünümü (Evren, 1998)

Yaşanan teknolojik, siyasi ve toplumsal gelişmelerle İstanbul’da yer alan sinemaların fiziksel

ve yönetsel özelliklerinde yavaş yavaş değişimler yaşandığı görülmektedir. Bu değişimlerin sinema yönetim politikalarından kaynaklananlarından ilki, filmde önce yapılan belgesel, haber, canlandırma ve müzikli kısa film gösterilerinin yerini, gelecek program ve reklam filmi gösterimlerinin almaya başlamasıdır (Scognamillo, 2008). Bunlara ek olarak 10 dakikalık film arasında yapılan müzik yayınlarının, yer göstericilerinin üniformalarının, eldivenlerinin, tek tip giysi ve kravatlarının kalkması olarak söylenebilmektedir (Scognamillo, 2008). Şekil 4.6’da Scognamillo’nun bahsettiği tek tip personel gösterilmiştir.

Şekil 4.6 Cemil Filmer ve Site Sineması’nın personeli (Evren, 1998)

Fiziksel anlamda gerçekleşen değişimler incelendiğinde, Belediye’nin istimlak hareketinden önceki dönemde, toplumsal ve teknolojik olayların etkisi ön planda olmuştur. Bunlardan ilkinin Dabağyan (2004) 1967 yılı civarında gösterilmeye başlanan ve 1970’li yıllarda sinemalarda hızla yayılan “cinsel içerikli filmler” modası olarak söylemektedir ve İstanbullu ailelerin bu duruma tepki olarak sinemalardan kendilerini geri çekmeye başladıklarını belirtmektedir. Buna ek olarak, sinema yönetimlerinin konuyu aşırılaştırarak ahlaki değerleri gözetmeksizin maddi kazanç kaygısıyla gösterimlerine devam etmeleri sonucu, sinemayı devralan yeni işletmecilerin “normal film” gösterimlerini gerçekleştirebilmeleri için sinemaların isimlerini değiştirdikleri görülmektedir (Dabağyan, 2004). Teknolojik gelişmelerin sinemayı etkilediği 1972’li yıllarda dünya ile birlikte Türkiye’de de düzenli ve ilgi çekici TV yayınlarının gerçekleşmeye başlaması, sinemanın evlere kadar girebilmesini sağlamıştır. “Cinsel içerikli filmler” nedeniyle sinemadan kopmuş olan halk televizyonu sinema salonlarına tercih etmiştir ve böylelikle sinemalar iş yapamaz hale gelmiştir (Dabağyan, 2004). 1970-1980 yılları arasında ise korkunç boyutlara ulaşan anarşi ve terör olaylarının sinema ve tiyatroya oldukça büyük darbe vurduğu ve İstanbul başta olmak üzere ülke çapında halkın sinemalara bomba konması korkusu ile sinemalardan kopma aşamasına geldiği görülmüştür (Dabağyan, 2004).

Halkın sinemaya gitmekten uzaklaştığı, evinde sinema izlemeye başladığı yeni dönemde, İstanbul’da çoğu sinemanın kapandığı, bir kısmının da bölünerek cep sinemaları haline

getirildiği bilinmektedir. Buna ek olarak bir önceki bölümde de bahsedildiği gibi, kapanan sinemaların bazılarının şuan pasaj olarak kullanıldığı, kiminin binalarının yıkılıp otopark olduğu, kiminin de bir pasajın içinde hizmet verme mücadelesinde kaldığı belirtilmiştir. İstanbul’da ilk zamanlar en çok sinema salonuna sahip olan ilçelerden Beyoğlu için Scognamillo (2008), bundan birkaç yıl öncesinde Atlas (2 salon), Beyoğlu, Pera, Rüya, Emek, Sine Pop, Alkazar (3 salon), Lale (2 salon), AFM Fitaş (10 salon) sinemalarının var olduğunu belirtmektedir.

İstanbul için tüm mekansal değişimler düşünüldüğünde Scognamillo (2008) “lüks sinema” döneminin Beyoğlu için bittiğini, Beyoğlu sinemalarının “pop” olduğunu ve yeni lüks sinemaların alışveriş merkezleri içlerinde yer aldığını vurgulamaktadır. Ancak, alışveriş merkezleri içlerinde konumlanan cep salonlarının iç mekan tasarımlarından kaynaklanan atmosferi oldukça olumsuz bulduğunu da belirtmektedir (Scognamillo, 2009). Scognamillo Beyoğlu hakkında bir terk ediliş gerçeğinden bahsediyor olmasına rağmen, Dorsay (2009) Beyoğlu gibi büyük bir alışveriş ve kültür merkezinin ziyaretçi kaybettiği gibi bir durumun söz konusu olmadığını; orta ve üst kesimin değil ama geniş bir kesimin yine sinema ve tiyatro için, Beyoğlu’nu tercih etmekte ve edecek olduğunu söylemektedir.

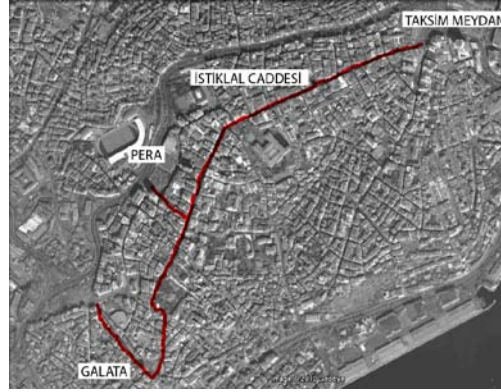
1988 yılında İstanbul’da Galeria Alışveriş Merkezi’nin öncülüğünde açılmaya başlanan alışveriş merkezlerinin, kendi bünyelerinde sinema salonları barındırmaya başlamalarıyla, sokakla ilişki kuran kültür ve ticaret akslarında yer alan tekil sinema mekanlarına alternatif yeni sinema mekanları oluştuğu görülmektedir. Bu bağlamda, günümüze kadar gelinen süreçte İstanbul’daki yerleşik sinema mekanlarını kültür ve ticaret aksı üzerinde yer alan sinema mekanları ile yine ticaret işlevi barındıran alışveriş merkezleri içinde yer alan sinema mekanları şeklinde incelemek mümkündür.

4.2 Kültür ve Ticaret Aksları Üzerinde Yer Alan Sinema Seyir Mekanlarının İncelenmesi

İstanbul’da tarih boyunca varlığını sürdüren kültür ve ticaret akslarından en önemlisi Beyoğlu ilçesidir. Beşiktaş, Kadıköy, Şişli ve Fatih ilçeleri de kültür ve ticaret faaliyetlerinde öne çıkan ilçelerdendir. İlk toplu film gösterimlerden bu yana sözü edilen ilçelerde film gösterimleri gerçekleştirildiği de bilinmektedir. Yapılan araştırma sonucu, tarihsel süreç içinde İstanbul’un kültür ve ticaret aksı üzerinde yer alan; çeşitli zaman dilimlerinde açılmış-kapanmış veya halen işletilen, sinema seyir mekanlarına ait bilgilere ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında Beyoğlu, Beşiktaş, Kadıköy, Şişli ve Fatih ilçelerindeki sinema seyir mekanları incelenmiştir.

4.2.1 Beyoğlu İlçesindeki Sinema Seyir Mekanları

Geçmişten günümüze kadar çeşitli kültürel etkinliklere olanak tanıyan Beyoğlu ilçesi, özellikle İstiklal Caddesi, Galata, Pera ve Taksim Meydanı ile tanınmaktadır. Kültürel etkinliklerin yoğunlaştığı bu noktalar, aynı zamanda Beyoğlu'nun ticaret aksını da oluşturmaktadır. Bu anlamda sinemanın gelişim gösterdiği, Beyoğlu'nun öne çıkan kültür ve ticaret aksı üzerinde, ilk yıllardan günümüze kadar sinema seyir mekanlarının varlığından söz etmek de mümkündür. Beyoğlu'nda açılıp kapanan ve halen aktif olan sinema seyir mekanlarının konumları Ek 2'de gösterilmiştir. Ayrıca, Ek 2'deki sıralama doğrultusunda, tarihsel süreç içinde çeşitli zaman dilimlerinde açılmış-kapanmış ya da halen işletilen, sinema seyir mekanlarına ait bilgiler çizelgeler ile verilmiştir.

Şekil 4.7 Beyoğlu ilçesinin öne çıkan kültür ve ticaret aksı ([24]; Düştegör, 2010)

Çizelge 4.1 Sponek meyhanesine ve Pathe Sineması'na ait bilgiler

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI

1-SPONEK

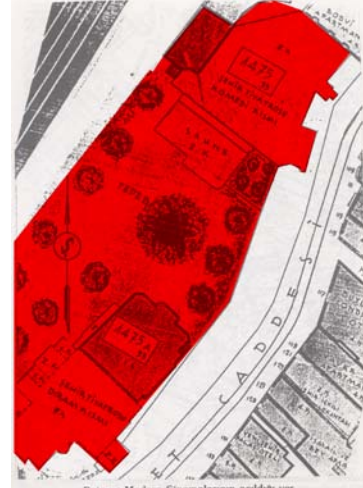
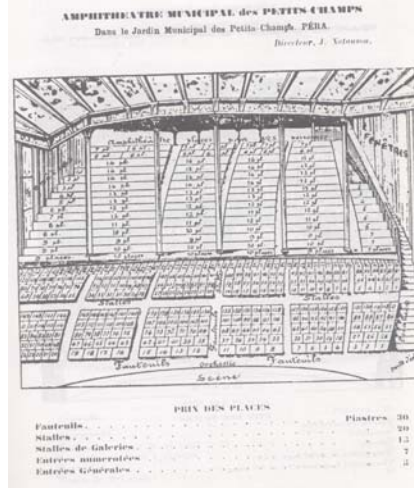

Sponek Birahanesi'nin yeri - 1905 (Gökmen, 1991)

Galatasaray'da yer almış olan Sponek meyhanesinde, 1896-1897 yıllarında ilk sinematograf gösterisi gerçekleştirilmiştir (Scognamillo, 2008).

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI

2-PATHE

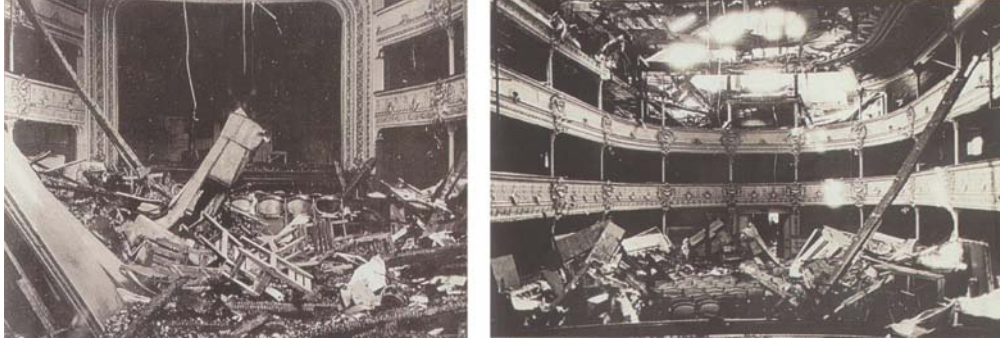

Pathe Sineması'nın içi - 1913, sinemanın yeri, Şehir Tiyatrosu ve aynı yerdeki Tepebaşı Bahçesi (Gökmen, 1991; Evren, 1998)

Çizelge 4.2 Pathe Sineması'nın devamına ve Oryanto Sineması'na ait bilgiler

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI

2-PATHE

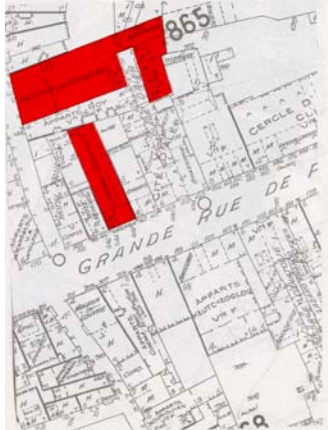
Yanan Tepebaşı Kışık Tiyatrosu (Evren, 1998)

Gökmen (1991) Pathe sinemasını Tepebaşı Meşrutiyet Caddesi 17 numaralı Eski Tiyatro olarak tarif etmektedir. **Pathe** işletmesinden sonra **Modern, Petit Champs, Belediye, Anfi, Asri, Tepebaşı, Ses** sinemaları olan binanın 1889'da Açık hava tiyatrosu olarak yapıldığı, ertesi yıl yandığı için 1892'de yeniden inşa edildiği ve 1905'te de **mimar Campanaki** tarafından üstünün kapatıldığı belirtilmektedir (Gökmen, 1991). 1908'den 1942'ye kadar sinema olarak kullanılan bina, **Türkiye'nin ilk sabit sinema salonudur** (Gökmen, 1991; Dabağyan, 2004).

Evren (1998) Pathe sinemasının bulunduğu Meşrutiyet Caddesi'nin önceki adının, sinemanın bulunduğu yerdeki mezarlıktan dolayı Mezarlık Caddesi olduğunu ve bu alandaki mezarlık kaldırıldıktan sonra, açılan tiyatrolardan birinin Sigmund Weinberg tarafından sinemaya çevrildiğini belirtmektedir. Yukarıda da aktarıldığı gibi çok sayıda isim değiştiren bu sinemanın son ismi, son işletmecisi Necip Erses'in açtığı yarışma sonucu Ses olmuştur ve 1941'de "Ebedi Aşk" filmiyle perdelerini açmıştır (Evren, 1998). Ancak, eğlence ve sanat merkezinin İstiklal Caddesi'ne kaydığını fark eden Erses, İstanbul Şehir Tiyatrosu'nun işletmesindeki Operet ve Komedi Bölümü olarak çalıştırılan yer ile Ses Sineması'nın yerlerini değiştirmiştir (Evren, 1998). Evren (1998) bir dizi ihmalkarlık ve ilgisizlik sonucu bu tiyatronun yandığını belirtirken; bu tiyatronun yerinde şu an TRT televizyonu Tepebaşı stüdyoları bulunmaktadır.

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI

3-ORYANTO

Oryanto (Orientaux) Sinemasının ve Varyete Tiyatrosunun yeri -1914 (Gökmen, 1991)

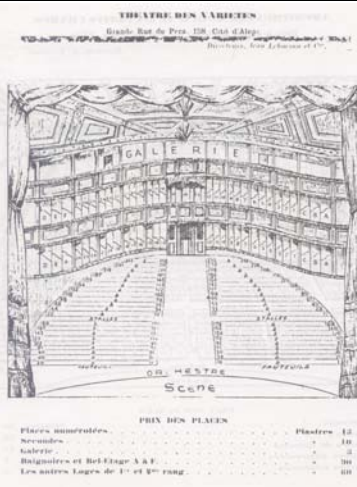
Oryanto Sineması, Beyoğlu İstiklal Caddesi üzerindeki 150 numarada açılmıştır ve sonrasında **Kismet Sineması** olarak bir süre işletilerek kapanmıştır (Gökmen, 1991). Günümüzde sinemanın bulunduğu yerde bir dükkan işletildiği gözlemlenmiştir.

Çizelge 4.3 Santral Sineması ve İdeal Sineması'na ait bilgiler

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI
4-SANTRAL

Santral (Central) Sinemasının yeri – 1914 ve Cumhuriyet Sinemasının dış görünümü (Gökmen, 1991; Evren, 1998)

Gökmen (1991) **Santral Sineması'nın** 1911 yılında İstiklal Caddesi üzerinde 348 numaradaki Suriye Hanı'nın içinde açıldığını, işletmecileri değişikçe sırasıyla **Şafak**, **Cumhuriyet** ve **Zafer** isimlerini aldığını ve sinema işlevini **Ses film stüdyosuna** bıraktığını belirtmektedir. Scognamillo (2008) ise Santral Sineması'nın diğer isimlerine değinmeden 40'lı yıllara kadar asma katta çok küçük olarak bilinen mekanda varlığını sürdürdüğünü, pasajda Necip Erses'in Ses Film Stüdyosu'nu kurmasıyla kapandığını ve 1944'te stüdyonun da yandığını belirterek, Central Sineması'nın bir işyerine dönüştüğünü söylemektedir. 2010 yılında eski sinemanın olduğu **Suriye Pasajı'nda** yapılan gözlemlere göre, binada restoran ve işyerleri bulunduğu tespit edilmiştir.

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI
5-İDEAL

Varyete Tiyatrosu'nun içi – 1913 ve Ses Tiyatrosu'nun onarım gördüğü 1989 yılı Kasım ayından görünüm (Gökmen, 1991; Dorsay, 1991)

Çizelge 4.4 İdeal Sineması'nın devamına ve Gomon Sineması'na ait bilgiler

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI
5-İDEAL

İdeal Sineması, Beyoğlu İstiklal Caddesi 140 numaradaki, 1885 yılında inşa edilen Halep Pasajı içerisinde yer almıştır ve mimar Campanaki tarafından ilk 1904 yılında tiyatro olarak yapılmıştır (Gökmen, 1991). Çizelge 4.2'de Varyete Tiyatrosu'nun yeri gösterilmiştir. Ramirez'in yönettiği Varyete Sirk ve Tiyatrosu, ilk açılışı 2 Haziran 1912 günü gerçekleştirilen ve salona yerleştirilen 5 adet vantilatörle yaz mevsiminde elde edilen serinlik eşliğinde İdeal Sineması adını alarak sinema filmi gösterimlerine başlamıştır (Scognamillo, 2008). **İdeal Sineması** bir süre işletildikten sonra, **Royal, Varyete, Yeni İdeal, Ses ve Fransız** isimlerini almıştır (Gökmen, 1991).

Scognamillo (2008) binanın Süreyya Paşa tarafından alınmasıyla, salonun tiyatroya dönüşerek Ses Sinema ve Tiyatrosu olduğunu, 1942'de Necip Erses tarafından **Ses Sineması** olarak işletilmesinin ardından, **Ses Opereti**'ne ve sonra da **Dormen Tiyatrosu**'na dönüştüğünü belirtmektedir. Dorsay (1991) salonla ilgili anılarından bahsederken, Ses Opereti ile özdeşleşen bir salon olarak ve Dormen Tiyatrosu'nun gösterişli, görkemli oyunlarından "Ayı Masalı", "Montserrat", "Yaygara 70", "Durdurun Dünyayı İnecek Var" gibi yapımlara değinerek anımsamaktadır. Ayrıca, tiyatronun yavaş yavaş Beyoğlu'ndan çekilmeye başlamasıyla, Dormen Tiyatrosu **Fransız Sineması**'na dönüşmüştür (Dorsay, 1991).

Fransız Sineması'nın önündeki eski Halep İşhanı'nın yıkılması ile tek başına kalan sinema binası, tiyatrocu **Ferhan Şensoy**'un girişimi ve bir inşaat şirketinin desteğiyle onarılmıştır. Dorsay'a (1991) göre, 1989 yılında Ferhan Şensoy'un oyunları ile yeniden açılan Ses Tiyatrosu halen kullanılırken; aynı zamanda **Beyoğlu Sineması** da iki salonu ile **Halep Pasajı** içinde faaliyetini sürdürmektedir.

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI
6-GOMON

Lüksembourg sinemasının görünümü - 1914 (Evren, 1998)

Gökmen (1991) **Gomon Sineması**'nı Beyoğlu İstiklal Caddesi 112 nolu Lüksembourg Apartmanı, eski kahvehane olarak tarif etmektedir. 1875'te mimar Jean Parborini tarafından tasarlanarak inşa edilen Lüksembourg Apartmanı, döneminin en görkemli binalarındandır (Evren, 1998). Sinemanın Beyoğlu'nda yayılmaya başladığı dönemde kahvehane olarak işletilen mekan, 1913 yılında Gaumont Film şirketi tarafından sinemaya dönüştürülmüştür ve Gaumont adını alarak döneminin en yeni salonlarından biri olmuştur (Evren, 1998). Ancak, bu sinema 1914 yılında Niko Çangopulos tarafından devralınarak **Lüksembourg** adını almıştır ve 1930'lu yıllarda **Glorya** adıyla işletilene kadar faaliyetini sürdürmüştür (Evren, 1998).

Çizelge 4.5 Gomon Sineması'nın devamına ve Ekler Sineması'na ait bilgiler

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 6-GOMON

1933 yılında Aleto-Filatos Çangopulos bu sinemanın sahipliğini ve işletmeciliğini Niko'dan alıp 80'li yılların sonuna kadar **Saray Sineması** adı ile işletmiştir (Evren, 1998). Saray Sineması'nda 1960'lı yılların başında “Cherbourg Şemsiyeleri”, “Yumuşak Ten”, “Sessizlik” gibi seçkin Avrupa filmleri gösterilmiştir (Dorsay, 1991). 60'lı yılların sonunda da Avrupa filmlerinin gösterimine devam eden bu sinema, 1970'lerde Türk filmleri göstermeye başlayarak, Lale sinemasıyla yarışır hale gelmiştir (Dorsay, 1991). Evren'e (1998) göre 1980'lerin sonunda kapanan sinemanın bulunduğu bina Erdoğan Demirören tarafından satın alınmıştır ve günümüzde yıkılan binanın yerinde halen şantiye sahası olduğu gözlemlenmiştir.

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 7-EKLER

Lüks sinemasının görünümü (Dorsay, 1991)

İstiklal Caddesi'ndeki 116 nolu Lüksembourg Apartmanı'nda yer alan Ekler Sineması eski Odeon Tiyatrosudur (Gökmen, 1991). 1914 yılında açılan Ekler Sineması, yaklaşık otuz yıl kadar Niko Çangopulos ve ortağı Vasilaki Papadopulos tarafından işletilmiştir (Scognamillo, 2008). Niko Çangopulos'un ölümü ile Şark adını alan salon, İkinci Dünya Savaşı yıllarında Alman UFA şirketinin temsilcisi olan Ses Film'in sahibi Necip Erses'in, ileriki yıllarda Lüks adını alarak Aleko ve Filotas Cangopulos kardeşlerin işletmeciliğinde kalmıştır (Scognamillo, 2008).

Dorsay (1991) 1955-56 yıllarında Clouzot'un başyapıtı “Dehşet Yolcuları”nı, Rene Clair'in “Gece Güzelleri”ni, Matine Carol'un “Lükres Borjiya”yı canlandığı Japon filmi “Cehennemin Kapısı”nı bu salonda izlediğini belirterek, Saray Sineması ile aynı blokta olan bu sinemanın da Erdoğan Demirören'in yapı bloğunu satın almasıyla kapandığını söylemiştir. Gaumont Sineması'nın anlatıldığı maddenin sonunda belirtildiği gibi, şu an bu sinemanın yerinde yeni bir inşaat devam etmektedir.

Çizelge 4.6 Amerikan Sineması, Majestik Sineması ve Palas Sineması'na ait bilgiler

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 8-AMERİKAN	
İstiklal Caddesi üzerinde 101 numarada Amerikan ve Rus Amerikan isimleri ile işletilen, sonrasında havagazı tahsil şubesi olan, ardından da mağazaya dönüşen eski Beyoğlu sinemalarından biridir (Gökmen, 1991). Bu sinemanın yerinde şu an barların işletildiği ve bir de banka olduğu gözlemlenmiştir. 1933 yılında Aleto-Filatos Çangopulos bu sinemanın sahipliğini ve işletmeciliğini Niko'dan alıp 80'li yılların sonuna kadar Saray Sineması adı ile işletmiştir (Evren, 1998).	
BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 9-MAJESTİK	
 Majestik sinemasının yeri -1914 (Gökmen, 1991)	Yüksekkaldırım Caddesi'nde 498 numarada açılan Majestik Sineması, daha sonra Astorya, Sancak ve Yüksekaldırım isimleriyle faaliyetini sürdürerek, kereste mağazası olmuştur (Gökmen, 1991). Günümüzde sinemanın bulunduğu yer, boş bir parsel olarak durmaktadır.
BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 10-PALAS (CINE PALACE)	
Gökmen (1991) Palas Sineması'nı İstiklal Caddesi 219 numarada tarif etmiştir. Ekler Sineması'nın açılışından bir yıl sonra açılan Cine Palace, Hava ailesinin eski malikanesindeki Sigmund Weinberg işletimindeki sinema olarak bilinmektedir (Scognamillo, 2008). Filmer vd. Cine Palace sinemasının o yıllarda İstanbul'un 125 kişilik tek sineması olduğunu, giriş holünün tavanında yer alan yekpare ayna sebebiyle Aynalı Sinema olarak bilindiğini ve Enver Paşa ile devrin ileri gelenlerinin tercih ettikleri bir salon olduğunu anlatmaktadır (Scognamillo, 2008). Yesari vd. bu sinemanın ileriki yıllarda, Kadri Cemalı ve Cevat Boyer'in işletmesine geçerek kapasitesinin 300 kişiye çıkarıldığını ve Şık Sineması adı ile anıldığını belirtmektedir (Scognamillo, 2008). Gökmen (1991) Cine Palace sinemasının önce Eden, sonra Şık sineması olduğunu söylerken; günümüzde bu sinemanın yerinde Akbank Beyoğlu şubesinin yer aldığı gözlemlenmiştir.	

Çizelge 4.7 Unyon Sineması ve Majik Sineması'na ait bilgiler

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI
11-UNYON (ÜNİON)

Kuledibi sinemasının yeri -1914 (Gökmen, 1991)

Kuledibi Büyük Hendek Caddesi 87 numarada **Unyon** adıyla açılan, ardından **Apolon**, **Kuledibi** ve **Millet** isimleri ile işletilen sinema, kapanarak yerini bir sinemoga bırakmıştır (Gökmen, 1991). Sinema varlığını sürdürdüğü dönemde, girişleri Apolon Apartmanı'nın içinden, çıkışları ise arka sokaktaki Okçu Musa Caddesi'nden yapılmıştır (Gökmen, 1991). Günümüzde halen bu sinemanın yerinde Neve Şalom Sinagogu'nun bulunduğu gözlemlenmiştir.

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI
12-MAJİK (MAGIC)

Taksim sinemasının yeri -1951 ve dış görünümü (Gökmen, 1991; Evren, 1998)

Sıraselviler Caddesi üzerinde 39-47 numarada yer alan, **İstanbul'da sinema olarak yapılan ilk bina** olmuştur(Gökmen, 1991). 1920 yılında Taksim Meydanı'nda açılan bu sinema salonu mimar **Giolio Mongeri** tarafından tasarlanmıştır ve önceden yerinde Hacı Hristo adlı kişinin yönettiği bir Yunan – Fransız lisesi bulunmaktadır (Scognamillo, 2008). 1920'li yıllarda Valentin Taşkin ya da Barones Valentine von Clodt-Jurgenzburg'un da piyano çaldığı **Magic** sırası ile **Türk**, **Taksim**, **Yeni Taksim**, **Venüs**, **Venüs Tiyatrosu** adlarını almıştır (Scognamillo, 2008). 70'li yıllarda **Devlet Tiyatrosu** tarafından kiralanan bina, **Devlet Tiyatrosu Taksim Sahnesi** adıyla gösterilerine devam etmiştir (Evren, 1998). Dorsay (1991) Dalan döneminde mimar Vedat Dalokay'ın hazırladığı bir plana göre "Taksim Meydanı'nı Boğaz'a doğru açmak için" yıkılması öngörülen binalar arasında yer aldığını belirtmektedir. Yerinde yapılan gözlemlere göre şu an binanın kullanılmadığı tespit edilmiştir.

Çizelge 4.8 Majik Sineması'nın devamına ve Kozmoğraf Sineması'na ait bilgiler

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI
12-MAJİK (MAGIC)

Taksim sinemasının dış görünümü ve fuayesi (Evren, 1998)

Scognamillo (2008) 1923 tarihli Sinema Postası ya da Fransızca başlığı ile Le Courier du Cinema dergisinde çıkan bir ilanda Magic Sineması hakkındaki bilgilerin şu şekilde aktarıldığını belirtmektedir:

“- Doğunun en büyük ve en lüks salonu, 2000 kişilik, parterde 600 koltuk ve 200 yer, balkonda 400 koltuk ve 200 yer, artı 35 loca, Konfor, havalandırma, merkezi ısıtma, büfe, Rus ve Alman profesörlerinden oluşan senfonik orkestra, En iyi filmler, Menichelli, Bertini, Jacobini, Manzini, Makowska gibi en ünlü İtalyan yıldızlarının yapıtları, Dizi film Le cocur magnifique (Muhteşem Gönül) ikinci ve son bölümü (Marie Louise) gösterimde, ilk bölümü Isabelle adını taşıyan dizide France Dhelia ve Severin Mars oynuyorlar, Gelecek programlarda: Soava Gallone'nin en büyük filmi diye tanıtılan Le Manteau de Pourpre (Kızıl Manto) ve Edmond de Rostand'nın ölümsüz başyapıtı Cyrano de Bergerac, Seanslar: 16 ve 18, pazar, cuma ve bayram günleri saat 15 ve 17'de, suare saat 22'de.”.

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI
13-KOZMOĞRAF (COSMOGRAPHE)

Dünya ve Fitaş sinemalarının dış görünümü (Dorsay, 1991)

Çizelge 4.9 Kozmoğraf Sineması'nın devamına, Etval Sineması ve Alkazar Sineması'na ait bilgiler

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 13-KOZMOĞRAF (COSMOGRAPHE)	
İstiklal Caddesi 26 numarada bulunan ve Monsieur Castelli'nin eski harası olarak bilinen Cosmographie sineması, daha sonra Nuvo, Halk sineması ve Mulen Ruj adlarını almıştır (Gökmen, 1991; Scognamillo, 2008). Teksoy vd. sinemayı, üst katı localı, mermerli, işlemeli ve hasır koltuklu bir salon olarak anımsamaktadır (Scognamillo, 2008). Aksoy vd. ise Mulen Ruj gazinosu haline dönüşen Kozmograf adlı sinemaya kovboy filmleri izlemek için her Cuma günü gidildiğini belirterek, sahnenin dibinde bir piyano ve başında oturan yaşlı bir Fransız bayanın film boyunca hafif Batı müziği çaldığını anlatmaktadır (Scognamillo, 2008). Ziyaoğlu vd. göre Fransız bir kişinin ya da şirketin işletmesinde olan Kozmograf, Abdülhamit'in emri ile sinema şeytan işi denerek Türklere yasaklanmıştır. Buna ilave olarak Scognamillo (2008) Kozmograf ya da Halk ya da Mulen Ruj Sinemasının bir süre sonra yıkıldığını, yerine 1500 kişilik Fitaş ve 1000 kişilik Dünya sinemalarını içeren işhanı yapıldığını belirtmiştir. Yeni bir binada iki sinemanın bir araya gelişi 1960'ların ikinci yarısına rastlamıştır ve böylece İstanbul'da ilk kez aynı girişte 2 salonu toplayan bir kompleks meydana gelmiştir (Dorsay, 1991). Günümüzde AFM sinemalarının işletimindeki bu sinema Fitaş adıyla hizmet vermektedir.	
BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 14-ETVAL (ETOILE)	
 Yıldız ve Lale Sinemalarının yeri - 1951 (Dorsay, 1991)	İstiklal Caddesi 91 numarada yer alan Etval sineması, sonra Yıldız sineması, daha sonra da Kadri han ve Etibank olmuştur (Gökmen, 1991). Şu an sinemanın yerinde mağazaların yer aldığı gözlemlenmiştir.
BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 15-ALKAZAR	
Taksim meydanı açılmadan önce, meydan yerinde bulunan salaş binalardan birinde Ben Habib tarafından işletilen sinema, Taksim sineması olarak da tanınmıştır (Gökmen, 1991).	

Çizelge 4.10 İspandit Sineması, Taksim Bahçesi Sineması ve Elektra Sineması'na ait bilgiler

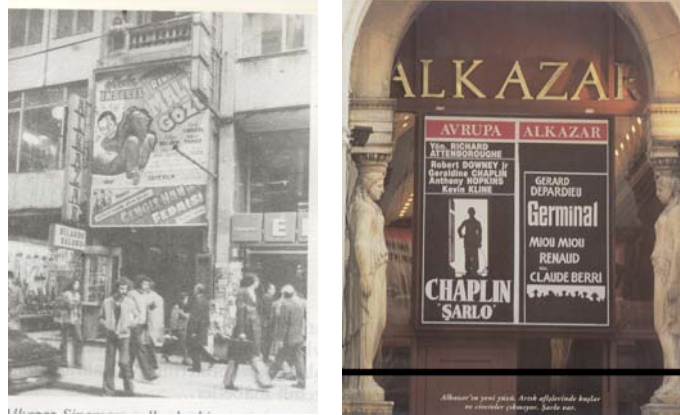
BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI
16-İSPANDİT

Taksim meydanı açılmadan önce, Alkazar Sineması'nın bulunduğu yerdeki salaş binalardan birinde işletilmiştir (Gökmen, 1991).

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI
17-TAKSİM BAHÇESİ

Taksim meydanı açılmadan önce, Alkazar ve İspandit Sinemalarının bulunduğu yerde işletilmiştir (Gökmen, 1991).

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI
18-ELEKTRA (ELECTRA)

Alkazar sinemasının dış görünüşü- 1975 ve girişinin görünümü (Dorsay, 1991; Evren, 1998)

Elektra sineması İstiklal Caddesi 179 numarada açılmıştır (Gökmen, 1991). Yapımına 1918 yılında başlanan sinema, 1923 yılında Saffet ve Naci Beyler tarafından Cine Salon Electra adıyla iki yıl işletildikten sonra, 1925'te **Alkazar** adını almıştır (Evren, 1998). Scognamillo (2008) bir yazısında Alkazar'ı şöyle anlattığını belirtmektedir:

“Girişinde iki heykel... Bir sanat tapınağının, Helenistik ve Rokoko'yu bir araya getiren, o dönem Pera mimarisine uygun bir giriş. Solda antreye çıkan basamakların yanında bir bilet gişesi, oldukça dar, yetersiz bir bekleme salonu ve üst balkona, localara, büfeye ve müdür odasına, makine dairesine çıkan bir merdiven. Alt salonda renkleri henüz tümünden silinmemiş duvarlarda çiçek motifleri ve pembe yanaklı tombul küçük melekler, masmavi gökler, bir zamanlar parıltıyan yıldızlar ve tüm sahneyi, salonu çerçeveleyen kartonpiyer kabartmalar, Cine Salon Electra'dan kalma bir görkemin son izleri. Üst kat balkonu ve locaları... Alkazar'ın müdavimi olmaya başladığım yıllarda localarda oturup sinemanın perdesini görebilmek olanaksızdı. Locaları tercih edenler ise film izlemeye gelmezlerdi. Büfede gazoz satılırdı. Coca-Cola'nın ve Pepsi-Cola'nın bilinmediği yıllarda; ufacık kese kağıtlarında leblebi, fındık, fıstık da satılırdı.”

Çizelge 4.11 Elektra Sineması ve Elhamra Sineması'na ait bilgiler

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 18-ELEKTRA (ELECTRA)	
Evren'e (1998) göre ise sinemanın mimarisi hakkında net bir şey söylemek olanaksızdır ve baştan belirli bir ekole sahip olan bina, zaman içinde geçirdiği onarımlarla özgünlüğünü yitirmiştir. Dorsay (1991) 1940'ların sonları ve 50'lerde bugünün TV dizilerinin yerini tutan seriyal filmlerin Alkazar Sineması'nda gösterildiğini belirtmektedir. Buna ek olarak, 1960'larda Ayfer Feray'ın kendi adını taşıyan tiyatrosuyla burada "7 Kocalı Hürmüz" vb. popüler güldürüleri oynadığını söylemektedir. 1970'li yıllarda ise diğer Beyoğlu sinemaları gibi cinsel içerikli filmler gösterirken, dünya sinema tarihine de geçecek olan düzeyli filmler de göstermiştir (Dorsay, 1991). Alkazar sineması görkemli günlerinden sonra, cinsel içerikli filmler göstermeye başlayarak Beyoğlu'nun üçüncü sınıf sinemaları arasına girip yok olma aşamasına geldiğinde, sinemaya gönül verenlerin bir araya gelmesiyle kurtulup, düzeyli bir sinema haline getirilerek 1994 yılında yeniden açılmıştır ve ilk önce "Germinal" filmini göstermiştir (Evren, 1998). Alkazar Sineması'nın bugün gelinen noktada, büyük alışveriş merkezlerindeki son derece yüksek yatırımlarla yapılan, teknolojik olanaklarla donatılmış, popüler ve ticari filmleri izleyiciye sunan 8-10 perdeli sinema salonlarına karşı, daha fazla dayanamayıp 1 Mart 2010'da kapandığı görülmektedir [41].	
BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 19-ELHAMRA	
 Elhamra sinemasının yeri (Gökmen, 1991)	Elhamra sineması İstiklal Caddesi 258 numaralı Elhamra Han'da açılmıştır (Gökmen, 1991). Elhamra sinemasının yerinde önceden Fransız Tiyatrosu yer alırken, bu tiyatronun 1831 büyük Beyoğlu yangınında kül olduğu bilinmektedir (Evren, 1998). Yangından sonra Guistiniani adında bir İtalyan tarafından 8 kişilik 26 locası bulunan, altın yaldızla bezenmiş kabartmaları olan görkemli bir tiyatro yapılmıştır ve bu tiyatroya Eduard Salle tarafından giriş koridoru bütünüyle cam olan bir balo salonu eklenmiştir (Evren, 1998). Cam görünüşünden dolayı buraya Palais de Cristal adı verildikten sonra, insanların tiyatroya gitmekten vazgeçtiği bir dönemde, Fransız Tiyatrosu'yla birlikte kapanırken; yerine ticari bir kuruluş olan "Osmanlı- Avusturya Mobilya ve Halı" firması yerleşmiştir (Evren, 1998). Arapzade Said Bey'in girişimiyle halıcılardan kurtulan binada Elhamra sineması açılmıştır (Evren, 1998).

Çizelge 4.12 Elhamra Sineması'nın devamına ait bilgiler

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI
19-ELHAMRA

Evren'e (1998) göre 1923 yılında açılan sinema gerek salon olarak, gerekse müşterileriyle ilişkilerinde ülkemizdeki **ilk çağdaş sinemacılığın** örneğini oluşturmuştur. Bunu, müşterilerinin konforu için yer verdiği 120x120cm boyutlardaki rahat koltuklarla, gösterimini gerçekleştirecekleri filmleri seçerken müşterinin tercihinine göre program yaparak sağlamıştır.

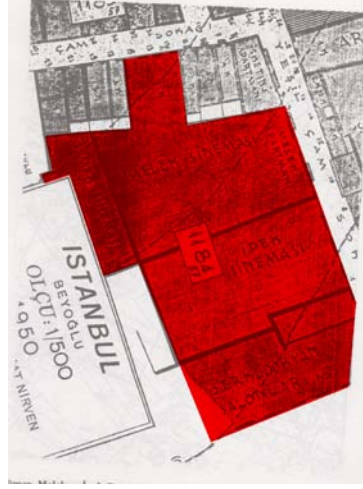
Elhamra Sineması 21 locası, 100 meşin koltuğu (geniş, rahat, yumuşak), 200 balkon koltuğu, 300 birinci ve 100 ikinci sınıf koltuğu ve orkestrası bulunan bir salon olmuştur (Scognamillo, 2008). **Hollywood'un** da ilgisini çeken bu salon hakkında, Amerikan Dışişleri Bakanlığı'nın katkılarıyla İstanbul'daki Büyükelçiliğe İstanbul sinemalarıyla ilgili **gizli bir rapor** hazırlanmıştır ve bu raporda Elhamra sinemasına ilişkin bilgilerden bazılarının şu şekilde yer verilmiştir:

"...Zeminin planı dikdörtgendir. Sahne çukurundan geriye doğru hafifçe yükselmektedir. Sandalyeler geniş aralıklarla ve eliptik bir biçimde sıralanmıştır. Bunları geride iç bükey dizilmiş bir sıra loca kaplamaktadır. Locaların hemen önünde birkaç sıra deri kaplı koltuk yer almaktadır. Localarda 4 koltuk vardır. Avrupa standartlarına göre en beğenilen bölüm olan balkonlarda birkaç yüz sandalye yer almaktadır. Giriş yerleri kırmızı ışıklarla belirlenmiştir, mekan kararınca bu ışıklar çok işe yaramaktadır. Projeksiyon odası balkonda sütunlar üzerine yerleştirilmiştir. Büyük avize ve duvar lambaları pirinçten yapılmış ve Doğu el sanatlarının en iyi örnekleriyle süslenmiştir. Zeminden balkon kenarına kadar Kütahya mavisi çinilerle kaplanmıştır. Kubbe gibi olan tavanda da mavi renk suluboya tablolar yer almaktadır. Balkon girişlerindeyse yağlıboyayla Binbir Gece Masalları'ndan alınan sahneler sergilenmektedir. Böylece Doğu'ya has egzotik bir hava uyandırılmıştır." (Evren, 1998).

Elhamra sineması 1936'da isim değiştirerek **Sakarya Sineması** olmuştur ve 1944 yılına kadar kullanılan bu isim tekrar Elhamra ismine dönmüştür (Evren, 1998). Dorsay (1991) Elhamra Sineması'nın 1950'ler boyunca Lale film ve sinemasının ikinci ayağı gibi çalıştırıldığını, Lale ile birlikte gösterilen filmler ilgi görürse, Elhamra Sineması'nda gösterilmeye devam ettiğini belirtmiştir. Lale film Elhamra sinemasını bıraktıktan sonra Elhamra bir süre tiyatro olarak hizmet vermiştir ve Toto Karaca, Celal, Yusuf, Ali Sururi'nin başını çektiği İstanbul Tiyatrosu'ndan unutulmaz vodviller izlenmeye başlanmıştır (Dorsay, 1991). 1960'larda Gülriz Sururi ve Engin Cezzar Tiyatrosu'nun da merkezi olan, bir zamanlar Atatürk'ün de film izlemeye gittiği bu sinemadan geriye şu an müzede saklanan Atatürk'ün oturduğu meşin koltuk kalmıştır (Evren, 1998). Elhamra Han'ın 1999 yılında geçirdiği yangından sonra, içinin yenilendiği ve artık bu binada sinema bulunmadığı tespit edilmiştir.

Çizelge 4.13 Melek Sineması'na ait bilgiler

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI
20-MELEK

Melek ve İpek sinemalarının yeri – 1950 (Gökmen, 1991)

Melek Sineması 1924'te Beyoğlu Yeşilçam Sokak'ta 5 numarada açılmıştır (Gökmen, 1991). Sinema, adını sahnenin iki tarafında yer alan sarı-turuncu renkli art-nouveau tarzı iki melek tablosundan alırken; ilk açıldığında bu sinemanın sahipleri A. Saltiel ile H. Arditi olmuştur (Evren, 1998). Melek Sineması açılmadan önce de yerinde Beyoğlu'nun tek buz pateni sahası olan Skating Palace'ın bulunduğu söylenmektedir (Evren, 1998).

Melek Sineması, Elhamra ve Alkazar ile birlikte Cumhuriyet'in ilk yıllarında açılan, Avrupa'nın en çağdaş sinemaları arasında yer almaktadır (Evren, 1998). Gösterdiği filmler ile en üst düzey seyirciye hitap etmiş olan bu sinemanın o dönemki işletmesinde, bazı koltukların mevsim başından satıldığı belirtilmektedir. Ayrıca, Scognamillo (2008) bu sinemanın balkonunun iki yana açıldığını, alt kat locaların sosyetik bir buluşma mekanı yarattığını ve geçmiş dönem sinemalarında yer alan locaların salona artı bir değer kattığını da söylemektedir.

1945 yılına kadar Melek Sineması'nı işleten Saltiel ve Arditi'den sonra, sinemanın yeni sahibi İstanbul Belediyesi olmuştur ve belediye sinema işletme konusunda başarı sağlayamamıştır (Evren, 1998). Emekli Sandığı'nın sinemayı almasıyla, Emek Film kurularak sinemanın adı **Melek'ten Emek'e** çevrilmiştir (Evren, 1998).

1968-69 sezonunda, Emek Sineması merhum sinemacı, yapımcı ve yönetmen Turgut Demirağ tarafından kiralanmıştır ve sinemayı işlettiği yıllarda, aralarında ünlü "Mary Poppins" in de bulunduğu 4-5 Walt Disney filmini gösterirken, geri kalan programı da diğer şirketlerden aldığı filmlerle sunmuştur (Dorsay, 1991). 1975 yılına kadar süren bu dönemde, Ulus Film'den United-Artists ve Columbia kökenli "Çılgın Dünya", "Bir Kadın ve Bir Erkek", "Kibar Soyguncu", "Damdaki Kemancı" ve "Komik Kız" gibi filmler gösterilmiştir. Yine bu dönemde, Yeşilçam Sokak'ta biletleri haftalar, aylar önceden alınarak uzun kuyruklar oluşturan ve ülkemizde ilk kez **70mm "6 kanallı stereofonik"** ses düzeninde **Emek Sineması'nda** gösterilen "İrlandalı Kız" filmi, sinemada 6 ay boyunca oynatılmıştır (Dorsay, 1991). Dorsay (1991) bu filmi izleyenlerin kendilerini gerçekten "perdedeymiş gibi", olayları yaşamış gibi hissettiklerini belirtmektedir. 1975'te sinemanın işletmesi Orhan-İsmet Kurtuluş'a geçmiştir (Evren, 1998).

Çizelge 4.14 Melek Sineması'nın devamına ait bilgiler

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI
20-MELEK

1986 yılında Emek Sineması önünde oluşan kuyruklardan biri ve Emek Sineması'nın salonunun eski görünümü
 (Dorsay, 1991; Evren, 1998)

Kapalı olan Emek Sineması'nın girişinden görünüm (Düştegör, 2010)

Evren'e (1998) göre, oldukça değişik ve görkemli bir görünüme sahip olan Emek Sineması'nın en önemli özelliği enine değil de dikine bir salon olmasıdır ve bu özellik de salonun her bir yanından perdenin rahatlıkla izlenmesini sağlamaktadır. Barok ve Rokoko bezemelerle donatılmış olan salonun tavanı özenli bir işçiliği yansıtırken, 1993'te yeniden elden geçirilerek tüm süslemeleri orjinaline yakın bir şekilde altın yaldızlarla yenilenmiştir (Evren, 1998).

Evren (1998) Emek Sineması'nın yalnızca gösterimlerinden dolayı değil, buna ek olarak işletmesinden çalışanlarına kadar herkesin olumlu davranışları sebebiyle sevildiğini belirterek, bu sinemanın müdavimleri ile Uluslar arası İstanbul Film Festivali'ni bu salonda izleyenlerin bunu en iyi bilenler olduğunu söylemektedir. Ancak, 12 Mart 2010 tarihinde çıkan bir haberde Emek Sineması'nın tadilatı olduğundan bu yılki festival gösterimlerine kapalı olduğu belirtilmiştir [10]. Yapılan yeni projelendirme ile Cercle d'Orient binasının dış cephesinin temizleneceği, dükkanların aslına uygun elden geçirileceği, üst kata otel ve konferans salonları yapılarak turizm amaçlı kullanılacağı, Emek Sineması'nın ise dış cephesi korunurken, iç bölümde değişiklikler yapılacağı, sinema salonunun duvar ve tavanlarıyla birlikte en üs kata taşınacağı, boşalan salona da cep sineması ve dükkanlar yapılacağı belirtilmektedir [40].

Çizelge 4.15 Artistik Sineması ve Opera Sineması'na ait bilgiler

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 21-ARTİSTİK Artistik Sineması 1930 yılında İstiklal Caddesi 126 numarada, 1884 yılında mimar Vallaury tarafından yapılan Cercle d'Orient binasının cadde cephesine bakan tarafta açılmıştır (Gökmen, 1991; Scognamillo, 1998). Arditi ve Saltiel'in sahipliğinde küçük bir salon olarak açılan bu sinema, Mehmet Rauf Sirman, Cemal Ahmet Pekin ve Osman Rauf Sirman gibi deneyimli işletmeciler tarafından işletilmiştir (Evren, 1998). Scognamillo'ya (2008) göre Artistik Sineması 1934'te Sümer, 1958'de Küçük Emek, Rüya ve en sonunda da Yeni Rüya sineması olmuştur. Scognamillo vd. Sümer deyince ilk akla Maria Montez, Yvonne de Carlo, John Hall ve Sabu'nun rengarenk, doğulu, egzotik masal ve macera filmlerinin geldiğini belirtmektedir (Dorsay, 1991). Dorsay (1991) Sümer'in parlak döneminin Universal Film'in masal filmlerinin yok olmaya doğru gitmesiyle bittiğini ve 1956'lı yıllarda da kapandığını belirtmektedir. Ayrıca, 1962-63 mevsiminde yeniden açılan salonun Rüya ismiyle işletildiğini ve Emek Sineması ile aynı filmleri gösterirken, bazen de Emek Filmcilik'in önemsiz filmlerini oynattığını söylemiştir. 1966-67 mevsiminde yerli filmlere kayan Rüya Sineması, "Çalıkuşu", "7 Dağın Aslanı", "Yiğit Yaralı Olur" gibi düzeyli filmler göstererek, devamlı Türk filmleri oynatmaya başlamıştır ve 1970'lerde işletilebilmek adına cinsel içerikli filmler göstermiştir (Dorsay, 1991). 2010 yılı başlarına kadar Yeni Rüya adıyla faaliyetini sürdüren bu salonun, Emek Sineması ile ortak konusu olan Cercle d'Orient binasının yenilenme çalışmaları nedeniyle kapatıldığı gözlemlenmiştir.
BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 22-OPERA Opera Sineması 1924 yılında İstiklal Caddesi 118 numarada açılmıştır (Gökmen, 1991). Evren'e (1998) göre Emek Sineması ile birlikte açılan Opera Sineması'nın açılış ve gala filmi Raq Violettes Meller'in oynadığı Violettes Imperiales'tir ve sinemanın sahipleri de Arditi ve Saltiel'dir. Filmer vd. Opera Sineması'nın tavanlarının altın yaldızlı, duvarlarının ünlü Rus ressamların (Kalmukov ya da Naci Kalmukoğlu) tablolarıyla süslü, koltuklarının çok konforlu, çalışanlarının hep smokinli ve beyaz eldivenli olduğunu, filminden önce Amerika'dan getirilen 25-30 kişilik bir orkestranın çaldığını ve müşterilerin baloya gider gibi geldiklerini belirtmektedir (Dorsay, 1991; Scognamillo, 2008). Evren (1998) ise bu sinemayla ilgili söylentilerden, ne kadar güzel olduğunu ve ara kapıdan bir diğer sinemaya geçildiğini aktarmıştır. Opera Sineması Atatürk'ü ağırlayan Beyoğlu sinemalarından biridir. Filmer vd. 22 Ocak 1932 günü Atatürk'ün yanında Maliye Bakanı Fuat Ağralı ile Opera Sineması'na gelerek "Çanakkale Harbi" filmini izlediğini söylemiştir (Scognamillo, 2008). Scognamillo (2008) 1933 yılında Opera Sineması'nın isminin değiştirilerek İpek sineması olduğunu belirtmiştir ve Çizelge 4.13'te de salonun yeri gösterilmiştir. Dorsay (1991) ise 1960'lı yıllarda bu sinemanın Şehir Tiyatroları'nın bir salonu olduğunu ve bu salonda çok sayıda oyun sergilendiğini söylemiştir. 1970'lerin ortalarına kadar devam eden oyun gösterimlerinin ardından, bu salon bir konfeksiyon atölyesine dönüştürülmüştür ve 1980'lerde çıkan yangında yanmıştır (Dorsay, 1991). Emek Sineması'nın da olduğu yapı bloğunda yer alan bu salonun yerinde şu an bir işlev olmamakla birlikte, gerçekleştirilecek yenileme projesini beklediği söylenebilir.

Çizelge 4.16 Lale Sineması, Galatasaray Bahçe Sineması ve Ar Sineması'na ait bilgiler

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 23-LALE	
 Lale Sineması'nın dış görünümü (Evren, 1998)	
Lale Sineması İstiklal Caddesi 85 numarada Cemil Filmer'in işletmeciliğinde açılmıştır (Gökmen, 1991). 1939 yılında Tino Rossi'nin Aşk Şarkısı filmiyle ilk gösterimini gerçekleştiren sinemaya Filmer işletmesinin ayrı bir önem verdiği, girişinin halılarla kaplanmasından, fuayelere değişik oturma grupları konmasından ve personelin deneyimli olarak seçilmesinden bilinmektedir (Evren, 1998). Scognamillo (2008) Filmer işletmesindeyken sinemanın en parlak dönemini yaşadığını belirtmiştir. Filmer'den sonra salon işletmesi yerli yapımlara yönelerek, bir süre kapatıldıktan sonra onarımdan geçirilmiştir ve salonun kendisi bir satış birimine dönüşürken, üstteki iki balkon da Lale 1 ve Lale 2 isimleriyle yeniden açılmıştır (Scognamillo, 2008). 2005 yılında ise Lale 1 ve 2 salonları da kapanmıştır [5].	
BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 24-GALATASARAY BAHÇE SİNEMASI	
Geçmişte Galatasaray Lisesi'nin bahçesinde film gösterimleri yapıldığı söylenmektedir (Scognamillo, 2008).	
BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 25-AR SİNEMASI	
 Sinepop Sineması'nın Cadde üzerindeki tabelası (Düştegör, 2010)	Ar Sineması, Beyoğlu Yeşilçam Sokak'ta 22 numarada, eskiden garaj olan yerde açılmıştır (Gökmen, 1991). 1943'te Vahram Arzuyan tarafından açılan bu salon açıldığı sokağı Emekle birlikte sinema sokağına çevirmiştir (Evren, 1998). 1956'da Yeni Ar ismiyle birlikte kendi de yenilenen Ar sineması, 1973 yılında Sinepop ismini almıştır ve günümüzde de Özen Film tarafından işletilmektedir (Evren, 1998; Scognamillo, 2008).

Çizelge 4.17 Atlas Sineması ve Yeni Melek Sineması'na ait bilgiler

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI
26-ATLAS

Atlas Pasajı'nın girişi (Düşteğör, 2010)

Atlas Sineması'nın, İstiklal Caddesi 209 numarada 1948 yılında, 1870'de inşa edilen, Sultan Abdülaziz'e ayrılan bir daireyi de içeren, ilk sahibi Köçeoğlu, sonraki sahibi Aziz Borovali olan binanın altında ve eski avlusunda açıldığı söylenmektedir (Gökmen, 1991; Scognamillo, 2008). Evren (1998) ise oldukça büyük bir salon olduğuna vurgu yaparken, girişlerinin caddeden, çıkışlarının da sokaktan olduğunu belirtmiştir. Buna ilave olarak da Atlas Sineması'nda yalnızca filmlerin değil, belirli dönemlerdeki konserler ve oyunlar da sergilendiğini söylemiştir.

İlk önce İpekçiler (Fitaş) tarafından işletilen Atlas'ın eski salonu bugün bir pasaj iken, eski balkonu ise ilave salon eklenmesi ile günümüzde var olan sinemayı oluşturmaktadır (Scognamillo, 2008). 1977'de kapanan sinema 28 Aralık 1979'da Tük Sinematek Derneği ile Sinema Yazarları Derneği'nin düzenledikleri gala ile yeniden açılmıştır (Scognamillo, 2008). Türker İnanoğlu tarafından işletilen bu sinema, gerek işletmesi, gerekse teknolojisiyle Beyoğlu'nun saygın sinemaları arasında yerini almıştır (Evren, 1998).

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI
27-YENİ MELEK

Gazeteci Erol Dernek Sokak'ta 14 Ekim 1954 Perşembe gecesini açılan sinema, ilk film gösterimini Lana Turner ve Fernando Lamas'ın oynadıkları "Şen Dul" ile gerçekleştirmiştir (Dorsay, 1991). Dorsay (1991) sinemaya ait bir ilanda, en son teknoloji panoramik ekran, stereo ses makineleri, sinemaskop ekipmanları, en rahat koltuklar, geniş bekleme salonları ile nezih bir aile sinemasından bahsedildiğini belirtmiştir.

1980'lerin sonunda kapanan ve 2004'te sinema olarak yeniden açılan Yeni Melek Sineması, iş yapamayıp kapanmasının ardından, Yeni Melek Gösteri Merkezi olarak öne çıkmıştır [14]. Ancak, yine başarı sağlayamayan salonun, günümüzde kapalı olarak durduğu gözlemlenmiştir.

Çizelge 4.18 Yeşilçam Sineması ve Cine Majestik Sineması'na ait bilgiler

BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 28-YEŞİLÇAM	
 Yeşilçam Sineması'nın girişi (Düştegör, 2010)	İstiklal Caddesi İmam Adnan Sokak 8 numarada bulunan Yeşilçam Sineması'nın günümüzde işletilmeye devam ettiği gözlemlenmiştir.
BEYOĞLU İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 29-CINE MAJESTİK	
 Cine Majestik Sineması'nın girişi (Düştegör, 2010)	İstiklal Caddesi Ayhan Işık Sokak 10 numarada bulunan Cine Majestik Sineması, günümüzde işletilmeye devam eden Beyoğlu sinemalarındandır.

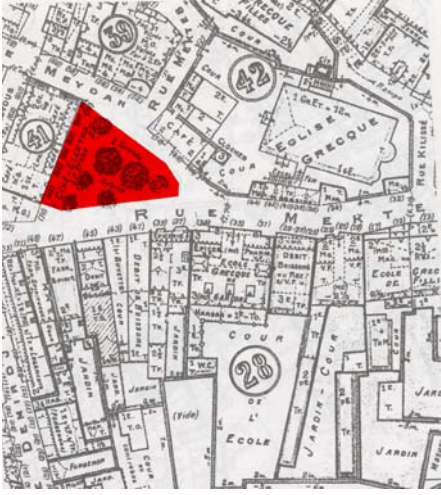
4.2.2 Beşiktaş İlçesindeki Sinema Seyir Mekanları

Beşiktaş ilçesi İstanbul'un eski yerleşim yerlerinden biridir. İlçede kültürel ve ticari mekanların yer alması sonucu popülerlik kazanan akslar oluşmuştur. Bu aksları Barbaros Bulvarı, İhlamurdere Caddesi, Akaretler, Çırağan Caddesi'nin devamında ilçe sınırlarının ve Nispetiye Caddesi'nin oluşturmaktadır (Şekil 4.8). Beşiktaş'ın kültür ve ticaret aksları üzerinde geçmişten beri sinema seyir mekanlarının yer aldığı bilinmekle birlikte, yapılan literatür taraması sonucunda elde edilen bilgiler bu başlık altında yer alan çizelgelerde verilmiştir.

Şekil 4.8 Beşiktaş ilçesinin öne çıkan kültür ve ticaret aksları ([24]; Düşteğör, 2010)

Çizelge 4.19 Apolon Sineması ve Elektra Sineması'na ait bilgiler

BEŞİKTAŞ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 1-APOLON	
Şair Nedim Caddesi 46 numarada 1914 yılında açılan, hem tiyatro hem de sinema olarak kullanılan Apolon Sineması , daha sonra Ahali ve Akaretler isimlerini almıştır (Gökmen, 1991). Günümüzde bu sinemanın bulunduğu adreste bir mağaza olduğu gözlemlenmiştir.	
BEŞİKTAŞ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 2-ELEKTRA	
 Elektra Sineması'nın yeri -1922 (Gökmen, 1991)	1922'de Beşiktaş Köyiçi'nde açılan Elektra Sineması'nın yerinde günümüzde Balık Pazarı bulunmaktadır (Gökmen, 1991).

Çizelge 4.20 Park Sineması, Aile Bahçesi Sineması, Emek Sineması, Şen Sineması ve Arnavutköy Sineması'na ait bilgiler

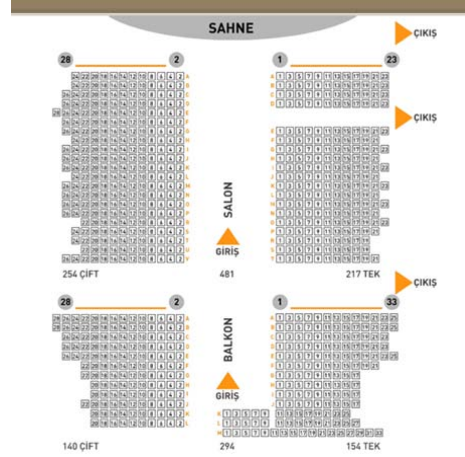
BEŞİKTAŞ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 3-PARK	
 Park Sineması'nın yeri -1922 (Gökmen, 1991)	Hasfırın Caddesi 67 numarada 1922 yılında açılmıştır ve sonra Suatpark Sineması olarak işletilmiştir (Gökmen, 1991). 1984 yılında yıkılan Suatpark Sineması'nın yerine Sinan Paşa Ticaret Merkezi adlı çarşı yapılmıştır (Gökmen, 1991).
BEŞİKTAŞ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 4-AİLE BAHÇESİ	
Aile Bahçesi Sineması'nın, 1938 yılında Köyiçi Ortabahçe Caddesi 22 numarada açıldığı bilinmektedir (Gökmen, 1991). Yazlık sinemanın cadde tarafına inşa edilen salon da 1939'da Gürel Sineması olarak işletilmeye başlanmıştır ve 1970'lerde bu sinema işletmeci değiştirilerek Yumurcak adını almıştır [9]. 1980'lerin ortalarında sinema kapatıldıktan sonra bir süre çeşitli topluluklarca tiyatro salonu olarak kullanıldığı bilinirken, günümüzde içine çok fazla müdahale edilmeden mağaza olarak kullanıldığı gözlemlenmiştir.	
BEŞİKTAŞ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 5-EMEK	
Emek Sineması 1939 yılında Ortaköy İskele Sokağı'nda açılmıştır (Gökmen, 1991). Yapılan literatür taraması sonucu bu sinemanın tam konumu ve ne zaman kapandığına dair bir bilgiye rastlanamamıştır.	
BEŞİKTAŞ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 6-ŞEN	
Gökmen (1991) Şen Sineması'nın 1940'ta Beşiktaş ilçesinde açıldığını belirtmiştir. Ancak, yapılan literatür araştırması sonucu konumu ve ne zaman kapandığına ait bir bilgiye rastlanamamıştır.	
BEŞİKTAŞ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 7-ARNAVUTKÖY	
Gökmen'e (1991) göre Beşiktaş ilçesi sınırlarında açılan Arnavutköy Sineması'na ait herhangi bir bilgiye, yapılan literatür taraması sonucunda ulaşılamazken, günümüzde böyle bir sinema da bulunmamaktadır.	

Çizelge 4.21 Çiçek Sineması, Mıstık Sineması ve Kerem Sineması'na ait bilgiler

BEŞİKTAŞ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 8-ÇİÇEK

Gökmen'e (1991) göre Beşiktaş ilçesi sınırlarında açılan **Çiçek Sineması**'na ait herhangi bir bilgiye, yapılan literatür taraması sonucunda ulaşılamazken, günümüzde böyle bir sinema da bulunmamaktadır.

BEŞİKTAŞ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 9-MİSTİK

Mıstık Sineması'nın yeri ve BKM tiyatro salonunun oturma düzeni ([24]; Düşteğör, 2010; [11])

Düşteğör'e (2009) göre 1960'lı yıllarda var olduğu bilinen **Mıstık Sineması**, 1990'lı yıllarda sinema salonunun tiyatro salonuna dönüştürülmesi ile **Beşiktaş Kültür Merkezi** olmuştur. Günümüzde İstanbul'un en önemli kültür-sanat merkezlerinden biri olan Beşiktaş Kültür Merkezi (BKM), Mıstık Pasajı içerisinde Necati Akpınar ve Yılmaz Erdoğan'ın girişimleri sonucu, 11 Kasım 1994 tarihinde kurulmuştur [11].

BEŞİKTAŞ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 10-KEREM

Kerem Sineması'nın yeri ([24]; Düşteğör, 2010)

1970'li yıllarda Beşiktaş Ali Suavi Sokak'ta varlığını sürdürmeye başladığı bilinen Kerem Sineması'nın 1990'lı yılların başında Bemsey mağazasına, 2000'li yıllarda da müzik şirketine dönüştürüldüğü bilinmektedir (Düşteğör, 2009).

Çizelge 4.22 Yıldız Sineması, Etiler Alkent D-Point Cinecity, Levent Kültür Merkezi ve Feriye Sineması'na ait bilgiler

BEŞİKTAŞ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 11-YILDIZ	
 Yıldız Sineması'nın dış görünümü (Düştegör, 2010)	1952 yılında Beşiktaş'ta Akmaççeşme Sokağı'nda açılan Yıldız Sineması'nın, şu an iş yeri olarak kullanıldığı gözlemlenmiştir (Düştegör, 2009).
BEŞİKTAŞ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 12-ETİLER ALKENT D-POINT CINECITY	
Tepecik yolu Alkent Sitesi Hillside City Club içinde yer alan Etiler Alkent D-Point Cinecity, günümüzde işletilen sinemalar arasındadır [51].	
BEŞİKTAŞ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 13-LEVENT KÜLTÜR MERKEZİ	
Levent Çalığışu Sokak 2 numarada yer alan bu merkez 106 koltuk kapasitesi ile Beşiktaş Belediyesi işletmesinde hizmet vermektedir [8].	
BEŞİKTAŞ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 14-ORTAKÖY FERİYE EURIMAGES	
 Feriye Sineması'nın yeri ([24]; Düştegör, 2010)	Beşiktaş Çırağan Caddesi üzerindeki Kabataş Erkek Lisesi Kültür Merkezi A blokta yer alan bu sinema, 15 Mart 1996 tarihinden beri Umut Sanat tarafından işletilen bu sinemanın fuayesinden kullanılan bir de restoranı bulunmaktadır [53]. 19. yüzyılda güvenlik nedeniyle yapılan Feriye Karakolu'na ait atların maneş sahası, 1931-32 ders yılında spor salonuna dönüştürülmüştür ve 1995 yılında restore edilerek kültür ve sanat merkezi olmuştur [53].

4.2.3 Kadıköy İlçesindeki Sinema Seyir Mekanları

Kadıköy ilçesi İstanbul'un ilk yerleşim yeri olarak bilinmekte ve günümüzde birden çok işlevi bünyesinde barındırmaktadır. İlçede kültürel ve ticari mekanların yer alması sonucu popülerlik kazanan bir takım akslar olduğu bilinmektedir. Bu aksları Yel değirmeni, Bahariye ve Moda'yı birbirine bağlayan yolların oluşturdukları görülmektedir (Şekil 4.9). Kadıköy'ün kültür ve ticaret aksları üzerinde geçmişten beri sinema seyir mekanlarının yer aldığı bilinmekle birlikte, yapılan literatür taraması sonucunda elde edilen bilgiler çizelgeler halinde verilmiştir.

Şekil 4.9 Kadıköy ilçesinin öne çıkan kültür ve ticaret aksları ([24]; Düşteğör, 2010)

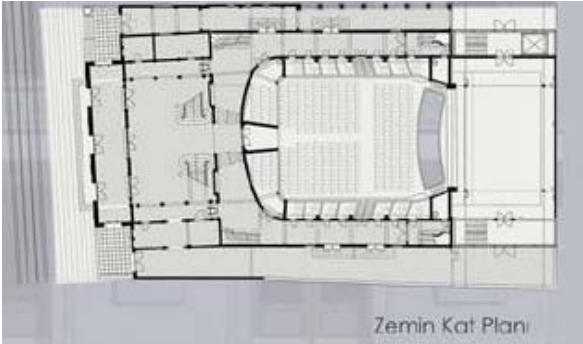
Çizelge 4.23 Merkez Sineması'na ait bilgiler

KADIKÖY İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 1-MERKEZ
Merkez Sineması, 1915 yılında Yeldeğirmeni Duatepe 109 numarada açılmıştır (Gökmen, 1991). Daha sonra Yeldeğirmeni ismini alan bu sinemanın geceleri ışıklı ampullerini yakarak semte renk verdiği ve "ahır gibi hangardan bozma" benzetmeleri ile tarif edilse de, içinde balkonu ve locaları olan bir sinema binasıdır [38]. Daha sonra Özen Sineması adını alan Yeldeğirmeni Sineması'nın, 1970'li yıllara kadar semte hem hizmet hem de canlılık verdiği bilinmektedir. Özen Sineması Binası Kadıköy'ün günümüze kalmış en eski sinema binası olmakla birlikte, afiş-tabela atölyesi olarak kullanıldığı söylenmektedir [38].

Çizelge 4.24 Apollon Sineması, Milli Sineması, Mısırlıoğlu Sineması, Zamboğlu Sineması ve Mühürdar Sineması'na ait bilgiler

KADIKÖY İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 2-APOLLON	
 Hale Sineması'nın yeri -1938 (Gökmen, 1991)	1915 yılında Kadıköy Sakızgülü Caddesi 20-22 numarada açılan Apollon Sineması, sonra Şark ve daha sonra da Hale Sineması olarak Rum Kilisesi tarafından işletilmiştir (Gökmen, 1991). 1960'lı yıllarda yıkılan bu sinemanın yerine, günümüzde de işletilen Reks Sineması açılmıştır (Evren, 1998).
KADIKÖY İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 3-MİLLİ	
Kadıköy'de 1915'te açılan Milli Sineması'nın, 1916 yılında Kuşdili, daha sonra Hilal Sineması ve Lale Sineması olmasının ardından, itfaiye garajına dönüştürüldüğü bilinmektedir (Gökmen, 1991).	
KADIKÖY İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 4-MISIRLIOĞLU	
1920 yılında Kadıköy Halitağa Mahallesi'ndeki bir konağın bahçesi ve müstemilat binalarından oluşan Mısırlıoğlu Sineması, daha sonra Halk Sineması adıyla işletilmiştir (Gökmen, 1991). Yapılan araştırmalar sonucunda günümüzde bu sinemanın işlevini yitirdiği gözlemlenmiştir.	
KADIKÖY İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 5-ZAMBOĞLU	
Kadıköy Halitağa Mahallesi'nde bir bahçe sineması olarak işletilmiştir (Gökmen, 1991). Bu sinemanın ne zaman kapandığına dair bilgiye literatür taraması sonucu ulaşılamamıştır.	
KADIKÖY İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 6-MÜHÜRDAR	
Mühürdar Sineması, 1924 yılında Kadıköy Moda'da açılmıştır (Gökmen, 1991). Günümüzde böyle bir sinema olmamakla birlikte, literatür taraması sonucunda ne zaman kapatıldığı bilgisine erişilememiştir.	

Çizelge 4.25 Süreyya Sineması, Opera Sineması ve Bizim Güreş Sineması'na ait bilgiler

KADIKÖY İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 7-SÜREYYA	
 Süreyya Sineması'nın yeri -1939 (Gökmen, 1991)	Kadıköy Bahariye Caddesi 29 numarada 1923-1926 yılları arasında Süreyya Paşa tarafından inşa ettirilen sinema, 6 Mart 1927 tarihinde açılmıştır (Gökmen, 1991). İlmen vd. Süreyya Sineması'nın sinema işlevi ile birlikte, konser, konferans, dans, balo, çay, nişan, düğün merasimi gibi işlevleri de destekler nitelikte tasarlanıp, inşa edildiğini belirtmiştir (Evren, 1998).
	 Süreyya Operası'nın restorasyon sonrası içinden görünüm ve kat planı [13]
2005 yılına kadar olan süreçte sinema olarak işletilen Süreyya Sineması, 2006-2007 yıllarında mimar Cafer Bozkurt tarafından restore edilerek Süreyya Operası adıyla yeniden açılmıştır[13].	
KADIKÖY İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 8-OPERA	
Opera Sineması, Kadıköy Bahariye Caddesi 27 numarada açılmıştır ve daha sonra işhanı olmuştur (Gökmen, 1991).	
KADIKÖY İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 9-BİZİM GÜREŞ	
1943 yılında Kadıköy Yeldeğirmeni'nde açılmıştır (Gökmen, 1991). Yapılan literatür taraması sonucunda bu sinemanın ne zaman kapatıldığı bilgisine ulaşamamıştır.	

Çizelge 4.26 Halkevi Sineması, Caddebostan AFM Budak Sineması, Kadıköy Atlantis Sineması, Kadıköy Cinema Moda ve Kadıköy Sineması'na ait bilgiler

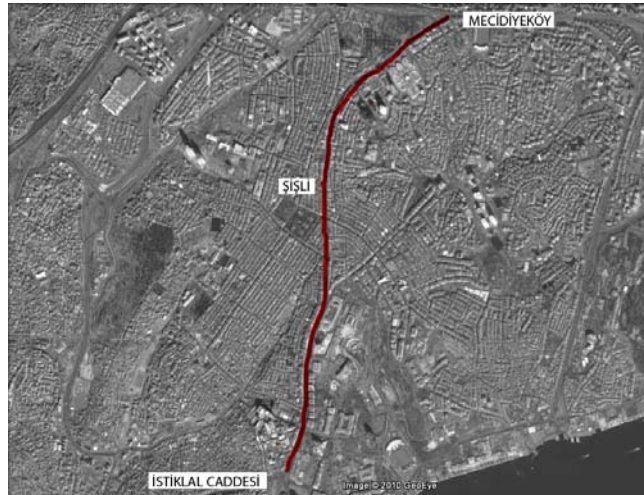
KADIKÖY İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 10-HALKEVİ	
1943 yılında Kadıköy Bahariye Caddesi üzerinde inşa edilmiştir ve 1947 yılında sinema olarak işletilmiştir (Gökmen, 1991). Günümüzde binanın halk eğitim merkezi olarak varlığını sürdürdüğü gözlemlenmiştir.	
KADIKÖY İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 11-CADDEBOSTAN AFM BUDAK	
Günümüzde faaliyet gösteren AFM Budak Sineması, Haldun Taner Sokak 11 numarada yer alan Cadde Bostan Kültür Merkezi içinde yer almaktadır [50].	
KADIKÖY İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 12-KADIKÖY ATLANTİS	
Günümüzde faaliyet gösteren sinemalar arasındaki Kadıköy Atlantis Sineması, Bahariye Caddesi 46 numarada yer almaktadır [50].	
KADIKÖY İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 13-KADIKÖY CINEMA MODA	
Kadıköy Cinema Moda Bahariye Caddesi 37 numarada yer alan, günümüzde faaliyet gösteren sinemalardandır [50].	
KADIKÖY İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 14-KADIKÖY	
 Kadıköy Sineması'nın dışarıdan görünümü (Düştegör, 2010)	Bahariye Caddesi 25 numaradaki Kadıköy Pasajı içerisinde yer alan Kadıköy Sineması, günümüzde işletilen sinemalar arasındadır [50].

Çizelge 4.27 Şaşkınbakkal Megapleks Sineması ve Suadiye Moviepleks Sineması'na ait bilgiler

KADIKÖY İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 15-ŞAŞKINBAKKAL MEGAPLEKS
Günümüzde işletilen Şaşkınbakkal Megapleks sineması, Bağdat Caddesi 401 numarada yer almaktadır [50].
KADIKÖY İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 16-SUADIYE MOVIEPLEKS
Günümüzde faaliyet gösteren sinemalar arasındaki Suadiye Moviepleks, Plaj Yolu Sokak 10 numarada yer almaktadır [50].

4.2.4 Şişli İlçesindeki Sinema Seyir Mekanları

Şişli ilçesi, İstanbul'un eski yerleşim yerlerinden biri olarak bilinmekte ve günümüzde birden çok işlevi bünyesinde barındırmaktadır. İlçede ağırlıklı olarak ticari mekanlara rastlanırken, kültürel mekanların da yer alması sonucu popülerlik kazanan bir aks oluştuğu bilinmekte ve bu aks Taksim Meydanı'ndan başlayıp Mecidiyeköy'e kadar uzanmaktadır (Şekil 4.10). Şişli'nin kültürel aktiviteleri arasında yer alan sinema ile ilgili yapılan literatür taraması sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda seyir mekanları çizelgelerde incelenmiştir.

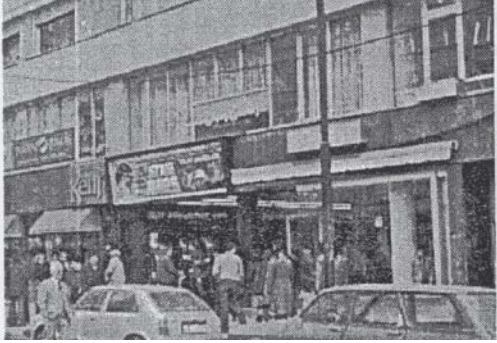

Şekil 4.10 Şişli ilçesinin öne çıkan kültür ve ticaret aksı ([24]; Düştegör, 2010)

Çizelge 4.28 Artistik Sineması, Pathe Sineması, Akın Sineması, Şahan Sineması ve Yeni Sinema'ya ait bilgiler

ŞİŞLİ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 1-ARTİSTİK	
1913 yılında Şişli Halaskargazi Caddesi 192-194 numarada eski Osmanbey Bahçesi, sonra Skating Palas olan yerde açılmıştır (Gökmen, 1991). Günümüzde bu sinemanın yerinde Yapı Kredi Bankası'nın bir şubesinin bulunduğu gözlemlenmiştir.	
ŞİŞLİ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 2-PATHE	
 Pangaltı sinemasının yeri - 1925 (Gökmen, 1991)	Halaskargazi Caddesi 143 numaradaki eski Pangaltı Tiyatrosu'nun olduğu yerde açılan Pangaltı Sineması , sonra Tan Sineması olmuştur (Gökmen, 1991). 1936 yılında ahşap olan bina yenisi yaptırılmak üzere yıktırılmıştır (Gökmen, 1991). Günümüzde bu sinemanın yerinde Ramada Plaza'nın yer aldığı gözlemlenmiştir.
ŞİŞLİ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 3-AKIN	
Akın Sineması, 1938 yılında eski Kurtuluş Sineması'nın yerine açılmıştır (Gökmen, 1991). Yapılan literatür taraması sonucunda, sinemanın ne zaman kapandığına dair bir bilgiye ulaşılamamıştır.	
ŞİŞLİ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 4-ŞAHAN	
Pangaltı Halaskargazi Caddesi üzerinde İnci Sineması'nın sırasındaki mağazalardan birinin üst katına açılan Şahan Sineması, sonradan kahvehane olmuştur (Gökmen, 1991).	
ŞİŞLİ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 5-YENİ SİNEMA	
Yeni Sinema, Pangaltı Halaskargazi Caddesi 127 numarada açılmıştır (Gökmen, 1991). Yapılan literatür taraması sonucunda sinemanın ne zaman kapandığı bilgisine ulaşılamazken, günümüzde sinemanın yerinde dükkanlar bulunduğu gözlemlenmiştir.	

Çizelge 4.29 İnci Sineması, Şişli Kent Sineması ve Site Sineması'na ait bilgiler

ŞİŞLİ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 6-İNCİ	
 İnci sinemasının dışarıdan görünümü -1980 (Dabağyan, 2004)	İnci Sineması, Pangaltı Halaskargazi Caddesi 136-138 numarada açılmıştır (Gökmen, 1991). Kapanış tarihine erişilememiş olmakla birlikte, günümüzde burada sinema yer almadığı gözlemlenmiştir.
ŞİŞLİ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 7-ŞİŞLİ KENT	
 Kent sinemasının dışarıdan görünümü -1980 (Dabağyan, 2004)	Halaskargazi Caddesi 281 numarada yer alan 940 koltuk kapasiteli Kent Sineması, günümüzde faaliyet göstermeyen sinemalar arasındadır [31].
ŞİŞLİ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 8-SİTE	
 Site Sineması'nın ilk açıldığı yıllarda salonunun görünümü (Evren, 1998)	

Çizelge 4.30 Site Sineması'nın devamına, Nişantaşı Moviepleks ve Osmanbey Gazi Sineması'na ait bilgiler

ŞİŞLİ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 8-SİTE
1950'li yıllarda Şişli Halaskargazi Caddesi 291 numarada açıldığı bilinen Site Sineması'nın, ilk başlarda tek bir büyük salonu varken, sonrasında işletmecisi büyük salonu bölerek 4 küçük salon haline getirmiştir ve 1995 yılında koltuklarının tamiri sırasında yanarak kullanılmaz hale gelmiştir [54]. Yanan binanın yerine Şişli Belediyesi ve Darüşşafaka Cemiyetinin girişimiyle 2001 yılında, 8 katlı otopark ve Şişli Moviepleks sinemasını da barındıran 2 katlı küçük bir alışveriş merkezini de kapsayan bir site inşa edilmiştir [54]. Günümüzde sinemanın ve katlı otoparkın halen aktif olarak kullanıldıkları gözlemlenmiştir.
ŞİŞLİ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 9-NİŞANTAŞI MOVIEPLEKS
Günümüz sinemalarından Nişantaşı Moviepleks, Vali Konağı Caddesi Hacı Mansur Sokak'ta Mim Plaza içerisinde işletilmektedir [51].
ŞİŞLİ İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 10-OSMANBEY GAZİ
Şişli ilçesinin eski sinemalarından olan Gazi Sineması günümüzde halen, Halaskargazi Caddesi 214 numarada işletilmektedir [51].

4.2.5 Fatih İlçesindeki Sinema Seyir Mekanları

Fatih ilçesi, Kadıköy'den sonra İstanbul'un en eski yerleşim yeri olarak bilinmektedir. İlçenin kültürel ve ticari akslarını Eminönü ile başlayıp Alemdar Caddesi, devamında Yeniçeriler Caddesi ve Şehzadebaşı Caddesi oluşturmaktadır (Şekil 4.11). Fatih'in kültür ve ticaret aksları üzerinde geçmişten günümüze sinema seyir mekanlarının yer aldığı bilinmekle birlikte, yapılan literatür taraması sonucunda elde edilen bilgiler çizelgeler halinde verilmiştir.

Şekil 4.11 Fatih ilçesinin öne çıkan kültür ve ticaret aksları ([24]; Düşteğör, 2010)

Çizelge 4.31 Emperyal Sineması, Türk Sineması, Ali Efendi Sineması, Palas Sineması ve Donanma Sineması'na ait bilgiler

FATİH İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 1-EMPERYAL	
Şehzadebaşı Caddesi 87 numarada eski Fevziye Kiraathanesi'nin yerine açılmıştır ve 1930'larda kapanarak istimlak edilen binanın yerine yol yapılmıştır (Gökmen, 1991).	
FATİH İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 2-TÜRK	
Hüdavendigar Caddesi 51 numarada açılan Türk Sineması'nın, Şafak, Azeri ve Kısmet adlarını aldıktan sonra 1970'lerde kapandığı bilinmektedir (Gökmen, 1991).	
FATİH İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 3-ALİ EFENDİ	
Ali Efendi Sineması'nın Ankara Caddesi 173 numarada eski Ştaynburg Birahanesi'nin yerinde açıldıktan sonra Yeni Valide Lokantası olarak bir süre işletildiği ve ardından bir mağazaya dönüştürüldüğü bilinmektedir (Gökmen, 1991).	
FATİH İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 4-PALAS	
Palas Sineması'nın 1914 yılında Divanyolu Caddesi 54 numarada açılmasının ardından, Malul Gaziler Cemiyeti Stüdyosu'na, daha sonra erkek terzilik okuluna ve son olarak da iş hanına dönüştürüldüğü bilinmektedir (Gökmen, 1991).	
FATİH İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 5-DONANMA	
Turan sinemasının dışarıdan görünümü -1950'li yıllar (Dabağyan, 2004)	Şehzadebaşı Caddesi 26-28 numarada 1914 yılında açılan Donanma Sineması, sonra Müdafaai Milliye, Malul Gaziler, Millet ve Turan Sinemaları olarak işletilmiştir ve son olarak iş hanına dönüştürülmüştür (Gökmen, 1991).

Çizelge 4.32 Ertuğrul Sineması, Kemal Bey Sineması, Askeri Müze ve Alemdar Sineması'na ait bilgiler

FATİH İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 6-ERTUĞRUL	
Şehzadebaşı Caddesi 21-25 numarada eski Sahne-i Heves Tiyatrosu'nun yerine 1914 yılında açılan Ertuğrul Sineması, Milli Sineması olarak da işletildikten sonra, 1958 yılında belediye tarafından istimlak edilerek yerine yol yapılmıştır (Gökmen, 1991).	
FATİH İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 7-KEMAL BEY	
Kemal Bey Sineması'nın açılış tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, Hüdavendigar Caddesi 52 numarada açılmıştır ve Halk Sineması olarak işletildikten sonra 1970'lerde sahipleri tarafından yıktırılarak iş hanına dönüştürülmüştür (Gökmen, 1991).	
FATİH İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 8-ASKERİ MÜZE (MÜZE-İ ASKERİ OSMANİ)	
 Aya İrini Kilise'sinin içinden görünüm [30]	Milattan sonra 4.yüzyılda yapımı tamamlanan Aya İrini Kilisesi'ni Gökmen (1991), dünyada sinema olarak kullanılan en eski bina olarak belirtirken, günümüzde bu mekanda konserler vb. kültürel etkinliklerin devam ettiği gözlemlenmiştir.
FATİH İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 9-ALEMDAR	
 Alemdar sinemasının yerindeki yapı -1980 (Dabağyan, 2004)	Sultanahmet Alemdar Caddesi 23 numarada açılan Alemdar Sineması'nın, sonradan otomobil satış yeri olduğu bilinmektedir (Gökmen, 1991).

Çizelge 4.33 Şark Sineması, Güneş Sineması, Osmanlı Sineması ve İstiklal Sineması'na ait bilgiler

FATİH İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI	
10-ŞARK	
 Hilal sinemasının yeri -1935 (Gökmen, 1991)	Şehzadebaşı Caddesi 35-37 numarada açılan Şark Sineması'nın, Hilal ve Emre Sinemaları olarak işletilmesinin ardından belediye tarafından istimlak edilerek yerine yol yapıldığı bilinmektedir (Gökmen, 1991).
FATİH İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI	
11-GÜNEŞ	
Şehzadebaşı'nda eski Milli Sinemanın yerine 1919 yılında açılan Güneş Sineması'nın, sonradan Felek ve Türk Sinemaları olarak işletildiği bilinmektedir (Gökmen, 1991). Yapılan literatür taraması sonucu bu sinemanın ne zaman kapandığına dair bir bilgiye ulaşılamamıştır.	
FATİH İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI	
12-OSMANLI	
Gökmen'e (1991) göre 1920'de Sultanahmet'te Alemdar Caddesi üzerinde açılan Osmanlı Sineması ile ilgili yapılan literatür taraması sonucunda ne zaman kapandığına dair bir bilgiye ulaşılamamıştır.	
FATİH İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI	
12-İSTİKLAL	
 Sağlık Müzesi'nin yeri ([24]; Düştegör, 2010)	Divanyolu Caddesi 46 numarada eski Sanayi-i Nefise Mektebi'nin yerine açılan İstiklal Sineması, sonradan Sağlık Müzesi olmuştur (Gökmen, 1991).

Çizelge 4.34 Ferah Sineması, Çemberlitaş Sineması ve Kısmet Sineması'na ait bilgiler

FATİH İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI
13-FERAH

Ferah Sineması'nın dış görünümü [39]

Şehzade Cami'sine doğru giderken 14-16 numarada açılan Ferah Sineması için, bulunduğu çevrenin en büyük sineması olduğu, ayrıca burada tiyatro da oynatıldığı, konser de verildiği ve cambaz gösterileri de yapıldığı söylenmektedir [39]. Gökmen (1991) 1941 yılında bu sinemanın yandığını, yerine de **Şehzade Sineması** açıldığını belirtirken, yapılan literatür taraması sonucunda Şehzade Sineması'nın ne zaman kapandığı bilgisine ulaşılammıştır.

FATİH İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI
14-ÇEMBERLİTAŞ

İpek ve Şafak Sinemalarının dış görünümü -1980 ve günümüzde Şafak Moviepleks Sinemalarının girişi
 (Dabağyan, 2004; [51])

Yeniçeriler Caddesi 1 numarada 1939 yılında açılan **Çemberlitaş Sineması'nın** daha sonra **Şafak** ve **İpek Sinemaları** olduğu bilinmektedir (Gökmen, 1991). Değişen şartlarla **Şafak 1**, **Şafak 2**, **Şafak 3** ve **Şafak 4** adlı cep sinemaları şeklinde işletilen bu sinemaların, günümüzde Darüşşafaka İşhanı içerisinde **Şafak Moviepleks Sinemaları** adı ile hizmet verdiği görülmektedir [51].

FATİH İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI
15-KISMET

1950'li yıllarda Şehzadebaşı'nda açılan **Kısmet Sineması**, **Ege** ve **Kulüp Sineması** olarak işletildikten sonra yerine bir iş hanı yapıldığı bilinmektedir (Gökmen, 1991).

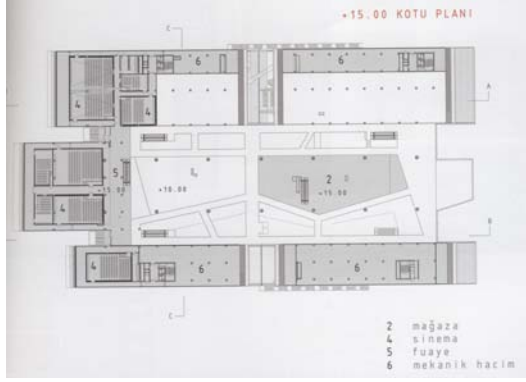
Çizelge 4.35 Fatih Feza Sineması'na ait bilgiler

FATİH İLÇESİNDEKİ SİNEMA SEYİR MEKANLARI 16-FATİH FEZA
Fevzipaşa Caddesi 261 numarada faaliyet göstermiş olan Feza Sineması ile ilgili yapılan literatür taraması sonucu açılış ve kapanış bilgilerine ulaşılamamıştır [51].

4.3 Alışveriş Merkezi İçinde Yer Alan Sinema Seyir Mekanlarının İncelenmesi

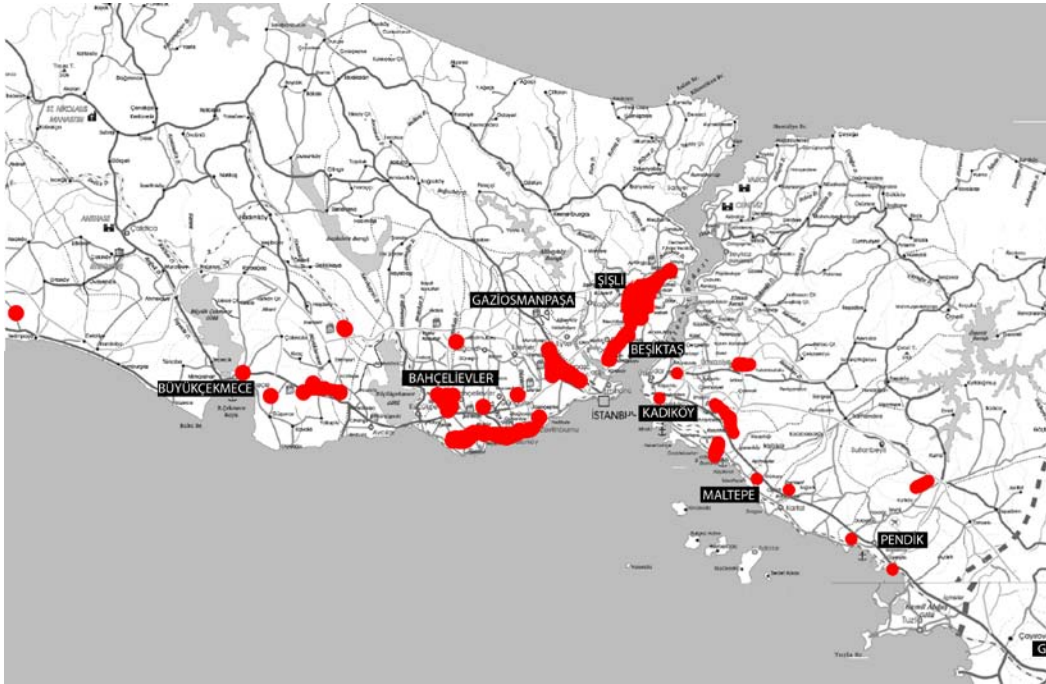
Sinemanın ilk ortaya çıkışıyla birlikte dünyada yayılmaya başladığı süreçte İstanbul'a da gelerek, Beyoğlu'nda çok sayıda sinema salonu açıldığı, çoğalarak diğer ilçelere yayıldığı, kültür ve ticaret aksları üzerinde sokakla ilişki kuracak şekilde konumlandıkları bir önceki başlıkta incelenmiştir. Geçmişten günümüze kadar eski sinema salonlarının çok azının kalabildiği tespit edilmiştir. Bu sinema salonlarının kaybolmaya başlama sebepleri arasında, toplumun sosyal yapısındaki değişim, çoğalan bireyselleşme olgusu ve küreselleşmeyle birlikte kapitalizmin tüketimi destekleyerek toplumu yeni merkezlere yönlendirmesi yer almaktadır.

Amerika'da kent merkezindeki yoğun trafiği ve hava kirliliğini azaltmak, banliyölerde kurulu “yol” merkezli, bol otoparklı alışveriş ve eğlence kavramını öne çıkarmak amacıyla 1956'da Minneapolis'te “mall” kavramı hayata geçirilmiştir (Tokyay, 2009). “Mall” kavramının esas amacının, geleneksel kent merkezinin yerini doldurarak, insanların iklimlerden etkilenmeden, kent merkezinde yaşamış gibi davranmalarını sağlamak olduğu belirtilmektedir. Tezin 3. bölümünde belirtildiği gibi, 1980'li yıllardan itibaren yayılan kapitalizmin etkisi ile birlikte Türkiye'de de bireyselliğin ön plana çıktığı, bunun diğer bir yansıması olarak da toplumda tüketim anlayışında aşırılığa gidilmiştir. Tüketim davranışlarını destekleyen “mall” kavramının Amerika dışına yayıldığı yeni düzende, başta İstanbul olmak üzere Türkiye'nin çeşitli illerinde de ortaya çıktığı ve yayılmaya başladığı bilinmektedir. Son yıllarda özellikle de İstanbul'da sayıları oldukça fazla olan, otomobille ulaşım, güvenlik, iklimlendirme, alışveriş ve eğlence olanakları sayesinde sıklıkla tercih edildikleri belirlenen “alışveriş merkezi” adıyla anılan “mall”ların, kentin merkezi iş alanlarında yoğunlaştıkları görülmektedir. Ayrıca tüketim ve eğlence ihtiyaçlarını birbirini destekleyerek karşılayan bu merkezlerin birçoğunun bünyelerinde sinema kompleksi de barındırdıkları tespit edilmiştir.

Şekil 4.12 212 İstanbul AVM sinema kompleksi kat planı ve perspektifi (Concept Plus Dergisi, 01)

Günümüzde İstanbul'da faaliyet gösteren ve bünyesinde sinema kompleksi barındıran AVMlerin sayılarına dair bir araştırma yapıldığında, 36'sı Avrupa yakasında, 13'ü Anadolu yakasında olmak üzere toplam rakamın 49 olduğu ortaya çıkmaktadır [2]. Bu alışveriş merkezlerinde sinema fonksiyonu farklı işlevlerle birlikte kullanılmaktadır ve Şekil 4.12'de de verildiği gibi, Avrupa yakasında bulunan 212 İstanbul Alışveriş Merkezi'ne ait sinema kompleksinin farklı fonksiyonlarla birlikte yer aldığı görülmektedir. Yine, sayıları Avrupa yakasında oldukça fazla olan bu AVMlerin yoğunlaştıkları ilçeler incelendiğinde; Şişli, Beylikdüzü ve Bakırköy'ün öne çıktığı görülmektedir (Çizelge 4.36; Şekil 4.13).

Şekil 4.13 İstanbul ilinde bünyesinde sinema kompleksi barındıran AVMlerin konumları ([2], Düştegör, 2010)

Çizelge 4.36 İstanbul ilinde bünyesinde sinema kompleksi barındıran AVMLere ait bilgiler [2]

AVRUPA YAKASI			
AVM	İlçesi	Yeri	Salon Sayısı
City's Nişantaşı	Nişantaşı	Teşvikiye Mah. Teşvikiye Cad. No:162	7
Cevahir	Şişli	Büyükdere Cad. No:22	12
G-Mall	Şişli	Harbiye Mah. Kadırgalar Cad. No. 3	7
İstinye Park	İstinye	İstinye Bayırı Caddesi	12
Profilo	Mecidiyeköy	Cemal Sahir Cad. No:33	7
Milli Reasürans Çarşı	Şişli	Maçka Caddesi No:35	3
Astoria	Şişli	Büyükdere Cad. Astoria Kuleleri, No:127	10
Kanyon	Levent	Büyükdere Cad. No:185	9
Akmerkez	Etiler	Nispetiye Cad.	6
Olivium	Zeytinburnu	Prof. Dr. Muammer Aksoy Cad. No:1/1	6
Beyaz City	Beylikdüzü	Barış Mahallesi, Adakent Caddesi, No:2	3
Flyinn	Florya	Harman Sok. No:48	6
Galeria	Bakırköy	Sahilyolu, Ataköy	12

AVM	İlçesi	Yeri	Salon Sayısı
Prestige Mall	Bahçeşehir	Gölet Mevkii	7
Forum İstanbul	Bayrampaşa	Kocatepe Mah. Şehir Parkı Cad.	10
Kadir Has	Bahçelievler	Mehmetçik Sok. No:1	3
212 İstanbul	Bağcılar	Mahmutbey Merkez Mah. Taşocağı Cad. No:5	8
HayatPark	Güneşli	Güneşli Merkez Mahallesi, Evren Caddesi, No:111	5
Olimpa	Başakşehir	Başakşehir Mah. Erdem Beyazıt Cad. No:5	7
Starcity	Yenibosna	Köyaltı Mevkii Merkez Mahallesi Değirmenbahçe Caddesi Kavak Sokak No:2	8
Aquarium	Bayrampaşa	Abdi İpekçi Cad. No:42	4
Airport	Bakırköy	Londra Asfaltı Kuleli Mevkii, E-5 Karayolu Üzer	6
Armoni Park	Sefaköy	Tevfik Bey Mah. Halkalı Cad. No:132	7
Atirus	Büyükçekmece	Fatih Mah. Londra Asf. No:40	4
Kale Center	Güngören	Güven Mah. Eski Londra Asfaltı, No:89	6
Historia	Fatih	Adnan Menderes Bulvarı, No:2	8

AVM	İlçesi	Yeri	Salon Sayısı
Ataköy AVM	Bakırköy	Ataköy Konakları Adnan Kahveci Bulvarı 6. Kısım Ataköy	10
Marka City	Beylikdüzü	Büyükşehir Mah. Beylikdüzü Cad. Marka İş Merkezi, No:1	6
Esprit Outlet	Esenler	Nene Hatun Mah. Davutpaşa Cad. No:6	7
Maxi City	Silivri	E5 Karayolu üzeri Karaali Çeşme Mevkii	5
Carousel	Bakırköy	Halit Ziya Uşaklıgil Caddesi, No:1	7
Beylicium	Beylikdüzü	E-5 Karayolu Üzeri	7
Foxcity	Beylikdüzü	İstanbul Caddesi, Turgut Özal Bulvarı, No:2, Beykent	7
Capacity	Bakırköy	Zeytinlik Mah. Fişekhane Cad. No:7	9
Metroport	Bahçelievler	Kültür Sok. No:1	7
Migros	Beylikdüzü	E - 5 Karayolu Üzeri	10
ANADOLU YAKASI			
AVM	İlçesi	Yeri	Salon Sayısı
World Atlantis	Pendik	Kurtköy	7

AVM	İlçesi	Yeri	Salon Sayısı
Carrefoursa	Ümraniye	İnkılap Mahallesi, Cezaevi Yolu Küçükusu	8
Premium Cinecity	Kozyatağı	Barbaros Mah. Halk Cad. No:99	6
Viaport	Pendik	Yenişehir Mah. Dedepaşa Cad. No:2, Kurtköy	6
Beşyıldız	Ümraniye	Mimar Sinan Mahallesi, Bosna Caddesi, B-5, Çekmeköy	4
Tepe Nautilus	Kadıköy	Fatih Cad. No:1, Acıbadem	8
Gebze Center	Gebze	Tatlıkuyu Mah. Güney yan yol Cad. no:310	6
M1 Meydan	Ümraniye	Çakmak Mah. Metro Group Sok. No:243	10
Carrefoursa Maltepepark	Maltepe	Cevizli Mah. Tugay yolu 67	8
Ataşehir	Ataşehir	Ataşehir	4
Palladium	Kadıköy	Barbaros Mah. Halk Cad. No:6	8
Fabulist	Ümraniye	İnönü Mah. Eski Ankara Cad. No:87/7, Sarıgazi	4
Capitol	Üsküdar	Mahir İz Caddesi, 34662, Altunizade	14

Beyoğlu ilçesi Türkiye’de sinemanın gelişim gösterdiği yıllarda “sinema merkezi” kimliği taşımış olan bir konumdur. Bölüm içerisinde yapılan incelemeler sonucunda, ilk toplu gösterilerden günümüze kadar 29 ayrı noktada 78 sinema salonu işletildiği ve bunlardan yalnızca 6 tanesinin günümüzde aktif olduğu belirlenmiştir. Beyoğlu ilçesinin ardından Şişli ilçesinde yapılan incelemelerde, aks üzerinde kamusal mekanla ilişki kuran yalnızca 2 adet

sinema salonunun varlığından söz edilmektedir. Beşiktaş ve Fatih ilçelerinde günümüzde kamusal mekanla ilişki kuran sinemaların sayısının azlığı dikkat çekmektedir. Kadıköy ilçesinde yer alan sinema salonları incelendiğinde günümüzde 6 adet sinema mekanının faaliyette olduğu görülmüştür.

İlk sinema salonlarının işletmeleri ile günümüz sinema salonlarının işletmeleri arasında büyük farklar olduğu çalışma esnasında ortaya konmuştur. Aynı zamanda, sinema seyircilerinin de “sinema” kavramı ve dolayısıyla da “sinema salonu”na verdikleri önem, ilk günlerden günümüze gelinceye kadar büyük farklar taşımaktadır. Örneğin, ilk sinema salonu işletmelerinde yer göstericiler, bilet gişesi elemanları, büfede yer alan çalışanlar tek tip ve takım elbiseli bir görüntüye sahip iken; günümüz işletmelerinde durum daha farklıdır. Yine, ilk sinema salonlarına gelen sinema seyircileri baloya gider gibi özenli bir görünüme sahip iken; günümüzde sinema salonlarını tercih eden sinema seyircilerinin gündelik kıyafetleri ile alışlagelmiş bir görüntüye sahip oldukları ve böylelikle geçmişten farklılık taşıdıkları görülmektedir.

İstanbul’a sinemanın gelişiyle sinema salonlarının merkezi haline gelen Beyoğlu ve diğer ilçelerde yer alan kültür ve ticaret akslarındaki sinema salonlarının, teknolojiye, sosyal olaylara ve kentsel gelişmelere bağlı olarak günümüzde daha az tercih edilmeleri ve alışveriş merkezi sinemalarının daha sık tercih edilmeleri dikkat çekmektedir. Özellikle Avrupa yakasında Zincirlikuyu- Maslak aksını bağlayarak yeni merkezi iş alanı olarak kabul edilen Büyükdere Caddesi’nin ülke çapında tanınan ve bünyesinde sinema kompleksi barındıran alışveriş merkezleriyle öne çıktığı görülmektedir. Bu cadde üzerinde tespit edilen alışveriş merkezlerinden, bünyesinde sinema kompleksi barındıran dört alışveriş merkezi tezin 5. bölümünde ele alınan alan çalışması kapsamında incelenmiştir. Böylece, İstanbul’daki kamusal mekanla birebir ilişki kuran eski sinema salonlarındaki terk edilme ve alışveriş merkezi sinema komplekslerine yönelme eğiliminin nedenleri araştırılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmadan elde edilen çıkarımlarla, eski kültür ve ticaret aksları ile bu akslar üzerinde yer alan sinema salonlarının yeniden düzenlenmesi ve yaşatılmasına katkı sağlamak amaçlanmıştır.

5. ZİNCİRLİKUYU – MASLAK TİCARET ve KÜLTÜR AKSININ TANITILMASI ve AKS ÜZERİNDE YER ALAN SİNEMA SEYİR MEKANLARI ÜZERİNE ALAN ÇALIŞMASI

İstanbul'un Avrupa yakasının en işlek ulaşım yollarından biri haline gelen Zincirlikuyu-Maslak aksı, Beşiktaş, Şişli ve Sarıyer ilçelerinin sınırları içerisinde yer almaktadır. Aks üzerinde konut alanları, eğitim alanları, iş ve ticaret merkezleri bulunmaktadır. Son yıllarda, Büyükdere Caddesi ve bu caddeye bağlanan yollar üzerinde alışveriş işlevi barındıran yapılar da yoğunlaşmıştır. Halen, bu aks üzerinde inşaatı süren ve başlaması planlanan projeler olduğu da bilinmektedir.

Şekil 5.1 Büyükdere Caddesi'nden görünüm (Düştegör, 2010)

Büyükdere caddesi, üzerinde yoğunlaşan işlevlere bağlı olarak, yüksek katlı yapılardan oluşan bir silüete sahiptir (Şekil 5.1). Yüksek katlı yapılar, konaklama, ofis ve alışveriş işlevlerini barındırmakta, Maslak, Levent ve Zincirlikuyu bölgelerinde yoğunlaşmakta, çevrelerinde eğitim ve sanayi alanları bulunmaktadır (Şekil 5.2).

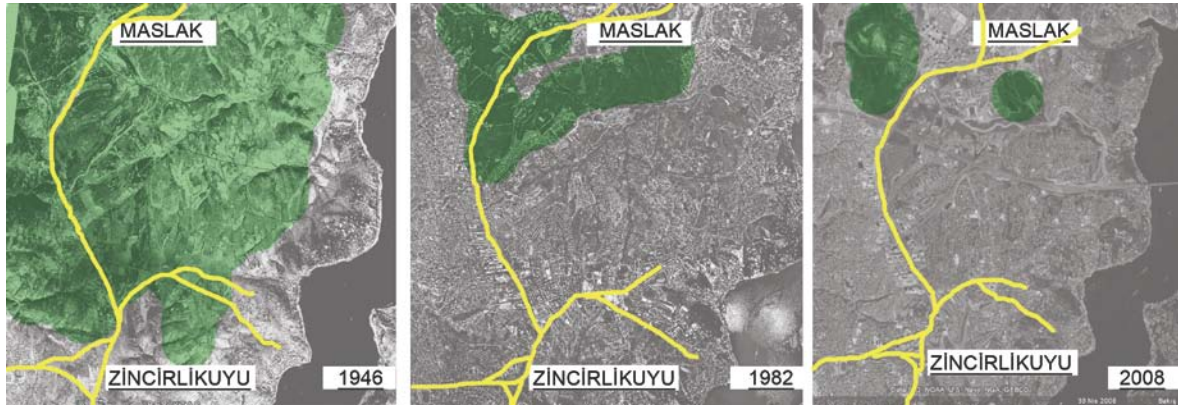

Şekil 5.2 Levent'ten görünüm (Düştegör, 2010)

Tez kapsamında sinemanın gelişim sürecinin günümüzde geldiği noktada, alışveriş merkezlerine yerleşen sinema salonlarıyla izleyiciye ulaşma çabasında olduğu dikkat çekmektedir. İstanbul ilinde yoğun kullanım ve sirkülasyona sahip olan Zincirlikuyu-Maslak aksı, hem AVM hem de AVM içinde sinema kompleksi barındırma özelliği ile öne çıkmaktadır. Tez kapsamında çalışma alanı olarak seçilen aks, bu bölümde “Zincirlikuyu-Maslak Aksının Gelişimi” başlığı altında tanıtıldıktan sonra, aks üzerinde seçilen 4 ayrı çalışma alanına “Zincirlikuyu-Maslak Aksında Çalışma Alanı Olarak Seçilen Sinema Mekanlarının ve Yer Aldıkları Alışveriş Merkezlerinin Tanıtılması” başlığı altında değinilecektir. “Alan Çalışması” başlığı altında ise çalışma yapılan Astoria, Kanyon, Akmerkez ve İstinye Park AVMlerine ait sinema mekanlarında, sinema seyircileri ile yapılan sözlü görüşmeler ve anket çalışmalarının sonuçları paylaşılmıştır.

5.1 Zincirlikuyu – Maslak Ticaret ve Kültür Aksının Gelişimi

Önemli bir ticaret şehri olan İstanbul’da merkezi iş alanı, yapılan yeni yollara bağlı olarak zaman içerisinde sürekli değişiklik göstermiştir [17]. Zincirlikuyu – Maslak aksını oluşturan Büyükdere Caddesi, İstanbul’un en eski ulaşım yollarından biridir. Aktaş’a (2002) göre, Abdülmecid döneminde, Mecidiyeköy Balkanlardan gelen göçmenlerin iskanına açılmış, bölgenin meskun hale gelmesi Şişli-Maslak yolunun kullanımını yoğunlaştırmıştır. Abdülaziz döneminde bu yol, ara bağlantı yollarıyla büyütülmüştür ve Cumhuriyetin kuruluşundan sonra ise, 1950’lere kadar olan dönemde yol bakım çalışmaları tamamlanmıştır (Aktaş, 2002).

Şekil 5.3 Yıllara göre aksın gelişimi (Düştegör, 2010; [48])

1946 yılına ait haritada yeşil renkle ifade edilmiş alanlar, “Zincirlikuyu-Maslak aksının” her iki yanında yer alan boş ya da yeşil alanları ifade etmektedir (Şekil 5.3). Önceleri Şişli semtinden başlayıp, Levent Çiftliği’nden ve Maslak’tan geçerek İstinye’ye, Tarabya’ya ve

Büyükdere'ye ulaşan yola Şişli Maslak Yolu denilmekteyken; daha sonra adı Büyükdere Yolu olarak değiştirilmiştir. Şişli Maslak yolunun, 1946 yılında kentin dışında kaldığı söylenebilmektedir (Şekil 5.3). 1952-1956 yılları arasında İstanbul Belediyesi tarafından üniversite öğretim üyelerinden oluşturulan müşavirler heyeti, Prost'a hazırlatılmış olan Beyoğlu Nazım Planı sınırlarını yaklaşık iki misli genişletmiştir ve “Beyoğlu Ciheti Esas Planı'nda Yeni Yollar” başlıklı bir haritada eski Şişli Maslak Yolu'nu Taksim-Şişli-Büyükdere Asfaltı adıyla belirlemiştir (Aktaş, 2002). Planın önemli bölümleri 1956'da başlayıp 1960'a kadar devam eden dönemin Başbakanı Adnan Menderes'in imar hareketleri kapsamında içinde sürmüştür. 1950'de Levent, sonra 2. Levent, 3. Levent ve 4. Levent; 1960'ta Telsizler, Ortabayır, Sanayi Mahallesi v.b. semtler aks üzerinde konut işleviyle kurulmuştur ve sonrasında bu semtler, konut işlevine ek olarak çeşitli işlevler ile genişlemiştir. Ayrıca Aktaş (2002), 1950- 1970 yılları arasında çeşitli ilaç firmalarının sanayi tesislerinin Büyükdere Caddesi üzerinde yer aldığını belirtmiştir.

1973'de Boğaz Köprüsü'nün açılması, günümüz merkezi iş alanı olan “Zincirlikuyu- Maslak aksının” oluşmasında en büyük etken olmuştur [17]. Çevre yollarının açılmasıyla Şişli ve Beşiktaş'taki ofis binalarının sayısı hızla artmıştır ve Esentepe, iş ve ticaret alanının merkezi durumuna gelmiştir. 1982 yılına gelindiğinde, Şekil 5.3'te yer alan harita üzerinde yeşil renkle ifade edilmiş işaretli boş ya da yeşil alanın oldukça azaldığı görülmektedir. 1988 yılında Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nün açılması ile iş ve ticaret alanının merkezi Levent'e kayarak günümüzdeki şeklini almıştır [17]. Aktaş'a (2002) göre, 1980-1990'lı yıllarda aks üzerinde çeşitli oto servisleri ve Atatürk Oto Sanayi sitesi, büyük bankaların, şirketlerin çok katlı binalardan oluşan merkezleri ile büyük mağazaların alışveriş birimleri yer almaya başlamıştır. Ayrıca, konaklama işlevleri ve eğitim birimleri de bu bölgede yer alarak, bölgenin kente katılması sağlanmıştır. 2008 yılına ait haritada, aks üzerindeki gelişim net bir şekilde okunmakla birlikte; yeşil ile renklendirilmiş bölgelerin 1982 yılı haritasında renklendirilen bölgelerden az olması da, yukarıda verilen bilgileri desteklemektedir (Şekil 5.3). Lineer bir gelişme gösteren Mecidiyeköy- Maslak aksı, çağdaş bir iş alanı haline gelmiştir (Çıracı ve Gündoğdu, 2007). Bölgenin yoğun kullanımı sebebiyle ulaşım da yoğunluklar oluşmaktadır (Şekil 5.4).

Şekil 5.4 Büyükdere Caddesi'ndeki yoğun trafikten görünüm (Düştegör, 2010)

Şekil 5.5'te, aks üzerinde ikisinin (Saphire ve Tat Towers) inşaatı henüz tamamlanmamış toplam 11 adet alışveriş merkezinin lokasyonları belirtilmiştir. Büyükdere Caddesi ve ona bağlanan yollar üzerinde yer alan alışveriş merkezlerini şu şekilde sıralamak mümkündür; Cevahir Alışveriş Merkezi, Tat Tower, Profilo Alışveriş Merkezi, Astoria Alışveriş, Yaşam ve Eğlence Merkezi, Akmerkez Alışveriş Merkezi, Mayadrom Alışveriş Merkezi, Metrocity Alışveriş ve Yaşam Merkezi, Kanyon Alışveriş Merkezi, Türkiye İş Bankası Kuleleri Çarşısı, Saphire İstanbul, İstinye Park Alışveriş Merkezi (Şekil 5.5). Bu yapılara ulaşım, toplu taşıma (otobüs, metro, dolmuş, v.b.), özel araç ve yaya olarak sağlanabilmektedir. Yukarıda anılan alışveriş merkezlerinden, İstinye Park Alışveriş Merkezi, Akmerkez Alışveriş Merkezi, Kanyon Alışveriş Merkezi ve Astoria Alışveriş, Yaşam ve Eğlence Merkezi, bünyelerinde sinema kompleksi barındırmalarından dolayı çalışma alanı olarak seçilmiştir. Akmerkez ve İstinye Park alışveriş merkezlerinin sinema komplekslerinin AFM Sinemaları, Kanyon ve Astoria alışveriş merkezlerinin sinema komplekslerinin Mars Entertainment Group Cinebonus Sinemaları tarafından işletildikleri tespit edilmiştir.

Şekil 5.5 Zincirlikuyu – Maslak aksı üzerinde yer alan alışveriş merkezleri ve aksın genel görünümü (Düştegör, 2010; [24])

5.2 Zincirlikuyu – Maslak Ticaret ve Kültür Aksında Çalışma Alanı Olarak Seçilen Sinema Seyir Mekanlarının ve Yer Aldıkları Alışveriş Merkezlerinin Tanıtılması

Son yıllarda Türkiye’de, özellikle de İstanbul’da alışveriş merkezlerinin sayısının hızla arttığı, bir önceki bölümde de verilen listede görüldüğü gibi artmıştır. Türkiye’nin ilk alışveriş merkezi Galeria 1988 yılında İstanbul’da açılmıştır. Yazıcı’ya (2010) göre, Galeria’dan sonra Karum(1991), Akmerkez (1993), Capitol (1993), Carousel (1995), CarrefourSA (1996), Grandhouse (1997), Mayadrom (1997), Migros (1998), Profilo (1998) ve sonrasında birçok alışveriş merkezi açılmıştır. Sayıları artmaya devam eden alışveriş merkezlerinin özellikle İstanbul’da yoğunlaştıkları tespit edilmiştir (Yazıcı, 2010). Özellikle sirkülasyonu ve popülasyonu iş alanı olması nedeniyle fazla olan Zincirlikuyu-Maslak aksında alışveriş merkezlerine sık rastlanmaktadır. Tez kapsamında çalışma alanı olarak seçilen İstinye Park Alışveriş Merkezi, Kanyon Alışveriş Merkezi, Akmerkez Alışveriş Merkezi, Astoria Alışveriş, Yaşam ve Eğlence Merkezi bu aks üzerinde yer alan ve bünyelerinde sinema kompleksi barındıran alışveriş merkezleridir (Şekil 5.6). Seçilen dört alışveriş merkezine toplu taşıma, özel araç ve yaya olarak ulaşım sağlanabilmektedir. Ayrıca, Kanyon Alışveriş Merkezi’nin doğrudan metro istasyonu ile ilişkisi vardır. Yukarıda anılan alışveriş merkezleri bünyesinde, otopark, yeme- içme mekanları, giyim, aksesuar v.b. ürünler satan mağazalar ve eğlence mekanları bulunmaktadır. Çalışma alanı olarak belirlenen alışveriş merkezlerini öncelikli olarak, bünyelerinde ve çevrelerinde yer alan iş merkezlerinde çalışanların ve bölgede yer alan konut bloklarında yaşayanların ziyaret ettikleri belirlenmiştir.

Şekil 5.6 Çalışma alanı olarak belirlenen alışveriş merkezlerinin konumlarının harita üzerinde gösterimi (Düştegör, 2010; [24])

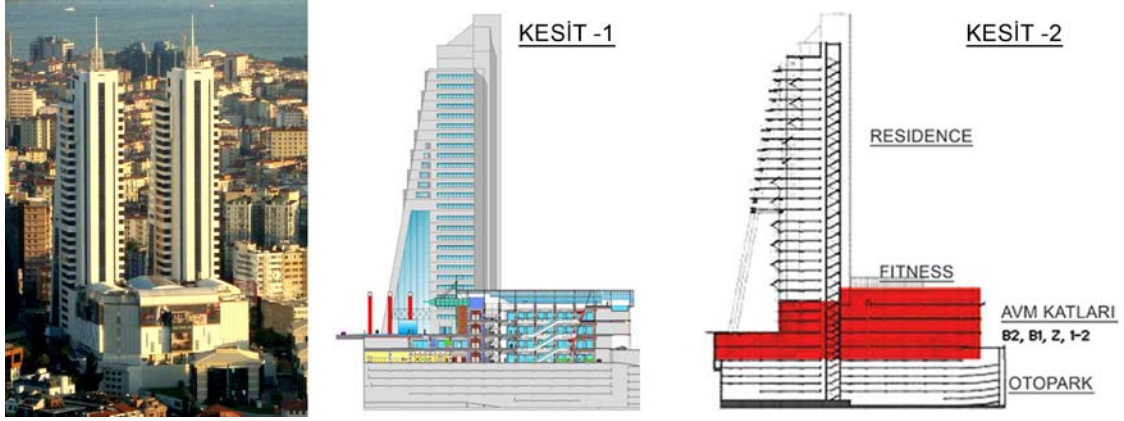
5.2.1 Astoria Alışveriş, Yaşam ve Eğlence Merkezinin ve Bünyesinde Yer Alan Sinema Seyir Mekanlarının Tanıtılması

Astoria Alışveriş, Yaşam ve Eğlence Merkezi, Büyükdere Caddesi'nde yoğun nüfusun yaşamakta olduğu; finans, sigorta, telekomünikasyon, lojistik, ilaç firmaları ve büyük holdinglerin yer aldığı Esentepe bölgesinde yer almaktadır [6]. Merkez, yüksek mimar Ali Bahadır Erdin tarafından tasarlanmış olup, Türkiye'de faaliyet gösteren gayrimenkul yatırımcısı Astaş tarafından 2008 yılının Ocak ayında açılmıştır [6]. 2010 "En Kaliteli Alışveriş Merkezi" ödülünü ve 2009 "AB Kalite" ödülünü almıştır [43]. Astoria Alışveriş Merkezi, dünyaca ünlü yerli ve yabancı markaları, lüks restoranları, sinema salonları, spa ve spor merkeziyle hizmet vermektedir [6]. 110'u aşkın mağazanın yer aldığı alışveriş merkezinde; cafe, gurme dükkanlar, ünlü markalar ve temalı restoranlar yer almaktadır [6].

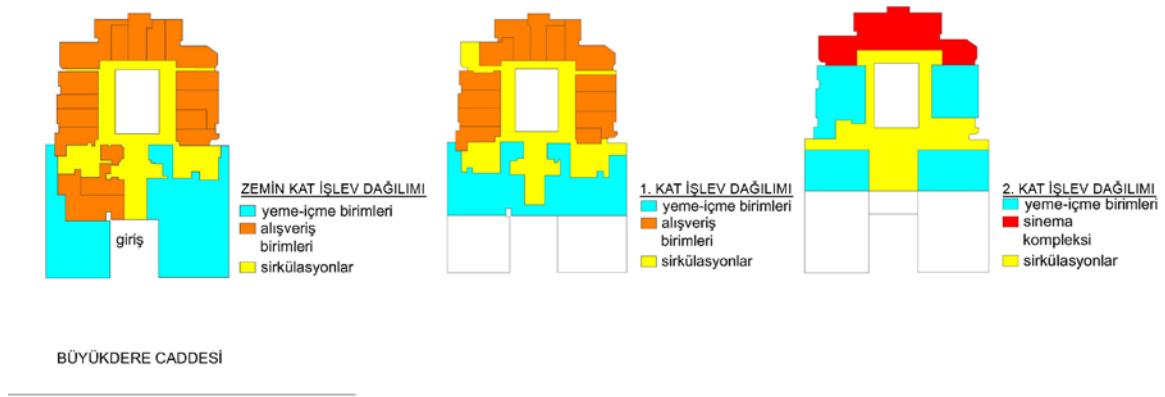
Şekil 5.7 Astoria Alışveriş Merkezi'nin konumu ve genel görünümü (Düştegör, 2010; [24])

Büyükdere Caddesi üzerinde yer alan Astoria Alışveriş Merkezi yol cephesinde ikiz kule şeklinde bir silüete sahiptir (Şekil 5.7). Mekan kullanıcıları, ikiz kulenin önünde yer alan geniş saçaktan Astoria Alışveriş Merkezi'ni kullanmaktadırlar (Şekil 5.7). Yol cephesine bakan eğimli ikiz kulelerde, residencelar ve ofis katları yer almaktadır (Şekil 5.8). Arka cephede kalan az katlı kütlede ise, alışveriş merkezine ait bölümler bulunmaktadır (Şekil 5.8). İkiz kulelerin düşey sirkülasyonlarının asansörlerle gerçekleştiği gözlemlenmiştir. Alışveriş merkezi ve residence bölümlerinin ilk katları ile ön cephede yer alan eğimli saydam yüzeyler arasında atriumlar oluşturulmuştur (Şekil 5.8).

Şekil 5.8 Astoria Alışveriş Merkezi'nin yakın çevre ilişkisi ve kesitleri (Düşteğör, 2010; [35])

Astoria Alışveriş Merkezi'nin katlarında yer alan işlevlerin dağılımları incelendiğinde; zemin kat ve birinci katta, alışveriş birimleri, atrium, yatay ve dikey sirkülasyonlar ile yeme-içme birimlerinin olduğu görülmektedir (Şekil 5.9). Alışveriş merkezi içerisindeki yatay sirkülasyonun atrium çevresinde yoğunlaştığı, dikey sirkülasyonların ise asansörler ve yürüyen merdivenler ile sağlandığı tespit edilmiştir. Bodrum katlarda, oyun alanları ve alışveriş birimlerinin tekrar ettiği görülmüştür. İkinci kat krokisi incelendiğinde ise, yeme-içme birimleri ile sinema kompleksi bir arada yer almakta ve sinema kompleksi iki katta konumlanmaktadır (Şekil 5.9).

Şekil 5.9 Astoria Alışveriş Merkezi'nin katlarına ait işlev dağılımları (Düşteğör, 2010)

Astoria Alışveriş, Yaşam ve Eğlence Merkezi sinema kompleksinin işletmesinin, Mars Entertainment Group tarafından yapıldığı bilinmektedir. Sinema kompleksi, alışveriş merkezinin açıldığı 2008 yılında faaliyete geçmiştir. Kompleksin alışveriş merkezi ile ilişki kurduğu katta ana fuaye, bilet gişeleri, sinema salonları, yeme-içme birimleri ve wc mekanlarının bulunduğu tespit edilmiştir. Üst fuaye ile ana fuaye katı, sinemanın kendi bünyesinde yer alan asansör ve merdiven ile ilişkilendirilmiştir. Üst fuaye katında da sinema

salonları, yeme-içme birimleri ve wc mekanları konumlanmıştır. Alan çalışması esnasında, fuayelerde bulunan film tanıtım panolarının ve wc mekanlarında bulunan LCD ekranların bilgilendirme amaçlı yer aldıkları gözlemlenmiştir.

Şekil 5.10 Astoria sinemaları Salon 4’te engelli kullanımı için ayrılan bölümün görünümü (Düşteğör, 2009)

Astoria Alışveriş Merkezi sinema kompleksi yöneticisi Hüsmenoğlu’na (2009) göre, komplekste yer alan tüm mekanlarda engelli önlemleri alınmıştır. Sinema salonları ve wc mekanlarında engelli kullanımı için özel bölümler bulunmaktadır (Şekil 5.10). Sinema toplam 769 koltuk kapasitelidir ve salonların, sinema kullanımının yanında, büyük şirket toplantıları konferanslar ve film galaları için kiralandığı sinema yönetimi tarafından belirtilmiştir. Ayrıca, Hüsmenoğlu’ndan (2009) edinilen bilgiye göre, her bir salona ait koltuk kapasite sayısı Çizelge 5.1’de verilmiştir.

Çizelge 5.1 Astoria sinema kompleksi salon koltuk kapasiteleri (Hüsmenoğlu, 2009)

Salon numarası	Koltuk sayısı
Salon 1	38
Salon 2	44
Salon 3	73
Salon 4	73
Salon 5	44
Salon 6	38
Salon 7	117
Salon 8	146
Salon 9	82
Salon 10	114

5.2.2 Kanyon Alışveriş Merkezi'nin ve Bünyesinde Yer Alan Sinema Seyir Mekanlarının Tanıtılması

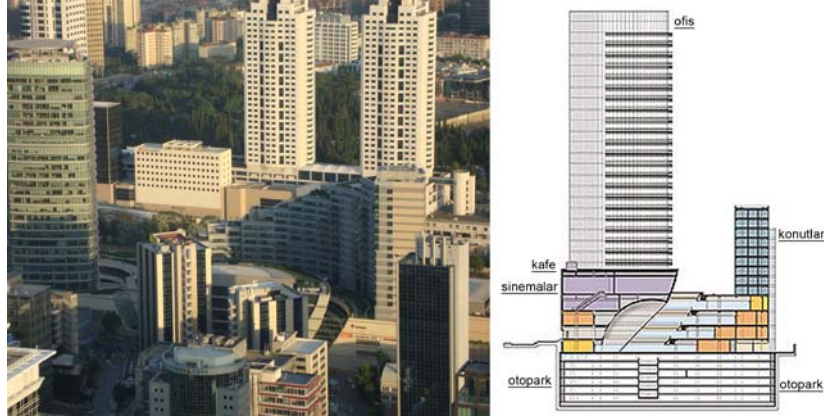
Kanyon Alışveriş Merkezi, Büyükdere Caddesi üzerindeki önemli ticaret merkezlerinden biri olan Levent bölgesinde yer almaktadır (Şekil 5.11). Tabanlıoğlu Mimarlık ve The Jerde Partnership firmaları tarafından tasarlanan proje, Eczacıbaşı Topluluğu ve İş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı tarafından 2006 yılının Mayıs ayında açılmıştır [33]. Kanyon Alışveriş Merkezi, Cityscape 2006 Architectural Review Mimarlık Ödülleri yarışmasında Büyük Ödülü almıştır [27]. Türkiye'nin ve dünyanın en iyi markaları Kanyon Alışveriş Merkezi'nde bir araya gelmiştir. Alışveriş Merkezinde yaklaşık 160 mağaza, bir gurme market, sinema kompleksi, restoranlar, kafeler, barlar, bir spor ve sağlık merkezi ile açık-kapalı yüzme havuzu bulunmaktadır [33].

Şekil 5.11 Kanyon Alışveriş Merkezi'nin konumu ve genel görünümü (Düştegör, 2010; [24])

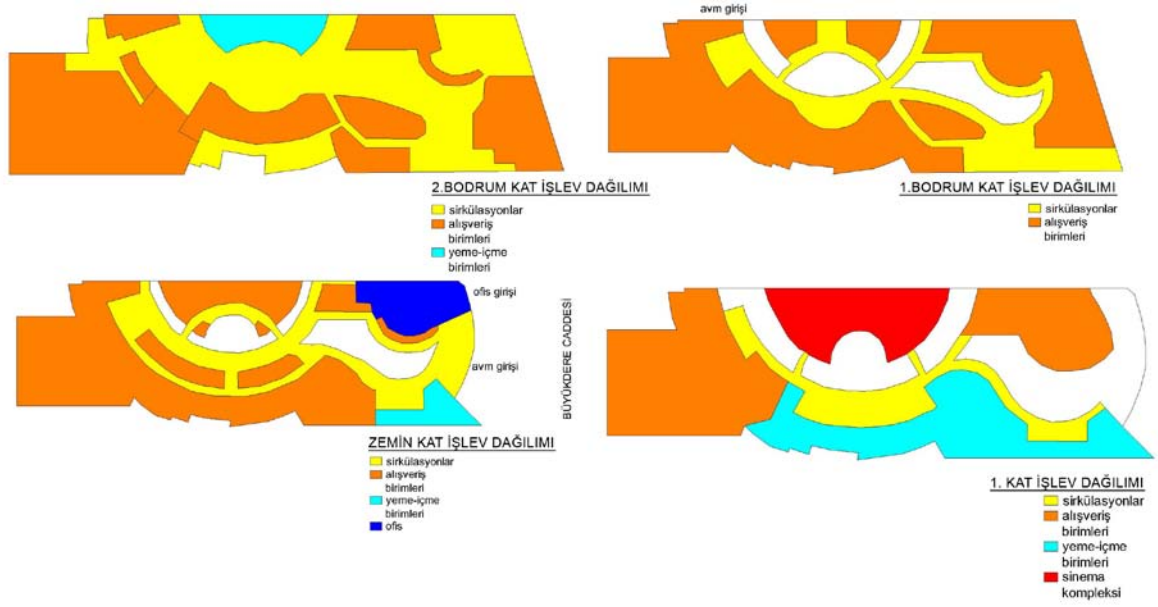
Kanyon Alışveriş Merkezi'nin Büyükdere Caddesi'yle arasında oluşturulan kentsel açık alan, açık hava etkinliklerinin gerçekleştirilmesine olanak verirken, aynı zamanda alışveriş merkezi kompleksini oluşturan kütlelerin algılanmasını da sağlamaktadır (Şekil 5.11). The Jerde Partnership'e (2010) göre, Kanyon projesi bölgeler halinde tasarlanmıştır. Eğlence küresi, ofis bloğu, bahçe ve performans alanı olarak tasarlanan bölgeler, bir iç sokakla ya da başka bir deyişle "kanyon" ile birleştirilmiştir [44]. Büyükdere Caddesi yönünde kalan yüksek katlı blokta ofis birimleri yer almaktadır (Şekil 5.11). Bahçe ve performans alanı, eğlence küresi olarak tasarlanan bölümün altındaki açık alanda yer almaktadır [44]. Eğlence küresinde sinema kompleksi ile alışveriş birimleri yer alırken, "kanyon"un diğer yanında kalan kütlede de yeme-içme ve alışveriş birimleri bulunmaktadır [44]. Ofis bloğunun gerisinde kalan ve geriye doğru teraslarla yükselen blokta ise konut birimleri konumlanmıştır (Şekil 5.12). Alışveriş merkezi içinde oluşturulan "kanyon"un üzeri açık olarak tasarlanmıştır. Böylece,

yarı açık mekanda alışveriş yapılmasının öngörüldüğü tespit edilmiştir. Ancak, iklimsel sebeplerden ötürü, kış ve sonbahar mevsimlerinde, mekan kullanıcılarının bekledikleri konfor koşullarını sağlamak için, “kanyon”un üzerinin kapatıldığı gözlemlenmiştir. Alışveriş merkezinin bahar ve yaz mevsimlerinde yoğun olarak kullanıldığı, yapılan gözlemler sonucu belirlenmiştir.

Şekil 5.12 Kanyon Alışveriş Merkezi'nin genel görünümü ve kesiti (Düştegör, 2010; [56])

Kanyon Alışveriş Merkezi ile ofis bloklarına giriş, Büyükdere Caddesi yönünden yapılmaktadır (Şekil 5.13). Ayrıca, otoparktan doğrudan ofis, alışveriş ve konut bölümlerine ulaşılmaktadır. Alışveriş merkezinin arkasında yer alan tali yol cephesinde de girişi bulunmaktadır (Şekil 5.12). Alışveriş merkezinin katlarındaki işlevlerin dağılımları incelendiğinde; zemin katta alışveriş birimleri, yatay ve düşey sirkülasyonlar, yeme-içme birimleri ve “kanyon”u oluşturan atriumlar yer almaktadır (Şekil 5.13). 1. Bodrum katta ise sirkülasyonlar, atriumlar ve alışveriş birimleri bulunmaktadır (Şekil 5.13). 2. Bodrum kata inildiğinde, performans alanı, yeme-içme mekanları ve alışveriş birimlerinin olduğu görülmektedir (Şekil 5.13). 1. Katın işlev dağılımında, yeme-içme mekanlarının yoğunluğu fazladır (Şekil 5.13). Ayrıca, alışveriş birimleri, sirkülasyonlar ve atriumlar da bu katta yer almaktadır (Şekil 5.13). Diğer katlardan farklı olarak, sinema kompleksinin girişi ile ana fuayesi bu kattadır (Şekil 5.13). Eğlence küresi olarak tasarlanan kütlede yer alan sinema kompleksinin iki kattan oluştuğu gözlemlenmiştir.

Şekil 5.13 Kanyon Alışveriş Merkezi'nin katlarına ait işlev dağılımları (Düşteğör 2010; [56])

Kanyon Alışveriş Merkezi sinema kompleksinin işletmesinin, Mars Entertainment Group tarafından yapıldığı bilinmektedir. Sinema kompleksi, alışveriş merkezi ile ilişkilendirilmiş, küre şeklinde tasarlanan kütlede, alışveriş merkezi ile birlikte 2006 yılında faaliyete geçmiştir. Kompleksin alışveriş merkezi ile ilişki kurduğu katta; ana fuaye, bilet gişeleri, sinema salonları, yeme-içme birimleri ve wc mekanlarının bulunduğu tespit edilmiştir. Üst fuaye ile ana fuaye katı kendi bünyesinde yer alan asansör ve yürüyen merdivenler ile ilişkilendirilmiştir. Üst fuaye katında da sinema salonları, yeme-içme birimleri ve wc mekanlarının konumlandırıldıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca, alan çalışması esnasında, fuayelerdeki dev ekranlarda ve wc mekanlarındaki LCD ekranlarda film fragmanlarının gösterimlerinin yapıldığı tespit edilmiştir.

Şekil 5.14 Kanyon sinemaları Salon 8'de engelli kullanımı için ayrılan bölümün görünümü (Düşteğör, 2009)

Kanyon Alışveriş Merkezi sinema kompleksi yöneticisi Bulutoğlu'na (2009) göre, komplekste yer alan tüm mekanlarda engelli önlemleri alınmıştır. Sinema salonları ve wc mekanlarında engelli kullanımı için özel bölümler bulunmaktadır (Şekil 5.14). Sinema toplam 1590 koltuk kapasitelidir ve sinema yönetiminden alınan bilgiye göre salonlar, sinema kullanımının yanında, büyük şirket toplantıları, film galaları ve konferanslar için kiralanmaktadır. Ayrıca, internet üzerinden bilet satışı yapan siteden elde edinilen bilgiye göre, her bir salona ait koltuk kapasite sayısı Çizelge 5.2'de verilmiştir. Sinema yönetiminden, Salon 5 ve Salon 9'da üç boyutlu film gösterimi yapıldığı bilgisi de edinilmiştir.

Çizelge 5.2 Kanyon sinema kompleksi salon koltuk kapasiteleri [45]

Salon numarası	Koltuk sayısı
Salon 1	161
Salon 2	74
Salon 3	74
Salon 4	161
Salon 5	293
Salon 6	199
Salon 7	107
Salon 8	199
Salon 9	292

5.2.3 İstinye Park Alışveriş Merkezi'nin ve Bünyesinde Yer Alan Sinema Seyir Mekanlarının Tanıtılması

İstinye Park alışveriş merkezi, Büyükdere Caddesi'ne bağlanan İstinye Bayırı Caddesi üzerinde yer almaktadır (Şekil 5.15). Mimari tasarımını Development Design Group ve Ömerler Mimarlığın yapmış olduğu İstinye Park, Orjin Grup ve Doğu Grubu ortaklığıyla Eylül 2007'de açılmıştır [4]. 2009 yılında Uluslararası Alışveriş Merkezleri Konseyi ICSC'de, Grand Opening, Expansion & Renovation kategorisinde yarışan İstinyePark, Maxi Silver Ödülü'nü almış olup, Avrupa'nın "En İyi Alışveriş Merkezi" seçilmiştir [32]. 2009 yılında Alışveriş Merkezleri ve Perakendeciler Derneği AMPD'ye ait "Yılın Alışveriş Merkezi" ödülünü kazanan İstinye Park, 2008 yılında uluslar arası Mapic fuarında "Yılın Alışveriş Merkezi Geliştiricisi" ödülünü kazanmıştır [32]. İstinye Park alışveriş merkezi toplam 270000m2 inşaat alanına sahiptir ve inşaat alanının 87000m2'si mağaza alanına ayrılmış olup, 3600 araçlık otoparkı bulunmaktadır [32]. Dünya'nın ve Türkiye'nin en büyük markaları ile yeme-içme mekanları İstinye Park'ta bir araya gelmiştir [32]. Çalışmada adı

geçen diğer alışveriş merkezlerinden farklı olarak, alışveriş merkezi içinde meyve-sebze pazarının da yer aldığı gözlemlenmiştir.

Şekil 5.15 İstinye Park Alışveriş Merkezi'nin konumu ve genel görünümü (Düştegör; [24]; Development Design Group, 2010)

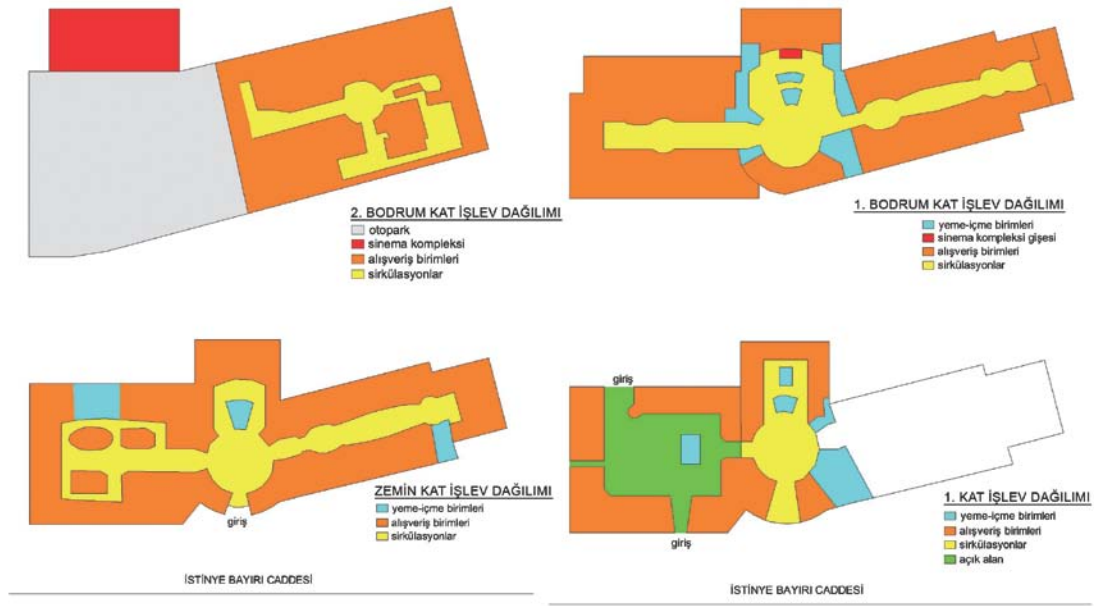
Açık ve kapalı alanlardan oluşan İstinye Park Alışveriş Merkezi, İstinye Bayırı Caddesi'ne paralel olarak tasarlanmıştır (Şekil 5.15). İstinye Bayırı Caddesi üzerinde tasarlanan kentsel açık alandan merkezin kapalı bölümlerine ulaşılmaktadır (Şekil 5.15). Açık alanda, yeme-içme mekanları ile ünlü markalara ait mağazalar; Kapalı bölümde, alışveriş ve yeme-içme birimleri ile sinema kompleksi ve spor merkezi bulunmaktadır. Merkezin kapalı bölümünün çatısı şeffaf olarak tasarlanmış ve iç mekanlara gün ışığı alınması sağlanmıştır [32].

Şekil 5.16 İstinye Park Alışveriş Merkezi'nin genel görünümü ve cadde cephesinden görünümü (Düştegör, 2010; [32])

İstinye Park Alışveriş Merkezi'nin katlarındaki işlevlerin dağılımları incelendiğinde; zemin katta, kentsel açık alandan kapalı bölüme girişin olduğu görülmektedir (Şekil 5.17). Yatay ve düşey sirkülasyon alanları ile alışveriş ve yeme-içme birimleri bu katta yer alan işlevlerdir (Şekil 5.17). 1. Bodrum kata inildiğinde, sirkülasyon alanları ile yeme-içme ve alışveriş birimlerine rastlanmaktadır (Şekil 5.17). Ayrıca, sinema kompleksi gişeleri ile sinemaya girişi sağlayan, ana fuayeye ulaşan asansör ve yürüyen merdivenlerin bu katta yer aldıkları tespit

edilmiştir. 2. Bodrum katta, alışveriş birimlerinden bağımsız bölümde yer alan, otoparka acil çıkışları bulunan, sinema kompleksi yer almaktadır (Şekil 5.17). Alışveriş birimleri, sirkülasyon alanları ve otopark bu katta yer alan diğer işlevlerdir (Şekil 5.17). Alışveriş merkezinin 1. katında, alışveriş birimleriyle çevrelenmiş açık alan bulunmaktadır (Şekil 5.17). Bu açık alanda çeşitli yeme-içme mekanları olduğu da gözlemlenmiştir. 1. Katın kapalı mekanında ise, alışveriş ve yeme-içme birimleri ile sirkülasyon alanları mevcuttur (Şekil 5.17).

Şekil 5.17 İstinye Park Alışveriş Merkezi'nin katlarına ait işlev dağılımları (Düştegör, 2010; [32])

İstinye Park Alışveriş Merkezi sinema kompleksinin işletmesinin, AFM Sinemaları tarafından yapıldığı bilinmektedir. Kompleks, alışveriş merkezinin yapım yılı olan 2007'de faaliyete geçmiştir. Sinema kompleksine, alışveriş merkezinin yeme-içme mekanları ve alışveriş birimlerinin arasında konumlanan bilet gişeleri önünden, bir alt katta bulunan ana fuayeye inilerek ulaşıldığı tespit edilmiştir. Ana fuayeden tüm salonlara ulaşılacakla birlikte, yeme-içme birimlerinin de burada yer aldıkları gözlemlenmiştir. Alan çalışması esnasında yapılan gözlemlere göre, ana fuayeden alt kata inildiğinde wc mekanlarına ulaşılmaktadır. Ayrıca, fuayelerdeki ve wc mekanlarındaki LCD ekranlarda film fragmanlarının gösterimlerinin yapıldığı tespit edilmiştir.

Şekil 5.18 İstinye Park sinemaları Salon 9’da engelli kullanımı için ayrılan bölümün görünümü (Düşteğör, 2009)

İstinye Park Alışveriş Merkezi sinema kompleksi yönetici yardımcılarında Varoğlu’na (2009) göre, komplekste yer alan sinema mekanlarında engelli önlemleri alınmıştır. Bu doğrultuda, salonlarda engelli kullanımı için özel bölümler ayrılmıştır (Şekil 5.18). Sinema toplam 2104 koltuk kapasitelidir (Varoğlu, 2009). Sinema salonlarının, büyük şirket toplantıları, konferanslar ve film galaları için de kullanıldığı, sinema yönetimi tarafından belirtilmiştir. Ayrıca, sinema yönetiminden elde edilen bilgiye göre, her bir salona ait koltuk kapasite sayısı Çizelge 5.3’te verilmiştir.

Çizelge 5.3 İstinye Park sinema kompleksi salon koltuk kapasiteleri (Varoğlu, 2009)

Salon numarası	Koltuk sayısı
Salon 1	167
Salon 2	234
Salon 3	225
Salon 4	169
Salon 5	314
Salon 6	169
Salon 7	167
Salon 8	232
Salon 9	167
Salon 10	88
Salon 11	81
Salon 12	91

5.2.4 Akmerkez Alışveriş Merkezi'nin ve Bünyesinde Yer Alan Sinema Seyir Mekanlarının Tanıtılması

Akmerkez alışveriş merkezi Büyükdere Caddesi'ne bağlanan Nispetiye Caddesi üzerinde yer almaktadır (Şekil 5.19). Mimari tasarımı Fatin Uran ve Di Design Development Group tarafından yapılmış olan Akmerkez, Akkök, Tefken ve İstikbal gruplarının ortaklığıyla 1993 yılının Aralık ayında açılmıştır [1]. 1995 yılında Uluslararası Alışveriş Konseyi (ICSC) tarafından “Avrupa’nın En İyi Alışveriş Merkezi” seçilen Akmerkez, 1998 yılında da aynı Konsey tarafından “Dünyanın En İyi Alışveriş Merkezi” seçilerek “International Design and Development” ödülünü almıştır [1]. Akmerkez’in öncelikli müşteri kitlesi Etiler, Levent ve Ulus ile Boğaz kıyılarında oturan ve yürüme mesafesi ile yaya olarak gelip giden kişilerden oluşmaktadır [1]. Bunlar genellikle hafta içi gelmekte ve günlük ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar [1]. İkinci müşteri kitlesi Nişantaşı’na kadar uzanan bir hat üzerinden gelmektedir [1]. Akmerkez Alışveriş Merkezi, 14 ve 17 katlı ofis bölümleri, 23 katlı Akmerkez Residence ve Apart Otel’in binasının da bulunduğu 180000m²’lik alan üzerinde; 1500 araç kapasiteli kat otoparklı kompleks içinde yer almaktadır [1].

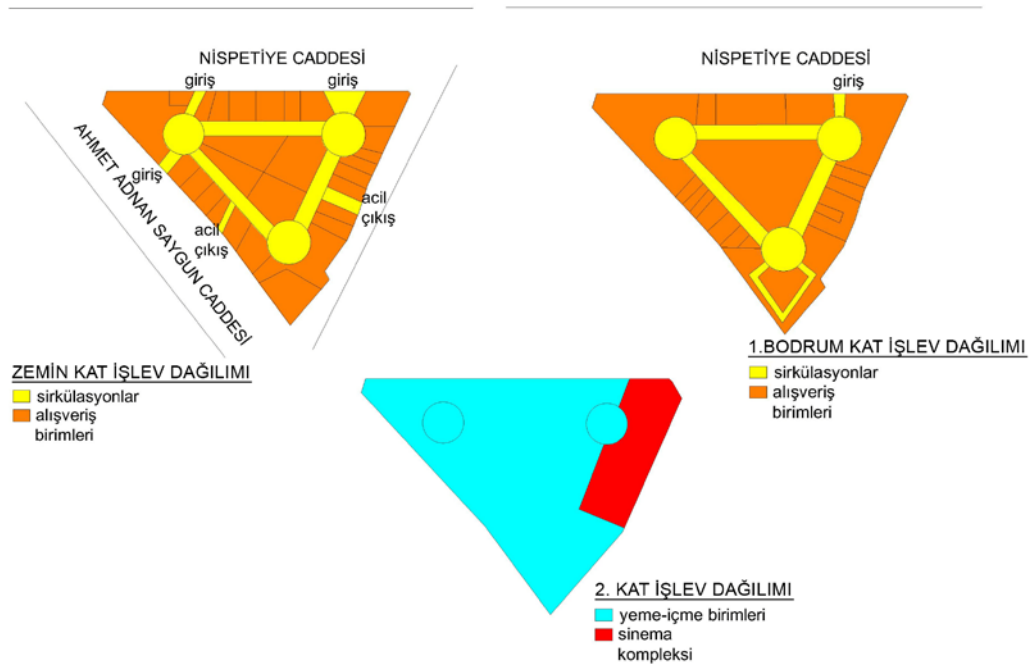
Şekil 5.19 Akmerkez Alışveriş Merkezi'nin konumu ve genel görünümü (Düşteğör, 2010; [24]; [1])

Üç tarafı yollarla çevrili bir adada konumlanan Akmerkez Alışveriş Merkezi'nin, 3 adet giriş kapısı mevcuttur (Şekil 5.19). Üçgen alana yayılı bulunan dört çarşı, dört de garaj katı olmak üzere toplam sekiz kattan oluşan Akmerkez Alışveriş Merkezi'nde, birbirine ana dolaşım yollarıyla bağlantılı 3 atrium bulunmaktadır [1]. Şekil 5.20'de görüldüğü gibi, üçgen az katlı kütlede alışveriş merkezi yer alırken, üç yüksek katlı kütle de konaklama ve iş yeri işlevlerine ayrılmıştır.

Şekil 5.20 Akmerkez Alışveriş Merkezi'nin genel görünümü (Düştegör, 2010; [1])

Üçgen şeklinde plan kurgusuna sahip olan Akmerkez Alışveriş Merkezi'nin katlarındaki işlev dağılımları incelendiğinde; zemin katta 3 adet giriş kapısı ile 2 adet acil çıkış kapısı bulunduğu görülmektedir (Şekil 5.21). Girişlerin yoğun olarak Nispetiye Caddesi üzerinde yer alan kapılardan yapıldığı gözlemlenmiştir. Nispetiye Caddesi üzerinden 1. bodrum kata direk giriş bulunmaktadır (Şekil 5.21). Bunun yanında, alışveriş merkezi içinde yer alan yatay ve düşey sirkülasyon elemanlarıyla da 1. bodrum kata ulaşılmaktadır (Şekil 5.21). Bu katta da alışveriş birimleri ve sirkülasyonlar mevcut işlevlerdir (Şekil 5.21). Alışveriş merkezinin 2.katında, diğer katlardan farklı işlevlerin yer aldığı görülmektedir (Şekil 5.21). Bu katta, sirkülasyonlar, yeme-içme birimleri ve alan çalışmasının yapıldığı sinema kompleksi yer almaktadır.

Şekil 5.21 Akmerkez Alışveriş Merkezi'nin katlarına ait işlev dağılımları (Düştegör, 2010;

[1])

Akmerkez Alışveriş Merkezi sinema kompleksinin işletmesi, AFM Sinemaları tarafından yapılmaktadır. Sinema kompleksi, alışveriş merkezinin en üst katında yer alan yeme-içme mekanlarının arasında yer almaktadır. Tek katta kurgulanan sinema kompleksi, 2005 yılında yenilenmiştir [26]. Kompleksin bilet gişeleri, alışveriş merkezinin yeme-içme birimlerinin devamında yer almaktadır (Şekil 5.22). Fuayeye geçildiğinde tüm salonların, wc mekanları ve yeme-içme biriminin burada konumlandığı gözlemlenmiştir. Ayrıca, alışveriş merkezine ait servis asansörleri de sinema kompleksinin fuayesinde bulunmaktadır. Ayrıca, alan çalışması esnasında, fuayedeki ekranlarda film fragmanlarının gösterimlerinin, panolarda ise film tanıtımlarının yapıldığı tespit edilmiştir.

Şekil 5.22 Akmerkez sinemaları bilet gişelerinin görünümü (Düşteğör, 2009)

Akmerkez Alışveriş Merkezi sinema kompleksi yönetimi ile yapılan görüşme ve alan çalışması esnasındaki gözlemler sonucu, komplekste yer alan sinema mekanlarında engelli önlemleri alınmadığı tespit edilmiştir. Sinema toplam 645 koltuk kapasitelidir ve salonların, sinema kullanımının yanında, büyük şirket toplantıları ve konferanslar için kiralandığı sinema yönetimi tarafından belirtilmiştir. İnternet üzerinden bilet satışı yapan siteden elde edinilen bilgiye göre, her bir salona ait koltuk kapasite sayısı Çizelge 5.4’te verilmiştir.

Çizelge 5.4 Akmerkez sinema kompleksi salon koltuk kapasiteleri [45]

Salon numarası	Koltuk sayısı
Salon 1	140
Salon 2	140
Salon 3	149

Salon 4	85
Salon 5	72
Salon 6	59

5.3 Astoria, Kanyon, İstinye Park ve Akmerkez Alışveriş Merkezleri Sinema Seyir Mekanlarında Yapılan İzleyici Anketlerinin Sonuçları

Alan çalışması, hafta sonu sinema kullanımının yoğun olduğu, öğleden sonra ve akşam saatlerinde, karşılıklı görüşmeler, gözlem, anket ve fotoğraf çekimi şeklinde gerçekleşmiştir. Dört alışveriş merkezinin sinema komplekslerinde, her bir alışveriş merkezinde 18 yaş üzeri seçilen 30 sinema seyircisi, toplamda 120 sinema seyircisi ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Sinema seyircisi ile anket görüşmelerinin yanında, karşılıklı görüşmeler de yapılmıştır. Sinema yönetimlerinin izinleri doğrultusunda boş olan bazı salonlarda ve fuayelerde fotoğraf çekimleri gerçekleştirilmiştir (Şekil 5.23). Sinema izleyicileriyle yapılan anket çalışması 3 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, demografik sorular yer almaktadır. Demografik sorularla, cinsiyet, eğitim durumu ve meslek grubu gibi bilgiler elde edilmiştir. İkinci bölüm genel sorular başlığı altında toplanmış olup, 1'den 6'ya kadar olan sorulardan oluşmaktadır. Üçüncü bölüm kendi içinde fuaye ve sinema salonu alt başlıklarında ikiye ayrılmıştır. 7, 8. ve 9. sorular fuaye ile ilgili, 10. ve 11. sorular sinema salonu ile ilgilidir.

Şekil 5.23 Kanyon sinemaları Salon 8'den görünüm (Düştegör, 2009)

Anket çalışması kapsamında tezin ilk bölümünü oluşturan demografik bilgiler bölümü, her bir alışveriş merkezi sinema kompleksi için aşağıda verilmiştir:

Astoria Alışveriş Merkezi Sinema Kompleksi'nde ankete katılan sinema seyircilerine ait demografik bilgiler:

- Cinsiyet dağılımı: %70 kadın, %30 erkek
- Yaş dağılımı: %50 18-29, %27 30-40, %10 41-50, %13 51-60 yaş aralığında,
- Eğitim durumu: %13 lise mezunu, %77 üniversite mezunu, %10 lisansüstü mezunu,
- Mesleki durum: mühendis, ev hanımı, mimar, reklamcı ve ik uzmanı.

Kanyon Alışveriş Merkezi Sinema Kompleksi'nde ankete katılan sinema seyircilerine ait demografik bilgiler:

- Cinsiyet dağılımı: %50 kadın, %50 erkek,
- Yaş dağılımı: %73 18-29, %13 30-40, %7 41-50, %7 51-60 yaş aralığında,
- Eğitim durumu: %3 ilköğretim mezunu, %30 lise mezunu, %40 üniversite mezunu, %27 lisansüstü mezunu,
- Mesleki durum: mühendis, mimar, pazarlamacı ve öğrenci.

İstinye Park Alışveriş Merkezi Sinema Kompleksi'nde ankete katılan sinema seyircilerine ait demografik bilgiler:

- Cinsiyet dağılımı: %53 kadın, %47 erkek,
- Yaş dağılımı: %53 18-29, %20 30-40, %20 41-50, %7 51-60 yaş aralığında,
- Eğitim durumu: %23 lise mezunu, %57 üniversite mezunu, %20 lisansüstü mezunu,
- Mesleki durum: gazeteci, mimar, mühendis, bankacı, ev hanımı, öğrenci ve emekli.

Akmerkez Alışveriş Merkezi Sinema Kompleksi'nde ankete katılan sinema seyircilerine ait demografik bilgiler:

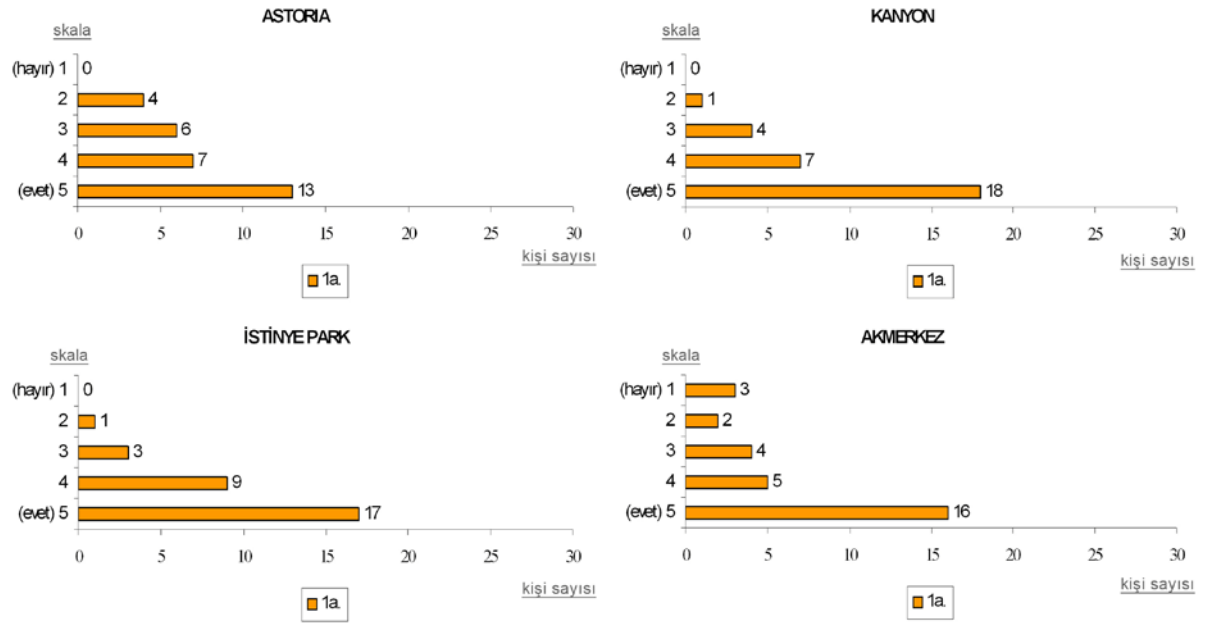
- Cinsiyet dağılımı: %50 kadın, %50 erkek,
- Yaş dağılımı: %49 18-29, %20 30-40, %17 41-50, %7 61-70, %7 71-80 yaş aralığında,
- Eğitim durumu: %7 ilköğretim mezunu, %33 lise mezunu, %57 üniversite mezunu, %3 lisansüstü mezunu,
- Mesleki durum: ev hanımı, doktor, mimar, mühendis ve serbest meslek.

Anket çalışmasının ikinci bölümünde hangi büyüklükte salonların tercih edildikleri, Beyoğlu sinemalarının ne sıklıkla tercih edildiği, cep sinemalarına gitme sıklığı ile birlikte kaç kişi gidildiği, AVM sinemalarının tercih nedenleri ve AVM'ye nasıl ulaşıldığı sorgulanmıştır. Üçüncü bölümde ise, fuaye ve sinema salonlarına dair sorular yöneltilerek yanıtlar alınmıştır.

Anket çalışmasının 2. ve 3. bölümlerine ait sorulara verilen yanıtların değerlendirmesi şu şekildedir:

Soru 1: Film en iyi;

a. 100 ve üzeri seyirci kapasiteli salonlarda izlenir.

Şekil 5.24 Soru 1'in "a" maddesine verilen yanıtların dağılımı

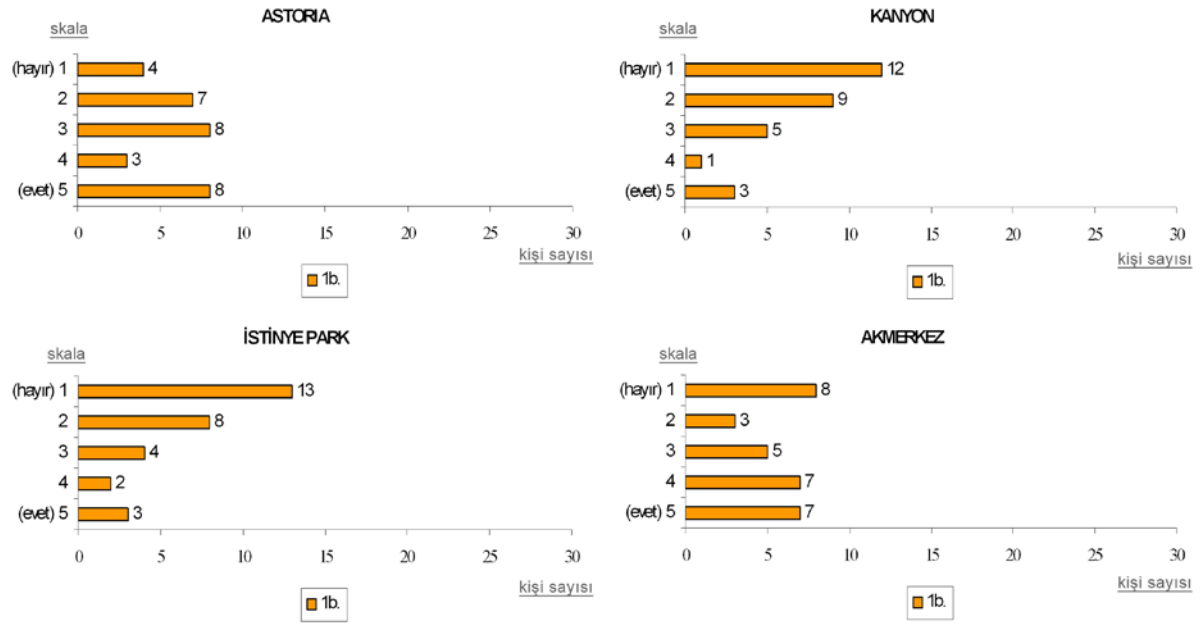
Soru 1'in "a" maddesine verilen yanıtlar, filmin en iyi 100 ve üzeri seyirci kapasiteli salonlarda izlendiğini göstermektedir. Çoklu gösterim yapılan salonların yeni teknolojilerle desteklenmesi sonucu, en iyi film izlenen mekanların sinema mekanları oldukları gözlemlenmiştir. Scognamillo (2009) film seyretmenin sosyal bir olay olduğunu ve toplum içinde film izlerken, filminden kaynaklanan; korku, duygusallık, heyecan gibi içsel duyuların hep birlikte ortaya çıktığını belirtmiştir.

Şekil 5.25 Kapasitesi 100 koltuktan fazla olan AFM İstinye Park sinemaları Salon 3'ten görünüm (Düştegor, 2009)

Soru 1: Film en iyi;

b. 30 ile 100 seyirci kapasiteli salonlarda izlenir.

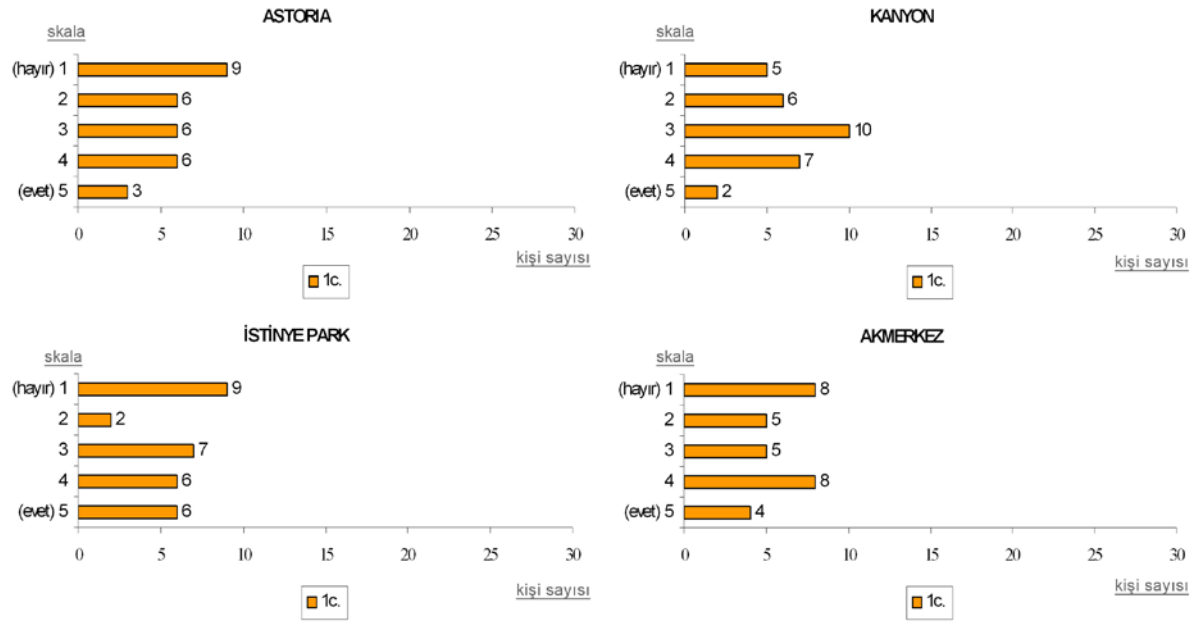
Şekil 5.26 Soru 1'in "b" maddesine verilen yanıtların dağılımı

Soru 1'in "b" maddesine verilen yanıtlar, kapasitesi 100 kişiden az olan salonlarda da iyi film izlenebildiğini göstermektedir. Çoğunluğu, filmin en iyi 100 koltuktan fazla kapasiteli salonlarda izlendiğini söyleyerek ankete katılan izleyiciler, bazen 100 koltuktan az kapasiteli salonlarda film izlemenin de keyifli olduğunu belirtmişlerdir. Nitekim, sinema işletmeleri her kesime hitap etmek, film seçeneklerini artırabilmek ve devamlılıklarını sağlamak amacıyla büyük salonların yanında küçük salonları, vizyonda yer alan ya da daha eski filmleri göstermek için kullanmaktadırlar.

Şekil 5.27 Kapasitesi 100 koltuktan az olan Astoria Sinemaları 1 nolu salon (Düştegör, 2009)

Soru 1: Film en iyi;
c. Evde DVD, VCD ile izlenir.

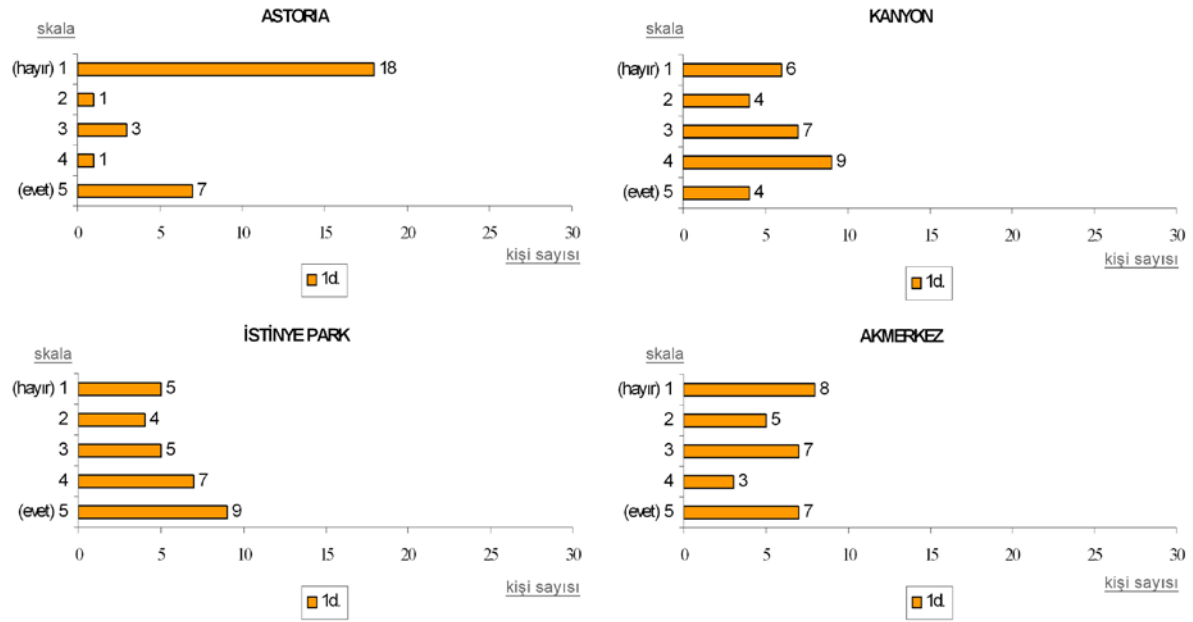

Şekil 5.28 Soru 1'in "c" maddesine verilen yanıtların dağılımı

Soru 1'in "c" maddesine verilen yanıtların dağılımı, evde de sinema filmi izlendiğini göstermektedir. Film endüstrisi, kendisine paralel gelişen ev sinema sistemleri için de film üretmektedir. Sağın'a (2005) göre, günümüzde sinema yapımcıları yapımcılıklarını üstlendikleri filmlerde, gişe hasılatı kadar, belki de daha fazlasını ev ortamı için üretilen formatlardan kazanmaktadır. Vizyona giren yeni filmleri sinema salonlarında izlemeye vakit bulamayan sinema seyircisinin, evde DVD, VCD ile film izlemeyi bir alternatif olarak seçtiği söylenebilir. Bunun yanında, gösterimden kalkan filmlerin de izlenebilmesine olanak verdiği için, izleyici tarafından tercih edildiği gözlemlenmiştir. Sinema salonlarında film için kullanılan efektlerin filmin temasının algılanmasında çoğu zaman engelleyici olduğu; evde izlenen filmin duraklatılarak izlenebilme imkanının, temanın algılanabilirliğini arttırdığı bazı sinema seyircileri tarafından belirtilmiştir. Dorsay'a (2009) göre, bireysel tüketime dahil olan toplumlar, film izlemek dahil her türlü eğlencelerini özel yaşamak istemektedirler. Sinema mekanlarının belli mesafelerde olması ve bilet fiyatlarının belli bir seviyenin üstünde olması ev sinemasını desteklemektedir (Dorsay, 2009). Sağın'a (2005) göre de, yoğun iş temposu, şehir şartları, ekonomik sorunlar vs. gibi sebeplerden dolayı sinema salonlarına gidilememesi sebebiyle geliştirilen ve ev ortamının rahatlığı gibi avantajları da içinde barındıran ev sinema sistemlerine talep giderek artmaktadır.

Soru 1: Film en iyi;

d. Diğer yeni teknolojiler ile izlenir.

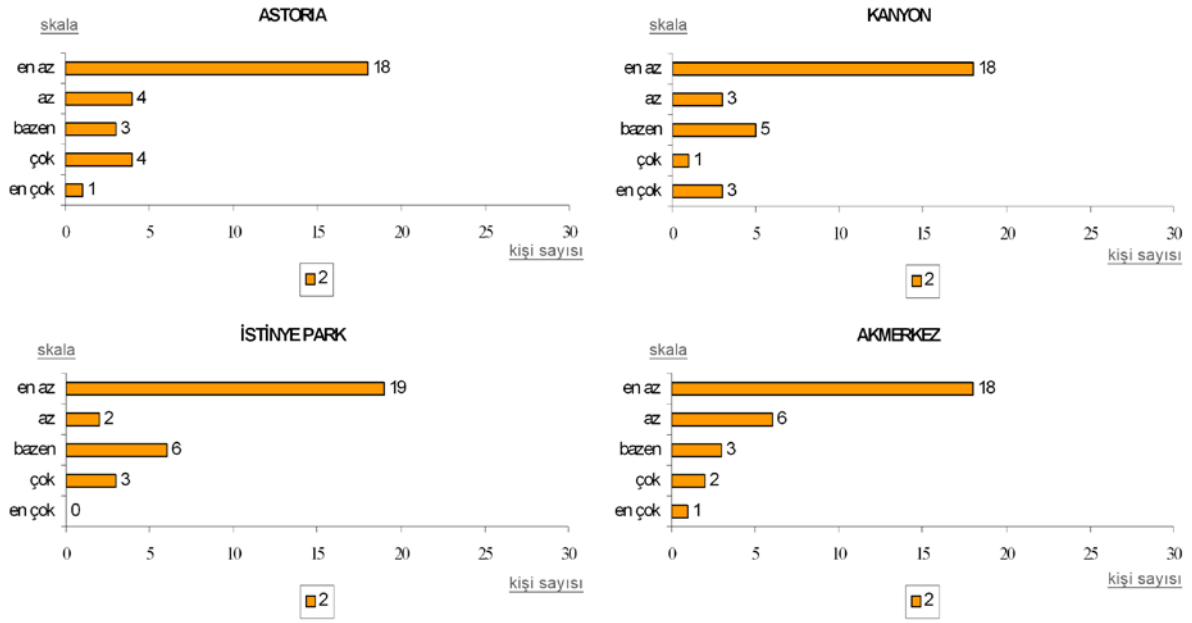

Şekil 5.29 Soru 1’in “d” maddesine verilen yanıtların dağılımı

Soru 1’in “d” maddesine verilen yanıtlar, izleyicilerin, herhangi özel mekan gerektirmeyen yeni teknoloji aygıtlarla, gerektiğinde film izlediklerini göstermektedir. Bu maddede yeni teknolojilerden kastedilen, cep bilgisayar, cep telefonu v.b. taşınabilir aygıtlar ile, netbook, notebook (taşınabilir bilgisayar), yeni teknoloji ile donatılmış televizyonlar v.b. film izlemeye yarayan aygıtlardır. Bu içerik, anket görüşmeleri esnasında izleyicilerle paylaşılmıştır. Dorsay’a (2009) göre, genç kuşak yeni teknolojilerle film izlemeyi tercih etmektedir.

1. soruya ait genel değerlendirme; anketin a maddesinde belirtilen “film en iyi büyük salonlarda izlenir.” ifadesine ait yanıt dağılımlarının verildiği grafikler, kapasitesi 100 koltuktan fazla olan salonlarda filmin en iyi şekilde izlendiğini göstermektedir. Ankette en iyi film izleme olanakları olarak sunulan diğer maddelerin tercih çoğunlukları öncelik sırasıyla şu şekilde sıralanabilir: “d. Diğer yeni teknolojiler ile izlenir.”, “c. Evde DVD, VCD ile izlenir.”, “b.30 ile 100 seyirci kapasiteli salonlarda izlenir.”. 1. soruya verilen yanıtlar, yıllardır devam eden sinema salonunda toplu olarak film izleme eyleminin, gelişen yeni teknoloji aygıtlara rağmen, halen yoğun olarak talep gördüğü ortaya koymaktadır.

Soru 2: İstiklal caddesindeki sinema salonlarına gitme sıklığınız nedir?

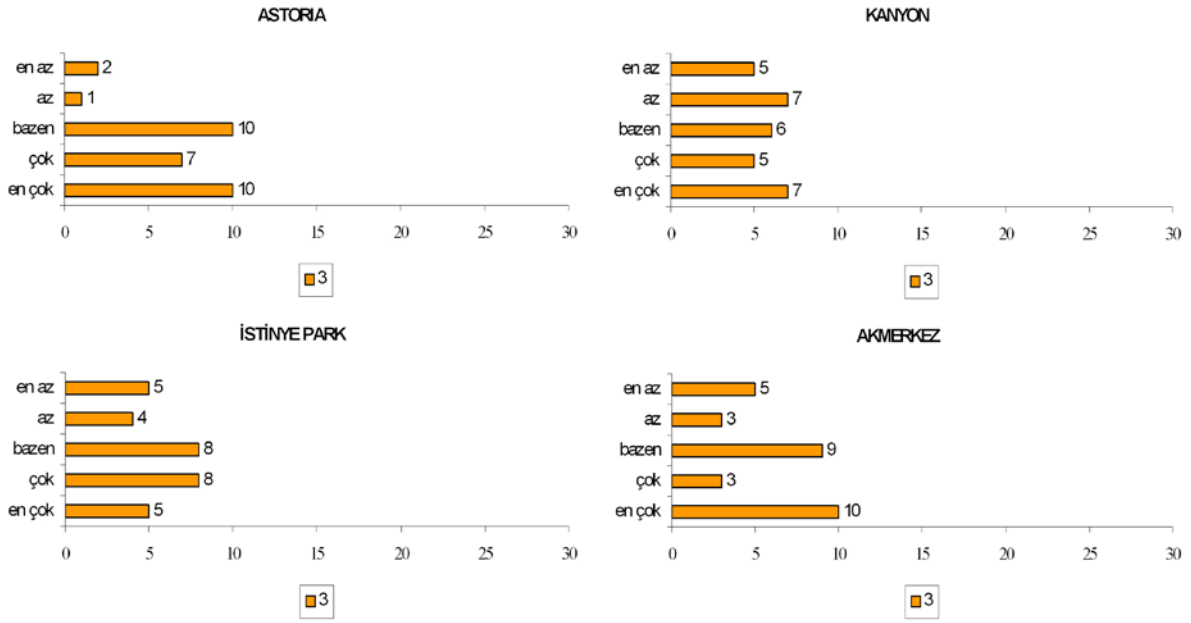
Şekil 5.30 Soru 2’ye verilen yanıtların dağılımı

Soru 2’ye verilen yanıtlardan, 4 alışveriş merkezi sinema kullanıcılarının İstiklal Caddesi’ndeki sinemaları genelde tercih etmedikleri görülmektedir. Yapılan sözlü görüşmelerde izleyiciler, ilk yerleşik sinemanın kurulduğu, bir zamanlar İstanbul’un en gözde sinema mekanlarının yer aldığı Beyoğlu İstiklal Caddesi’ne neredeyse hiç gitmediklerini belirtirken; bunun nedeni olarak da, İstiklal Caddesi’nin şu an içinde bulunduğu sosyal ve fiziki bazı olumsuz durumlar gösterilmiştir. Bu nedenle, günümüzde birçok sinema salonu işletmecisi, salonlarını kapatmaya başlamıştır. 24 Şubat 2010 tarihinde resmen kapandığı ilan edilen Alkazar Sineması bu örneklerden biridir [28].

Şekil 5.31 Kapanan Alkazar Sineması’nın sinema salonunun görünümü [28]

Soru 3: Alışveriş merkezlerindeki cep sinema salonlarına gitme sıklığınız nedir?

Şekil 5.32 Soru 3’e verilen yanıtların dağılımı

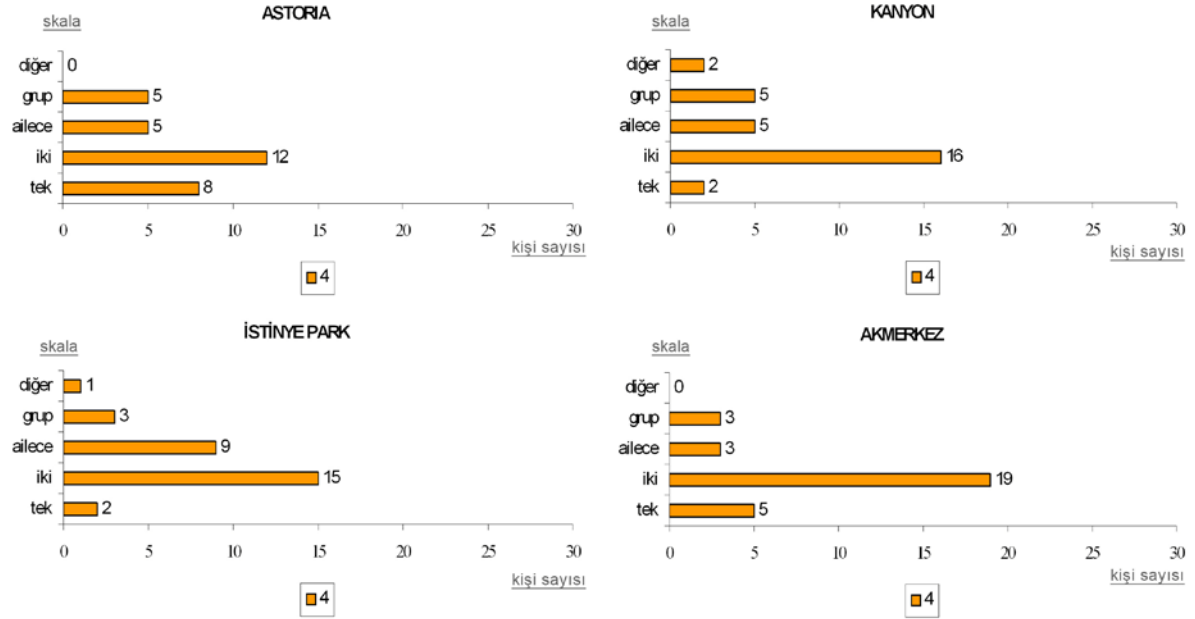
Soru 3’e verilen yanıtların, en çok “bazen” seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Scognamillo’ya (2009) göre, alışveriş merkezlerinde film izlemek, hafta sonu programının bir parçası haline gelmiştir. Dorsay’a (2009) göre ise, alışveriş merkezlerinde film izlemeyi tercih edenler ağırlıklı olarak 35 yaş ve üstü, üst düzey güvenlikle donatılmış sitelerde yaşayan kesimdir.

Şekil 5.33 Astoria Sinemaları gişelerinden görünüm (Düşteğör, 2009)

Soru 4: Sinema salonuna kaç kişi gelmeyi tercih edersiniz?

- a. Tek
- b. İki
- c. İkidenden fazla (ailece)
- d. Grup
- e. Diğer

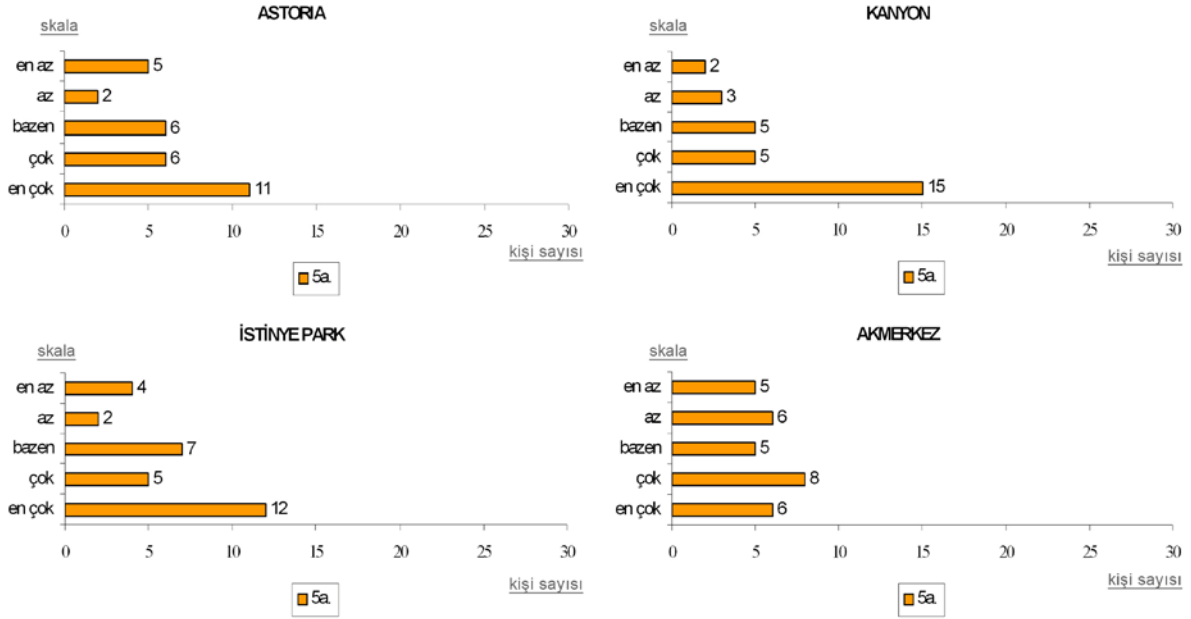

Şekil 5.34 Soru 4'e verilen yanıtların dağılımı

Soru 4'e verilen yanıtlar, ankete katılan izleyicilerin büyük çoğunluğunun, sinemaya iki kişi gelmeyi tercih ettiklerini göstermektedir. Hafta sonu gerçekleşen karşılıklı görüşmeler esnasında, sinema mekanlarının eskiden olduğu gibi, günümüzde de buluşma noktası oldukları gözlemlenmiştir. Anket yanıt dağılımlarında “ailece” seçeneğine verilen yanıtlar, ikinci çoğunluğu oluşturmaktadır. Buradan hareketle, sinema mekanlarının ailece katılabilinen, sosyal ve kültürel aktivite mekanları oldukları da söylenebilir. Alan çalışması esnasında, lise ve üniversitede öğrenim gören öğrenci gruplarının da sinemaya geldikleri tespit edilmiştir. Ayrıca ankete katılan ziyaretçiler arasından, sinemaya tek başına gelmeyi tercih edenler olduğu da belirlenmiştir.

Soru 5: Alışveriş merkezlerindeki sinema salonlarını tercih etme nedenleriniz nelerdir?

a. Alışveriş + sinema

Şekil 5.35 Soru 5'in "a" maddesine verilen yanıtların dağılımı

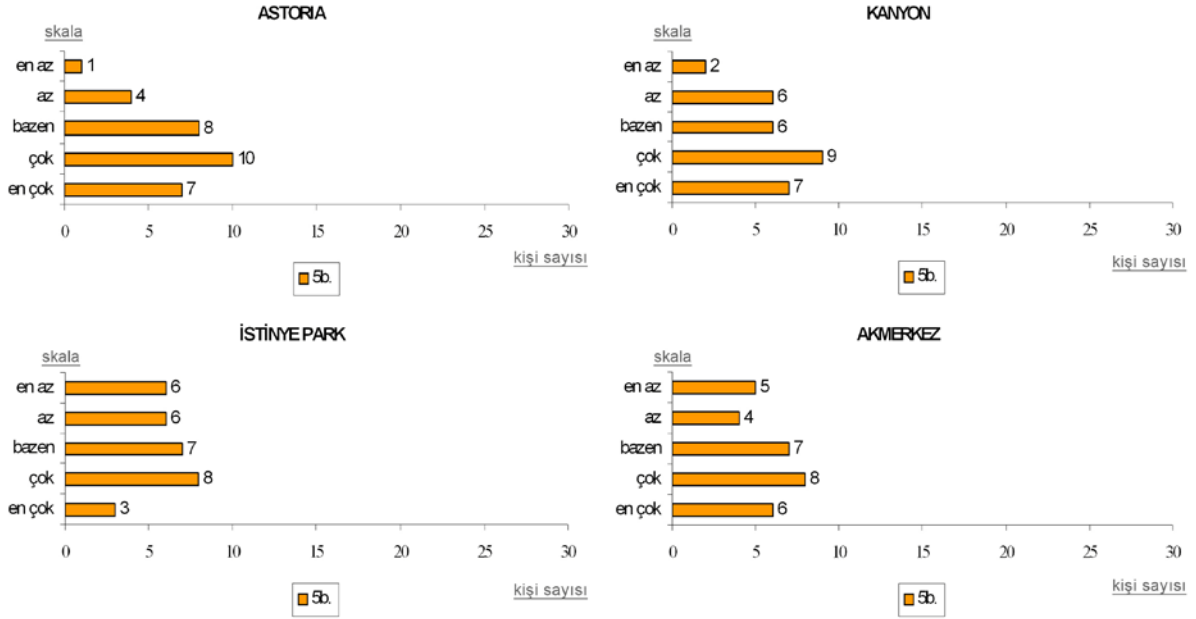
Soru 5'in "a" maddesine verilen yanıtlar, izleyicilerin alışveriş ve sinema için, alışveriş merkezlerindeki sinema salonlarını tercih ettiklerini göstermektedir. Karşılıklı görüşmelerde, sinemaya ailece veya arkadaşlarıyla gelmeyi tercih ettiklerini belirten izleyiciler, alışveriş yaparken sinemaya da uğradıklarını, izlemek istedikleri filme göre tercihlerini yaptıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında, film izlemek için sinemaya gelip, sonra da alışveriş yapan izleyiciler de ankete katılmışlardır.

Şekil 5.36 Kanyon sinemaları Salon 7'deki izleyicilerin görünümü (Düştegör, 2009)

Soru 5: Alışveriş merkezlerindeki sinema salonlarını tercih etme nedenleriniz nelerdir?

b. Kapalı hacim konforu + sinema

Şekil 5.37 Soru 5'in "b" maddesine verilen yanıtların dağılımı

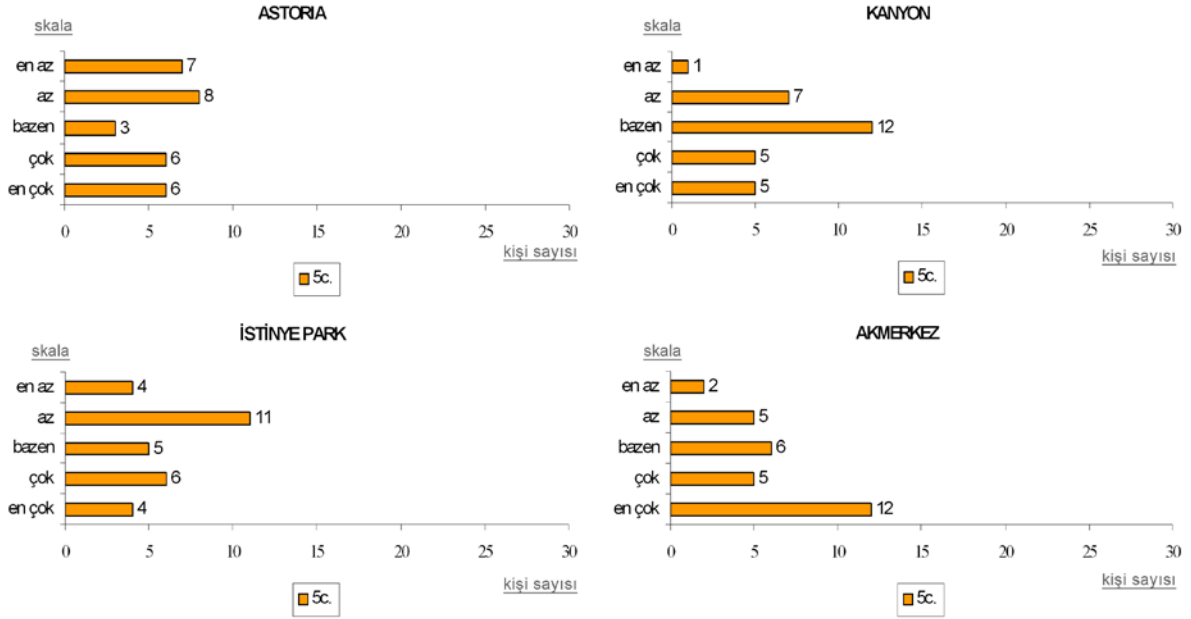
Soru 5'in "b" maddesine ait yanıt dağılımı "çok" ve "bazen" maddelerinde yoğunlaşmıştır. Karşılıklı görüşmelerde izleyiciler, alışveriş merkezlerinin fiziki şartlarından tam olarak memnun kalmadıklarını belirtmişlerdir. Genel olarak, alışveriş merkezlerindeki aydınlatmanın insanı yoran etkiye sahip olduğu savunularak, alışveriş merkezlerinde yoğun bir manyetik alan dağılımından söz edilmektedir [42]. Alışveriş merkezlerinde uzun süre kalanların, zaman zaman baş dönmesi ve baş ağrısı şikayetinde bulunduğu belirtilerek, bunun nedenlerinden birinin de manyetik alan olduğu söylenmektedir [42].

Şekil 5.38 İstinye Park Alışveriş Merkezi'nin iç mekanından görünüm [32]

Soru 5: Alışveriş merkezlerindeki sinema salonlarını tercih etme nedenleriniz nelerdir?

c. Güvenlik + sinema

Şekil 5.39 Soru 5'in "c" maddesine verilen yanıtların dağılımı

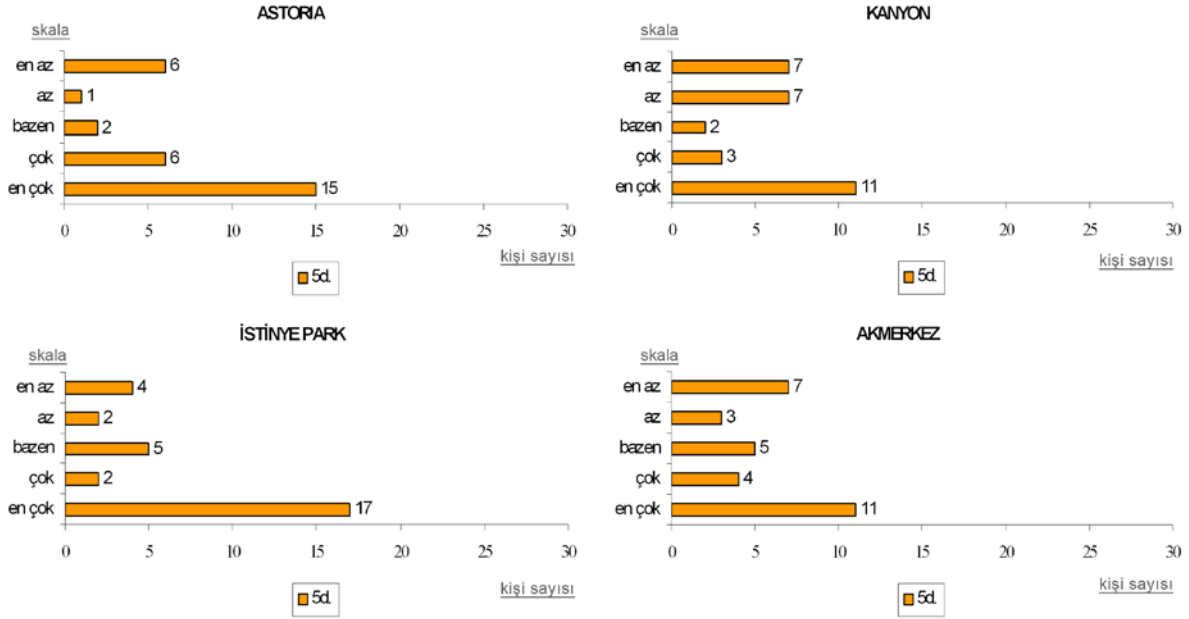
Soru 5'in "c" maddesine ait yanıt dağılımları incelendiğinde, Akmerkez'de ankete katılan izleyicilerin yanıtları dışında diğer yanıtlardan, güvenlik ve sinema birlikteliğinin genelde tercih edildiği görülmektedir. Karşılıklı görüşmeler esnasında izleyiciler, alışveriş merkezi giriş kapılarındaki güvenlik noktalarında bulunan x-ray cihazlarından geçmek için oluşan uzun kuyrukların, psikolojilerini olumsuz yönde etkilediğini ve bu sebepten güvenlik noktalarından hoşlanmadıklarını belirtmişlerdir. Dorsay'a (2009) göre, güvenli sitelerde yaşamayı daha çağdaş bulan insanlar, sinemaya gitmek için, sokaktan halkla daha az karşı karşıya gelecekleri kendi içinde güvenliği olan mekanları tercih etmektedirler.

Şekil 5.40 Alışveriş merkezlerindeki x-ray cihazlarından görünüm (Düştegör, 2010)

Soru 5: Aışveriş merkezlerindeki sinema salonlarını tercih etme nedenleriniz nelerdir?

d. Otopark + sinema

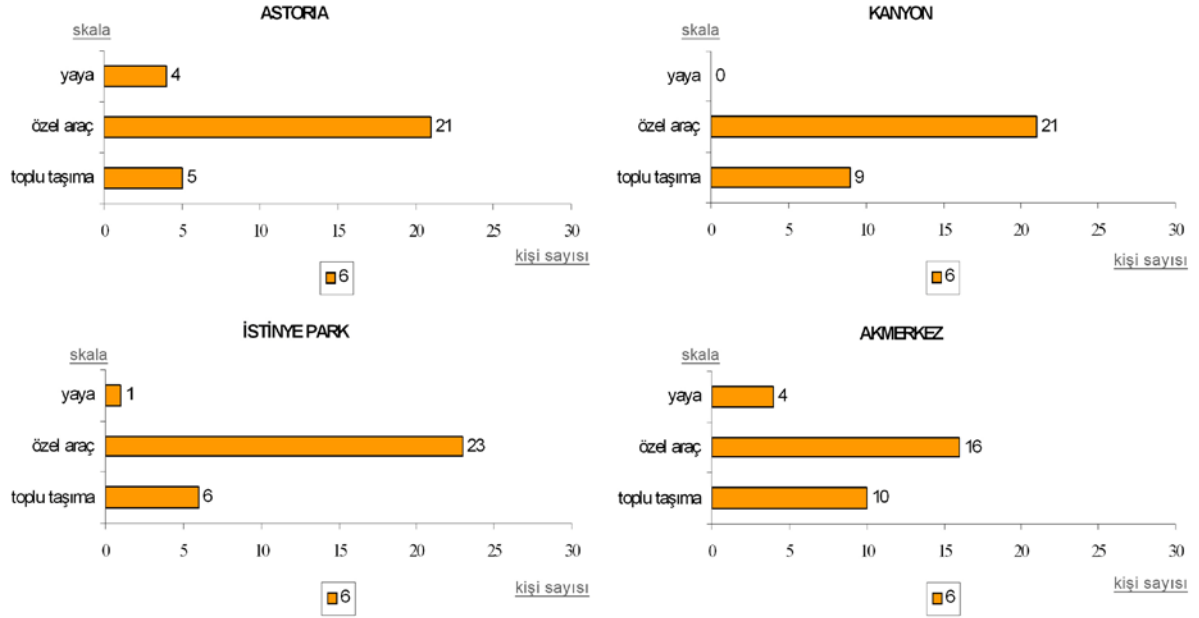
Şekil 5.41 Soru 5'in "d" maddesine verilen yanıtların dağılımı

Soru 5'in "d" maddesine verilen yanıtlar, alışveriş merkezinin otopark ve sinema için tercih edildiğini göstermektedir. Alışveriş merkezlerinde yer alan ücretli ve ücretsiz otoparkların, ulaşımını özel araçla sağlayan kullanıcılar için tercih sebebi oldukları gözlemlenmiştir. Karşılıklı görüşmeler esnasında edinilen bilgiye göre, iş merkezlerine yakınlığı ve otopark imkanı sebebiyle otopark ve sinema birlikte tercih edilmektedir.

5. soruya ait genel değerlendirme; alışveriş merkezinde sinemayla birlikte hangi işlevin tercih edildiğinin sorgulandığı bu soruda yer alan maddelere verilen yanıtlar sırasıyla çoktan aza doğru, "d.Otopark+ Sinema", "a.Alışveriş+ Sinema", "b.Kapalı hacim konforu+ Sinema" ve "c.Güvenlik+ Sinema" şeklindedir. Günümüzde bankaların sağladığı taksitli alışveriş imkanı sayesinde pek çok insanın, boş vakitlerini çeşitli seçenekler barındıran alışveriş merkezlerinde geçirmekte olduğu gözlemlenmektedir. Bunun yanında, özel araçla ulaşım %100 imkan sağlamaları da, alışveriş merkezlerini "tercih sebebi" yapan başka bir nedendir. Alışveriş merkezinde yer alan sinemalara, çoğunlukla arkadaş ve ailesiyle gelenler için alışverişin de önemli bir tercih nedeni olduğu görülmektedir.

Soru 6: Alışveriş merkezine nasıl ulaştınız?

- a. Toplu taşıma
- b. Özel araç
- c. Yaya

Şekil 5.42 Soru 6'ya verilen yanıtların dağılımı

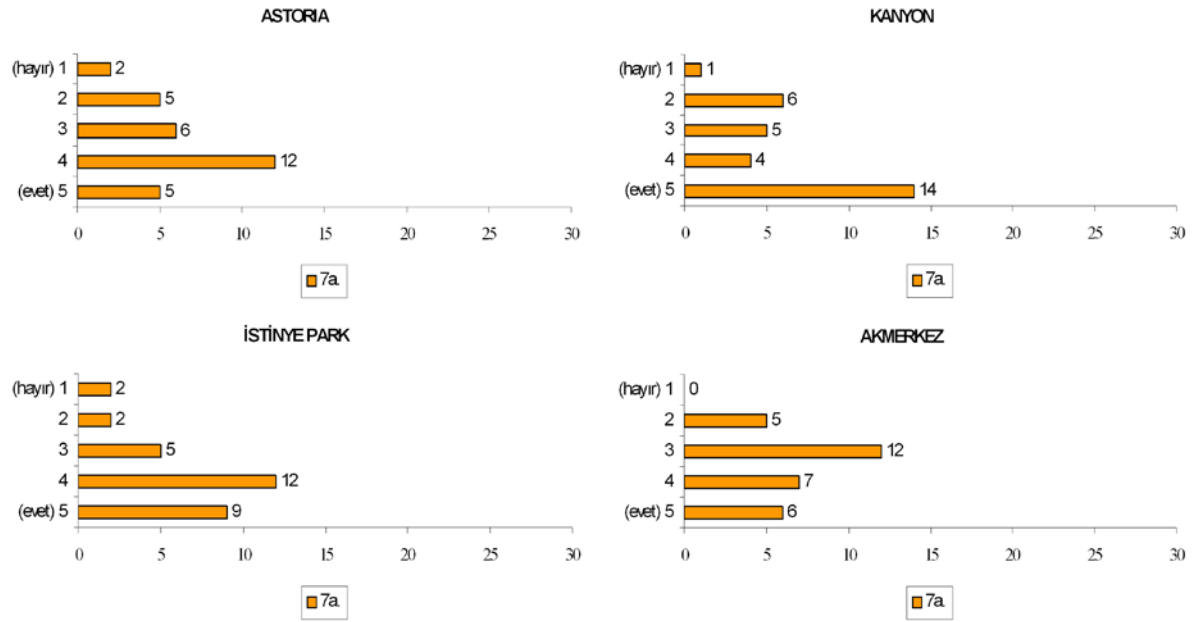
Soru 6'ya ait yanıt dağılımları, alışveriş merkezine özel araçla ulaşıldığını göstermektedir. Bir önceki soruda da gündeme gelen, otopark avantajı ile birlikte alışveriş merkezlerine özel araçla ulaşım imkanı oldukça kolaylık sağlamaktadır. Bu sayede, yalnızca sinema için değil, herhangi bir ihtiyaç için alışveriş merkezleri tercih edilebilir olmaktadır.

Şekil 5.43 İstinye Park'a özel araçla ulaşım (Düştegör, 2010)

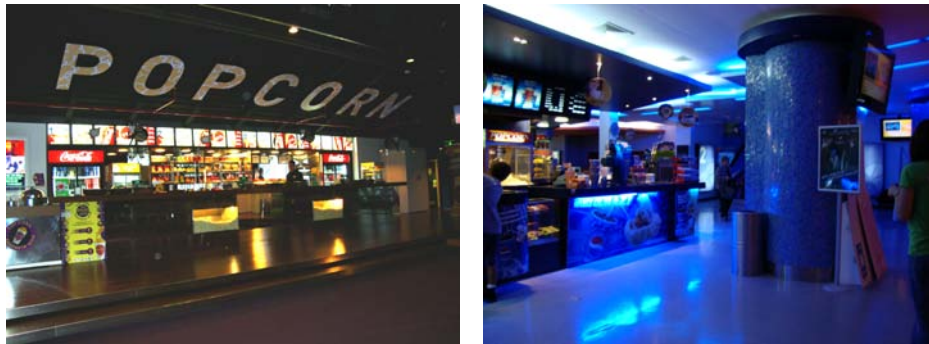
Soru 7: Aşağıda sıralanan donatılar, sinema fuayesi için yeterli midir?

a. Yeme - içme alternatifleri

Şekil 5.44 Soru 7'nin "a" maddesine verilen yanıtların dağılımı

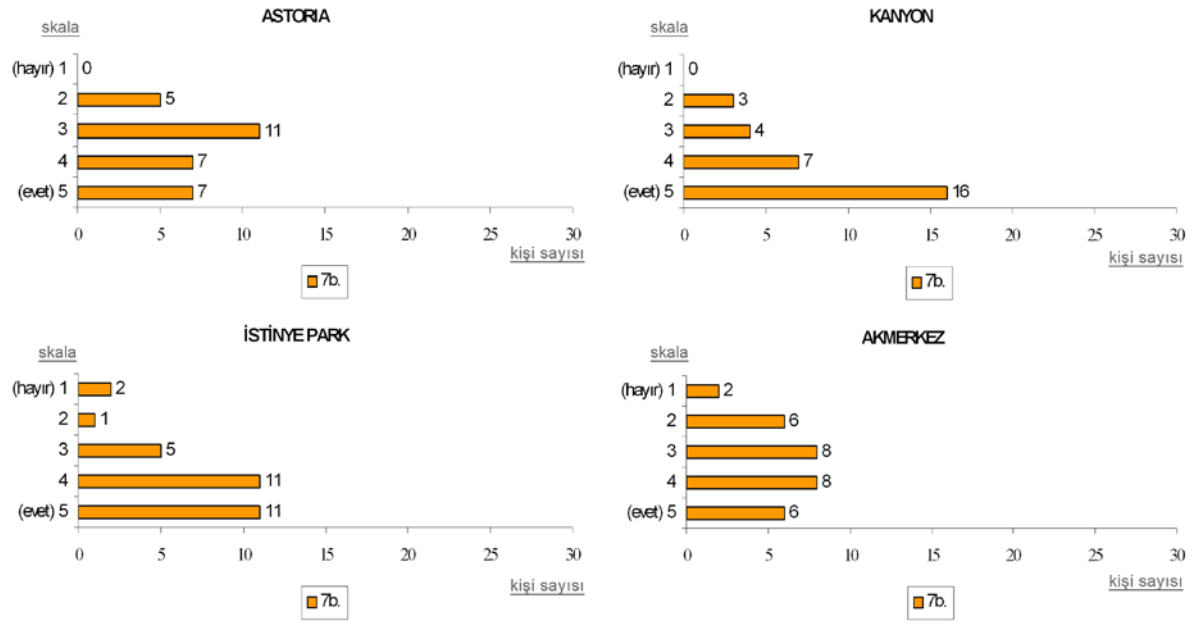
Soru 7'nin "a" maddesine verilen yanıtlar izleyicilerin, fuayelerde bulunan yeme-içme alternatiflerinden memnun olduklarını göstermektedir. Anket çalışmasının yapıldığı 4 alışveriş merkezi sinemalarında yeme-içme mekanlarının yeterli düzeyde ve fark edilir noktalarda konumlandırıldıkları gözlemlenmiştir. Alan çalışması esnasında, Kanyon ve İstinye Park alışveriş merkezi sinema fuayelerinde yer alan yeme içme mekanlarının, diğerlerine göre daha zengin içeriğe sahip oldukları tespit edilmiştir.

Şekil 5.45 Kanyon ve Akmerkez alışveriş merkezi sinema fuayelerinde yer alan yeme-içme birimlerinden görünüm (Düştegör, 2009)

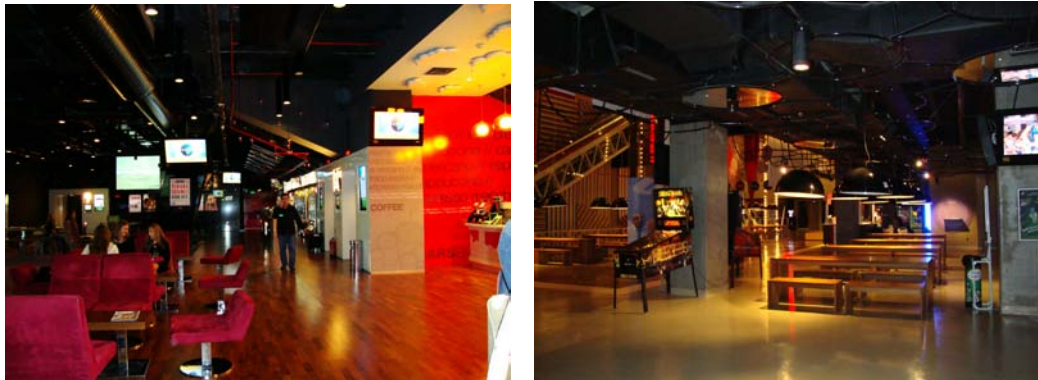
Soru 7: Aşağıda sıralanan donatılar, sinema fuayesi için yeterli midir?

b. Oturma birimleri

Şekil 5.46 Soru 7'nin "b" maddesine verilen yanıtların dağılımı

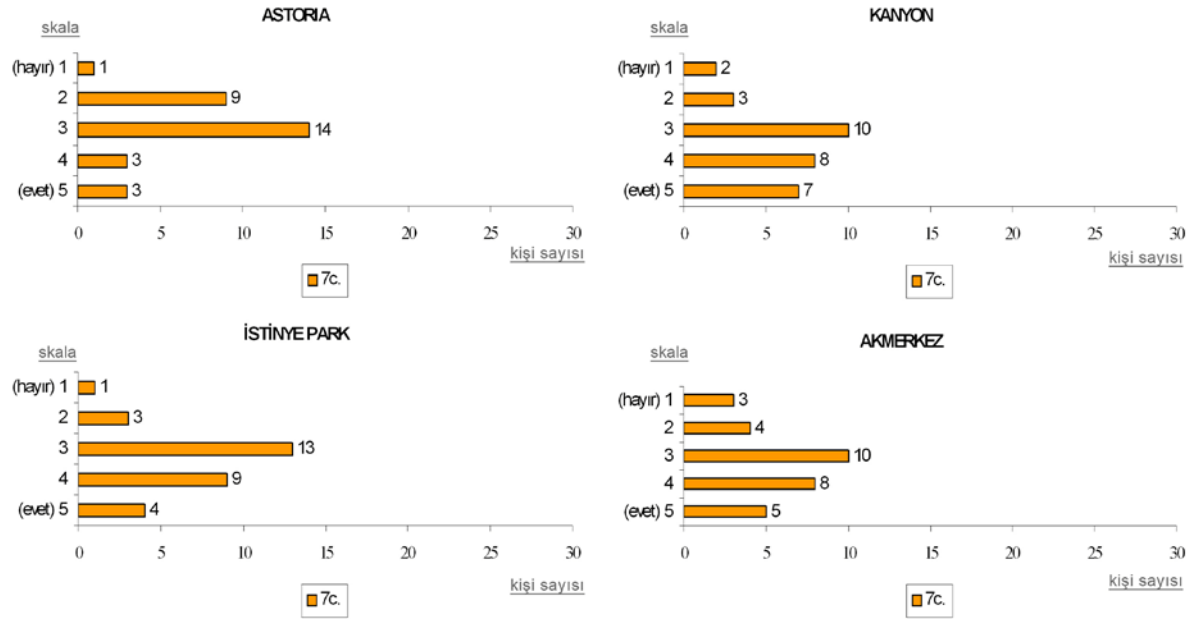
Soru 7'nin "b" maddesine verilen yanıtlar, her bir alışveriş merkezinde farklı beğenilerin olduğunu göstermektedir. Alan çalışması esnasında, Kanyon ve Astoria alışveriş merkezlerinde yer alan sinemaların her iki fuaye katında da oturma birimlerinin yeterli düzeyde oldukları, Akmerkez alışveriş merkezinde yer alan sinema fuayesinde ise yeteri kadar bulunmadıkları tespit edilmiştir. İstinye Park alışveriş merkezi sinema fuayesinde, sıra şeklinde oturma birimleri ve masaların olduğu, ailece sinemaya gelen sinema seyircisinin bunları kullandıkları gözlemlenmiştir.

Şekil 5.47 Kanyon ve İstinye Park alışveriş merkezleri sinema fuayelerinde yer alan oturma birimlerinin görünümü (Düşteğör, 2009)

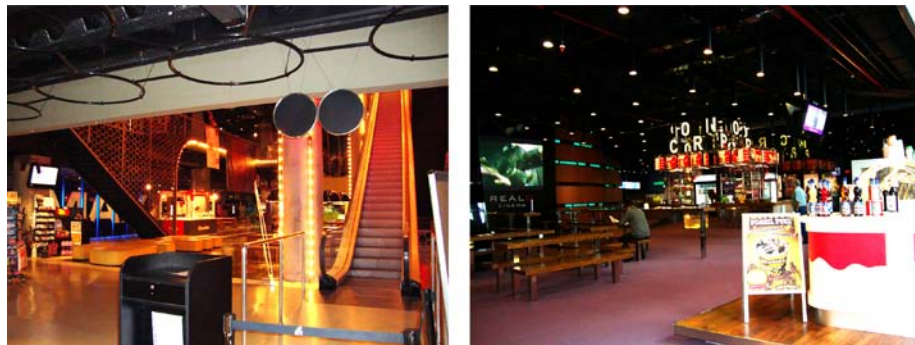
Soru 7: Aşağıda sıralanan donatılar, sinema fuayesi için yeterli midir?

c. Bilgilendirme ekipmanları

Şekil 5.48 Soru 7'nin "c" maddesine verilen yanıtların dağılımı

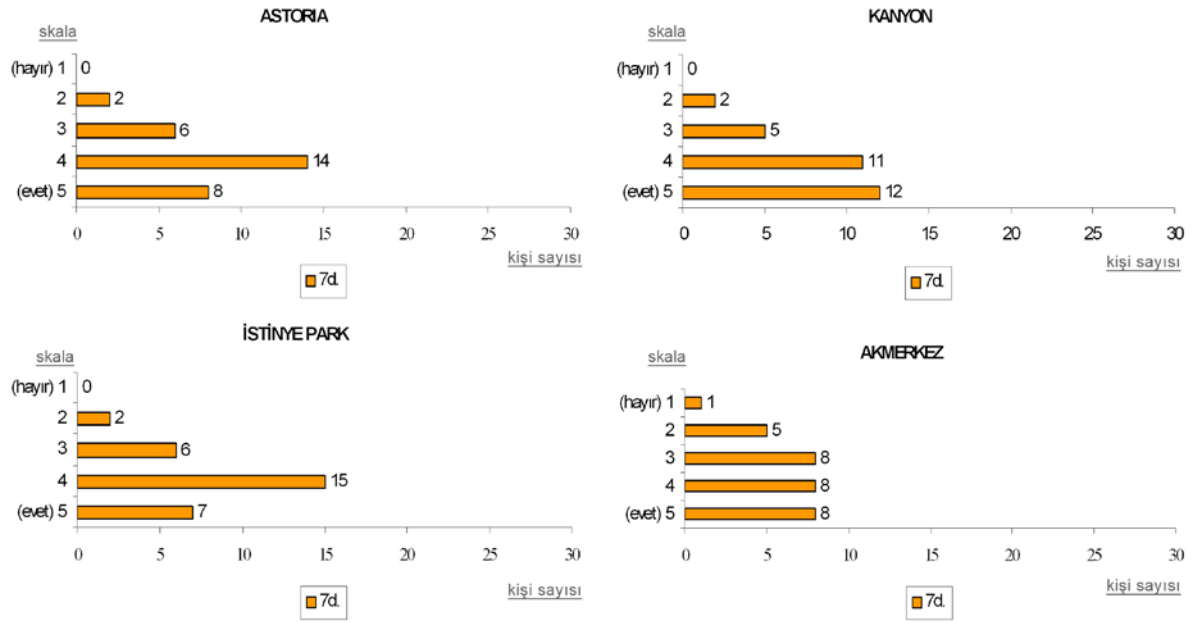
Soru 7'nin "c" maddesine verilen yanıtların, 5'li skalanın "3" maddesinde yoğunlaştığı görülmektedir. Toplu aktivitelerin gerçekleştiği mekanlarda, grupları doğru yönlendirmek ve haberdar etmek amacıyla bilgilendirme ekipmanlarının kullanımına rastlanmaktadır. Karşılıklı görüşmelerin yapıldığı sinemalara ait fuayelerde, bilgilendirme ekipmanlarının izleyici sayısı ile uygun oranda yer almadığı ve doğru konumlandırılmadıkları için algılanmadıkları gözlemlenmiştir. Anket sorularına verilen yanıtların dağılımı da bu gözlemi vurgulamaktadır.

Şekil 5.49 İstinye Park ve Kanyon alışveriş merkezleri fuayelerindeki bilgilendirme ekipmanları (Düşteğör, 2009)

Soru 7: Aşağıda sıralanan donatılar, sinema fuayesi için yeterli midir?

d. Kişisel ihtiyaçlar için wc mekanları

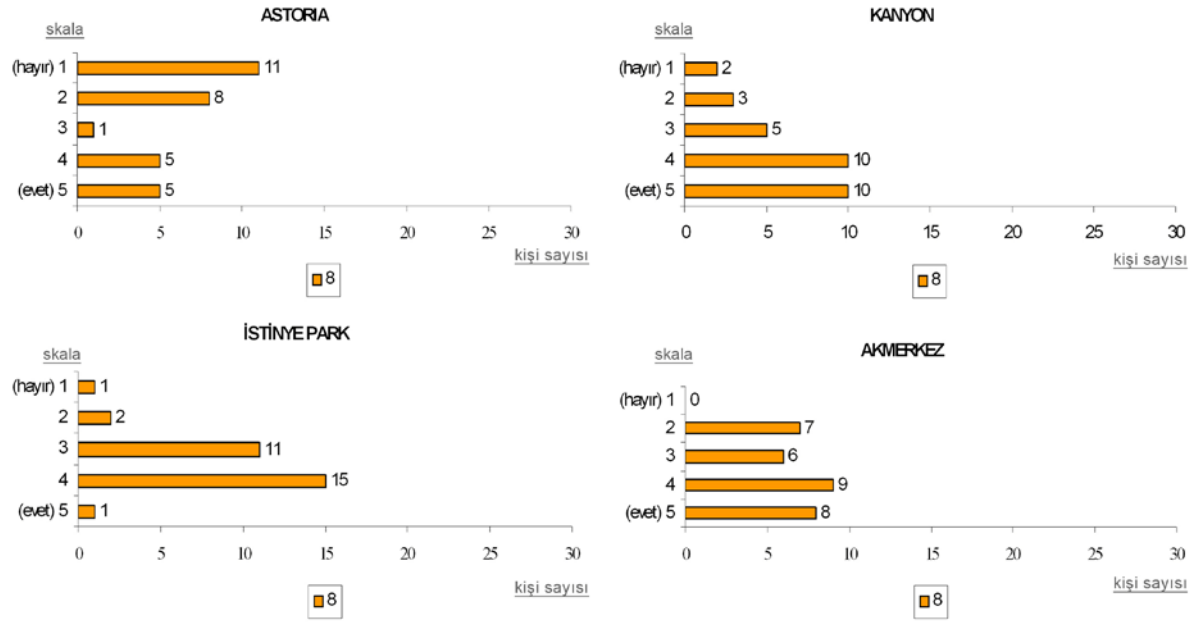

Şekil 5.50 Soru 7'nin "d" maddesine verilen yanıtların dağılımı

Soru 7'nin "d" maddesine verilen yanıtlar, fuayelerde yer alan, kişisel ihtiyaçların karşılandığı wc mekanlarının sayısının yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir. Sözlü görüşmelerde, Akmerkez sinemalarında yer alan wc üniteleri için, bakımsız oldukları yönünde görüş bildirilmiştir. Diğer sinemalar yakın tarihlerde inşa edildikleri için, bu konuda onlar için bir yorum yapılmamıştır. Ayrıca, Akmerkez alışveriş merkezi sinema çalışanları wc mekanlarının kapasitesinin bazen yetersiz kaldığını belirtmişlerdir.

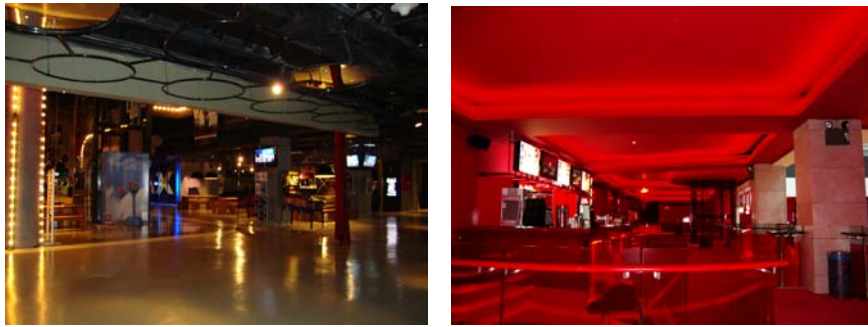
7. soruya ait genel değerlendirme; anket sonuçlarının dağılımlarının verildiği grafikler incelendiğinde, 7. sorunun alt maddelerinde belirtilen fuaye destek birimlerinin yeterlilikleri hakkında, tüm ünitelerin yeterli düzeyde olduğu sonucuna varılmaktadır. Ancak, fuayelerde yer alan bu ünitelerden, bilgilendirme ekipmanlarının, fark edilir noktalarda konumlanmadıkları gözlemlenmiştir. Bunun yanında, yapımı son dönemde gerçekleşen, Kanyon, Astoria ve İstinye Park alışveriş merkezleri sinemalarına ait wc mekanlarında ise, bilgilendirme ekipmanlarına rastlanmıştır. Kanyon ve İstinye Park alışveriş merkezleri sinema fuayelerinde yeme-içme birimlerinin birkaç noktada konumlandıkları gözlemlenirken, Astoria ve Akmerkez alışveriş merkezleri sinemalarında yer alan fuayelerde birer noktada yer aldıkları görülmüştür.

Soru 8: Fuayeden, salon kapıları net olarak algılanıyor mu?

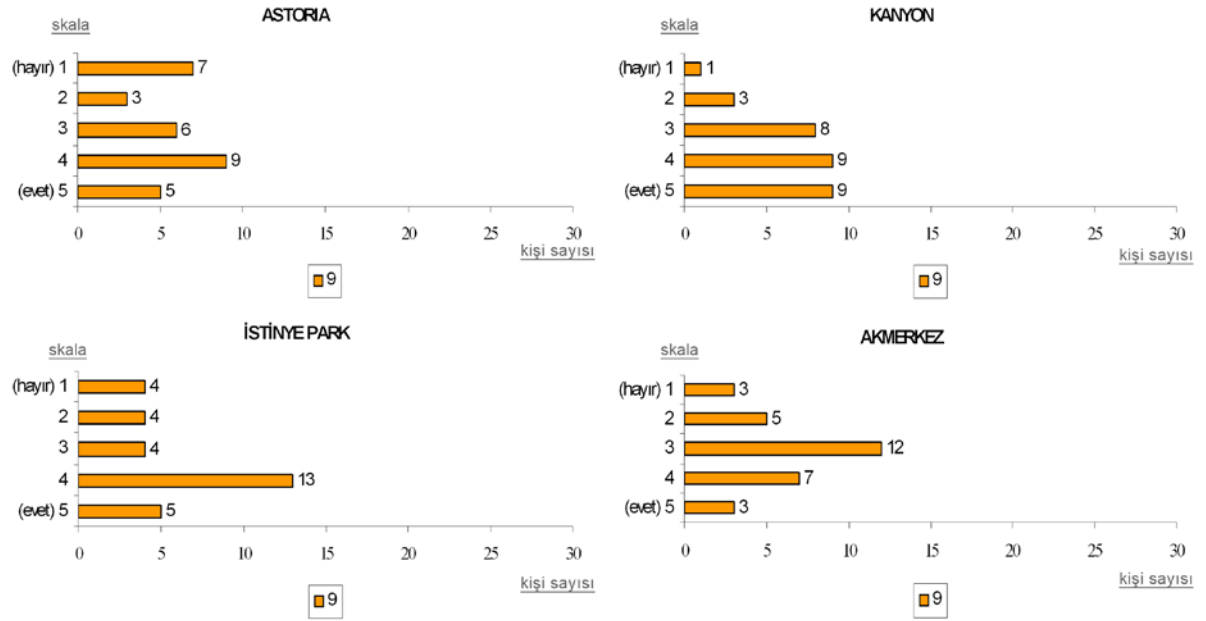
Şekil 5.51 Soru 8'e verilen yanıtların dağılımı

Soru 8'e verilen yanıtlar, genelleme yapılmadan, her bir alışveriş merkezi sinemalarını kendi içinde değerlendirmek gerektiğini göstermektedir. Alan çalışması esnasında, Astoria alışveriş merkezi sinema fuayelerinde kırmızı rengin hakim olarak kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bu sebepten, sözlü görüşmelerde izleyiciler, mekanı net olarak algılayamadıklarını belirtmişlerdir. Kanyon Alışveriş Merkezi sinema fuayelerinde gerçekleşen gözlem ve anket çalışmasının sonuçları, fuayeden salon kapılarının algılanabildiğini göstermektedir. Alan çalışması esnasında, İstinye Park ve Akmerkez alışveriş merkezleri sinemalarına ait fuayelerde, alışveriş merkezi taşıyıcı sistem elemanlarının mekan algısında engeller oluşturdukları gözlemlenmiştir. Anket yanıt dağılımlarının, bu gözlemi destekledikleri görülmektedir.

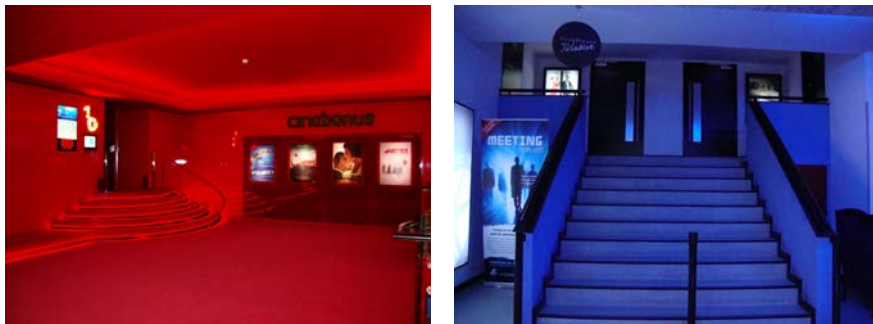
Şekil 5.52 İstinye Park ve Astoria alışveriş merkezleri sinema fuayelerinden görünüm (Düşteğör, 2009)

Soru 9: Fuayedeki renk kullanımı sinema fonksiyonu için uygun mudur?

Şekil 5.53 Soru 9'a verilen yanıtların dağılımı

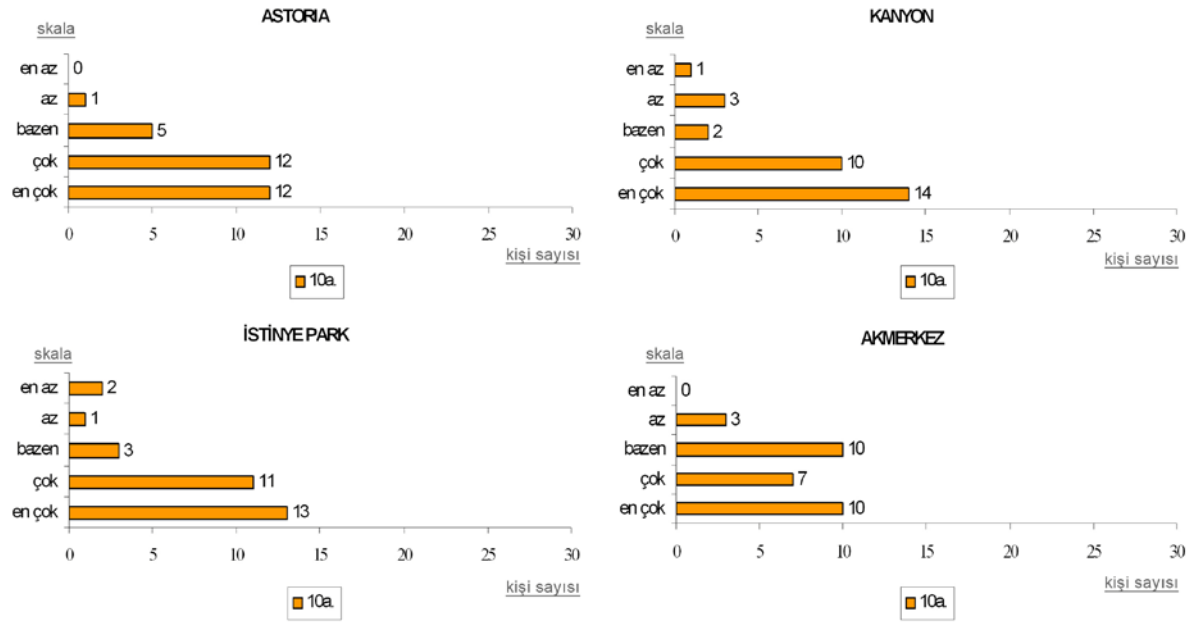
Soru 9'a verilen yanıtlar, farklı renk ve mimari özelliklere sahip fuayeler için, beğenilerin değiştiğini göstermektedir. Beyhan ve Çelebi'ye (2010) göre, mimari mekanın algılanması; o mekandaki ışığın, rengin ve mekansal organizasyonun bütünleşmesi ile gerçekleşir. Alan çalışması esnasında, tüm alışveriş merkezi sinema fuayelerinde yapay aydınlatma kullanıldığı; İstinye Park sinema fuayesi dışında, tüm fuayelerin doğal aydınlatmaya da sahip oldukları gözlemlenmiştir. Sinema fuayelerindeki renk kullanımları incelendiğinde; Astoria sinemalarına ait fuayelerde kırmızı renk ön planda kullanılmışken, Kanyon ve İstinye Park sinema fuayelerinde siyah renkli tavan ile farklı duvar ve zemin renkleri birlikte kullanılmıştır. Akmerkez sinemalarına ait fuayedeki, ışık rengi mavi olan aydınlatma aygıtlarıyla, beyaz renkli yüzeylerin aydınlatıldığı gözlemlenmiştir.

Şekil 5.54 Astoria ve Akmerkez alışveriş merkezleri sinema fuayelerinden görünüm (Düşteğör, 2009)

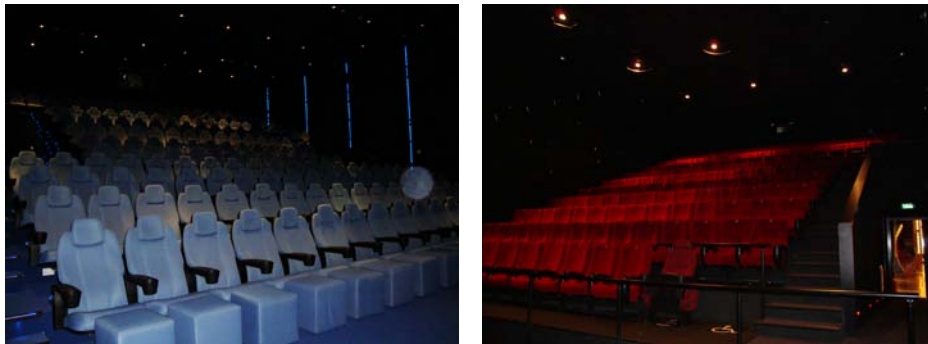
Soru 10: Sinema salonuna girdiğinizde gözünüze ilk çarpan mekansal özellikler nelerdir?

a. Salon boyutu

Şekil 5.55 Soru 10'un "a" maddesine verilen yanıtların dağılımı

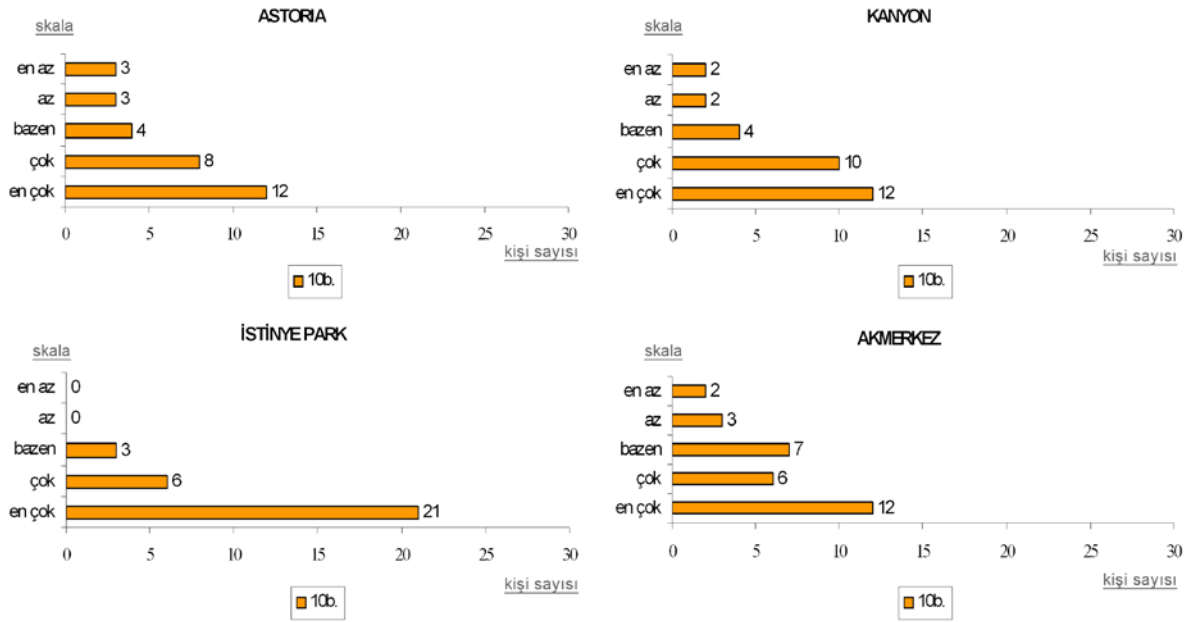
Soru 10'un "a" maddesine verilen yanıtlar, izleyicilerin salona girdiklerinde ilk ilgilendikleri mekansal özelliklerden birinin salon boyutu olduğunu göstermektedir. Anket çalışmasının 1. sorusunun "a" maddesine verilen yanıtlarda da izleyicilerin, filmin en iyi kapasitesi 100 koltuktan fazla salonlarda izlendiği yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu bağlamda, salon boyutunun izleyiciler için önemli bir unsur olduğu gözlemlenmiştir. Sözlü görüşmelerde, salon boyutunun, sinema tercihinin katkısının olduğu belirtilmiştir.

Şekil 5.56 Kanyon Alışveriş Merkezi sinemaları Salon 6 ve İstinye Park Alışveriş Merkezi sinemaları Salon 9'dan görünüm (Düşteğör, 2009)

Soru 10: Sinema salonuna girdiğinizde gözünüze ilk çarpan mekansal özellikler nelerdir?

b. Sinema perdesinin boyutu

Şekil 5.57 Soru 10'un "b" maddesine verilen yanıtların dağılımı

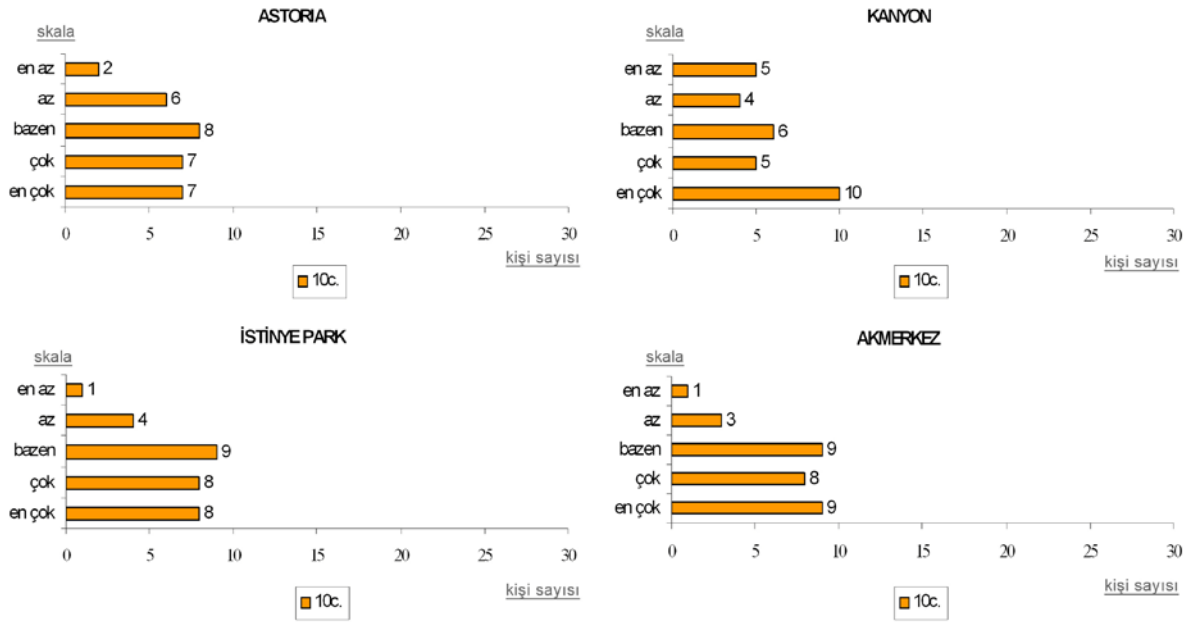
Soru 10'un "b" maddesine verilen yanıtlar, izleyicilerin salona girdiklerinde ilk ilgilendikleri mekansal özelliklerden birinin sinema perdesinin boyutu olduğunu göstermektedir. Alan çalışması esnasında yapılan gözlemlere göre, Akmerkez sinemalarında tek tip perde yer alırken, Astoria, Kanyon ve İstinye Park sinemalarında ise salon boyutlarına uygun boyutlarda perdeler kullanılmıştır. Bu nedenle, İstinye Park sinemalarında soruları yanıtlayan izleyicilerin tümünün, perde boyutuyla ilgilendikleri görülmektedir.

Şekil 5.58 İstinye Park Alışveriş Merkezi sinemaları Salon 3 ve Akmerkez Alışveriş Merkezi sinemaları Salon 2'den görünüm (Düştegör, 2009)

Soru 10: Sinema salonuna girdiğinizde gözünüze ilk çarpan mekansal özellikler nelerdir?

c. Oturma düzeni

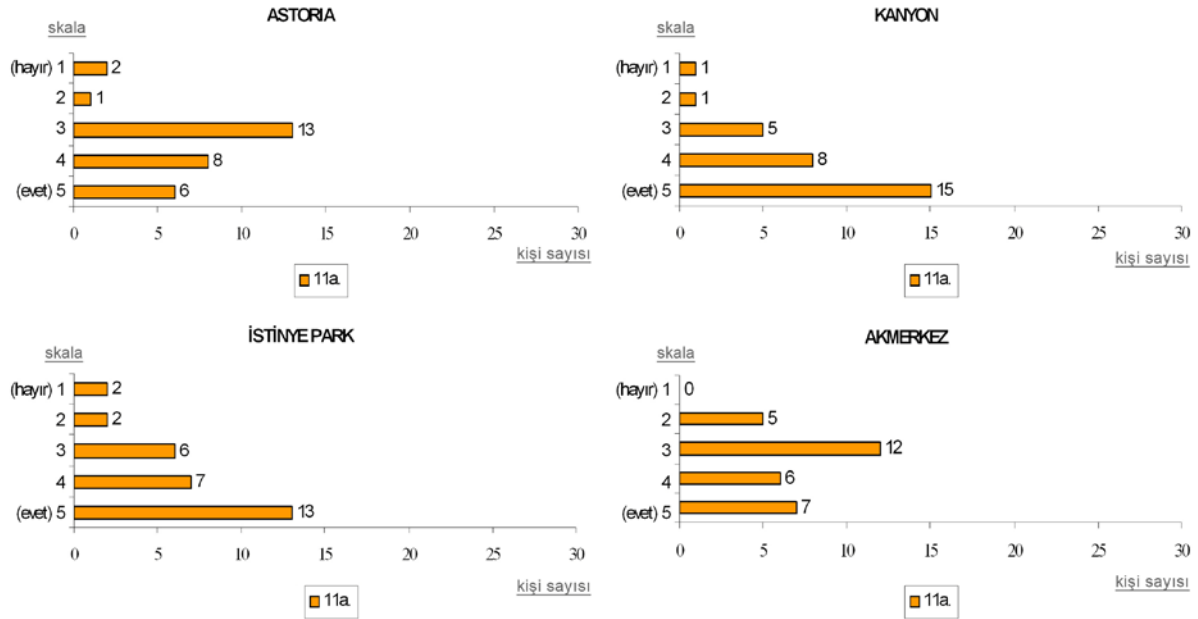
Şekil 5.59 Soru 10'un "c" maddesine verilen yanıtların dağılımı

Soru 10'un "c" maddesine verilen yanıtlar, izleyicilerin mekana ilk girdiklerinde oturma düzeniyle ilgilendiklerini göstermektedir. Sinema bilet satışlarının internet ortamından ya da bilet gişelerinden yapıldığı bilinmektedir. Bilet satışı esnasında izleyiciye salonun oturma düzeni krokisi gösterilip, yer seçmesi istendiği gözlemlenmiştir. Sözlü görüşmeler esnasında izleyiciler, salona girmeden önce, film izleyecekleri mekana ait oturma düzeni hakkında fikir sahibi olduklarını belirtmişlerdir.

10. soruya ait genel değerlendirme; 10. soru kapsamında, sinema salonuna girildiğinde ilk göze çarpan mekansal özellikler, "a.Salon boyutu", "b.Sinema perdesinin boyutu" ve "c.Oturma düzeni" şeklinde sorgulanmıştır. Yanıt dağılımları incelendiğinde, en çok salon boyutuyla ilgilenildiği tespit edilmiştir. Daha sonra, salon boyutuna paralel olarak seyirci tarafından salonda konumlanması beklenen, sinema perdesinin boyutuyla ilgilenildiği görülmüştür. Salona girildiğinde ilk göze çarpan mekansal özellikler arasında sorgulanan oturma düzeniyle, salon boyutu ve perde boyutu kadar ilgilenilmediği, yanıt dağılımları incelendiğinde ortaya çıkmaktadır. Bunun nedeni olarak da, bilet satışları esnasında oturma düzeni hakkında bilgi verildiği belirtilebilir.

Soru 11: Sinema salonuna ait aşağıda sıralanan mekansal özellikleri, hoşnutluk derecenize göre işaretleyiniz.

a. Salon boyutu

Şekil 5.60 Soru 11'in "a" maddesine verilen yanıtların dağılımı

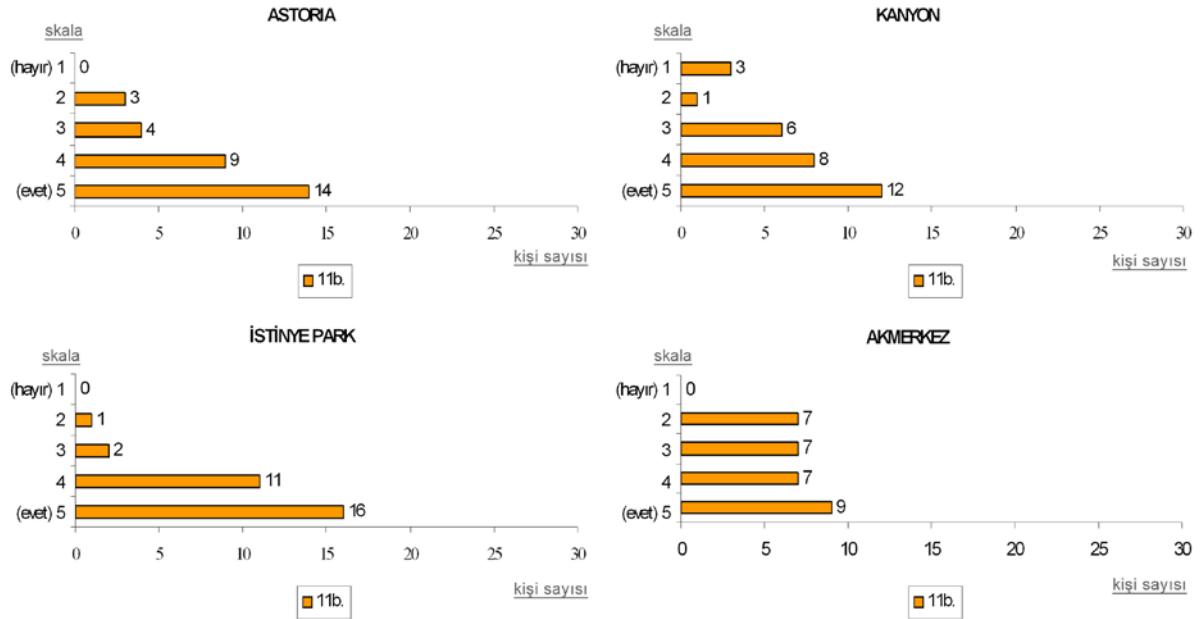
Soru 11'in "a" maddesine verilen yanıtlar izleyicilerin, girdikleri salonların boyutlarından hoşnut kaldıklarını göstermektedir. Sinemaların kapasiteleri hakkında edinilen bilgiye göre, Astoria ve Akmerkez alışveriş merkezleri sinemalarında küçük salonların adedi büyük salonlardan, Kanyon ve İstinye Park alışveriş merkezleri sinemalarında ise büyük salonların adedi küçük salonlardan fazladır. 11.sorunun "a" maddesine verilen yanıtlar, bu bilgiyi destekler niteliktedir.

Şekil 5.61 Astoria Alışveriş Merkezi Sinemaları Salon 2 ve Akmerkez Alışveriş Merkezi Sinemaları Salon 5'ten görünüm (Düştegör,2009)

Soru 11: Sinema salonuna ait aşağıda sıralanan mekansal özellikleri, hoşnutluk derecenize göre işaretleyiniz.

b. Sinema perdesinin boyutu

Şekil 5.62 Soru 11'in "b" maddesine verilen yanıtların dağılımı

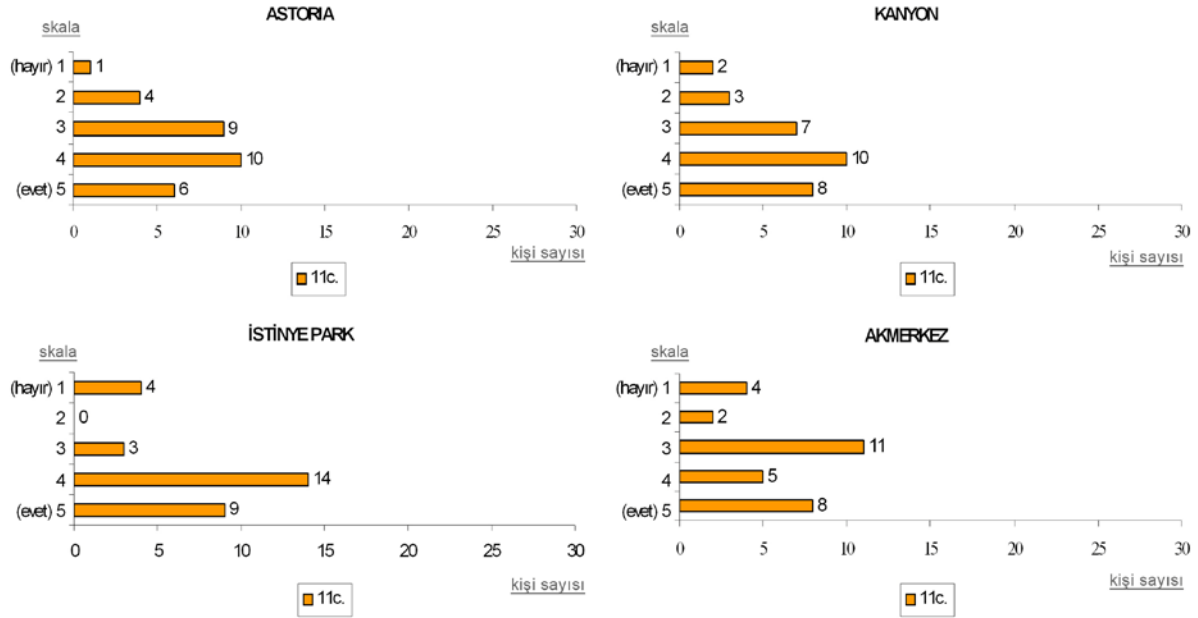
Soru 11'in "b" maddesine verilen yanıtlar izleyicilerin, sinema perdesinin boyutundan memnun olduklarını göstermektedir. Alan çalışması esnasında, Akmerkez Alışveriş Merkezi sinema salonlarında standart ebatta sinema perdesi kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bu soruda Akmerkez için verilen yanıtların kararsız dağılımının sebebi olarak, gözleme dayanarak elde edilen bu bilgi gösterilebilir. Diğer 3 alışveriş merkezi sinemalarında, salon boyutuna göre perde boyutunun değişiklik gösterdiği tespit edilmiştir..

Şekil 5.63 Kanyon Alışveriş Merkezi Sinemaları Salon 8 ve Astoria Alışveriş Merkezi Sinemaları Salon 4'ten görünüm (Düştegör,2009)

Soru 11: Sinema salonuna ait aşağıda sıralanan mekansal özellikleri, hoşnutluk derecenize göre işaretleyiniz.

c. Oturma düzeni

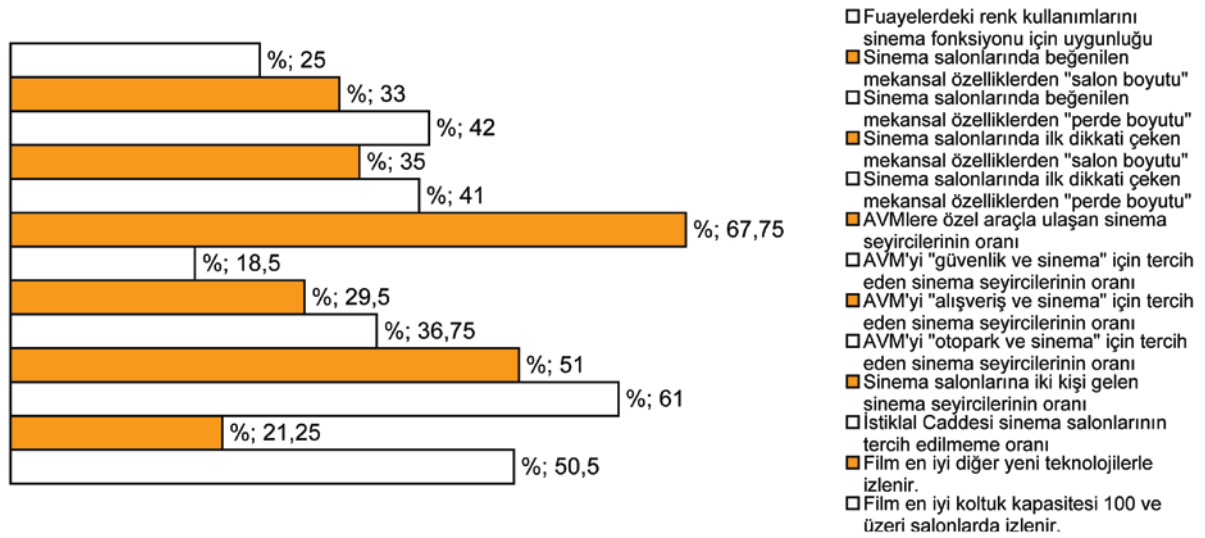
Şekil 5.64 Soru 11'in "c" maddesine verilen yanıtların dağılımı

Soru 11'in "c" maddesine verilen yanıtlar izleyicilerin, salonların oturma düzenlerinden memnun olduklarını göstermektedir. Alan çalışması esnasında salonlarda yer alan koltukların benzer düzenlerde yerleştirildikleri ve salonların kademeli olarak yükseldikleri gözlemlenmiştir. Ayrıca, Astoria Alışveriş Merkezi sinemalarının bazı salonlarının en arka sıralarında localar oluşturulduğu da tespit edilmiştir.

11. soruya ait genel değerlendirme; 11. soruda sinema salonlarındaki bazı mekansal özellikler, "a. Salon boyutu", "b. Sinema perdesinin boyutu" ve "c. Oturma düzeni", maddeler halinde seyirciye sorularak, hoşnutluk dereceleri belirlenmiştir. Soruda sıralanan özelliklerden, en çok salon boyutundan hoşnut olunduğu tespit edilmiştir. Yanıtlar incelendiğinde, diğer özelliklerin beğeni dereceleri öncelik sırasıyla, sinema perdesinin boyutu ve oturma düzeni şeklinde sıralanabilir. "b" maddesinde belirtilen sinema perdesinin boyutu ile ilgili yanıtların, kendi içinde kararsız bir dağılım gösterdiği, ancak maddenin tümüne verilen yanıtlar değerlendirildiğinde beğenin yüksek olduğu belirlenmiştir.

5.3.1 Alan Çalışmasına Ait Bulgular

Alan çalışması esnasında, sinema seyircisinin ne sıklıkla sinemaya gittiği, sokakla ilişki kuran sinemaları mı, yoksa alışveriş merkezi içinde yer alan sinemaları mı tercih ettiği; bunun yanında sinema salonları ve fuayelerine ait mekansal özelliklerden duydukları memnuniyet dereceleri sorgulanmıştır. Bu çalışmanın sonucunda elde edilen bulgular Şekil 5.65'te verilmiş ve maddeler halinde açıklanmıştır.

Şekil 5.65 Yanıtların genel dağılımı

- Filmin en iyi izlenme şekli hakkında, ankete katılan izleyicilerin %50,5'inin "Koltuk kapasitesi 100 ve üzeri salonlarda izlenir.", %21,25'inin ise "Diğer yeni teknolojilerle izlenir." maddelerinde yoğunlaşarak görüş bildirdikleri tespit edilmiştir.
- Alışveriş merkezi sinemalarına gelen izleyicilerin %61'inin, İstiklal Caddesi'ndeki sinemaları tercih etmedikleri görülmüştür. Bunun nedeni olarak da, bölgedeki gürültü, kalabalık, ziyaretçi profilinden kaynaklanan güvenlik sorunu, suç unsurları ve otopark sorunu belirtilmiştir. Dorsay'a (2009) göre, İstiklal Caddesi'ndeki sinemaların tercih edilmeme nedenlerinden bir diğeri ise, İstiklal Caddesi kendi başına bir alışveriş merkezi olmasına rağmen, sinema seyircilerinin daha çağdaş ve yeni olan alışveriş merkezi sinemalarını tercih etmeleridir.
- Ankete katılan sinema seyircilerinin %27,5'inin, sık sık alışveriş merkezlerindeki cep sinemalarına gittikleri tespit edilmiştir.
- Sinemaya, seyircilerin %51'inin iki kişi ve %18,5'inin ailece gelmeyi tercih ettikleri görülmüştür.
- Anket çalışması sonucunda sinema seyircilerinin, %36,75'inin "otopark ve sinema" için, %29,5'inin "alışveriş ve sinema" için ve %18,5'inin "güvenlik ve sinema" için alışveriş merkezlerini tercih ettikleri ortaya çıkmıştır.
- Alışveriş merkezlerine gelen sinema izleyicilerinin %67,75'inin özel araçla ulaşımını sağladıkları tespit edilmiştir.
- Ankete katılan sinema seyircilerinin %28,5'i fuayelerdeki yeme-içme alternatiflerini, %33,75'i fuayelerdeki oturma birimlerini ve %28,75'i de fuayelerde yer alan wc

mekanlarını oldukça yeterli bulmuştur. Sinema seyircilerinin %39,25'i de fuayelerdeki bilgilendirme ekipmanlarının yeterli olduklarını belirtmiştir.

- Sinema seyircilerinin %20'si fuayeden bakıldığında salon kapılarının net olarak algılandığını; %11,5'i ise hiç algılanmadığını belirtmiştir.
- Anket çalışmasında izleyicilerin %25'i, fuayelerdeki renk kullanımlarını sinema fonksiyonu için uygun bulmuştur.
- Sinema salonlarına giren seyircilerin %41'inin ilk dikkatini çeken mekansal özellik sinema perdesinin boyutu, %35'inin salon boyutu ve %24'ünün oturma düzeni olmuştur.
- Salonlara ait mekansal özellikleri beğenilerine göre değerlendiren sinema izleyicilerinin %42'si sinema perdesinin boyutundan, %33'ü salon boyutundan ve %25'i de oturma düzeninden hoşnut olduklarını belirtmişlerdir.

6. SONUÇLAR

Tez çalışması ile sinemanın dünyada, Türkiye’de ve İstanbul’da gerçekleşen gelişim sürecinin mekana yansımalarının belirlenmesi, tarihi kültür ve ticaret akslarından İstiklal Caddesi’nin “sinema merkezi” kimliğinin yeniden yaşatılabilmesine yönelik veriler elde edilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda, günümüzde İstanbul ilinde konumlanan sinema seyir mekanlarının sinema seyircileri tarafından tercih edilme nedenleri ortaya konarak öneriler sunulmaya çalışılmıştır.

Çalışmadan elde edilen bulgular, genel sonuçlar ve öneriler iki ayrı başlıkta incelenmiştir:

- “6.1 Tez Çalışmasına Ait Bulgular”
- “6.2 Tez Çalışmasına Ait Genel Sonuçlar ve Öneriler”.

6.1 Tez Çalışmasına Ait Bulgular

19.yüzyılın sonlarına doğru toplum hayatına giren sinema, güzel sanatların arasına katılmış ve “7.sanat” olarak anılmaya başlamıştır. Araştırmalar göstermektedir ki; geçen yüzyılda teknolojinin ilerlemesi ve sosyal faktörlerin etkisiyle sinema alanında hızlı bir gelişim süreci gerçekleşmiştir. Buna ek olarak, sanat dalı olarak anılmasının yanında “sektör” konumunu da alan sinema, geçirdiği ilerleme sürecini mekanlara yansıtmış ve sinema seyir mekanlarına gereksinim duymuştur.

Dünyada teknoloji alanında yaşanan gelişmeler, film yapım teknolojilerinin ilerlemesini sağlamıştır. Film yapım teknolojilerindeki ilerlemeler ise projeksiyon aletlerinin geliştirilmesi ile izleyiciye aktarılmaktadır. Ayrıca, toplu film gösterimleri için projeksiyon aletlerinin geliştirilmesi, izleyicinin filmin kurgusundaki gerçeklik hissini daha iyi algılamasını sağlamaktadır. **Projeksiyon aletleri:**

- Toplulukları aynı anda aynı işlev için bir araya getiren ve ticari amaca yönelik olarak işletilmesi öngörülen sinema seyir mekanlarının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu bağlamda, sinema seyir mekanları olarak “sinema salonları” inşa edilmeye başlanmıştır.
- Tiyatro mekanlarının kurgularından esinlenilerek tasarlanan sinema salonlarının, mekan tasarım kriterlerini etkilemiştir. Bu bağlamda, “projeksiyon odası” adlı bir mekan ve görüntünün yansıtıldığı yüzey olarak “perde”, sinema salonlarının en temel öğeleri olmuştur.
- Sinema salonlarına ilgiyi artırarak, salon tasarımlarının içinde bulunduğu dönemin mimari akımlarından etkilenmesine, iç mekan hava kalitesinin iyileştirilmesine yönelik yeniliklerin yapılmasına ve seyircilere salon-fuaye-dış ortam üçlüsü arasında rahat dolaşım olanağı veren mekan çözümleri geliştirilmesine katkı sağlamıştır.
- Sinema seyircisine önce siyah-beyaz, daha sonra da renkli film gösterimlerinin sunulmasına olanak vermiştir.

- Yapım teknolojilerinin ilerlemesi ile ortaya çıkan ses olgusunun, görüntü ile eş zamanlı olarak seyirciye ulaşmasına katkı sağlamıştır.
- Filmin hammaddesinin geliştirilmesine olanak vermiş ve 1980’li yıllardan itibaren “polyester”den üretilmiş, kopmama, yıpranmama, dış kırıkları oluşturmama gibi özelliklere sahip yeni film çeşidinin kullanımını başlatmıştır.
- Günümüzde yüksek çözünürlükte çekilmiş filmlerin ve üç boyutlu filmlerin sinema salonlarında gösterilmesine olanak vermektedir.
- Üç boyutlu yansıtılan görüntünün algılanabilmesinde kullanılan gözlüklerin, perde kullanımının ve izleyicilerin oturma düzeninin geliştirilmesini sağlamıştır. Bu bağlamda, “IMAX” adında yeni sinema salonları ortaya çıkmıştır.
- Ev sineması, açık hava sineması gibi sinema seyir mekanlarının geliştirilmesine olanak vermiştir.

Teknolojik gelişmeler sinema alanında büyük ilerlemeleri beraberinde getirmiştir. Bunun yanında, her sanat dalı gibi sinema da sosyal olayların etkisinde kalmış ve gelişim süreci etkilenmiştir. Özellikle, dünya savaşları, devletlerin siyasi politikaları, yaşanan iç karışıklıklar ve yaşamın günlük gereksinimleri bunun başlıca nedenleri olmuştur. Bu anlamda, sinemanın sosyal olayların etkisindeki gelişim sürecinin incelenmesi ile elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir:

- Sinema, bazı ülkelerin siyasi liderleri için, toplumların birbirlerini tanıyıp yakınlık kurmalarını sağlayacak bir araç olarak görülmüştür. Bu bağlamda, sinema filmi yapımlarının geliştirilmesi ve toplumlara tanıtılması için çalışmalar yapılmıştır.
- Sinema, dünya savaşları esnasında, kendi topraklarında savaşı yaşamayan ve katılmayan Amerika tarafından endüstrileştirilmiştir. Bunun sonucunda, Amerika bu alanda tekel oluşturmuştur.
- Sinema alanında çalışmaların devam etmesine katkı sağlamak için, başta Amerika olmak üzere çeşitli ülkeler farklı dallarda sinema ödülleri verildiği “ödüllendirme sistemi” kurarak, film türlerinde çeşitlilik oluşmasını sağlamıştır. Sinema alanında ödüllendirme sisteminin ilk örneğini Amerika’da vermeye başlanan “Akademi Ödülleri” oluşturmaktadır.
- Avrupa ülkeleri başta olmak üzere, savaşlara katılan ülkelere film yapımlarının sayısı ve gösterimlerine talep azalmıştır. Özellikle, savaş sebebiyle Avrupa pazarından film alınamaması, Türk sinema endüstrisine Amerikan ve Mısır filmlerinin katılarak, sinema salonlarında gösterilmesine neden olmuştur.
- Televizyonun yaygın kullanımına kadar, farklı bir icat olarak görülen sinema, toplumların günlük alışkanlıklarının bir parçası olmuştur. Bu bağlamda, tek salondan oluşan sinema mekanlarının koltuk kapasitelerinin oldukça fazla olduğu ve oturma düzenlerinde loca, balkon gibi toplumun her kesimi için sınıflandırmalara gidildiği görülmüştür.
- Televizyonun yaygın kullanımından önce, hem yerli hem de yabancı filmler gösteren, yazlık ve kışlık olarak işletilen sinema seyir mekanları diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de toplum yaşantısının bir parçası olmuştur.
- 1980’li yıllarda neo-liberalizmin yaygınlaşması ile bireysellik yayılmış ve film seyir eyleminin bireysel olarak gerçekleştirilebilirliği ortaya konmuştur. Bu bağlamda, VCD, DVD, vb. film gösteren cihazlar üzerine çalışmalar hızlanmış ve “ev sineması” kavramı ortaya çıkmıştır. Sinema salonları için geliştirilen tüm teknolojiler, ev sineması için de geliştirilmektedir.

- Kişiyeye özel şifre ile internet ortamından film satın alınabilmesi, korsan film satışlarının devam etmesi, VCD, DVD, vb. film satışlarının sürmesi, sinema alanında bireyselliği desteklemektedir.

Teknolojik imkanlarla gelişme gösteren projeksiyon aletlerinin sinema üzerine etkilerinin ortaya çıkardığı sonuçlar incelenirken, televizyon ve sinema ilişkisi geçtiğimiz yüzyılın ikinci yarısından itibaren toplum hayatını etkileyen en önemli konulardan biri olduğu için ayrıca incelenmiştir. Yaygınlaşan televizyon kullanımının, sinema ve toplum hayatıyla kurduğu etkileşim önemli sonuçlar ortaya koymuştur. **Televizyon:**

- Aynı anda farklı mekanlarda, bireysel ya da grup olarak katılabilinen bir “seyir etkinliği” imkanı sunmuştur.
- Kitlelerin günlük alışkanlıklarından biri olarak toplum hayatına katılmış ve ticari kaygı ile işletilen sinema seyir mekanlarının yerini almıştır. Bu bağlamda, sinema adına hizmet veren çeşitli kuruluşlar işletmelerini kapatmak durumunda kalmışlardır.
- Ülkemizde “Bölge İşletmeciliği” sisteminin çökmesine zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda, “Yeşilçam”da film yapımları azalmış, 1980’li yılların ortalarında ise tükenmiştir.
- Sinema sektörü, film yapımlarından kazanç sağlamayı sürdürebilmek için sinema salonlarında gösterilen filmleri televizyon yayınlarına satmaya başlamıştır. Bunun en belirgin örneğini, “Yeşilçam” filmlerinin televizyonda gösterimi oluşturmaktadır.
- Sinema salonlarında film gösterim tekniklerinin geliştirilmesini sağlamıştır. Televizyon yayınlarına odaklanan seyirciyi sinema salonlarına geri kazanmak için, geniş perdeli ve üç boyutlu film gösterimleri, üç boyutlu ses uygulamaları geliştirilmiştir. Bunun sonucunda, geniş perdeli gösterim tekniğine oluşan ilgi, yeni tasarlanan sinema salonları için bir tasarım girdisi olmuştur.
- Sinema salonu işletmecilerinin kazançlarının oldukça düşmesine, büyük sinema salonlarının bölünerek birkaç salondan oluşan “sinema kompleksi”ne dönüşmelerine neden olmuştur. Günümüzde de yaygın olarak işletilen sinema kompleksleri, aynı anda farklı film gösterimlerinin gerçekleştirilmesine olanak vermektedir.
- Günümüzde sinema salonları ile yarışını halen devam ettirirken, ev sineması için geliştirilen üç boyutlu televizyonlar bunun en belirgin örneğidir.

Sinema, toplumların sosyal yaşamlarının bir parçası olarak varlığını sürdürmeli ve kültürel bir etkinlik olarak bilinirliğini korumalıdır. Hızlı gelişim sürecine sahip olan sinemanın, toplumların sosyal yaşantılarının bir parçası olarak devamlılığını koruması adına, toplu gösterim olanağı sunulan sinema salonları için çeşitli yöntemler uygulanmıştır. Bunlar incelendiğinde aşağıda yer alan bulgular elde edilmiştir:

- Sinema komplekslerinin fuayelerine bar, restoran gibi işlevler eklenerek sosyalleşme olanağı sunulan ve boş vakit geçirmeye yönelik aktivitelerin gerçekleştirildiği mekansal çözümler üretilmiştir.
- Günlük gereksinimlerin karşılandığı ve farklı işlevlerin bir arada bulunduğu alışveriş merkezleri, bünyelerinde sinema kompleksleri barındırarak, sinema mekanlarının farklı işlevlerle birlikte tercih edilir olmasını amaçlamaktadır.

Dünyada sinema alanında yaşanan gelişmeler, Türkiye’de de yakından takip edilmiş ve ilk sinema gösterimleri İstanbul’da gerçekleşmiştir. Bu bağlamda, Türkiye’deki sinema sektörü

(sinema seyir mekanları, gösterim teknolojileri, film yapımcı ve yapımları, vb.) ve toplum ilişkisinin incelenmesi için İstanbul ili örnek oluşturmıştır. Yapılan araştırmalar sonucu elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir:

- İstiklal Caddesi'nin, 19.yüzyılın sonlarında en işlek ticaret ve kültür akslarından biri olması, ilk toplu film gösteriminin bu cadde üzerinde yer alan Sponeck birahanesinde gerçekleşmesini sağlamıştır.
- Yirminci yüzyılın başlarında farklı din ve ulustan insanların bir arada yaşadığı ve bu sayede, yeniliklere açık bir bölge olan Beyoğlu ilçesinde, Türkiye'nin ilk kamusal mekanla ilişki kuran sinema salonları ve ilk sinema salonu olarak tasarlanan binaları konumlanmıştır.
- Sesli, renkli ve üç boyutlu film gösterimleri gibi sinema sektöründe yaşanan ilkler, İstanbul'un önemli bir kesimi tarafından tercih edilen Beyoğlu'ndaki sinema salonlarında seyirciye sunulmuştur.
- Türk sinema sektörünün film yapımlarını gerçekleştirmek üzere kurulan "bölge işletmeciliği" sisteminden en büyük payı alan İstanbul ilindeki yapım şirketleri, İstiklal Caddesi Yeşilçam Sokak'ta konumlanmıştır. Bu sayede, 1960-1980 yılları arasında yapımları gerçekleşen filmler "Yeşilçam"ın ürünleri olarak anılmıştır.
- Televizyonun yaygın kullanımına karşı, cinsel içerikli filmlerin sinema salonlarında gösterilmeye başlaması, başta Beyoğlu ilçesindekiler olmak üzere, Beşiktaş, Fatih, Şişli, Kadıköy ilçelerinde kamusal mekanla ilişki kuran tarihi sinema salonlarının itibarını kaybetmesine ve yeterli kazancı sağlayamayıp kapanmalarına neden olmuştur.
- İstiklal Caddesi, 1800'lü yılların sonundan, 1980'li yıllara kadar "sinema merkezi" kimliğini taşımıştır.
- İstanbul'un Beyoğlu, Şişli, Beşiktaş, Kadıköy ve Fatih ilçelerinde yer alan eski sinema salonlarının büyük bir kısmı çeşitli nedenlerle kapanmıştır. Yeni açılan sinema salonları, sinema kompleksi olarak alışveriş merkezlerinde konumlanmaktadır.
- Dünyadaki çağdaş sinema salonu örneklerinden etkilenerek tasarlanan ve işletilen AVM sinema salonları, günümüzde tüm dünyada kullanılan film gösterim tekniklerinin gerekliliklerini sağlamaktadır.

Çağın gerekliliklerini sağlayan sinema gösterim teknolojilerine sahip ve sinemanın sosyal yaşamın bir parçası olarak toplum hayatında yer almasını destekleyecek şekilde Zincirlikuyu-Maslak aksındaki alışveriş merkezlerinde konumlanan sinema komplekslerinde alan çalışması gerçekleştirilmiştir. Astoria, Kanyon, Akmerkez ve İstinye Park alışveriş merkezleri sinema komplekslerinde gerçekleşen anket çalışması ile İstiklal Caddesi'nin yeniden "sinema merkezi" kimliğine kavuşabilmesi için veri elde etmek amaçlanmıştır. Bu bağlamda, elde edilen bulgular aşağıda paylaşılmıştır. **AVM sinema kompleksini tercih eden sinema seyircilerinin büyük çoğunluğu:**

- AVM'ye özel araçla ulaştıklarını belirtmişlerdir.
- Filmin en iyi, koltuk kapasitesi 100 ve üzeri salonlarda izlendiğini söylemişlerdir.
- İstiklal Caddesi sinema salonlarını neredeyse hiç tercih etmemektedir.
- Sinemaya iki kişi gelmeyi tercih etmektedir.
- AVM sinema salonlarını öncelikle "otopark ve sinema", daha sonra da "alışveriş ve sinema" için tercih etmektedir.

- Sinema salonlarında en çok perde boyutunun dikkatlerini çektiğini ve bundan hoşnut olduklarını belirtmişlerdir.

6.2 Tez Çalışmasına Ait Genel Sonuçlar ve Öneriler

Yirminci yüzyılın başlarında tüm dünyada yankı uyandıran, güzel sanatların arasında en hızlı şekilde gelişim gösteren ve büyük bir sektör konumuna gelen “sinema”nın, gelecek dönemde maddi olanaksızlıklara bağlı olarak film yapım ve gösterimlerinde zor bir süreç yaşayacağı düşünülmektedir. Sinema gösterim teknolojilerindeki gelişimin, geçmişteki etkilerinden yola çıkılarak ileriki yıllarda mekan olgusuna yansımalarının olacağı söylenebilmektedir.

Sinema sektörünün gelecek planlarının ilk sırasını, koruma kurullarının desteğiyle kapalı tutulan eski sinema salonlarının yeniden sinema seyircisine açılması ve ticari kaygıların ikinci aşamaya bırakılması gerektiği düşünülmektedir.

Çağın gerektirdiği koşullarda, toplumların sosyal yaşamlarını devam ettirdikleri eylemlerle sinema olgusunun birlikteliklerini sağlayacak mekansal ve teknolojiye bağlı çözümler geliştirilmesi, sinemanın geleceği açısından önemlidir.

Türkiye’nin ilk sinema salonlarını bünyesinde barındırmış olan Beyoğlu ilçesinin, sinema sektörü ile bağının yeniden canlanabilmesi ve “sinema merkezi” kimliğine yeniden kavuşabilmesi adına yaratıcı çözümler geliştirilmesi gereklidir. Gösterimleri gerçekleşen sinema filmlerinin matinerelerinden sonra, senaryonun tartışıldığı, yönetmen-senarist-oyuncu gibi sektörün aktörlerinin deneyimlerini paylaştığı mekanların yaratılması bu konuda bir öneri oluşturmaktadır. Filmlerin tanıtım galalarının, yenilenecek ya da yeniden açılacak Beyoğlu sinema salonlarında düzenlenebilmesi, gelecek ile ilgili planlarda önemli bir rol üstlenebilir. Bu bağlamda, her yıl Nisan ayında düzenlenen İstanbul Film Festivali için Beyoğlu ilçesinin sinema salonlarının tercih edilmesi, “sinema merkezi” kimliğinin sürdürülebilirliği açısından önemlidir. Günümüzde, Galatasaray’da açılan Türker İnanoğlu Vakfı Sinema ve Tiyatro Müzesi, Beyoğlu’na değer katmak için atılmış önemli bir adımdır.

İstiklal Caddesi’nin sinema ile olan bağının yeniden canlanabilmesi ve sinema seyir mekanı işletmelerinin sıklıkla tercih edilebilmesi için, bölgenin güvenlik koşullarının sağlıklı bir hale getirilmesinin, caddenin yeniden düzenlenerek yeni kent mobilyalarıyla donatılmasının, özel araçla ulaşım imkanının rahatlıkla sağlanabilmesinin ve alışveriş merkezlerinde sunulan markaların büyük çoğunluğunun cadde üzerinde erişilebilir konumlarda bulunarak sinema işlevi ile birliktelik sağlayabilmesinin çözüm getireceği düşünülmektedir. Bunun yanında, sinema seyircisine çağdaş ve sinema işlevine uygun mekan tasarımına sahip sinema salonları

sunulduğunda tercih edilirlıklarının artacağı öngörölmektedir. Sonuç olarak; İstiklal Caddesi'nin, sanatsal aktiviteleri, eğlence ve ticari mekanları ile ticaret ve kültür aksı olarak özgönlüğünü koruması gerektiğı düşünölmektedir.

KAYNAKLAR

Abisel, N., (1995), Popüler Sinema ve Türler, Alan Yayıncılık, İstanbul.

AFM İstinye Park yönetimi, (2009), AFM İstinye Park 02-08 Ekim haftalık seans programı, AFM.

Akça, K., (2009), “Gangster Filmleri”, Cinedergi, 15:60-65.

Aktaş, Y., (2002), “Kent İçi Alanlarda Bitki Kullanımı ile Gürültü Kontrolü (İstanbul, Maslak-Zincirlikuyu Hattı Örneğinde)”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Anıtkabir sergisi, (2010).

Aysel, K.E., (2010), “Sinema Üçüncü Boyutu Seviyor”, Cut Magazine, 02:60-65.

Betton, G., (1986), Sinema Tarihi: Başlangıcından 1986’ya Kadar (Çev., Ş.Tekeli), İletişim Yayınları, İstanbul.

Beyhan, Ş.G. ve Çelebi, Ü., (2010), “Renk Olgusunun; Turizm Yapılarında İmaj, Kimlik ve Anlam Üretme Gücünün Değerlendirilmesi”, Yapı Fiziği ve Sürdürülebilir Tasarım Kongresi, 4-5 Mart 2010, YTÜ Oditoryumu/ İstanbul.

Büyük Larousse, (1986), İnterpress Yayıncılık, İstanbul.

Concept Plus Dergisi, 01:109, 113, 119.

Çıracı, H. ve Gündoğdu, M., (2007), “The Development of The Central Business Area - Galata-Pera District and The Analysis of Integration with Central Business Area”, 6th International Space Syntax Symposium, 2007, İstanbul.

Dabağyan, L.P., (2004), Zaman Tünelinde Tüm Yönleriyle Sinema Dünyası, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.

Doğan, B. ve Özdemirci, A., (2007), “20. Yüzyılda Toplumsal Dinamiklerin İşletmelerin Yönetim Uygulamaları Üzerindeki Etkisi: Sinema Sanatında Yönetim ve Sistem Eleştirileri Üzerine Tarihsel Bir İnceleme”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(28):19-34 (yayımlanmamış).

Dorsay, A., (1985), Sinema ve Çağımız-2, Hil Yayın, İstanbul.

Dorsay, A., (1989), Sinemamızın Umut Yılları – 1970-80 Arası Türk Sinemasına Bakışlar, İnkılap Kitabevi, İstanbul.

Dorsay, A., (1991), Benim Beyoğlum, Çağdaş Yayıncılık ve Basın Sanayi A.Ş., İstanbul.

Dorsay, A., (2005), Sinemamızda Çöküş ve Rönesans Yılları Türk Sineması 1990-2004, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Evren, B., (1998), Eski İstanbul Sinemaları Düş Şatoları, Milliyet Yayınları, İstanbul.

- Gökmen, M., (1991), Eski İstanbul Sinemaları, İstanbul Kitaplığı Yayınları, İstanbul.
- Görsel Büyük Genel Kültür Ansiklopedisi, (1987), Görsel Yayınlar, İstanbul.
- Kirel, S., (2005), Yeşilçam Öykü Sineması, Babil Yayınları, İstanbul.
- Makal, O., (1992), Tarihin Penceresinden İzmir Sinemaları 1900-1930, Alo Bilgi Kültür Yayını, İzmir.
- Mast, G., (1986), Short History of The Movies, Macmillan Publishing Company, New York.
- Neufert, E. ve Neufert, P., (2008), Neufert Yapı Tasarımı (Çev., Ç.Özaslan), Beta Yayın Dağıtım, İstanbul.
- Önal, H., (1994), “1980 Sonrası ABD Sineması ve Yeni Eğilimler”, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Özön, N., (1964), Sinema El Kitabı, Elif Kitabevi, Beyazıt- İstanbul.
- Özön, N., (1995), Karagözden Sinemaya: Türk Sineması ve Sorunları, Kitle Yayınları, Ankara.
- Özön, N., (2000), Sinema Televizyon Video Bilgisayarlı Sinema Sözlüğü, Kabalcı Yayınevi, İstanbul.
- Reader, K., (1979), Cinema History, Teach Yourself Books, New York.
- Sağın, S. M., (2005), Ev Sinema Sistemlerinde Mekan Akustiğinin İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Scognamillo, G., (1987), Türk Sinema Tarihi 1896-1986, Metis Yayınları, İstanbul.
- Scognamillo, G., (1990), Bir Levantenin Beyoğlu Anıları, Metis Yayınları, İstanbul.
- Scognamillo, G., (2008), Cadde-i Kebir’de Sinema, Agora Kitaplığı, İstanbul.
- Sezer, Y., (2009), “Film ve Televizyon Yapım Süreci- 21”, Broadcasterinfo, 64:103-104.
- Shipman, D., (1982), The Story of Cinema Volume One- from The Beginnings to ‘Gone with The Wind’, British Library Cataloguing in Publication Data, Londra.
- Şahpolat, M., (2010), “IPTV: Kişisel Televizyon Dönemi Başlıyor”, Cut Magazine, 02:74-75.
- TDK, (2005), Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara.
- Teksoy, R., (2005), Rekin Teksoy’un Sinema Tarihi, Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık, İstanbul.
- Temel Britannica, (1993), Ana Yayıncılık, İstanbul.
- Thompson, K., (2003), Film History: an Introduction, McGraw-Hill, New York.
- Tokay, V., (2009), “Yeni Tasarım Kültürü Işığında Alışveriş Mimarlığı ve Gösteriş Kültürü (1)”, Concept Plus, 01:164-171.

Uffelen, C. V., (2009), Cinema Architecture, Braun, Berlin.

Yaylagül, L., Küçük Kurt, F. D. ve Gürata, A., (2004), Sinemada Anlatı ve Türler, Vadi Yayınları, Ankara.

Yazıcı, T., (2010), Akmerkez Değerleme Raporu, Akmerkez Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.

İnternet Kaynakları

- [1] <http://www.akmerkez.com.tr/>, Akmerkez AVM hakkında bilgi alınmıştır, (son erişim: 27 Mayıs 2010).
- [2] <http://www.alisverismerkezleri.gen.tr/>, İstanbul'daki AVM'ler hakkında bilgi alınmıştır, (son erişim: 20 Kasım 2010).
- [3] <http://www.apple.com>, (son erişim: 20 Ekim, 2010).
- [4] <http://arkiv.arkitera.com/p9097#a>, (son erişim: 18 Haziran 2010).
- [5] <http://arsiv.sabah.com.tr/2005/02/04/cp/sin104-20050129-101.html>, (son erişim: 31 Ekim 2010).
- [6] <http://www.astoria.com.tr/>, Astoria AVM hakkında bilgi alınmıştır, (son erişim: 02 Haziran 2010).
- [7] <http://www.berlinale.de>, (son erişim: 10 Eylül 2010).
- [8] <http://www.besiktas.bel.tr>, Levent Kültür Merkezi hakkında bilgi alınmıştır, (son erişim: 06 Kasım 2010).
- [9] <http://www.besiktasgazetesi.com/2009/10/27/sinemalar/>, 2009, (son erişim: 20 Kasım 2010).
- [10] <http://www.beyazgazete.com/haber/2010/04/08/tuncel-emek-sineması-neden-yıkılıyor.html>, (son erişim: 12 Mart 2010).
- [11] <http://www.bkmonline.net/tr>, (son erişim: 15 Kasım 2010).
- [12] <http://www.bydigi.net>, (son erişim: 13 Haziran 2010).
- [13] <http://caferbozkurt.com.tr>, (son erişim: 06 Kasım 2010).
- [14] <http://www.daveti.com/mekanlar/bar-gece-klubu-diger/istanbul/yeni-melek-gosteri-merkezi/yeni-melek-gosteri-merkezi.html?id=137>, (son erişim: 31 Ekim 2010).
- [15] <http://www.disneyshorts.org/years/1933/threelittlepigs.html>, (son erişim: 29 Ağustos 2010).
- [16] www.dolby.com, (son erişim: 31 Ocak 2010).

- [17] Ersöz, E., (2007), “İstanbul MİA İçerisinde Levent Zincirlikuyu Esentepe Hattının Durumu”, <http://www.arkitera.com/k191-istanbul-mia-icerisinde-levent-zincirlikuyu-esentepe-hattinin-durumu.html>, (son erişim: 31 Mayıs 2010).
- [18] <http://en.wikipedia.org/wiki/Film>, (son erişim: 09 Ağustos 2010).
- [19] <http://www.festival-cannes.fr>, (son erişim: 09 Eylül, 2010).
- [20] https://www.filmmuseum.at/jart/prj3/filmmuseum/main.jart?rel=de&content-id=1216730387413&reserve-mode=active&veranstaltungen_id=1238713598911, (son erişim: 09 Eylül 2010).
- [21] <http://www.filmreference.com/Films-Im-Le/The-Jazz-Singer.html>, (son erişim: 09 Ağustos 2010).
- [22] <http://www.filmsite.org/filmterms9.html>, (son erişim: 09 Ağustos 2010).
- [23] <http://www.filmsite.org/genres.html>, (son erişim: 09 Ağustos 2010).
- [24] Google Earth (2010).
- [25] http://www.greatbuildings.com/cgi-bin/gbi.cgi/Paris_Opera.html/cid_0011.html, (son erişim: 09 Ağustos 2010).
- [26] <http://www.haber3.com/gise-rekoru-mars-kanyonda-173085h.htm>, (son erişim: 5 Aralık 2009).
- [27] <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=5571208&tarih=2006-12-07>, (son erişim: 18 Haziran 2010).
- [28] <http://www.hurriyet.com.tr/kultur-sanat/haber/13912382.asp>, (son erişim: 10 Mayıs 2010).
- [29] <http://www.imdb.com/title/tt1001491/>, (son erişim: 15 Ekim 2010).
- [30] <http://indigodergisi.com/44/lsv.htm>, (son erişim: 19 Kasım 2010).
- [31] <http://www.intersinema.com/kent-sinemasi/>, (son erişim: 17 Eylül 2010).
- [32] <http://www.istinyepark.com/#closeSpot>, İstinye Park AVM hakkında bilgi alınmıştır, (son erişim: 03 Haziran 2010).
- [33] http://www.kanyon.com.tr/main_tr.html, Kanyon AVM hakkında bilgi alınmıştır, (son erişim: 02 Haziran 2010).
- [34] <http://kelebekgaleri.hurriyet.com.tr/GaleriDetay.aspx?cid=23744&p=4&rid=2368>, (son erişim: 22 Ağustos 2010).
- [35] <http://www.kempinski-astoria.com/>, (son erişim: 04 Haziran 2010).
- [36] <http://www.labiennale.org>, (son erişim: 29 Ağustos 2010).
- [37] <http://www.medienkunstnetz.de>, (son erişim: 29 Ağustos 2010).

- [38] <http://www.mimar.cc/makale/yeldegirmeni-ozen-sinemasi-104.html>, (son erişim: 15 Kasım 2010).
- [39] <http://www.mimdap.org/w/?p=1265>, (son erişim: 19 Kasım 2010).
- [40] <http://www.mimdap.org/w/?p=34129>, <http://www.mimdap.org/> (son erişim: 11 Nisan 2010).
- [41] <http://www.ntvmsnbc.com/id/25061858/>, (son erişim: 04 Eylül 2010).
- [42] <http://www.1insaat.com/tribe/textdetail/id/54673>, (son erişim: 04 Nisan 2010).
- [43] <http://perakende.org/haber.php?hid=1276552923> , (son erişim: 18 Haziran 2010).
- [44] The Jerde Partnership, (2010), <http://www.jerde.com/flash.php>, (son erişim: 15 Haziran 2010).
- [45] <http://www.mybilet.com>, (son erişim: 25 Mart 2010).
- [46] <http://www.oscars.org>, (son erişim: 03 Eylül 2010).
- [47] Rex sinemasının yayınlandığı bir haber, <http://clients.pixelligence.com/rex/pdf/yonne.pdf>, (son erişim: 02 Kasım 2010).
- [48] <http://sehirrehberi.ibb.gov.tr/map.aspx>, (son erişim: 1 Haziran 2010).
- [49] <http://www.sinemalar.com/filmler/>, (son erişim: 10 Ağustos 2010).
- [50] <http://www.sinemalar.com/sinemasalonlari/165/Istanbul-Anadolu/>, (son erişim: 27 Ağustos 2010).
- [51] <http://www.sinemalar.com/sinemasalonlari/164/Istanbul-Avrupa/>, (son erişim: 27 Ağustos 2010).
- [52] <http://www.stumfilm.no>, (son erişim: 9 Kasım 2009).
- [53] <http://www.umutsanat.com.tr/salonlar/feriye.aspx>, (son erişim: 6 Kasım 2010).
- [54] <http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2000/12/21/274194.asp>, (son erişim: 3 Kasım 2010).
- [55] <http://www.wintergarten-berlin.de>, (son erişim: 9 Kasım 2009).
- [56] http://www.yapi.com.tr/Haberler/kanyon-mimaride-ve-yasam-tarzinda-yenilikci-bir-yaklasim_46416.html, (son erişim: 15 Haziran 2010).

Kişi Kaynakları

Bağdan, K., (2010), Sözlü Görüşme, 25 Mart 2010, İstanbul.

Bulutoğlu, S., (2009), Sözlü Görüşme, 28 Ekim 2009, Cinebonus Kanyon Sinemaları, İstanbul.

Dorsay, A., (2009), Sözlü Görüşme, 16 Aralık 2009, İstanbul.

Düşteğör, M., (2009), Sözlü Görüşme, 10 Aralık 2009, İstanbul.

Hüsmenoğlu, N., (2009), Sözlü Görüşme, 19 Ekim 2009, Cinebonus Astoria Sinemaları, İstanbul.

Karataş, E., (2009), Sözlü Görüşme, 14 Ekim 2009, AFM Akmerkez Sinemaları, İstanbul.

Keskiner, A., (2010), Sözlü Görüşme, 12 Nisan 2010, İstanbul.

Kılıç, E., (2010), Sözlü Görüşme, 25 Mart 2010, İstanbul.

Scognamillo, G., (2009), Sözlü Görüşme, 16 Kasım 2009, İstanbul.

Scognamillo, G., (2010), Sözlü Görüşme, 6 Mart 2010, İstanbul.

Varoğlu, A., (2009), Sözlü Görüşme, 14 Ekim 2009, AFM İstinye Park Sinemaları, İstanbul.

EKLER

- Ek 1 Sinemanın teknolojiye baēlı dönemsel gelişiminin ve mekana etkisinin g sterildiēi şema
- Ek 2 1897-2010 yılları arasında Beyoēlu'nda toplu film gösterilen mekanlar (Scognamillo, 1990; Dorsay, 1991; Gökmen, 1991; Evren, 1998; D řteē r, 2010)
- Ek 3 Alan  alışması yapılan alışveriş merkezlerinde sinema izleyicilerine yöneltilen anket soruları

Ek 1 Sinemanın teknolojiye bağlı dönemsel gelişiminin ve mekana etkisinin gösterildiği şema

YIL	GÖSTERİCİ	YANSITILAN YÜZEY	FİLMİN GÖRÜNTÜSÜ	FİLMDE SES	GÖSTERİCİ VE YANSITILAN YÜZEY İÇİN MEKAN	MEKANIN GRAFİKSEL İFADESİ
1830-1910	phenakistiscope	kendi içinde	renksiz	yok	herhangi / yok mekan	herhangi / yok mekan tekil aktivite gösterici perde herhangi toplu gösteri mekanı
	stroboscope	kendi içinde	renksiz	yok	herhangi / yok mekan	
	zeotrop	kendi içinde	renksiz	yok	herhangi / yok mekan	
	praxinoscope	kendi içinde	renksiz	yok	herhangi / yok mekan	
	kinetoskop	kendi içinde	renksiz	yok	herhangi / yok mekan	
	optik tiyatro	perde	renksiz	yok	müze, tiyatro, vb.	
	bioskop	perde	renksiz	yok	gösteri salonu	
	sinematograf	perde	renksiz	yok	gazino, tiyatro, konut, açık mekan, vb.	
	yanar film makineleri	perde	renksiz	yok	gazino, tiyatro, konut, açık mekan, vb.	
1910 - 1940	yanar film makineleri	perde	renksiz	var	tiyatro, büyük ve tek salonlu sinema binaları	
	sinematograf	perde	renksiz	yok	gazino, tiyatro, konut, açık mekan, vb.	
1940-1960	yanar 35mm film makineleri	perde	renkli	var	büyük ve tek salonlu sinema binaları	
	soğutuculu 35mm film makineleri	perde	renkli	var	büyük ve tek salonlu sinema binaları	
	üçlü gösterici	sinerama-perde	renkli-üç boyut hissi	var	büyük ve tek salonlu sinema binaları	
	üçlü gösterici	sinemaskop- perde	renkli-üç boyut hissi	var	büyük ve tek salonlu sinema binaları	
	üçlü gösterici	vistavizyon-perde	renkli	var	büyük ve tek salonlu sinema binaları	
	gösterici	geniş perde- gözlük	renkli ve üç boyutlu	var	büyük ve tek salonlu sinema binaları	
1960-2000	TV	kendi ekranı	renksiz	var	konut	
	TV	kendi ekranı	renkli-renksiz	var	konut, işyeri, vb.	
	video	ekrana bağlanarak	renkli-renksiz	var	konut, işyeri, vb.	
	soğutuculu 35mm film makineleri	perde	renkli-renksiz	var	büyük ve tek salonlu sinema binaları	
	soğutuculu 70mm film makineleri	geniş perde	renkli-renksiz	var	bölünerek cep salonlarına dönüşmüş büyük salon/yeni cep salonları	
2000-2010	bilgisayar, notebook	kendi ekranı	renkli	var	herhangi / yok mekan	
	TV	kendi ekranı	renkli	var	konut, işyeri, vb.	
	soğutuculu 35mm film makineleri	perde	renkli	var	cep salonları ve içlerinde yer alan büyük salonlar	
	soğutuculu 70mm film makineleri	geniş perde	renkli	var	müze	
	bilgisayar, notebook, taşınabilir aygıtlar	kendi ekranı	renkli	var	herhangi / yok mekan	
	hd gösterici- küçük mekanlar için	perde	renkli	var	konut, işyeri, otel, vb.	
	hd gösterici- sinemalar için	geniş perde	renkli	var	cep salonları ve içlerinde yer alan büyük salonlar	
	hd gösterici- real d	geniş perde- gözlük	renkli ve üç boyutlu	var	cep salonları ve içlerinde yer alan büyük salonlar	
	hd gösterici- üç boyut	geniş perde- gözlük	renkli ve üç boyutlu	var	cep salonları ve içlerinde yer alan büyük salonlar	

Ek 2 1897-2010 yılları arasında Beyoğlu'nda toplu film gösterilen mekanlar (Scognamillo, 1990; Dorsay, 1991; Gökmen, 1991; Evren, 1998; Düşteğör, 2010)

Ek 3 Alan çalışması yapılan alışveriş merkezlerinde sinema izleyicilerine yöneltilen anket soruları

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİMDALİ

MİMARİ TASARIM LİSANSÜSTÜ PROGRAMI TEZ ÇALIŞMASI KAPSAMINDA

SİNEMA İZLEYİCİSİ ANKETİ

PELİN DÜŞTEGÖR / mimar / ytü mimari tasarım lisansüstü öğrencisi

Bu çalışmanın amacı, İstiklal caddesiyle başlayan sinema mekanlarına gitme alışkanlığının, günümüzde ne sıklıkla devam ettiğini saptamaktır. Bunun yanında hangi alışkanlıkların yanında tercih edildiğinin ve mekanın öneminin anlaşılmasıdır.

DEMOGRAFİK SORULAR

YAŞINIZ:

CİNSİYETİNİZ:

EĞİTİMİNİZ:

MESLEĞİNİZ:

İZLEDİĞİNİZ FİLM:

SEANSI:

örnek:

	en az	1	2	3	4	5	en çok
Size göre film ;							
a. büyük salonlarda izlenir.							
b. küçük cep salonlarda izlenir.							
c. evde DVD, VCD ile izlenir.							
d. diğer yeni teknolojiler ile izlenir.							

GENEL SORULAR

soru 1-

Size göre film en iyi ;

- a. büyük salonlarda izlenir.....
 b. küçük salonlarda izlenir.....
 c. evde DVD, VCD ile izlenir.....
 d. diğer yeni teknolojiler ile izlenir.....

en az 1 2 3 4 5 en çok

soru 2-

İstiklal caddesindeki sinema salonlarına gitme sıklığınız nedir?.....

en az 1 2 3 4 5 en çok

--	--	--	--	--	--

soru 3-

Alışveriş merkezlerindeki cep sinema salonlarına gitme sıklığınız nedir?.....

en az 1 2 3 4 5 en çok

--	--	--	--	--	--

soru 4-

Sinema salonuna kaç kişi gelmeyi tercih edersiniz?

- a. Tek
 b. İki
 c. İki'den fazla (ailece)
 d. Grup
 e. Diğer

en az 1 2 3 4 5 en çok

soru 5-

Alışveriş merkezlerindeki sinema salonlarını tercih etme nedenleriniz nelerdir?

- a. Alışveriş + sinema
 b. Kapalı hacim konforu + sinema
 c. Güvenlik + sinema
 d. Otopark + sinema

soru 6-

Alışveriş merkezine nasıl ulaştınız ?

- a. Toplu taşıma
 b. Özel araç.....
 c. Yaya.....

SİNEMA MEKAN ORGANİZASYONLARI İLE İLGİLİ SORULAR

FUAYE

- soru 7-** Aşağıda sıralanan donatılar, sinema fuayesi için yeterli midir?
- a. Yeme - içme alternatifleri
- b. Oturma birimleri
- c. Bilgilendirme ekipmanları
- d. Kişisel ihtiyaçlar için wc mekanları
- en az** 1 2 3 4 5 **en çok**
- soru 8-** Fuayeden, salon kapıları net olarak algılanıyor mu?
- en az** 1 2 3 4 5 **en çok**
- soru 9-** Fuayedeki renk kullanımı sinema fonksiyonu için uygun mudur?
- en az** 1 2 3 4 5 **en çok**

SİNEMA SALONU

- soru 10-** Sinema salonuna girdiğinizde gözünüze ilk çarpan mekansal özellikler nelerdir?
- a. salon boyutu
- b. sinema perdesinin boyutu
- c. oturma düzeni
- en az** 1 2 3 4 5 **en çok**
- soru 11-** Sinema salonuna ait aşağıda sıralanan mekansal özellikleri hoşnutluk derecenize göre işaretleyiniz.
- a. salon boyutu
- b. sinema perdesinin boyutu
- c. oturma düzeni
- en az** 1 2 3 4 5 **en çok**

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi 06.10.1985

Doğum yeri İstanbul

Lise 1999-2002 Beşiktaş Lisesi

Yabancı Dil Hazır. 2002-2003 Yıldız Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu

Lisans 2003-2007 Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fak. Mimarlık Bölümü

Yüksek Lisans 2008-2011 Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık. Anabilim Dalı, Mimari Tasarım Programı

Çalıştığı Kurum

2007-Devam ediyor Akşan Etüd Müşavirlik Mühendislik A.Ş.